

Съдържание

I Законодателни актове

РЕГЛАМЕНТИ

- ★ Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО ⁽¹⁾ 1
- ★ Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия ⁽¹⁾ 22
- ★ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия ⁽¹⁾ 54

ДИРЕКТИВИ

- ★ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС ⁽¹⁾ 125

⁽¹⁾ Текст от значение за ЕИП.

I

(Законодателни актове)

РЕГЛАМЕНТИ

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/941 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 5 юни 2019 година

за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 194, параграф 2 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽¹⁾,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите ⁽²⁾,

в съответствие с обикновената законодателна процедура ⁽³⁾,

като имат предвид, че:

- (1) Електроенергийният сектор в Съюза преминава през дълбока трансформация, която се характеризира с по-децентрализирани пазари с повече участници, по-голям дял на енергията от възобновяеми източници и системи с по-добра взаимна свързаност. В отговор на това Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁴⁾ и Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁵⁾ имат за цел да усъвършенстват правната рамка, регулираща вътрешния пазар на електроенергия на Съюза, така че да се осигури оптимално функциониране на пазарите и мрежите в полза на бизнеса и на гражданите на Съюза. Настоящият регламент има за цел да допринесе за изпълнението на целите на Енергийния съюз, от който енергийната сигурност, солидарността, доверието и амбициозната политика в областта на климата са неразделна част.
- (2) Добре функциониращите пазари и системи с подobaваща междусистемна електроенергийна свързаност са най-добрата гаранция за сигурността на доставките на електрическа енергия. Дори когато пазарите и системите функционират добре и са взаимосвързани обаче, рискът от криза в електроснабдяването в резултат от природни бедствия, като например крайно тежки метеорологични условия, зловредни атаки или недостиг на гориво, никога не може да бъде изключен. Последствията от кризи в електроснабдяването често се простират извън националните граници. Дори когато такива кризи започват само в даден район, последствията от тях могат бързо да се разпространят отвъд границите. Някои извънредни обстоятелства, като например периоди на застудяване, горещи вълни или кибератаки, могат да засегнат едновременно цели региони.

⁽¹⁾ ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 91.

⁽²⁾ ОВ С 342, 12.10.2017 г., стр. 79.

⁽³⁾ Позиция на Европейския парламент от 26 март 2019 г. (все още непубликувана в Официален вестник) и решение на Съвета от 22 май 2019 г.

⁽⁴⁾ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (вж. стр. 54 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽⁵⁾ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (вж. стр. 125 от настоящия брой на Официален вестник).

- (3) В контекста на взаимосвързани пазари на електроенергия и електроенергийни системи предотвратяването и управлението на кризи не може да се счита за чисто национална задача. Потенциалът за по-ефикасни и по-евтини мерки чрез регионално сътрудничество следва да бъде използван по-добре. Необходими са обща рамка от правила и по-добре координирани процедури, за да се осигури възможност за ефективно сътрудничество между държавите членки и другите участници отвъд границите, в дух на засилена прозрачност, доверие и солидарност между държавите членки.
- (4) С Директива 2005/89/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁶⁾ бяха установени необходимите мерки, които държавите членки следва да предприемат, за да се гарантира сигурността на доставките на електрическа енергия като цяло. Разпоредбите на тази директива бяха до голяма степен заместени от последващи законодателни актове, по-специално по отношение на това как трябва да се организират пазарите електроенергия, така че да се осигури наличието на достатъчен капацитет, как трябва да си сътрудничат операторите на преносни системи, за да се гарантира стабилност на системата, и по отношение осигуряването на наличие на подходяща инфраструктура. Настоящият регламент разглежда специфичния въпрос на предотвратяване и управление на кризи в електроснабдяването.
- (5) Регламенти (ЕС) 2017/1485 ⁽⁷⁾ и (ЕС) 2017/2196 ⁽⁸⁾ на Комисията представляват подробно ръководство с правила относно начина, по който операторите на преносни системи и другите съответни участници следва да действат и да си сътрудничат за обезпечаване на сигурността на системата. Тези технически правила би трябвало да осигурят ефективно справяне на експлоатационно ниво с повечето аварии в електроснабдяването. Настоящият регламент се отнася за кризи в електроснабдяването, които имат по-широк обхват и въздействие. Регламентът определя какво следва да направят държавите членки, за да предотвратят такива кризи, и какви мерки могат да предприемат в случай, че правилата за експлоатация на системата вече не са достатъчни. Дори при кризи в електроснабдяването правилата за експлоатация на системата следва да продължат да се спазват изцяло и настоящият регламент следва да бъде в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/2196.
- (6) Настоящият регламент посочва обща рамка от правила за начина, по който да се предотвратят кризи в електроснабдяването, да се извършва подготовка за тях и да се управляват такива ситуации, да се осигури по-голяма прозрачност на етапа на подготовка и по време на криза в електроснабдяването, както и да се гарантира, че мерките се предприемат координирано и ефективно. Регламентът изисква държавите членки да си сътрудничат на регионално равнище и, когато е приложимо, двустранно, в дух на солидарност. С регламента се определя също така и рамка за ефективния мониторинг на сигурността на доставките на електрическа енергия в Съюза чрез Групата за координация в областта на електроенергетиката, създадена с решение на Комисията от 15 ноември 2012 г. ⁽⁹⁾ като форум за обмен на информация и насърчаване на сътрудничеството между държавите членки, по-специално в областта на сигурността на доставките на електрическа енергия. Сътрудничеството между държавите членки и рамката за мониторинг са предназначени за постигане на по-добра готовност за справяне с рискове при по-ниски разходи. Настоящият регламент би трябвало също така да заздравя вътрешния пазар на електроенергия чрез засилване на доверието и увереността сред държавите членки и изключване на неподходяща намеса от страна на държавите при кризи в електроснабдяването, по специално чрез избягване на неоправдано съкращаване на трансграничните потоци и на междузонавата преносна способност, като по този начин се намали рискът от отрицателни странични ефекти върху съседните държави членки.
- (7) С Директива (ЕС) 2016/1148 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁰⁾ се определят общите правила за сигурността на мрежите и информационните системи, докато специфичните правила относно киберсигурността ще бъдат разработени чрез мрежов кодекс, както е предвидено в Регламент (ЕС) 2019/943. Настоящият регламент допълва Директива (ЕС) 2016/1148, като осигурява това киберинцидентите да се идентифицират по подходящ начин като риск и мерките, предприети за справяне с тях, да се отразяват по съответен начин в плановете за готовност за справяне с рисковете.
- (8) В Директива 2008/114/ЕО ⁽¹¹⁾ на Съвета се предвижда процедура с оглед повишаване на сигурността на означените европейски критични инфраструктури, включително някои електроенергийни инфраструктури. Заедно с настоящия регламент Директива 2008/114/ЕО допринася за създаването на всеобхватен подход към енергийната сигурност на Съюза.

⁽⁶⁾ Директива 2005/89/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 януари 2006 година относно мерки за гарантиране сигурност на доставките на електрическа енергия и инфраструктурните инвестиции (ОВ L 33, 4.2.2006 г., стр. 22).

⁽⁷⁾ Регламент (ЕС) 2017/1485 на Комисията от 2 август 2017 г. за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електрическа енергия (ОВ L 220, 25.8.2017 г., стр. 1).

⁽⁸⁾ Регламент (ЕС) 2017/2196 на Комисията от 24 ноември 2017 г. за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електрическа енергия (ОВ L 312, 28.11.2017 г., стр. 54).

⁽⁹⁾ Решение на Комисията от 15 ноември 2012 г. за създаване на Група за координация в областта на електроенергетиката (ОВ С 353, 17.11.2012 г., стр. 2).

⁽¹⁰⁾ Директива (ЕС) 2016/1148 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016 г. относно мерки за високо общо ниво на сигурност на мрежите и информационните системи в Съюза (ОВ L 194, 19.7.2016 г., стр. 1).

⁽¹¹⁾ Директива 2008/114/ЕО на Съвета от 8 декември 2008 г. относно установяването и означаването на европейските критични инфраструктури и оценката на необходимостта от подобряване на тяхната защита (ОВ L 345, 23.12.2008 г., стр. 75).

- (9) В Решение № 1313/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹²⁾ се посочват изисквания към държавите членки да извършват на всеки три години оценка на риска на национално или на съответно под-национално равнище и да разработват и уточняват своето планиране за управлението на риска от бедствия на национално или на съответно под-национално равнище. Специфичните действия за предотвратяване на рискове, готовност и планиране за справяне с рискове, посочени в настоящия регламент, следва да са в съответствие с по-широките национални оценки на риска, които се изискват съгласно Решение № 1313/2013/ЕС и отчитат множество рискове.
- (10) Отговорността за гарантиране на сигурността на доставките на електрическа енергия се носи от всяка държава членка в рамките на нейната територия, но сигурността на доставките на електрическа енергия се поделя също и между Комисията и други действащи лица от Съюза, в рамките на съответните им области на действие и правомощия. Сигурността на доставките на електрическа енергия предполага ефективно сътрудничество между държавите членки, институциите, органите, бюрата и агенциите на Съюза, както и съответните заинтересовани страни. Операторите на разпределителни системи и операторите на преносни системи изпълняват ключова роля за гарантирането на сигурна, надеждна и ефикасна електроенергийна система в съответствие с членове 31 и 40 от Директива (ЕС) 2019/944. Регулаторните органи и други имащи отношение национални органи също така изпълняват важна роля за гарантирането и мониторинга на сигурността на доставките на електрическа енергия в рамките на своите задачи, възложени съгласно член 59 от Директива (ЕС) 2019/944. Държавите членки следва да определят съществуващо или ново образувание за свой единствен компетентен държавен или регулаторен орган с цел гарантиране на прозрачно и приобщаващо участие на всички участници, ефективна подготовка и правилно изпълнение на плановете за готовност за справяне с рискове, както и улесняване на предотвратяването и последващата оценка на кризи в електроснабдяването и на обмена на информация във връзка с тях.
- (11) За общ подход спрямо предотвратяването и управлението на кризи в електроснабдяването е необходимо общо разбиране на държавите членки какво е криза в електроснабдяването. По-специално настоящият регламент следва да улесни координацията между държавите членки за целите на идентифицирането на дадена ситуация, при която съществува или непосредствено предстои да се появи потенциален риск от значителен недостиг на електрическа енергия или от невъзможност за доставяне на електрическа енергия до клиентите. Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ЕМОПС за електроенергия) и държавите членки следва съответно да определят конкретни сценарии при регионални кризи в електроснабдяването и при криза в електроснабдяването на национално равнище. Този подход следва да гарантира, че са обхванати всички значими ситуации на криза, като се отчитат регионалните и националните особености, като например топологията на мрежата, електроенергийният микс, обемът на производство и на потребление и степента на гъстота на населението.
- (12) Общият подход към предотвратяването и управлението на кризи в електроснабдяването също изисква държавите членки да използват едни и същи методи и дефиниции за установяване на рисковете, свързани със сигурността на доставките на електрическа енергия, и да са в състояние ефективно да сравнят колко добре се справят в тази област те и техните съседи. В настоящия регламент се определят два индикатора за наблюдение на сигурността на доставките на електрическа енергия в Съюза: „очаквана непредоставена електрическа енергия“, изразявана в GWh за година, и „очаквано отпадане на товари“, изразено в часове за година. Тези показатели са част от оценката на адекватността на европейските ресурси, извършвана от ЕМОПС за електроенергия, както е посочено в член 23 от Регламент (ЕС) 2019/943. Групата за координация в областта на електроенергетиката следва редовно да следи сигурността на доставките на електрическа енергия въз основа на резултатите от тези индикатори. Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори („ACER“) също следва да използва тези индикатори, когато в своите годишни доклади за мониторинг на пазарите на електроенергия докладва относно постигнатото от държавите членки в областта на сигурността на доставките на електрическа енергия, в съответствие с член 15 от Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹³⁾.
- (13) За да се осигури съгласуваност на оценките на риска, така че да бъде изградено доверие между държавите членки при криза в електроснабдяването, е необходим общ подход за определяне на сценариите на риска. Поради това, след консултация със съответните заинтересовани страни, ЕМОПС за електроенергия следва да разработи и актуализира обща методика за определяне на риска в сътрудничество с ACER и с Групата за координация в областта на електроенергетиката, в нейния състав само от представители на държавите членки. ЕМОПС за електроенергия следва да предложи методиката, а ACER следва да я одобри. Когато се консултира с Групата за координация в областта на електроенергетиката, ACER трябва да отчете в максимална степен становищата, изразени от Групата за координация в областта на електроенергетиката. ЕМОПС за електроенергия следва да актуализира общата методика за идентифициране на риска, когато получи нова значима информация.
- (14) Въз основа на общата методика за идентифициране на риска ЕМОПС за електроенергия следва редовно да изготвя и актуализира сценарии при регионална криза в електроснабдяването и да определя най-значимите рискове за всеки

⁽¹²⁾ Решение № 1313/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Механизъм за гражданска защита на Съюза (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 924).

⁽¹³⁾ Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (вж. стр. 22 от настоящия брой на Официален вестник).

регион, като например крайно тежки метеорологични условия, природни бедствия, недостиг на горива или зловредни атаки. Когато се разглежда кризисният сценарий на недостиг на газ като гориво, рискът от разстройване на доставките на газ следва да се оценява въз основа на сценариите за прекъсвания на доставките и инфраструктурата, разработени от Европейската мрежа на операторите на преносни системи за газ (ЕМОПС за газ) в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета⁽¹⁴⁾. ЕМОПС за електроенергия следва да може да делегира на регионалните координационни центрове, създадени съгласно член 35 от Регламент (ЕС) 2019/943, задачи, свързани с определянето на сценарии при регионална криза в електроснабдяването. Тези делегирани задачи следва да се извършват в рамките на надзора на ЕМОПС за електроенергия. Въз основа на сценариите при регионална криза в електроснабдяването държавите членки следва да разработват и актуализират своите сценарии при криза на национално равнище, по принцип на всеки четири години. Тези сценарии следва да поставят основата за плановете за готовност за справяне с рисковете. Когато установяват рисковете на национално равнище, държавите членки следва да опишат също и всички рискове, които установяват във връзка със собствеността на инфраструктурата, имаща значение за сигурността на доставките на електрическа енергия, и всички предприети мерки за справяне с тези рискове, като например общо или специфично за сектора законодателство в областта на прединвестиционните проучвания и специалните права за определени акционери, като посочат защо според тях такива мерки са необходими и пропорционални.

- (15) Регионалният подход към определяне на сценариите на риска и разработването на превантивни, подготвителни и смекчавачи последиците мерки би трябвало да донесе значителни ползи от гледна точка на ефективността на тези мерки и оптималното използване на ресурсите. Освен това в случай на криза в електроснабдяването едновременно в няколко района един координиран и предварително съгласуван подход би гарантирал съгласувана реакция и намаляване на риска от отрицателни странични ефекти, каквито чисто националните мерки биха могли да имат в съседните държави членки. По тази причина настоящият регламент изисква държавите членки да си сътрудничат в регионален контекст.
- (16) Регионалните координационни центрове следва да изпълняват поставените им задачи от регионално значение в съответствие с Регламент (ЕС) 2019/943. За да се гарантира, че те могат ефективно да изпълняват своите задачи и да действат в тясно сътрудничество със съответните национални органи с цел предотвратяване на аварии в електроснабдяването с по-широк мащаб и смекчаване на последиците от такива аварии, за регионалното сътрудничество, което се изисква съгласно този регламент, следва да се използват регионалните структури за сътрудничество на техническо равнище, а именно групите на държавите членки, които имат общ регионален координационен център. Географските региони на регионалните координационни центрове следователно са от значение за определянето на сценарии при регионална криза в електроснабдяването и оценките на риска. При все това, държавите членки следва да имат възможността да образуват подгрупи в регионите за целите на сътрудничеството по отношение на конкретни регионални мерки, или да си сътрудничат за тази цел в съществуващи форуми за регионално сътрудничество, тъй като техническата възможност за предоставяне на взаимна помощ при криза в електроснабдяването е от съществено значение. Това е така, защото не всички държави членки в един по-голям регион биха били непременно в състояние да предоставят електрическа енергия на друга държава членка в условията на криза в електроснабдяването. Следователно не е необходимо всички държави членки в даден регион да сключват регионални споразумения относно конкретни регионални мерки. Вместо това, такива споразумения следва да сключват държавите членки, които са в състояние да оказват техническа помощ помежду си.
- (17) В Регламент (ЕС) 2019/943 е предвидено да се използва обща методика за оценката на средносрочната до дългосрочна адекватност на европейските ресурси (от следващата една година до следващите десет години), за да се гарантира, че решенията на държавите членки относно възможни нужди от инвестиции се вземат по прозрачен начин и чрез общо съгласуване. Целта на оценката на адекватността на европейските ресурси е различна от целта на краткосрочните оценки за адекватност, които се използват за откриване на евентуални проблеми с адекватността в краткосрочен план, а именно сезонни перспективи (за следващите шест месеца) и оценки на адекватността на производството на електрическа енергия за от една седмица напред до поне един ден напред. Във връзка с краткосрочните оценки съществува необходимост от общ подход към начина, по който се установяват евентуални проблеми, свързани с адекватността. ЕМОПС за електроенергия следва да извършва зимни и летни оценки на адекватността, за да подготви държавите членки и операторите на преносни системи за рисковете във връзка със сигурността на доставките на електрическа енергия, които могат да възникнат в следващите шест месеца. За да подобри посочените оценки на адекватността, ЕМОПС за електроенергия следва да разработи обща вероятностна методика за тях, след като се консултира със съответните заинтересовани страни и в сътрудничество с ACER и с Групата за координация в областта на електроенергетиката в нейния състав единствено от представители на държавите членки. ЕМОПС за електроенергия следва да предложи методиката и актуализациите ѝ на ACER, като последната одобрява предложението и актуализациите към него. Когато се консултира с Групата за координация в областта на електроенергетиката, ACER трябва да вземе предвид в максимална степен становищата, изразени от Групата за координация в областта на електроенергетиката. ЕМОПС за електроенергия следва да актуализира и усъвършенства методиката при наличие на съществена нова информация. ЕМОПС за електроенергия следва да може да делегира на регионалните координационни центрове задачи, свързани със сезонни оценки на адекватността, като същевременно делегираните задачи следва да се извършват в рамките на надзора на ЕМОПС за електроенергия.

⁽¹⁴⁾ Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 994/2010 (ОВ L 280, 28.10.2017 г., стр. 1).

- (18) Операторите на преносни системи следва да прилагат методиката, използвана за подготовка на сезонните оценки на адекватността, когато правят всякакви други оценки на рисковете в краткосрочен план, а именно прогнози за адекватността на производството за една седмица напред или поне за един ден напред, предвидени в Регламент (ЕС) 2017/1485.
- (19) За да се осигури общ подход към предотвратяването и управлението на кризи в електроснабдяването, компетентният орган на всяка държава членка изготвя план за готовност за справяне с рисковете въз основа на сценарии при регионална криза в електроснабдяването или при криза в електроснабдяването на национално равнище при кризи. Компетентните органи следва да се консултират със заинтересованите страни или представители на групи от заинтересовани страни, като например представители на производители или на техни търговски органи или на оператори на разпределителни системи, когато те са от значение за предотвратяването и справянето с кризи в електроснабдяването. За тази цел компетентните органи следва да вземат решение относно подходящите мерки за извършване на консултацията. В плановете за готовност за справяне с рискове следва да се посочват ефективни, пропорционални и недискриминационни мерки за справяне с всички определени сценарии на криза в електроснабдяването. Въздействието върху околната среда на предложените мерки по отношение на снабдяването и търсенето следва да бъде отчетено. Плановете следва да осигуряват прозрачност, особено по отношение на условията, при които могат да бъдат предприети неосновани на пазара мерки за смекчаване на кризи в електроснабдяването. Всички предвидени неосновани на пазара мерки трябва да са в съответствие с правилата, установени в настоящия регламент. Плановете за готовност за справяне с рискове следва да се оповестяват публично, като същевременно се гарантира поверителността на чувствителната информация.
- (20) Плановете за готовност за справяне с рискове следва да определят национални, регионални и, когато е приложимо, двустранни мерки. Регионалните и, когато е приложимо, двустранните мерки са необходими по-специално в случай на едновременни кризи в електроснабдяването, когато е нужен координиран и предварително съгласуван подход, за да се гарантира съгласувана реакция и да намали риска от отрицателни странични ефекти. За тази цел преди приемането на плановете за готовност за справяне с рискове компетентните органи следва да се консултират с компетентните органи на съответните държави членки. Съответните държави членки са тези, в които може да има отрицателни странични ефекти или други въздействия върху електроенергийната система на всяка от страните, независимо дали тези държави членки са в същия регион или са пряко свързани. В плановете следва да се отчетат съответните национални обстоятелства, включително положението на най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от Договора за функционирането на Европейския съюз и на някои изолирани микросистеми, които не са свързани с националните преносни системи. В това отношение държавите членки следва да направят съответните заключения по отношение, наред с другото, на разпоредбите на настоящия регламент във връзка с определянето на сценариите при регионална криза в електроснабдяването и регионалните и двустранните мерки, които са били определени в плановете за готовност за справяне с рискове, както и относно разпоредбите за помощта. Плановете следва да посочват ясно ролите и отговорностите на компетентните органи. Националните мерки следва изцяло да вземат под внимание договорените регионални и двустранни мерки и в пълна степен следва да използват възможностите, предоставяни от регионалното сътрудничество. Плановете следва да бъдат технически и оперативни по характер, тъй като функцията им е да помагат да се предотврати настъпването или разрастването на криза в електроснабдяването и да смекчават последиците от нея.
- (21) Плановете за готовност за справяне с рискове следва да се актуализират редовно. За да бъдат плановете актуални и ефективни, компетентните органи на държавите членки от всеки регион следва да организират веднъж на две години симулации на криза в електроснабдяването в сътрудничество с операторите на преносни системи и други имащи отношение участници, за да се провери уместността на плановете.
- (22) Моделът, представен в настоящия регламент, има за цел да улесни изготвянето на плановете, като дава възможност за включване на допълнителна специфична за държавата членка информация. Моделът има за цел също да улесни консултациите с други държави членки в съответния регион и Групата за координация в областта на електроенергетиката. Консултациите в рамките на региона и в рамките на Групата за координация в областта на електроенергетиката следва да осигурят това мерките, предприети в дадена държава членка или в даден регион, да не поставят в риск сигурността на доставките на електрическа енергия за други държави членки или региони.
- (23) Важно е да се улесни комуникацията и прозрачността между държавите членки когато имат конкретна, сериозна и надеждна информация, че е възможно да настъпи криза в електроснабдяването. При такива обстоятелства засегнатите държави членки следва без неоснователно забавяне да информират Комисията, съседните държави членки и Групата за координация в областта на електроенергетиката, като предоставят по-специално информация за причините за влошаването на състоянието по отношение на електроснабдяването, планираните мерки за предотвратяване на криза в електроснабдяването и за евентуалната нужда от помощ от страна на други държави членки.

- (24) Обменът на информация при криза в електроснабдяването е от съществено значение за осигуряване на координирани действия и целенасочена помощ. По тази причина настоящият регламент задължава компетентния орган без неоснователно забавяне да уведоми държавите членки в региона, съседните държави членки и Комисията, когато е изправен пред криза в електроснабдяването. Компетентният орган следва също така да даде информация за причините за кризата, планираните или взетите мерки за нейното смекчаване и евентуалната нужда от помощ от страна на други държави членки. Когато такава помощ надхвърля сигурността на доставките на електрическа енергия, приложимата правна рамка следва да остане Механизмът за гражданска защита на Съюза.
- (25) При криза в електроснабдяването държавите членки следва да си сътрудничат в дух на солидарност. В допълнение към това общо правило следва да се изготви подходяща разпоредба държавите членки взаимно да си предоставят помощ при криза в електроснабдяването. Тази помощ следва да се основава на договорени и координирани мерки, посочени в плановете за готовност за справяне с рисковете. С настоящия регламент на държавите членки се предоставят широки правомощия при договарянето на съдържанието на такива координирани мерки и по този начин на съдържанието на предлаганата от тях помощ. Държавите членки са тези, които трябва да вземат решение и да се договорят за такива координирани мерки, като вземат предвид търсенето и предлагането. Едновременно с това настоящият регламент гарантира, че за целите на договорената помощ електрическата енергия се доставя координирано. Държавите членки следва да постигат съгласие по необходимите технически, правни и финансови договорености за изпълнението на договорените регионални или двустранни мерки. Съгласно тези технически договорености държавите членки следва да посочат максималните количества електрическа енергия, които трябва да бъдат доставени, като тези количества следва да бъде преразгледани въз основа на техническата осъществимост на доставката на електрическа енергия, след като бъде поискана помощ по време на криза в електроснабдяването. Впоследствие държавите членки следва да предприемат всички необходими мерки за изпълнението на договорените регионални и двустранни мерки и техническите и финансовите договорености.
- (26) Когато договарят координираните мерки и техническите, правните и финансовите договорености и други разпоредби за изпълнение относно помощта, държавите членки следва да вземат предвид социалните и икономическите фактори, включително сигурността на гражданите на Съюза, както и пропорционалността. Държавите членки се насърчават да споделят най-добри практики и да използват Групата за координация в областта на електроенергетиката като платформа за обсъждания за набиляване на съществуващите възможности за предоставяне на помощ, по-специално във връзка с координираните мерки и необходимите технически, правни и финансови договорености, включително справедливо обезщетение. Комисията може да съдейства за подготовката на регионалните и двустранните мерки.
- (27) Помощта между държавите членки по силата на настоящия регламент следва да е обект на справедливо обезщетение, договорено между държавите членки. С настоящия регламент не се хармонизират всички аспекти на подобно справедливо обезщетение между държавите членки. Поради това държавите членки следва да договорят разпоредбите за справедливото обезщетение, преди помощта да бъде предоставена. Държавата членка, която иска помощ, следва незабавно да заплати или да гарантира бързо изплащане на подобно обезщетение на държавата членка, предоставяща помощ. Комисията предоставя необвързващи насоки за основните елементи на справедливото обезщетение и други елементи на техническите, правните и финансовите договорености.
- (28) При предоставянето на помощ по силата на настоящия регламент, държавите членки прилагат правото на Съюза и следователно са задължени да зачитат основните права, гарантирани от правото на Съюза. Поради това подобна помощ може, в зависимост от договорените между държавите членки мерки, да породи задължение за дадена държава членка да изплати обезщетение на засегнатите от нейните мерките. Ето защо, при необходимост държавите членки следва да осигурят въвеждането на национални правила за обезщетения в съответствие с правото на Съюза, и по-специално с основните права. Освен това получаващата помощ държава членка в крайна сметка следва да поеме всички разумни разходи на другата държава членка във връзка с предоставянето на помощ съгласно такива национални правила за обезщетенията.
- (29) При криза в електроснабдяването следва да се предоставя помощ дори ако държавите членки все още не са договорили координираните мерки и техническите, правните и финансовите договорености съгласно изискванията на настоящия регламент относно помощта. За да бъдат в състояние при подобни обстоятелства да предоставят помощ в съответствие с настоящия регламент, държавите членки следва да договорят *ad hoc* мерки и договорености в замяна на липсващите координирани мерки и технически, правни и финансови договорености.
- (30) С настоящия регламент се въвежда подобен механизъм за помощ между държавите членки като средство за предотвратяване или смекчаване на криза в електроснабдяването в рамките на Съюза. Поради това Комисията следва да преразгледа механизма за помощ съобразно бъдещия опит от неговото функциониране и при необходимост да предложи той да бъде изменен.

- (31) С настоящия регламент следва да се даде възможност на електроенергийните предприятия и клиентите да разчитат на пазарните механизми, посочени в Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944, възможно най-дълго при справяне с кризи в електроснабдяването. Правилата за вътрешния пазар и правилата за експлоатация на системата обаче следва да се спазват дори при кризи в електроснабдяването. Подобни правила включват член 22, параграф 1, буква и) от Регламент (ЕС) 2017/1485 и член 35 от Регламент (ЕС) 2017/2196, които уреждат съкращаването на трансакциите, ограничаването на предоставянето на междузонава преносна способност за разпределение или ограничаването на предоставянето на графици. Това означава, че към непазарни мерки, като принудително изключване на товари или доставки на количества в повече извън нормалното функциониране на пазара, следва да се прибегва само в краен случай, когато са изчерпани всички възможности, предоставяни от пазара. Следователно принудително изключване на товари следва да се извършва само след изчерпване на всички възможности за доброволно изключване. Освен това всички непазарни мерки следва да са необходими, пропорционални, недискриминационни и временни.
- (32) За да осигури прозрачност след криза в електроснабдяването, компетентният орган, който е обявил кризата в електроснабдяването, извършва последваща оценка на кризисната ситуация и последиците от нея. При тази оценка трябва да се вземат предвид, наред с другото, ефективността и пропорционалността на предприетите мерки, както и разходите за тези мерки. Тази оценка следва да включва също трансгранични аспекти, например влиянието на мерките върху други държави членки и степента на подпомагане, получено от държавата членка, която е обявила кризата в електроснабдяването.
- (33) Задълженията за прозрачност следва да гарантират, че всички мерки за предотвратяване или управление на кризи в електроснабдяването са предприети при спазване на правилата на вътрешния пазар и съответстват на принципите на сътрудничество и солидарност, заложили в Енергийния съюз.
- (34) С настоящия регламент се засилва ролята на Групата за координация в областта на електроенергетиката. Групата следва да изпълнява специфични задачи, особено във връзка с разработването на методика за определяне на сценарии при регионална равнище криза в електроснабдяването, и на методика за оценка на адекватността в краткосрочен и сезонен план, както и във връзка с подготовката на плановете за готовност за справяне с рискове, и следва да има важна роля при наблюдението на резултатите, постигнати от държавите членки в областта на сигурността на доставките на електрическа енергия, и при разработване на най-добри практики на тази основа.
- (35) Една криза в електроснабдяването може да се разпространи извън границите на Съюза и да обхване също и договарящи се страни от Енергийната общност. Като страна по Договора за създаване на Енергийна общност, Съюзът следва да насърчава внасянето на изменения в посочения договор с цел създаване на интегриран пазар и на единно регулаторно пространство посредством осигуряването на подходяща и стабилна нормативна уредба. За осигуряване на ефективното управление на кризи Съюзът следва тясно да си сътрудничи с договарящите се страни от Енергийната общност при предотвратяването, подготовката за кризи в електроснабдяването и управлението на такива кризи.
- (36) Когато Комисията, ACER, Групата за координация в областта на електроенергетиката, ЕМОПС за електроенергия, държавите членки и техните компетентни органи и регулаторни органи или други органи, образувания или лица получават поверителна информация съгласно настоящия регламент, те следва да гарантират поверителността на тази информация. За тази цел към поверителната информация следва да се прилагат установените правила на Съюза и национални правила относно обработването на поверителна информация и процеси.
- (37) Тъй като целта на настоящия регламент, а именно осигуряването на най-ефективна и ефикасна готовност за справяне с рискове в рамките на Съюза, не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите членки, а поради мащаба и последиците си може да бъде постигната по-добре на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.
- (38) Понастоящем Кипър е единствената държава членка, която не е пряко свързана с друга държава членка. По отношение на определени разпоредби от настоящия регламент следва да се поясни, че докато тази ситуация е непроменена, въпросните разпоредби не се прилагат по отношение на Кипър, а именно разпоредбите относно определянето на сценарии при регионална криза в електроснабдяването, относно включването на регионални и двустранни мерки, които са били определени в плановете за готовност за справяне с рискове и относно помощта. Кипър и другите засегнати държави членки се насърчават да разработват, с подкрепата на Комисията, алтернативни мерки и процедури в областите, обхванати от въпросните разпоредби, при условие че тези алтернативни мерки и процедури не засягат ефективното прилагане на настоящия регламент между останалите държави членки.

(39) Директива 2005/89/ЕО следва да бъде отменена,

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

ГЛАВА I

Общи разпоредби

Член 1

Предмет

Настоящият регламент определя правилата за сътрудничеството между държавите членки с оглед на предотвратяването на кризи в електроснабдяването, подготовката за тях и управлението им в дух на солидарност и прозрачност и при пълно спазване на изискванията на един конкурентен вътрешен пазар на електроенергия.

Член 2

Определения

За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

- 1) „сигурност на доставките на електрическа енергия“ означава способността на дадена електроенергийна система да гарантира снабдяването с електрическа енергия на клиентите при ясно установени показатели, както са определени от съответните държави членки;
- 2) „оператори на преносни системи“ означава оператори на преносни системи по смисъла на член 2, точка 35 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 3) „разпределение“ означава разпределение по смисъла на член 2, точка 28 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 4) „трансгранични потоци“ означава трансгранични потоци по смисъла на член 2, точка 3 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 5) „междузонов капацитет“ означава способността на взаимосвързаната система да осъществява пренос на енергия между пазарни зони;
- 6) „клиент“ означава клиент по смисъла на член 2, точка 1 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 7) „оператор на разпределителни системи“ означава оператор на разпределителни системи по смисъла на член 2, точка 29 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 8) „производство“ означава производство по смисъла на член 2, точка 37 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 9) „криза в електроснабдяването“ означава ситуация на значителен недостиг на електрическа енергия или невъзможност за доставяне на електрическа енергия на клиентите съгласно определеното от държавите членки и описаното в техните планове за готовност за справяне с рискове, която ситуация е съществуваща или предстои да настъпи;
- 10) „едновременна криза в електроснабдяването“ означава криза в електроснабдяването, която засяга повече от една държава членка в едно и също време;
- 11) „компетентен орган“ означава национален правителствен орган или регулаторен орган, определен от държава членка в съответствие с член 3;
- 12) „регулаторни органи“ означава регулаторни органи по смисъла на член 57, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 13) „координатор при кризи“ означава лице, група лица, екип, съставен от съответните лица за управление на кризи в електроснабдяването на национално равнище, или институция, на което/която/който е възложено да изпълнява ролята на точка за контакт и да координира потока информация по време на кризата в електроснабдяването;
- 14) „непазарна мярка“ означава всяка мярка от страна на генериращите мощности или на товарите, която се отклонява от правилата на пазара или от търговските споразумения с цел да смекчи криза в електроснабдяването;

- 15) „производител“ означава производител по смисъла на член 2, точка 38 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 16) „регион“ означава група от държави членки, чиито оператори на преносни системи имат общ регионален координационен център, както е посочено в член 36 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 17) „подгрупа“ означава група държави членки в даден регион, които имат техническа възможност да си предоставят една на друга помощ в съответствие с член 15;
- 18) „ранно предупреждение“ означава предоставяне на конкретна, сериозна и надеждна информация, че е възможно да настъпи събитие, което е вероятно да доведе до значително влошаване на състоянието по отношение на електроснабдяването и е вероятно да причини криза в електроснабдяването;
- 19) „пренос“ означава пренос по смисъла на член 2, точка 34 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 20) „електроенергийно предприятие“ означава електроенергийно предприятие по смисъла на член 2, точка 57 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 21) „разпределяне на капацитета“ означава определянето на междузонов капацитет;
- 22) „енергия от възобновяеми източници“ означава енергия от възобновяеми източници или „възобновяема енергия“ по смисъла на член 2, точка 31 от Директива (ЕС) 2019/944;

Член 3

Компетентен орган

1. Възможно най-скоро и не по-късно от 5 януари 2020 г. всяка държава членка определя национален правителствен или регулаторен орган за свой компетентен орган. Компетентните органи отговарят за изпълнението на задачите, посочени в настоящия регламент и си сътрудничат помежду си за тази цел. Когато е целесъобразно, до определянето на компетентен орган националните образувания, които отговарят за сигурността на доставките на електрическа енергия, изпълняват задачите на компетентния орган в съответствие с настоящия регламент.
2. Държавите членки без забавяне уведомяват Комисията и Групата за координация в областта на електроенергетиката и оповестяват публично наименованието и данните за контакт на техните компетентни органи, определени съгласно параграф 1, както и за всяка промяна в тяхното наименование и данни за контакт.
3. Държавите членки могат да разрешат на компетентния орган да делегира оперативните задачи във връзка с планирането на готовността за справяне с рискове и управлението на рискове, посочени в настоящия регламент, на други органи. Делегираните задачи се изпълняват под надзора на компетентния орган и се определят в плана за готовност за справяне с рискове в съответствие с член 11, параграф 1, буква б).

ГЛАВА II

Оценка на риска

Член 4

Оценка на рисковете, свързани със сигурността на доставките на електрическа енергия

Всеки компетентен орган гарантира, че оценката на всички съответни рискове, свързани със сигурността на доставките на електрическа енергия, се извършва в съответствие с правилата, установени в настоящия регламент и в глава IV от Регламент (ЕС) 2019/943. За тази цел органът си сътрудничи с операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, регулаторните органи, ЕМОПС за електроенергия, регионалните координационни центрове и други съответни заинтересовани страни, по целесъобразност.

Член 5

Методика за определяне на сценарии при регионална криза в електроснабдяването

1. Не по-късно от 5 януари 2020 г. ЕМОПС за електроенергия представя на ACER предложение за методика за определяне на най-значимите сценарии при регионална криза в електроснабдяването.

2. Предложената методика определя сценариите при криза в електроснабдяването във връзка с адекватността и сигурността на системата и сигурността по отношение на горивата въз основа най-малко на следните рискове:

- a) редки и крайно тежки природни бедствия;
- б) случайни опасности, превишаващи критерия за сигурност N-1, и изключителни извънредни ситуации;
- в) опасности, които произтичат от обстоятелства, включително последици от зловредни атаки и от недостиг на горива.

3. Предложената методика включва най-малко следните елементи:

- a) вземане под внимание на всички имащи отношение национални и регионални обстоятелства, включително подгрупи;
- б) взаимодействието и връзката на трансграничните рискове;
- в) симулации на сценарии на едновременна криза в електроснабдяването;
- г) класификация на рисковете според тяхното въздействие и вероятност;
- д) принципи относно начините за обработване на чувствителна информация, така че да се гарантира прозрачност спрямо обществеността.

4. Когато се разглеждат рисковете от прекъсване на доставките на газ в контекста на определяне на рисковете съгласно параграф 2, буква в) от настоящия член, ЕМОПС за електроенергия използва сценариите за прекъсвания на доставките на природен газ и инфраструктурата, разработени от ЕМОПС за газ в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) 2017/1938.

5. Преди да представи предложената методика на ACER, ЕМОПС за електроенергия провежда консултация с участието най-малко на регионалните координационни центрове, промишлените и потребителските организации, производителите или техните търговски органи, операторите на преносни системи и съответните оператори на разпределителни системи, компетентните органи, регулаторните органи и други съответни национални органи. ЕМОПС за електроенергия надлежно взема предвид резултатите от консултацията и ги представя, заедно с предложената методика, на заседание на Групата за координация в областта на електроенергетиката.

6. В срок от два месеца от получаването на предложената методика и след като се консултира с Групата за координация в областта на електроенергетиката в нейния състав само от представители на държавите членки, ACER я одобрява или я изменя. ЕМОПС за електроенергия и ACER публикуват окончателната версия на методиката на своите уебсайтове.

7. При наличие на съществена нова информация ЕМОПС за електроенергия актуализира и усъвършенства методиката в съответствие с параграфи 1–6. Групата за координация в областта на електроенергетиката в нейния състав само от представители на държавите членки може да препоръча, а ACER или Комисията може да поискат такова актуализиране и усъвършенстване при надлежно обосноваване. В срок от шест месеца от получаването на искането ЕМОПС за електроенергия представя на ACER проект на предложените промени. В срок от два месеца от получаването на този проект и след като се консултира с Групата за координация в областта на електроенергетиката в нейния състав само от представители на държавите членки, ACER одобрява или изменя предложените промени. ЕМОПС за електроенергия и ACER публикуват окончателната версия на актуализираната методика на своите уебсайтове.

Член 6

Определяне на сценарии при регионална криза в електроснабдяването

1. Не по късно от шест месеца от одобряването на методика съгласно член 5, параграф 6 и въз основа на тази методика ЕМОПС за електроенергия, в тясно сътрудничество с Групата за координация в областта на електроенергетиката, регионалните координационни центрове, компетентните органи и регулаторните органи, определя най-значимите сценарии при криза в електроснабдяването за всеки регион. Мрежата може да делегира на регионалните координационни центрове задачи, свързани с определянето на сценарии при регионална криза в електроснабдяването.

2. ЕМОПС за електроенергия представя сценариите при регионална криза в електроснабдяването на съответните оператори на преносни системи, регионалните координационни центрове, компетентните органи и регулаторните органи, както и на Групата за координация в областта на електроенергетиката. Групата за координация в областта на електроенергетиката може да препоръча изменения.

3. ЕМОПС за електроенергия актуализира сценариите при регионална криза в електроснабдяването на всеки четири години, освен ако обстоятелствата не изискват по-чести актуализации.

Член 7

Определяне на сценарии при криза в електроснабдяването на национално равнище

1. В срок до четири месеца от определянето на сценарии при регионална криза в електроснабдяването в съответствие с член 6, параграф 1 компетентният орган определя най-значимите сценарии при криза в електроснабдяването на национално равнище.
2. При определянето на сценарии при криза в електроснабдяването на национално равнище компетентният орган се консултира с операторите на преносни системи, с оператори на разпределителни системи, които компетентният орган счита за имащи отношение, съответните производители или техните търговски органи и регулаторния орган, когато той не е компетентният орган.
3. Сценариите при криза в електроснабдяването на национално равнище се определят въз основа най-малко на рисковете, посочени в член 5, параграф 2, и са съгласувани със сценариите при регионална криза в електроснабдяването, определени в съответствие с член 6, параграф 1. Държавите членки актуализират сценариите при криза в електроснабдяването на национално равнище на всеки четири години, освен ако обстоятелствата не изискват по-чести актуализации.
4. В срок до четири месеца от определянето на сценариите при регионална криза в електроснабдяването в съответствие с член 6, параграф 1 държавите членки уведомяват Групата за координация в областта на електроенергетиката и Комисията относно тяхната оценка на рисковете във връзка със собствеността на инфраструктурата, имаща значение за сигурността на доставките на електрическа енергия, и относно евентуално предприетите мерки за предотвратяване или смекчаване на тези рискове, като посочат защо според тях такива мерки са необходими и пропорционални.

Член 8

Методика за оценка на адекватността в краткосрочен и сезонен план

1. До 5 януари 2020 г. ЕМОПС за електроенергия представя на ACER предложение за методика за оценка на адекватността на производството на енергия в сезонен и краткосрочен план, а именно месечната адекватност и адекватността от една седмица напред до най-малко един ден напред, която обхваща най-малко следното:
 - а) несигурността при подаването на електрическа енергия, като например вероятността за изключване на преносна способност, вероятността за непредвидено изключване на електроцентрали, тежки метеорологични условия, променливи товари, особено пикове в зависимост от метеорологичните условия, и променливост на производството на енергия от възобновяеми източници;
 - б) вероятността от възникване на криза в електроснабдяването;
 - в) вероятността от възникване на едновременна криза в електроснабдяването.
2. Методиката, посочена в параграф 1, осигурява прилагането на вероятностен подход, включително множество сценарии, и взема предвид националния контекст, регионалния контекст и контекста на целия Европейски съюз, включително – до възможната степен – степента на междусистемна свързаност между държавите членки и трети държави в синхронните зони на Съюза. Методиката отчита особеностите на енергийния сектор на всяка държава членка, включително специфичните климатични условия и външни обстоятелства.
3. Преди да представи предложената методика, ЕМОПС за електроенергия провежда консултация с участието най-малко на регионалните координационни центрове, промишлените и потребителските организации, производителите или техните търговски органи, операторите на преносни системи, съответните оператори на разпределителни системи, компетентните органи, регулаторните органи и други съответни национални органи. ЕМОПС за електроенергия надлежно взема предвид резултатите от консултацията и ги представя, заедно с предложената методика, на заседание на Групата за координация в областта на електроенергетиката.
4. В срок от два месеца от получаването на предложената методика и след като се консултира с Групата за координация в областта на електроенергетиката в нейния състав само от представители на държавите членки, ACER я одобрява или я изменя. ЕМОПС за електроенергия и ACER публикуват окончателната версия на методиката на своите уебсайтове.

5. При наличие на съществена нова информация ЕМОПС за електроенергия актуализира и усъвършенства методиката в съответствие с параграфи 1—4. Групата за координация в областта на електроенергетиката в нейния състав само от представители на държавите членки може да препоръча, а ACER или Комисията може да поискат такова актуализиране и усъвършенстване при надлежно обосноваване. В срок от шест месеца от получаването на искането ЕМОПС за електроенергия представя на ACER проект на предложените промени. В срок от два месеца от получаването на този проект и след като се консултира с Групата за координация в областта на електроенергетиката в нейния състав само от представители на държавите членки, ACER одобрява или изменя предложените промени. ЕМОПС за електроенергия и ACER публикуват окончателната версия на актуализираната методика на своите уебсайтове.

Член 9

Оценки на адекватността в краткосрочен и сезонен план

1. Всички оценки на адекватността на производството на енергия в краткосрочен план, независимо дали на национално или регионално равнище, или на равнището на Съюза, се извършват в съответствие с методиката, разработена по реда на член 8.
2. ЕМОПС за електроенергия изготвя сезонни оценки на адекватността в съответствие с методиката, разработена по реда на член 8. ЕМОПС публикува резултатите за зимната оценка на адекватността до 1 декември всяка година и за лятната оценка на адекватността до 1 юни всяка година. Мрежата може да делегира на регионалните координационни центрове задачи, свързани с оценките на адекватността. Тя представя тези прогнози на заседание на Групата за координация в областта на електроенергетиката, която може да даде препоръки, когато това е уместно.
3. Регионалните координационни центрове извършват оценки на адекватността от една седмица напред до най-малко един ден напред в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1485, въз основа на методиката, приета съгласно член 8 от настоящия регламент.

ГЛАВА III

Планове за готовност за справяне с рискове

Член 10

Изготвяне на планове за готовност за справяне с рискове

1. Въз основа на сценариите при регионални кризи в електроснабдяването и при кризи в електроснабдяването на национално равнище, определени в съответствие с членове 6 и 7, компетентният орган на всяка държава членка изготвя план за готовност за справяне с рискове, след като се е консултирал с операторите на разпределителни системи, имащи отношение по преценка на компетентния орган, операторите на преносни системи, съответните производители или техните търговски органи, електроенергийните предприятия, предприятията за природен газ, съответните организации, представляващи интересите на промишлените и на непромишлените клиенти, потребяващи електрическа енергия и с регулаторния орган, когато той не е компетентният орган.
2. Планът за готовност за справяне с рискове включва национални мерки, регионални и, когато е приложимо, двустранни мерки съгласно определеното в членове 11 и 12. В съответствие с член 16, всички планирани или предприети мерки за предотвратяване, подготовка за и смекчаване на кризи в електроснабдяването са в пълно съответствие с правилата за вътрешния пазар на електроенергия и за експлоатация на системата. Тези мерки са ясно дефинирани, прозрачни, пропорционални и недискриминационни.
3. Планът за готовност за справяне с рискове се изготвя в съответствие с членове 11 и 12 и с образеца, даден в приложението. При необходимост държавите членки може да включат допълнителна информация в плана за готовност за справяне с рискове.
4. С цел да се гарантира съгласуваност на плановете за готовност за справяне с рискове, преди да приемат своите планове за готовност за справяне с рискове, компетентните органи представят проекти за тези планове на компетентните органи на съответните държави членки в дадения регион, а когато те не са в същия регион, на компетентните органи на пряко свързаните държави членки, както и на Групата за координация в областта на електроенергетиката, за консултация.
5. В срок до шест месеца от получаването на проектите за планове за готовност за справяне с рискове компетентните органи, посочени в параграф 4 и Групата за координация в областта на електроенергетиката могат да дадат препоръки във връзка с проектите за планове, представени съгласно параграф 4.

6. В срок до девет месеца от представянето на своите проекти за планове за готовност за справяне с рискове съответните компетентни органи ги приемат, като съответно вземат предвид резултатите от консултацията съгласно параграф 4 и препоръките, дадени съгласно параграф 5. Те уведомяват без забавяне Комисията за своите планове за готовност за справяне с рискове.

7. Компетентните органи и Комисията публикуват плановете за готовност за справяне с рискове на своите уебсайтове, като осигуряват запазване на поверителността на чувствителната информация, по-конкретно информацията относно мерки, свързани с предотвратяването на зловредни атаки и смекчаване на последиците от такива атаки. Защитата на поверителността на чувствителната информация се основава на принципите, определени съгласно член 19.

8. Компетентните органи приемат и публикуват първите си планове за готовност за справяне с рискове най-късно до 5 януари 2022 г. Те актуализират плановете на всеки четири години, освен ако обстоятелствата не изискват по-чести актуализации.

Член 11

Съдържание на плановете за готовност за справяне с рискове по отношение на националните мерки

1. Планът за готовност за справяне с рискове на всяка държава членка посочва всички планирани и предприети национални мерки за предотвратяване на кризи в електроснабдяването, определени в съответствие с членове 6 и 7, подготовка за такива кризи и смекчаването им. Той най-малкото:

- a) съдържа обобщение на сценариите при криза в електроснабдяването, определени за съответната държава членки и регион, в съответствие с процедурите, установени в членове 6 и 7;
- b) посочва ролята и отговорностите на компетентния орган и описва кои задачи, ако има такива, са делегирани на други органи;
- v) описва националните мерки, предвидени за предотвратяване на рисковете, идентифицирани в съответствие с членове 6 и 7 и за подготовката за тях;
- г) определя координатор при кризи на национално равнище и посочва неговите задачи;
- д) посочва подробни процедури, които да се следват при всяка криза в електроснабдяването, включително съответстващите схеми, представящи движението на информационните потоци;
- e) посочва приноса на пазарните мерки за справяне с кризи в електроснабдяването, по-специално мерките от гледна точка на търсенето и на предлагането;
- ж) определя възможните непазарни мерки, които да се предприемат при кризи в електроснабдяването, посочва факторите, при които тези мерки се задействат, условията и процедурите за тяхното прилагане, и отбелязва как те съответстват на изискванията, установени в член 16, и на регионалните и двустранните мерки;
- з) включва рамка за ръчно изключване на товари, която указва при какви обстоятелства следва да се изключват товари, и във връзка с обществената безопасност и личната сигурност, посочва кои категории потребители на електрическа енергия имат право, в съответствие с националното право, да получат специална защита от изключване и обосновава необходимостта от такава защита, и посочва как операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи на съответните държави членки следва да намаляват потреблението;
- и) описва механизмите, които да се използват за информиране на обществеността относно кризи в електроснабдяването;
- й) описва националните мерки, необходими за въвеждането и прилагането на регионалните и, когато е приложимо, двустранните мерки, договорени по член 12;
- к) включва информация за свързаните и необходимите планове за изграждане на бъдещата мрежа, които ще спомогнат за справяне с последици от идентифицирани сценарии при криза в електроснабдяването.

2. Националните мерки са изцяло съобразени с регионалните и, когато е приложимо, двустранните мерки, съгласно член 12, и не застрашават оперативната сигурност или безопасността на преносната система, нито сигурността на доставките на електрическа енергия на други държави членки.

Член 12

Съдържание на плановете за готовност за справяне с рискове по отношение на регионалните и двустранните мерки

1. В допълнение към националните мерки, посочени в член 11, планът за готовност за справяне с рискове на всяка държава членка включва регионални и, когато е приложимо, двустранни мерки, които осигуряват предотвратяване и управление по подходящ начин на кризи в електроснабдяването с трансгранично въздействие. Регионалните мерки се договарят между държави членки в рамките на съответния регион, които имат техническа възможност да си предоставят една на друга помощ в съответствие с член 15. За тази цел държавите членки могат също да сформират подгрупи в рамките на даден регион. Двустранните мерки се договарят между държави членки, които са пряко свързани, но не са част от един и същ регион. Държавите членки осигуряват съгласуваност между регионалните и двустранните мерки. Регионалните и двустранните мерки включват най-малко:

- а) посочване на координатор при кризи;
- б) механизми за споделяне на информация и за сътрудничество;
- в) координирани мерки за смекчаване на въздействието на дадена криза в електроснабдяването, включително при ситуация на едновременна криза, за целите на помощта в съответствие с член 15;
- г) процедури за ежегодни проверки или проверки на всеки две години на плановете за готовност за справяне с рискове;
- д) активиращи механизми на непазарните мерки, прилагани съгласно член 16, параграф 2.

2. Съответните държави членки договарят регионалните и двустранните мерки, които се включват в този план за готовност за справяне с рискове, след консултация със съответните регионални координационни центрове. Комисията може да изпълнява посредническа роля в подготовката на споразумението за регионални и двустранни мерки. Комисията може да поиска от ACER и ЕМОПС за електроенергия да предоставят техническа помощ за държавите членки с оглед улесняване на постигането на споразумение. Не по късно от осем месеца преди крайния срок за приемане или актуализиране на плана за готовност за справяне с рискове компетентните органи докладват на Групата за координация в областта на електроенергетиката за постигнатите договорености. Ако държавите членки не са били в състояние да постигнат споразумение, съответните компетентни органи уведомяват Комисията за причините за това. В този случай Комисията предлага мерки, включващи механизъм за сътрудничество, за постигането на договореност относно регионалните и двустранните мерки.

3. С участието на съответните заинтересовани страни компетентните органи на държавите членки във всеки регион периодично проверяват ефективността на процедурите, разработени в плановете за готовност за справяне с рискове с цел предотвратяване на кризи в електроснабдяването, включително механизмите, посочени в параграф 1, точка б), и извършват на всеки две години симулации на кризи в електроснабдяването, като изпитват по-специално тези механизми.

Член 13

Оценка на Комисията на плановете за готовност за справяне с рискове

1. В срок от четири месеца, след като компетентният орган е нотифицирал приетия план за готовност за справяне с рискове, Комисията оценява плана, като взема надлежно предвид становищата, изразени от Групата за координация в областта на електроенергетиката.

2. Комисията, след консултация с Групата за координация в областта на електроенергетиката, представя необвързващо становище, съдържащо подробни мотиви, и го представя на компетентния орган с препоръка за преразглеждане на плана за готовност за справяне с рискове, когато този план:

- а) не е ефективен за намаляване на рисковете, установени при сценариите при криза в електроснабдяването;
- б) не съответства на сценариите при криза в електроснабдяването или на плана за готовност за справяне с рискове на друга държава членка;
- в) не спазва изискванията, посочени в член 10, параграф 2;
- г) съдържа мерки, които има вероятност да застрашат сигурността на доставките на електрическа енергия на други държави членки;
- д) изкривява неоправдано конкуренцията или ефективното функциониране на вътрешния пазар; или
- е) не отговаря на разпоредбите на настоящия регламент или на други разпоредби на правото на Съюза.

3. В срок от три месеца след получаването на становището на Комисията, посочено в параграф 2, съответният компетентен орган взема изцяло предвид препоръката на Комисията и я уведомява за изменения план за готовност за справяне с рискове или я уведомява за причините, поради които не е съгласен с препоръката.

4. В случай че компетентният орган не е съгласен с препоръката на Комисията, Комисията може, в срок от четири месеца след получаването на нотификацията на компетентния орган за причините, поради които не е съгласен с препоръката, да оттегли своята препоръка или да свика среща с компетентния орган, а когато прецени, че това е необходимо, и с Групата за координация в областта на електроенергетиката, за да разгледа въпроса. Комисията излага подробно основанията си да поиска изменения на плана за готовност за справяне с рискове. Когато окончателната позиция на съответния компетентен орган не съвпада с подробните основания на Комисията, този компетентен орган представя на Комисията причините за своята позиция в срок от два месеца след получаването на подробните основания на Комисията.

ГЛАВА IV

Управление на кризи в електроснабдяването

Член 14

Ранно предупреждение и обявяване на криза в електроснабдяването

1. Когато сезонната прогноза за перспективите относно адекватността или друг подходящ източник дава конкретна, сериозна и надеждна информация, че е възможно възникването на криза в електроснабдяването в дадена държава членка, в такъв случай компетентният орган на тази държава членка без неоправдано забавяне отправя ранно предупреждение до Комисията, до компетентните органи на държавите членки в същия регион, а когато те не са в същия регион, до компетентните органи на пряко свързаните държави членки. Съответният компетентен орган дава информация също така относно причините за евентуалната криза в електроснабдяването, предприетите или планираните мерки за предотвратяване на криза в електроснабдяването, и относно евентуалната нужда от помощ от страна на други държави членки. Това включва и информация за възможното влияние на мерките върху вътрешния енергиен пазар. Комисията предоставя тази информация на Групата за координация в областта на електроенергетиката.

2. Когато дадена държава членка е изправена пред криза в електроснабдяването, компетентният орган на тази държава, след консултация със съответния оператор на преносна система, обявява криза в електроснабдяването и уведомява компетентните органи на държавите членки в същия регион и, когато те не са в същия регион, компетентните органи на пряко свързаните държави членки, както и Комисията без неоправдано забавяне. Тази информация включва причините за влошаването на състоянието по отношение на електроснабдяването, основанията за обявяването на криза в електроснабдяването, планираните или предприети мерки за смекчаване и нуждата от помощ от други държави членки.

3. Когато те смятат информацията, предоставена съгласно параграф 1 или 2 за недостатъчна, Комисията, Групата за координация в областта на електроенергетиката или компетентните органи на държавите членки в същия регион и, когато те не са в същия регион, компетентните органи на пряко свързаните държави членки, могат да поискат от съответната държава членка да предостави допълнителна информация.

4. Когато компетентен орган издаде ранно предупреждение или обяви криза в електроснабдяването, мерките, включени в плана за готовност за справяне с рискове, трябва да се изпълняват във възможно най-пълна степен.

Член 15

Сътрудничество и помощ

1. Държавите членки действат и си сътрудничат в дух на солидарност, за да предотвратят и управляват кризисни ситуации в електроснабдяването.

2. Когато е технически възможно, държавите членки взаимно си предлагат помощ чрез регионални или двустранни мерки, които са били договорени съгласно настоящия член и член 12, преди помощта да бъде предоставена. За тази цел и за да се защитят обществената безопасност и личната сигурност, държавите членки договарят регионални или двустранни мерки по свой избор, за да доставят електрическа енергия по координиран начин.

3. Държавите членки постигат съгласие по необходимите технически, правни и финансови договорености за изпълнението на регионалните или двустранни мерки, преди помощта да бъде предложена. В тези договорености се конкретизират, наред с другото, максималните количества електрическа енергия, които да се доставят на регионално или двустранно равнище, задействането на помощта и нейното преустановяване, начините, по които електрическа енергията ще се доставя, както и разпоредбите за справедливо обезщетение между държавите членки в съответствие с параграфи 4, 5 и 6.
4. Помощта е предмет на предварително споразумение между съответните държави членки относно справедливо обезщетение, което обхваща най-малко:
 - а) разходите за електрическа енергия, доставена на територията на държавата членка, поискала помощта, както и свързаните с това разходи за пренос; и
 - б) всички други разумни разходи, направени от държавата членка, която предоставя помощта, включително по отношение на възстановяването на разходите за подготвена помощ, която не е действително задействана, както и всички разходи, произтичащи от съдебни производства, арбитражни производства или сходни производства и спогодби.
5. Справедливото обезщетение съгласно параграф 4 включва, *inter alia*, всички разумни разходи, които държавата членка, предоставяща помощта, е направила в рамките на задължението за изплащане на обезщетения по силата на основните права, гарантирани от правото на Съюза, и по силата на приложимите международни задължения при прилагането на разпоредбите на настоящия регламент относно помощта, както и други разумни разходи, направени за изплащане на обезщетения съгласно националните правила за обезщетения.
6. Държавата членка, която иска помощ, плаща незабавно или осигурява бързо изплащане на справедливо обезщетение на държавата членка, предоставила помощ.
7. До 5 януари 2020 г. след консултация с Групата за координация в областта на електроенергетиката и ACER, Комисията предоставя необвързващи насоки за основните елементи на справедливото обезщетение, посочено в параграфи 3–6, и други основни елементи на техническите, правните и финансовите договорености, посочени в параграф 3, а така също и за общите принципи на взаимопомощ, посочени в параграф 2.
8. В случай на криза в електроснабдяването, при която държавите членки все още не са се споразумели относно регионални или двустранни мерки и технически, правни и финансови договорености съгласно настоящия член, държавите членки се споразумяват за *ad hoc* мерки и договорености за прилагането на настоящия член, включително по отношение на справедливото обезщетение съгласно параграфи 4, 5 и 6. Когато държава членка поиска помощ преди приемането на такива *ad hoc* мерки и договорености, тя се задължава, преди да получи помощ, да изплати справедливо обезщетение в съответствие с параграфи 4, 5 и 6.
9. Държавите членки гарантират, че разпоредбите на настоящия регламент относно помощта се прилагат в съответствие с Договорите, Хартата на основните права на Европейския съюз и други приложими международни задължения. За тази цел те вземат необходимите мерки.

Член 16

Спазване на пазарните правила

1. Мерките, предприемани за предотвратяване или смекчаване на кризи в електроснабдяването, са в съответствие с правилата за вътрешния пазар на електроенергия и за експлоатация на системата.
2. Непазарни мерки се задействат в криза в електроснабдяването само като крайна мярка след изчерпване на всички възможности, които пазарът предоставя, или когато е очевидно, че пазарните мерки сами по себе си не са достатъчни за предотвратяване на допълнително влошаване на състоянието по отношение на електроснабдяването. Непазарните мерки не изкривяват неоправдано конкуренцията и ефективното функциониране на пазара на електроенергия. Те са необходими, пропорционални, недискриминационни и временни. Компетентният орган информира съответните заинтересовани страни в своята държава членка относно прилагането на всякакви непазарни мерки.
3. Съкращаване на трансакциите, включително съкращаване на вече разпределена междузонова преносна способност, ограничаване на предоставянето на междузонова преносна способност за разпределение или ограничаване на предоставянето на графици се предприема само в съответствие с правилата, посочени в член 16, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943, и правилата, приети за конкретизиране на това предоставяне.

ГЛАВА V

Оценка и мониторинг

Член 17

Последваща оценка

1. Възможно най-скоро и не по-късно от три месеца след края на криза в електроснабдяването компетентният орган на държавата членка, който е обявил кризата в електроснабдяването, представя на Групата за координация в областта на електроенергетиката и на Комисията доклад за последваща оценка, след като се е консултирал с регулаторния орган, когато регулаторният орган не е компетентният орган.
2. Докладът за последваща оценка включва най-малко следното:
 - а) описание на събитието, предизвикало кризата в електроснабдяването;
 - б) описание на взетите превантивни, подготвителни и смекчаващи мерки и оценка на тяхната пропорционалност и резултатност;
 - в) оценка на трансграничния ефект на взетите мерки;
 - г) описание на помощта, подготвена (независимо дали действително е задействана или не), предоставена на или получена от съседни държави членки и трети държави;
 - д) икономическото въздействие на кризата в електроснабдяването и ефектът на предприетите мерки върху електроенергийния сектор до степен, възможна от наличните данни към момента на оценката, по-конкретно обемите непреоставена електрическа енергия и равнището на ръчно изключване на товари (включително сравнение между равнищата на доброволно и на принудително изключване на товари);
 - е) причини, обосноваващи прилагането на каквито и да е непазарни мерки;
 - ж) всички възможни подобрения или предложени подобрения в плана за готовност за справяне с рискове;
 - з) преглед на възможните подобрения на развитието на мрежата в случаите, когато недостатъчно развитие на мрежата е причинило или е допринесло за кризата в електроснабдяването.
3. Когато те смятат за недостатъчна информацията, предоставена в доклада за последваща оценка, Групата за координация в областта на електроенергетиката и Комисията могат да поискат от съответния компетентен орган да предостави допълнителна информация.
4. Съответният компетентен орган представя на среща на Групата за координация в областта на електроенергетиката резултатите от последващата оценка. Тези резултати се отразяват в актуализирания план за готовност за справяне с рискове.

Член 18

Мониторинг

1. Освен изпълнението на другите специфични задачи, посочени в настоящия регламент, Групата за координация в областта на електроенергетиката обсъжда:
 - а) резултатите от десетгодишния план за развитие на електрическата мрежа, подготвен от ЕМОПС за електроенергия;
 - б) съгласуваността на плановете за готовност за справяне с рискове, приети от компетентните органи съгласно процедурата, посочена в член 10;
 - в) резултатите от оценките на адекватността на европейските ресурси, извършени от ЕМОПС за електроенергия, както е посочено в член 23, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - г) постигнатото от държавите членки в областта на сигурността на доставките на електрическа енергия, вземайки предвид най-малко индикаторите, изчислени в оценката на адекватността на европейските ресурси, а именно очакваната недоставена енергия (EENS) и очакваното отпадане на товари (LOLE);
 - д) резултатите от сезонните оценки на адекватността, посочени в член 9, параграф 2;
 - е) информацията, получена от държавите членки в съответствие с член 7, параграф 4;

- ж) резултатите от последващата оценка, посочени в член 17, параграф 4;
 - з) методиката за оценка на адекватността в краткосрочен план, посочена в член 8;
 - и) методиката за определяне на сценарии при регионална криза в електроснабдяването, посочена в член 5.
2. Групата за координация в областта на електроенергетиката може да отправя препоръки към държавите членки, както и към ЕМОПС за електроенергията относно въпросите, посочени в параграф 1.
3. ACER наблюдава постоянно мерките относно сигурността на доставките на електрическа енергия и докладва редовно на Групата за координация в областта на електроенергетиката.
4. До 1 септември 2025 г. Комисията, въз основа на опита, придобит при прилагането на настоящия регламент, оценява възможните начини за повишаване на сигурността на доставките на електрическа енергия на равнището на Съюза и представя доклад на Европейския парламент и на Съвета относно прилагането на настоящия регламент, включително, когато е необходимо, законодателни препоръки за изменение на настоящия регламент.

Член 19

Третиране на поверителна информация

1. Държавите членки и компетентните органи прилагат процедурите, посочени в настоящия регламент, в съответствие с приложимите правила, включително националните правила, свързани с обработването на поверителна информация и процеси. Ако прилагането на тези правила води до неоповестяване на информация, наред с другото като част от плановете за готовност за справяне с рискове, държавата членка или органът може да представи неповерително обобщение на тези резултати, и прави това при поискване.
2. Комисията, ACER, Групата за координация в областта на електроенергетиката, ЕМОПС за електроенергия, компетентните органи, регулаторните органи и други съответни органи, образувания или лица, които получават поверителна информация съгласно настоящия регламент, гарантират поверителността на чувствителната информация.

ГЛАВА VI

Заклучителни разпоредби

Член 20

Сътрудничество с договарящите се страни от Енергийната общност

Когато държавите членки и договарящите се страни от Енергийната общност си сътрудничат в областта на сигурността на доставките на електрическа енергия, това сътрудничество може да включва определяне на криза при електроснабдяването, процеса на определяне на сценарии при кризи в електроснабдяването и изготвянето на плановете за готовност за справяне с рискове, така че да не се предприемат мерки, които застрашават сигурността на доставките на електрическа енергия за държавите членки, за договарящите се страни от Енергийната общност или за Съюза. В това отношение договарящите се страни от Енергийната общност могат да участват в Групата за координация в областта на електроенергетиката при покана от страна на Комисията във връзка с всички въпроси, които ги засягат.

Член 21

Дерогация

Докато Кипър не бъде пряко свързан с друга държава членка, членове 6 и 12 и член 15, параграфи 2—9 не се прилагат нито между Кипър и други държави членки, нито за ЕМОПС за електроенергията по отношение на Кипър. Кипър и други съответни държави членки могат да разработват, с подкрепата на Комисията, алтернативни мерки и процедури на предвидените в членове 6 и 12 и член 15, параграфи 2—9, при условие че тези алтернативни мерки и процедури не засягат ефективното прилагане на настоящия регламент между другите държави членки.

Член 22

Преходна разпоредба до създаването на регионални координационни центрове

До датата, на която бъдат създадени регионални координационни центрове в съответствие с член 35 от Регламент (ЕС) 2019/943, под „региони“ се имат предвид държава членка или група държави членки, намиращи се в една и съща синхронна зона.

Член 23

Отмяна

Директива 2005/89/ЕО се отменя.

Член 24

Влизане в сила

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Брюксел на 5 юни 2019 година.

За Европейския парламент

Председател

A. TAJANI

За Съвета

Председател

G. CIAMBA

ПРИЛОЖЕНИЕ

ОБРАЗЕЦ НА ПЛАН ЗА ГОТОВНОСТ ЗА СПРАВЯНЕ С РИСКОВЕ

Следният образец се попълва на английски език.

Обща информация

- Наименование на компетентния орган, който отговаря за изготвянето на настоящия план
- Държави членки в региона

1. ОБОБЩЕНИЕ НА СЦЕНАРИИТЕ ПРИ КРИЗА В ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕТО

Опишете накратко сценариите на риск, идентифицирани на регионално и на национално равнище в съответствие с процедурата, установена в членове 6 и 7, включително описание на направените допускания.

2. РОЛИ И ОТГОВОРНОСТИ НА КОМПЕТЕНТНИЯ ОРГАН

Определете ролята и отговорностите на компетентните органи и на организациите, на които са делегирани задачи.

Опишете кои задачи, ако има такива, са делегирани на други органи.

3. ПРОЦЕДУРИ И МЕРКИ ПРИ КРИЗА В ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕТО

3.1. Национални процедури и мерки

- а) опишете процедурите, които да се следват в случаите на криза в електроснабдяването, включително съответстващите схеми, представящи движението на информационните потоци;
- б) опишете превантивните и подготвителните мерки;
- в) опишете мерките за смекчаване на кризи в електроснабдяването, по-конкретно мерки от страна на търсенето и от страна на предлагането, като посочите при какви обстоятелства могат да се използват такива мерки, по-специално фактора, задействащ всяка мярка. Когато се предвиждат непазарни мерки, те трябва да бъдат подходящо обосновани в светлината на изискванията, посочени в член 16, и да отговарят на регионалните и, когато е приложимо, двустранните мерки;
- г) предоставете рамка за ръчно изключване на товари, в която се указва при какви обстоятелства товарите трябва да се изключват. Посочете във връзка с обществената безопасност и личната сигурност кои категории потребители на електрическа енергия имат право да получат специална защита от изключване и обоснове необходимостта от такава защита. Посочете какви действия следва да предприемат операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи за намаляване на потреблението;
- д) опишете механизмите, използвани за информиране на обществеността за криза в електроснабдяването.

3.2. Регионални и двустранни процедури и мерки

- а) опишете договорените механизми за сътрудничество в рамките на региона и за осигуряване на подходяща координация преди и по време на криза в електроснабдяването, включително процедурите за вземане на решения за подходящо реагиране на регионално равнище;
- б) опишете всички регионални и двустранни мерки, които са били договорени, включително всички необходими технически, правни и финансови договорености за прилагането на тези мерки. В описанието на тези договорености предоставете информация, наред с другото, за максималните количества електрическа енергия, които да се доставят на регионално или двустранно равнище, задействането на помощта и възможността да се поиска нейното преустановяване, начините, по които електрическата енергия ще се доставя, както и разпоредбите за справедливо обезщетение между държавите членки. Опишете националните мерки, необходими за въвеждането и прилагането на договорените регионални и двустранни мерки;
- в) опишете съществуващите механизми за сътрудничество и за координиране на действията с други държави членки извън региона, както и с трети държави в рамките на съответната синхронна зона, преди и по време на криза в електроснабдяването.

4. КООРДИНАТОР ПРИ КРИЗИ

Посочете координатора при кризи и определете неговата роля. Посочете данните за контакт.

5. КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

В съответствие с член 10, параграф 1, опишете използвания механизъм за проведените консултации във връзка с разработването на настоящия план и резултатите от тези консултации със следните заинтересовани страни:

- а) съответните електроенергийни предприятия и предприятия за природен газ, включително съответните производители или техните търговски органи;
- б) съответните организации, представляващи интересите на непромишлените клиенти, потребляващи електрическа енергия;
- в) съответните организации, представляващи интересите на промишлените клиенти, потребляващи електрическа енергия;
- г) регулаторните органи.
- д) операторите на преносни системи;
- е) съответните оператори на разпределителни системи.

6. ИЗПИТВАНИЯ В ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ

- а) посочете датите за регионалните (ако е приложимо – и национални) симулации на всеки две години в реално време за реагиране при кризи в електроснабдяването;
- б) в съответствие с член 12, параграф 1, буква г) посочете договорените процедури и участниците в изпитванията.

По отношение на актуализациите на плана: опишете накратко изпитванията, проведени след приемането на последния план, и основните резултати. Посочете какви мерки са били приети в резултат на тези изпитвания.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/942 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА**от 5 юни 2019 година****за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия****(преработен)****(текст от значение за ЕИП)**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 194, параграф 2 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽¹⁾,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите ⁽²⁾,

в съответствие с обикновената законодателна процедура ⁽³⁾,

като имат предвид, че:

- (1) Регламент (ЕО) № 713/2009 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁴⁾, с който се създава Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори (ACER) е претърпял съществени изменения ⁽⁵⁾. Поради необходимостта от по-нататъшни изменения и с оглед постигане на яснота, посоченият регламент следва да бъде преработен.
- (2) Създаването на ACER подобри явно координацията между регулаторните органи по трансгранични въпроси. От самото ѝ създаване, на ACER бяха възложени нови важни задачи по наблюдение на пазарите за търговия на едро съгласно Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁶⁾, както и в областта на трансграничната енергийна инфраструктура съгласно Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁷⁾ и в областта на сигурността на доставките на газ съгласно Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁸⁾.
- (3) Очаква се необходимостта от координиране на националните регулаторни действия през следващите години да се увеличи още повече. Енергийната система на Съюза претърпява най-голямата промяна от десетилетия насам. По-голямата пазарна интеграция и промяната към производство на електроенергия с променлив режим изискват по-големи усилия за координиране на националните енергийни политики с тези на съседните държави и по-големи усилия за използване на възможностите, предоставяни от трансграничната търговия с електроенергия.
- (4) Опитът от прилагането на правилата на вътрешния пазар показва, че несъгласуваните действия на национално равнище могат да доведат до сериозни проблеми на пазара, по-специално в тясно взаимосвързани области, в които решенията на държавите членки често имат осезаемо въздействие върху техните съседи. За да се постигнат положителните въздействия на вътрешния пазар на електроенергия върху благосъстоянието на потребителите, сигурността на доставките и декарбонизацията, от държавите членки и по-специално от техните независими регулаторни органи се изисква да си сътрудничат във връзка с регулаторните мерки, които имат трансгранично въздействие.

⁽¹⁾ ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 91.

⁽²⁾ ОВ С 342, 12.10.2017 г., стр. 79.

⁽³⁾ Позиция на Европейския парламент от 26 март 2019 г. все още непубликувана в Официален вестник) и решение на Съвета от 22 май 2019 г.

⁽⁴⁾ Регламент (ЕО) № 713/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. за създаване на Агенция за сътрудничество между регулаторите на енергия (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 1).

⁽⁵⁾ Вж. Приложение I.

⁽⁶⁾ Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия (ОВ L 326, 8.12.2011 г., стр. 1).

⁽⁷⁾ Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2013 г. относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура и за отмяна на Решение № 1364/2006/ЕО, както и за изменение на регламенти (ЕО) № 713/2009, (ЕО) № 714/2009 и (ЕО) № 715/2009 (ОВ L 115, 25.4.2013 г., стр. 39).

⁽⁸⁾ Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 994/2010 (ОВ L 280, 28.10.2017, стр. 1).

- (5) Фрагментираната държавна намеса на национално равнище на енергийните пазари представлява все по-голям риск за правилното функциониране на трансграничните пазари на електроенергия. Поради това на ACER следва да бъде отредена роля при изготвянето на координирана европейска оценка на адекватността на ресурсите, в тясно сътрудничество с Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия („ЕМОПС за електроенергия“), за да се избегнат проблемите, свързани с фрагментарните национални оценки, при които се прилагат различни некоординирани методи и не се взема в достатъчна степен под внимание положението в съседните държави. ACER следва също така да контролира техническите параметри, изготвени от ЕМОПС за електроенергия, за ефективното използване на трансграничния капацитет и за другите технически характеристики на механизмите за осигуряване на капацитет.
- (6) Въпреки значителния напредък в интегрирането и взаимното свързване на вътрешния пазар на електроенергия, някои държави членки или региони продължават да са изолирани или недостатъчно взаимосвързани, по-специално островните държави членки и държавите членки, намиращи се в периферията на Съюза. В своята работа ACER следва да вземе предвид по подходящ начин специфичното положение на тези държави членки или региони.
- (7) Сигурността на доставките на електроенергия изисква координиран подход за подготовка в случай на възникване на неочаквани кризи, свързани с доставките. Поради това ACER следва да координира националните действия, свързани с готовността за справяне с рисковете, в съответствие с Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета⁽⁹⁾.
- (8) Поради тясната взаимовръзка между електроенергийната мрежа на Съюза и нарастващата нужда от сътрудничество със съседните държави, за да се поддържа стабилността на мрежата и за интегриране на големите количества енергия от възобновяеми източници, регионалните координационни центрове ще играят важна роля при координиране на операторите на преносни системи. ACER следва да гарантира регулаторния надзор на регионалните координационни центрове, когато е необходимо.
- (9) Тъй като голяма част от новите мощности за производство на електроенергия ще бъдат свързани на местно равнище, операторите на разпределителни системи ще играят важна роля за функционирането на електроенергийната система на Съюза по гъвкав и ефективен начин.
- (10) За да бъдат постигнати целите на енергийната политика на Съюза, държавите членки следва тясно да си сътрудничат, като премахват пречките пред трансграничния обмен на електроенергия и природен газ. ACER беше създадена, за да запълни празнотите в регулирането на равнището на Съюза и да допринесе за ефективното функциониране на вътрешните пазари на електроенергия и природен газ. ACER предоставя възможност на регулаторните органи да засилят своето сътрудничество на равнището на Съюза и да участват, на основата на взаимността, в упражняването на свързаните със Съюза функции.
- (11) ACER следва да осигури правилното координиране и, когато е необходимо, изпълняване на равнището на Съюза на регулаторните функции, осъществявани от националните регулаторни органи в съответствие с Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета⁽¹⁰⁾ и Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета⁽¹¹⁾. За тази цел е необходимо да се гарантира независимостта на ACER от производителите на електроенергия и газ, от операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи, публични или частни, и от потребителите и да се гарантира съответствието на нейните действия с правото на Съюза, нейния технически и регулаторен капацитет, нейната прозрачност, податливост на демократичен контрол, включително отчетност пред Европейския парламент, и ефикасност.
- (12) ACER следва да наблюдава регионалното сътрудничество между операторите на преносни системи в секторите на електроенергията и на природния газ, както и изпълнението на задачите на ЕМОПС за електроенергия и тези на Европейските мрежи от оператори на преносни системи за газ (ЕМОПС за газ). ACER следва също да наблюдава изпълнението на задачите на други образувания, имащи функции, които са регулирани в рамките на Съюза, като енергийния обмен. Участието на ACER е ключово, за да се гарантира, че сътрудничеството между операторите на преносни системи и функционирането на другите образувания, изпълняващи функции в рамките на Съюза, се осъществява по ефикасен и прозрачен начин в полза на вътрешните пазари на електроенергия и природен газ.

⁽⁹⁾ Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО (вж. страница 1 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽¹⁰⁾ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (вж. страница 125 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽¹¹⁾ Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и за отмяна на Директива 2003/55/ЕО (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 94).

- (13) Регулаторните органи следва да се координират помежду си при изпълнението на своите задачи, за да гарантират, че ЕМОПС за електроенергия, Европейската организация на операторите на разпределителни системи (ООРСЕС) и регионалните координационни центрове, спазват своите задължения съгласно нормативната уредба на вътрешния енергиен пазар и решенията на ACER. С разширяването на оперативните отговорности на ЕМОПС за електроенергия, на ООРСЕС и на регионалните координационни центрове е необходимо да се засили надзорът над такива образувания, действащи на регионално равнище или на равнището на целия Съюз. Процедурата, установена в настоящия регламент, гарантира, че ACER подпомага регулаторните органи при изпълнението на тези функции, както е посочено в Директива (ЕС) 2019/944.
- (14) С цел да се гарантира, че ACER разполага с необходимата информация за изпълнението на задачите си, ACER следва да може да изисква и да получава тази информация от регулаторните органи, ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ, регионалните координационни центрове, ООРСЕС, операторите на преносни системи и номинираните оператори на пазара на електроенергия.
- (15) В сътрудничество с Комисията, с държавите членки и със съответните национални органи, ACER следва да наблюдава вътрешните пазари за електроенергия и природен газ и да информира Европейския парламент, Комисията и националните органи за своите констатации, когато е целесъобразно. Задачите по наблюдение на ACER не следва нито да дублират, нито да възпрепятстват наблюдението от страна на Комисията или на националните органи, по-специално от страна на националните органи по конкуренция.
- (16) ACER осигурява интегрирана рамка, която дава възможност на регулаторните органи да участват и да си сътрудничат. Тази рамка улеснява еднаквото прилагане на законодателството в областта на вътрешния пазар на електроенергия и природен газ в целия Съюз. На ACER беше предоставено правомощие да приема индивидуални решения по отношение на ситуации, засягащи повече от една държава членка. Това правомощие следва, при ясно определени условия, да обхваща технически и регулаторни въпроси, които изискват координация на регионално равнище, по-специално отнасящи се до прилагането на мрежовите кодекси и насоките, сътрудничеството в рамките на регионалните координационни центрове, регулаторни решения, необходими за ефективно наблюдение на интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия, решения относно инфраструктурата за електроенергия и природен газ, която свързва или която може да свърже поне две държави членки и като краен случай освобождавания от правилата на вътрешния пазар на нови междусистемни електропроводи и нова инфраструктура за газ, разположени в повече от една държава членка.
- (17) Преразглеждането на мрежовите кодекси и насоките обхваща изменения, които са необходими, за да се вземе предвид развитието на пазара, без да се изменят съществено мрежовите кодекси и насоките или да се създават нови компетентности на ACER.
- (18) ACER играе важна роля за изработването на рамкови насоки, които имат необвързващ характер. Мрежовите кодекси следва да са в съответствие с тези рамкови насоки. Също така се счита за подходящо за ACER, което е и в съответствие с целта ѝ, тя да участва в преразглеждането и изменението на проектите на мрежовите кодекси, с цел да гарантира, че те са в съответствие с рамковите насоки и да предвиди необходимата степен на хармонизиране, преди да ги представи на Комисията за приемане.
- (19) С приемането на набор от мрежови кодекси и насоки, в които се предвижда поетапно прилагане и по-нататъшно усъвършенстване на общи регионални и общосъюзни правила, нарасна ролята на ACER по отношение на наблюдението и подпомагането на прилагането на мрежовите кодекси и насоките. Ефективното наблюдение на мрежовите кодекси и насоките е ключова функция на ACER и е от решаващо значение за прилагането на правилата на вътрешния пазар.
- (20) При прилагането на мрежовите кодекси и насоките стана ясно, че би било полезно да се рационализира процедурата за регулаторно одобряване на регионални или общосъюзни ред и условия или методики, които са изготвени съгласно насоките и мрежовите кодекси, като те бъдат предоставени пряко на ACER, така че да позволят на регулаторните органи, които са представени в Съвета на регулаторите, да решават относно тези ред и условия и методики.
- (21) Тъй като поетапното хармонизиране на енергийните пазари на Съюза редовно включва намирането на решения на регионално равнище като междинен етап и голям брой ред и условия и методики трябва да бъдат одобрени от ограничен брой регулаторни органи за конкретен регион, е целесъобразно да бъде отразено регионалното измерение на вътрешния пазар в настоящия регламент и да се предвидят подходящи механизми за управление. Поради това решенията за предложения за съвместни регионални ред и условия или методики следва да се вземат от компетентните регулаторни органи на съответния регион, освен ако тези решения не оказват осезаемо въздействие върху вътрешния пазар на енергия.

- (22) Доколкото ACER има цялостен поглед върху дейността на регулаторните органи, тя следва да има консултативна роля по отношение на Комисията, останалите институции на Съюза и регулаторните органи по всички въпроси, свързани с целта, за която е създадена. Тя следва също така да бъде задължена да докладва на Комисията, когато установи, че сътрудничеството между операторите на преносни системи не дава необходимите резултати или че даден регулаторен орган, чието решение нарушава мрежовите кодекси и насоките, не е приложил правилно становище, препоръка или решение на ACER.
- (23) ACER следва също така да може да дава препоръки, които да подпомагат регулаторните органи и участниците на пазара при обмена на добри практики.
- (24) ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ, ООРПЕС, операторите на преносни системи, регионалните координационни центрове и номинираните оператори на пазара на електроенергия вземат предвид във възможно най-голяма степен становищата и препоръките на ACER, отправени до тях съгласно настоящия регламент.
- (25) ACER следва да се консултира със заинтересованите страни, когато това е целесъобразно, и да им дава достатъчна възможност да коментират предлаганите мерки, като например мрежови кодекси и правила.
- (26) ACER следва да допринася за изпълнението на насоките относно трансевропейските енергийни мрежи, установени с Регламент (ЕС) № 347/2013, по-специално когато дава становище относно необвързващите десетгодишни планове за развитие на мрежата в целия Съюз (планове за развитие на мрежата в целия Съюз).
- (27) ACER следва да допринася за усилията за повишаване на енергийната сигурност.
- (28) Дейностите на ACER следва да бъдат в съответствие с целите и задачите на Енергийния съюз, който има пет тясно свързани и взаимно подсилващи се измерения, включително декарбонизацията, както е посочено в член 1 от Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹²⁾.
- (29) В съответствие с принципа на субсидиарност ACER следва да приема индивидуални решения само при ясно определени обстоятелства по въпроси, които са строго свързани с целите, за които тя е създадена.
- (30) За да се гарантира, че уредбата на ACER е ефективна и е съгласувана с другите децентрализирани агенции, правилата, от които се ръководи ACER, следва да бъдат приведени в съответствие с общия подход, договорен между Европейския парламент, Съвета на ЕС и Европейската комисия относно децентрализираните агенции ⁽¹³⁾ (Общ подход). Доколкото е необходимо обаче, структурата на ACER следва да бъде адаптирана да посреща специфичните нужди на енергийното регулиране. По-конкретно, необходимо е изцяло да се вземе предвид специфичната роля на регулаторните органи, както и да се гарантира тяхната независимост.
- (31) В бъдеще могат да бъдат предвидени допълнителни промени към настоящия регламент, за да се приведе той в пълно съответствие с общия подход. Въз основа на настоящите нужди на енергийното регулиране са необходими отклонения от общия подход. Комисията следва да извърши оценка, за да оцени постигнатите от ACER резултати във връзка с нейните цели, мандат и задачи, и след тази оценка Комисията следва да има възможност да предложи изменения на настоящия регламент.
- (32) Управителният съвет следва да има необходимите правомощия да изготвя бюджета, да проверява неговото изпълнение, да съставя вътрешни правила, да приема финансов правилник и да назначава директор. За подновяване на членовете на управителния съвет, назначавани от Съвета, следва да се използва ротационна система, която да осигурява балансирано участие във времето на държавите членки. Управителният съвет следва да действа независимо и обективно в интерес на обществеността и следва да не търси или да не е обвързан от политически инструкции.

⁽¹²⁾ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

⁽¹³⁾ Съвместно извление на Европейския парламент, Съвета на ЕС и Европейската комисия относно децентрализираните агенции от 19.7.2012 г.

- (33) ACER следва да има необходимите правомощия да осъществява регулаторните си функции по ефикасен, прозрачен, обоснован и най-вече независим начин. Независимостта на ACER от производителите на електроенергия и газ и от операторите на преносни системи и на разпределителни системи, както и от други частни и корпоративни интереси, е не само ключов принцип на доброто управление, но също така основна предпоставка за осигуряване на доверието на пазара. Без това да засяга действията на неговите членове от името на съответните им национални органи, Съветът на регулаторите следва да действа независимо от каквито и да е пазарни интереси, следва да избягва конфликти на интереси и следва да не търси или приема инструкции и да не приема препоръки от което и да е правителство на държава членка, от институциите на Съюза или от което и да е друго публично или частно образувание или лице. Решенията на Съвета на регулаторите следва същевременно да са в съответствие с правото на Съюза по отношение на енергията, като например вътрешния пазар на енергия, околната среда и конкуренцията. Съветът на регулаторите следва да докладва на институциите на Съюза относно своите становища, препоръки и решения.
- (34) С цел съкращаване на процедурата, когато ACER има правомощия да взема решения, на заинтересованите страни следва да се предостави право на обжалване пред Апелативен съвет, който следва да бъде част от ACER, но да бъде независим както от нейната административна, така и от нейната регулаторна структура. За да се гарантират неговото функциониране и пълна независимост, Апелативният съвет следва да има отделен бюджет в съответствие с бюджета на ACER. В интерес на приемствеността при назначаването или подновяването на членовете на Апелативния съвет следва да се дава възможност за частично подновяване на членовете на Апелативния съвет. Решенията на Апелативния съвет подлежат на обжалване пред Съда на Европейския съюз (Съда).
- (35) ACER следва да упражнява своите правомощия за вземане на решения в съответствие с принципите на вземането на справедливи, прозрачни и разумни решения. Процедурните правила на ACER следва да бъдат определени в процедурния ѝ правилник.
- (36) Директорът следва да отговаря за изготвянето и приемането на документи, съдържащи становища, препоръки и решения. Преди да бъдат приети някои становища, препоръки и решения, посочени в член 22, параграф 5, буква а) и в член 24, параграф 2 следва да има положително становище на Съвета на регулаторите. Съветът на регулаторите следва да може да предоставя становища и когато е целесъобразно, коментари и изменения към предложените текстове на директора, които директорът следва да вземе предвид. Когато директорът се отклони от коментарите и измененията, представени от Съвета на регулаторите, или ги отхвърли, директорът следва също така да представи надлежно обосновани писмени мотиви с цел да се улесни конструктивният диалог. Ако Съветът на регулаторите не даде положително становище по повторно представения текст, директорът следва да има възможността допълнително да преработи текста в съответствие с измененията и коментарите, предложени от Съвета на регулаторите, за да получи тяхното положително становище. Директорът следва да има възможността да оттегли представените проекти на становища, препоръки и решения когато директорът не е съгласен с измененията, представени от Съвета на регулаторите, и да представи нов текст в съответствие с някои процедури, посочени в член 22, параграф 5, буква а) и в член 24, параграф 2. Директорът следва да може да поиска положително становище от Съвета на регулаторите по нов или преработен проект на текст на всеки етап от процедурата.
- (37) На ACER следва да се осигурят подходящи ресурси, за да изпълнява задачите си. ACER следва да се финансира главно от общия бюджет на Съюза. Таксите подобряват финансирането на ACER и следва да покриват нейните разходи за услугите, предоставени на участниците на пазара или на образувания, действащи от тяхно име, които им позволяват да докладват данни съгласно член 8 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 по ефикасен, ефективен и безопасен начин. Ресурсите, които в момента са обединени от регулаторните органи за сътрудничеството им на равнището на Съюза, следва да продължат да бъдат на разположение на ACER. Бюджетната процедура на Съюза следва да остане приложима по отношение на каквито и да било субсидии, платими от общия бюджет на Съюза. Освен това одитът на отчетите следва да се осъществява от независим външен одитор в съответствие с член 107 от Делегиран регламент (ЕС) № 1271/2013 на Комисията ⁽¹⁴⁾.
- (38) Бюджетният орган следва редовно да извършва оценка на бюджета на ACER, като взема предвид обема и качеството на работата на ACER, както и целите на ACER да се работи за изграждането на вътрешен пазар на енергия и да се допринесе за енергийната сигурност в полза на потребителите в Съюза. Бюджетният орган следва да гарантира съблюдаването на най-високи стандарти за ефикасност.

⁽¹⁴⁾ Делегиран регламент (ЕС) № 1271/2013 от 30 септември 2013 г. относно рамковия Финансов регламент за органите, посочени в член 208 от Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 7.12.2013 г., стр. 42).

- (39) Центърът за преводи за органите на Европейския съюз („Центърът за преводи“) следва да осигурява преводи за всички агенции на Съюза. Ако ACER изпитва особени затруднения с услугите на Центъра за преводи, ACER следва да има възможността да се позове на специалния механизъм, установен в Регламент (ЕО) № 2965/94 на Съвета ⁽¹⁵⁾, което в крайна сметка би могло да доведе до прибягването до други доставчици на услуги под егидата на Центъра за преводи.
- (40) ACER следва да има персонал с високи професионални качества. По-специално, тя следва да се възползва от компетентността и опита на служители, командирани от регулаторните органи, Комисията и държавите членки. За служителите на ACER следва да се прилагат Правилникът за длъжностните лица на Европейските общности („Правилник за длъжностните лица“) и Условието за работа на други служители на Европейските общности („Условия за работа“), установени в Регламент (ЕИО, Евратом, ЕОБС) № 259/68 на Съвета ⁽¹⁶⁾, както и правилата, приети съвместно от институциите на Съюза за целите на тяхното прилагане. Управителният съвет, съгласувано с Комисията, следва да приема необходимите правила за прилагане.
- (41) Регулаторната дейност на директора и на Съвета на регулаторите в съответствие с настоящия регламент следва да може да се подпомага от работни групи.
- (42) ACER следва да прилага общите правила по отношение на публичния достъп до документи, съхранявани от органи на Съюза. Управителният съвет следва да установи практическите мерки за защита на чувствителна търговска информация и лични данни.
- (43) Чрез сътрудничеството на регулаторните органи в рамките на ACER е очевидно, че решенията с мнозинство са основна предпоставка за постигане на напредък по въпроси, свързани с вътрешния енергиен пазар, които имат значителни икономически последици в различните държави членки. Поради това регулаторните органи следва да продължат да гласуват в Съвета на регулаторите въз основа на принципа на мнозинство от две трети. ACER следва да се отчита пред Европейския парламент, Съвета и Комисията, когато е целесъобразно.
- (44) Държави, които не са членки на Съюза, следва да могат да участват в работата на ACER в съответствие с подходящи споразумения, които ще бъдат сключени от Съюза.
- (45) Доколкото целите на настоящия регламент, а именно сътрудничеството на регулаторните органи на равнището на Съюза и тяхното участие в упражняването на свързаните със Съюза функции, не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки и следователно могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз (ДЕС). В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигането на тези цели.
- (46) Седалището на ACER се намира в Любляна, както е предвидено в Решение 2009/913/ЕС ⁽¹⁷⁾. Седалището на ACER е центърът на нейните дейности и на нейните законоустановени функции.
- (47) Приемашата държава членка, в която се намира седалището на ACER, следва да осигури възможно най-добрите условия за доброто и ефективното функциониране на ACER, в това число многоезиково училищно обучение с европейска насоченост и подходящи транспортни връзки. Споразумението относно седалището между правителството на Република Словения и ACER, което покрива тези изисквания, заедно с договореностите за неговото изпълнение, беше сключено на 26 ноември 2010 г. и влезе в сила на 10 януари 2011 г.

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

Глава I

Цели и задачи

Член 1

Създаване и цел

1. С настоящия регламент се създава Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER).

⁽¹⁵⁾ Регламент (ЕО) № 2965/94 на Съвета от 28 ноември 1994 г. относно създаване на Център за преводи за органите на Европейския съюз (ОВ L 314, 7.12.1994 г., стр. 1).

⁽¹⁶⁾ Регламент (ЕИО, Евратом, ЕОБС) № 259/68 на Съвета от 29 февруари 1968 г. относно определяне на Правилника за длъжностните лица и Условието за работа на другите служители на Европейските общности и относно постановяване на специални мерки, временно приложими за длъжностни лица на Комисията (ОВ L 56, 4.3.1968 г., стр. 1).

⁽¹⁷⁾ Решение, взето с общо съгласие на представителите на правителствата на държавите членки, от 7 декември 2009 г., относно местоположението на седалището на Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ОВ L 322, 9.12.2009 г., стр. 39).

2. Целта на ACER е да се подпомагат регулаторните органи, посочени в член 57 от Директива (ЕС) 2019/944 и член 39 от Директива 2009/73/ЕО в изпълнението на равнището на Съюза на регулаторните задачи, осъществявани в държавите членки, и при необходимост да координира тяхната дейност и да посредничи и да урежда споровете помежду им, в съответствие с член 6, параграф 10 от настоящия регламент. ACER следва също така да допринася за създаването на висококачествени общи регулаторни и надзорни практики, като по този начин допринася за последователното, ефикасно и ефективно прилагане на правото на Съюза, за да бъдат постигнати целите на Съюза в областта на климата и енергетиката.
3. При изпълнението на задачите си ACER действа независимо и обективно и се ръководи от интересите на Съюза. ACER взема автономни решения, независимо от частни и корпоративни интереси.

Член 2

Видове актове на ACER

ACER:

- а) издава становища и препоръки, адресирани до операторите на преносни системи, ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ, ООРСЕС, регионалните координационни центрове и номинираните оператори на пазара на електроенергия;
- б) издава становища и препоръки, адресирани до регулаторните органи;
- в) издава становища и препоръки, адресирани до Европейския парламент, Съвета или Комисията;
- г) приема индивидуални решения относно предоставянето на информация в съответствие с член 3, параграф 2, член 7, параграф 2, буква б) и член 8, буква в); относно одобряването на методиката, реда и условията в съответствие с член 4, параграф 4, член 5, параграфи 2, 3 и 4; относно преразглеждането на пазарните зони, както е посочено в член 5, параграф 7; относно технически въпроси, както е посочено в член 6, параграф 1; относно решаването на спорове между регулаторите в съответствие с член 6, параграф 10; свързани с регионалните координационни центрове, посочени в член 7, параграф 2, буква а); относно одобряването и изменението на методиките и изчисленията и техническите спецификации, посочени в член 9, параграф 1; за одобряване и изменение на методиките, посочени в член 9, параграф 3; относно освобождаванията, посочени в член 10; относно инфраструктурата, посочена в член 11, буква г); и относно въпроси, свързани с интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро съгласно член 12;
- д) представя необвързващи рамкови насоки на Комисията в съответствие с член 59 от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁸⁾ и член 6 от Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁹⁾.

Член 3

Общи задачи

1. ACER може, по искане на Европейския парламент, на Съвета, на Комисията или по своя собствена инициатива, да предоставя становища или препоръки на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията по всички въпроси, свързани с целта, за която тя е създадена.
2. По искане на ACER регулаторните органи, ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ, регионалните координационни центрове, ООРСЕС, операторите на преносни системи и номинираните оператори на пазара на електроенергия предоставят на ACER информацията, необходима за целите на изпълнението на нейните задачи съгласно настоящия регламент, освен ако ACER вече не е изисквала и получила тази информация.

За целта на исканията за информация, посочени в първа алинея, ACER разполага с правомощието да приема решения. В решенията си ACER посочва целта на искането си, позовава се на правното основание, съгласно което се изисква информацията, както и посочва срока, в рамките на който трябва да бъде предоставена информацията. Този срок е пропорционален на искането.

ACER използва поверителната информация, получена съгласно настоящия регламент, само с цел изпълнение на възложените ѝ с настоящия регламент задачи. ACER гарантира необходимата защита на данните по отношение на цялата информация съгласно член 41.

⁽¹⁸⁾ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия (вж. страница 54 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽¹⁹⁾ Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно условията за достъп до газопреносни мрежи за природен газ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1775/2005 (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 36).

Член 4

Задачи на ACER по отношение на сътрудничеството между операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи

1. ACER дава на Комисията становища относно проекта на устав, списъка на членовете и проекта на процедурен правилник на ЕМОПС за електроенергия в съответствие с член 29, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943, за тези на ЕМОПС за газ в съответствие с член 5, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 715/2009, както и за тези на ООРСЕС съгласно член 53, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943.
2. ACER следи изпълнението на задачите на ЕМОПС за електроенергия в съответствие с член 32 от Регламент (ЕС) 2019/943, на ЕМОПС за газ в съответствие с член 9 от Регламент (ЕО) № 715/2009, както и на ООРСЕС, както е посочено в член 55 от Регламент (ЕС) 2019/943.
3. ACER може да дава становища:
 - a) на ЕМОПС за електроенергия в съответствие с член 30, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) 2019/943 и на ЕМОПС за газ в съответствие с член 8, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 715/2009 относно мрежовите кодекси;
 - б) на ЕМОПС за електроенергия, в съответствие с член 32, параграф 2, първа алинея от Регламент (ЕС) 2019/943, и на ЕМОПС за газ, в съответствие с член 9, параграф 2, първа алинея от Регламент (ЕО) № 715/2009 относно проекта на годишна работна програма, проекта на план за развитие на мрежата в цялата Общност, както и относно други съответни документи, посочени в член 30, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/943 и в член 8, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 715/2009, като взема предвид целите за недискриминация, ефективна конкуренция и ефикасно и сигурно функциониране на вътрешните пазари на електроенергия и природен газ;
 - в) на ООРСЕС относно проекта за годишна работна програма и други съответни документи, посочени в член 55, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943, като взема предвид целите за недискриминация, действителна конкуренция и ефикасно и сигурно функциониране на вътрешния пазар на електроенергия.
4. Ако е целесъобразно, след като поиска актуализация на проектите, представени от операторите на преносни системи, ACER одобрява методиката за използване на приходите от претоварване съгласно член 19, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943.
5. ACER, като се основава на факти, дава надлежно мотивирани становища, както и препоръки, на ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ, на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията, когато прецени, че проектът на годишна работна програма или проектът на план за развитие на мрежата в целия Съюз, представени ѝ в съответствие с член 32, параграф 2, втора алинея от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 9, параграф 2, втора алинея от Регламент (ЕО) № 715/2009, не допринасят за недискриминация, действителна конкуренция и ефикасно функциониране на пазара или достатъчно равнище на трансгранични междусистемни връзки, отворени за достъп на трети страни, или не съответстват на съответните разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944 или на Регламент (ЕО) № 715/2009 и Директива 2009/73/ЕО.
6. Съответните регулаторни органи координират и определят съвместно дали е налице неспазване от страна на ООРСЕС, ЕМОПС за електроенергия и регионалните координационни центрове на техните задължения съгласно правото на Съюза и предприемат подходящи действия, съгласно посоченото в член 59, параграф 1, буква в) и член 62, параграф 1, буква е) от Директива (ЕС) 2019/944.

По искане на един или повече от регулаторните органи или по своя собствена инициатива ACER издава мотивирано становище, както и препоръка до ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС или регионалните координационни центрове относно спазването на техните задължения.

7. Когато мотивирано становище на ACER установи случай на потенциално неспазване от страна на ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС или регионален координационен център на съответните им задължения, засегнатите регулаторни органи единодушно вземат координирани решения, с които се установява дали е налице неспазване на съответните задължения, и когато е приложимо, какви мерки да бъдат предприети от ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС или регионалния координационен център с цел отстраняване на това неспазване. Когато регулаторните органи не успеят да постигнат съгласие относно такива координирани решения в срок от четири месеца от датата на получаване на мотивираното становище на ACER от регулаторните органи, въпросът се отнася до ACER за решение, съгласно член 6, параграф 10.

8. Когато неспазването на задълженията от страна на ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС или регионален координационен център, установено в съответствие с параграф 6 или 7 от настоящия член, не бъде отстранено в срок от три месеца, или когато регулаторния орган в държавата членка, в която се намира седалището на субекта, не е предприел действия за осигуряване на съответствие, ACER издава препоръка до регулаторния орган с цел предприемане на действия в съответствие с член 59, параграф 1, буква в) и член 62, параграф 1, буква е) от Директива (ЕС) 2019/944, с цел да се гарантира, че ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС или регионалните координационни центрове спазват своите задължения, и информира Комисията.

Член 5

Задачи на ACER по отношение на разработването и прилагането на мрежови кодекси и насоки

1. ACER участва в разработването на мрежови кодекси в съответствие с член 59 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 6 от Регламент (ЕО) № 715/2009, както и на насоки съгласно член 61, параграф 6 от Регламент (ЕС) 2019/943. Тя по-специално:

- а) представя необвързващи рамкови насоки на Комисията при поискване съгласно член 59, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 6, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 715/2009. ACER преразглежда рамковите насоки и ги представя отново на Комисията при поискване съгласно член 59, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 6, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 715/2009;
- б) предоставя мотивирано становище на ЕМОПС за газ относно мрежовите кодекси в съответствие с член 6, параграф 7 от Регламент (ЕО) № 715/2009;
- в) преразглежда мрежовия кодекс в съответствие с член 59, параграф 11 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 6, параграф 9 от Регламент (ЕО) № 715/2009. При преразглеждането, ACER взема предвид становищата, изразени от всички участващи страни по време на изготвянето на предложението под ръководството на ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ или ООРСЕС, и провежда консултации със съответните заинтересовани лица по текста, който ще бъде представен на Комисията. За тази цел ACER може да използва комитета, създаден съгласно мрежовите кодекси по целесъобразност. ACER докладва на Комисията относно резултата от консултациите. Впоследствие, ACER представя преразглеждания мрежов кодекс на Комисията в съответствие с член 59, параграф 11 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 6, параграф 9 от Регламент (ЕО) № 715/2009. В случай че ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ или ООРСЕС не са изготвили мрежов кодекс, ACER подготвя и представя проект на мрежов кодекс на Комисията при поискване съгласно член 59, параграф 12 от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 6, параграф 10 от Регламент (ЕО) № 715/2009;
- г) предоставя на Комисията надлежно мотивирано становище в съответствие с член 32, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 9, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 715/2009, в случай че ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ или ООРСЕС не е успяла да приложи мрежов кодекс, изработен съгласно член 30, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 8, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 715/2009, или мрежов кодекс, който е бил разработен в съответствие с член 59, параграфи 3—12 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 6, параграфи 1—10 от Регламент (ЕО) № 715/2009, но не е бил приет от Комисията съгласно член 59, параграф 13 от Регламент (ЕС) 2019/943 и съгласно член 6, параграф 11 от Регламент (ЕО) № 715/2009;
- д) наблюдава и анализира изпълнението на мрежовите кодекси, приети от Комисията, в съответствие с член 59 от Регламент (ЕС) 2019/943, и член 6 от Регламент (ЕО) № 715/ и с насоките, приети в съответствие с член 61 от Регламент (ЕС) 2019/943 и тяхното въздействие върху хармонизирането на приложимите правила, целящи улесняване на интегрирането на пазара, както и върху недискриминацията, ефективната конкуренция и ефикасното функциониране на пазара, и докладва на Комисията.

2. Когато един от следните правни актове предвижда разработването на предложения за общи ред и условия или методики за прилагането на мрежовите кодекси и насоките, които изискват одобрението на всички регулаторни органи, тези предложения за общите ред и условията или методики се представят на ACER за преглед и одобрение:

- а) законодателен акт на Съюза, приет в рамките на обикновената законодателна процедура;
- б) мрежовите кодекси и насоките, приети преди 4 юли 2019 г. и последващите преразглеждания на тези мрежови кодекси и насоки; или
- в) мрежовите кодекси и насоките, приети като актове за изпълнение съгласно член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁰⁾.

⁽²⁰⁾ Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. за установяване на общите правила и принципи относно реда и условията за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията (ОВ L 55, 28.2.2011 г., стр. 13).

3. Когато един от следните правни актове предвижда разработването на предложения за ред и условия или методики за прилагането на мрежови кодекси и насоки, които изискват одобрението на всички регулаторни органи, на съответния регион, тези регулаторни органи постигат споразумение с еднородие относно общите ред и условия или методики, които следва да бъдат одобрени от всеки един от тези регулаторни органи:

- a) законодателен акт на Съюза, приет в рамките на обикновената законодателна процедура;
- b) мрежовите кодекси и насоки, приети преди 4 юли 2019 г. и последващите преразглеждания на тези мрежови кодекси и насоки; или
- в) мрежови кодекси и насоки, приети като актове за изпълнение съгласно член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011.

ACER се уведомява за предложенията, посочени в първа алинея в срок от една седмица след представянето им на тези регулаторните органи. Регулаторните органи могат да отнесат предложенията до ACER за одобряване съгласно член 6, параграф 10, втора алинея, буква б) и правят това в съответствие с член 6, параграф 10, втора алинея, буква а) когато не се е стигнало до еднородното съгласие, посочено в първа алинея.

Директорът на Съвета на регулаторите, като действа по своя инициатива или по предложение на един или повече от членовете на Съвета, може да поиска регулаторните органи от съответния регион да отнесат предложението до ACER за одобряване. Това искане се ограничава само до случаите, при които регионално договореното предложение, би имало осезателно въздействие върху вътрешния енергиен пазар или върху сигурността на доставките отвъд границите на региона.

4. Без да се засягат разпоредбите на параграфи 2 и 3, ACER е компетентна да вземе решение съгласно член 6, параграф 10, когато компетентните регулаторни органи не успеят да се споразумеят относно реда и условията или методиките за прилагането на нови мрежови кодекси и насоки, приети след 4 юли 2019 г. като делегирани актове, когато тези ред и условия или методики изискват одобрението на всички регулаторни органи или на всички регулаторни органи на съответния регион.

5. Не по-късно от 31 октомври 2023 г. и на всеки три години след това Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно евентуалната необходимост да се увеличи допълнително участието на ACER в разработването и приемането на ред и условия или методики за прилагането на мрежови кодекси и насоки, приети като делегирани актове след 4 юли 2019 г. Когато е целесъобразно, докладът се придружава от законодателно предложение за прехвърляне или изменение на необходимите правомощия на ACER.

6. Преди да одобрят реда и условията или методиките посочени в параграфи 2 и 3, регулаторните органи или ACER, в случай че тя е компетентна, ги преразглеждат, когато е необходимо, след като се консултират с ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ или ООРСЕС, за да се гарантира, че те са в съответствие с целта на съответния мрежов кодекс или насоки и че допринасят за интеграцията на пазара, недопускането на дискриминация, действителната конкуренция и правилното функциониране на пазара. ACER взема решение относно одобряването в срока, определен в съответните мрежови кодекси и насоки. Срокът започва да тече на следващия ден след уведомяването на ACER за предложението.

7. ACER изпълнява своите задачи по отношение на преразглеждането на пазарните зони съгласно член 14, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2019/943.

8. ACER наблюдава регионалното сътрудничество между операторите на преносни системи по член 34 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 12 от Регламент (ЕО) № 715/2009 и отчита надлежно резултата от това сътрудничество при изготвянето на своите становища, препоръки и решения.

Член 6

Задачи на ACER по отношение на регулаторните органи

1. ACER приема индивидуални решения по технически въпроси, когато тези решения са предвидени в Регламент (ЕС) 2019/943, Регламент (ЕС) № 715/2009, Директива (ЕС) 2019/944 или Директива 2009/73/ЕО.

2. В съответствие с работната си програма, по искане на Комисията или по собствена инициатива ACER може да издава препоръки, за да подпомогне регулаторните органи и участниците на пазара при обмена на добри практики.

3. До 5 юли 2022 г. и на всеки четири години след това Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно независимостта на регулаторните органи, съгласно член 57, параграф 7 от Директива (ЕС) 2019/944.

4. ACER осигурява рамка, в която регулаторните органи могат да си сътрудничат, за да се гарантира ефикасното вземане на решения по въпроси с трансгранично значение. Тя насърчава сътрудничеството между регулаторните органи и между регулаторни органи на регионално равнище и на равнището на Съюза и взема предвид резултата от такова сътрудничество при изготвянето на своите становища, препоръки и решения. Когато ACER счита, че се изискват обвързващи правила за такова сътрудничество, тя отправя необходимите препоръки до Комисията.

5. По искане на един или повече регулаторни органи или на Комисията ACER предоставя основано на фактите становище относно съответствието на дадено решение на регулаторен орган с мрежовите кодекси и насоките, посочени в Регламент (ЕС) 2019/943, Регламент (ЕО) № 715/2009, Директива (ЕС) 2019/944 или Директива 2009/73/ЕО, или с други съответни разпоредби на посочените директиви или регламенти.

6. Когато регулаторен орган не се съобрази със становището на ACER, посочено в параграф 5, в рамките на четири месеца от датата на получаване, ACER уведомява Комисията и съответната държава членка за това.

7. Когато в конкретен случай някой регулаторен орган срещне затруднения с прилагането на мрежовите кодекси и насоките, посочени в Регламент (ЕС) 2019/943, Регламент (ЕО) № 715/2009, Директива (ЕС) 2019/944 или Директива 2009/73/ЕО, той може да поиска ACER да предостави становище. ACER предоставя становището си след консултация с Комисията в срок от три месеца от датата на получаване на такова искане.

8. По искане на регулаторен орган ACER може да предостави оперативна помощ на този регулаторен орган във връзка с разследвания съгласно Регламент (ЕС) № 1227/2011.

9. ACER предоставя становище на съответния регулаторен орган и на Комисията съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943.

10. ACER е компетентна да приема индивидуални решения по регулаторни въпроси, които оказват въздействие върху трансграничната търговия или трансграничната сигурност на системите и изискват вземането на съвместно решение от най-малко два регулаторни органа, когато тези компетентности са били предоставени на регулаторните органи съгласно един от следните правни актове:

- а) законодателен акт на Съюза, приет в рамките на обикновената законодателна процедура;
- б) мрежови кодекси и насоки, приети преди 4 юли 2019 г. и по-късни преразглеждания на тези мрежови кодекси и насоки; или
- в) мрежови кодекси и насоки, приети като изпълнителни актове съгласно член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011.

ACER е компетентна да приема индивидуалните решения, посочени в първа алинея, в следните случаи:

- а) когато компетентните регулаторни органи не са постигнали споразумение в рамките на шест месеца след датата на отнасяне на случая и предаването му на последния от тези регулаторни органи; или в срок от четири месеца в случаите по член 4, параграф 7 от настоящия регламент или по член 59, параграф 1, буква в) или член 62, параграф 1, буква е) от Директива (ЕС) 2019/944; или
- б) въз основа на съвместно искане от компетентните регулаторни органи.

Компетентните регулаторни органи могат съвместно да поискат удължаване на срока, посочен във втора алинея, буква а) от настоящия параграф с до шест месеца, освен в случаите по член 4, параграф 7 от настоящия регламент или по член 59, параграф 1, буква в) или член 62, параграф 1, буква е) от Директива (ЕС) 2019/944.

Когато правомощията за вземане на решение по такива трансгранични въпроси, посочени в първата алинея, са предоставени на регулаторните органи в нови мрежови кодекси или насоки, приети като делегирани актове след 4 юли 2019 г., ACER е компетентна само на доброволна основа съгласно втора алинея, буква б) от настоящия параграф по искане, от поне 60 % от компетентните регулаторни органи. Когато участват само два регулаторни органа, всеки един от тях може да отнесе случая до ACER.

Не по-късно от 31 октомври 2023 г. и на всеки три години след това Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно евентуалната необходимост от участие на ACER в решаването на спорове между регулаторните органи относно съвместни решения по въпроси, правомощията за които са били предоставени на тези регулаторни органи чрез делегиран акт след 4 юли 2019 г. Ако е целесъобразно, докладът се придружава от законодателно предложение за прехвърляне или изменение на тези правомощия или за прехвърляне на необходимите правомощия на ACER.

11. При подготовката на решението си съгласно параграф 10 ACER се консултира с регулаторните органи и съответните оператори на преносни системи и се уведомява за предложенията и забележките на всички съответни оператори на преносни системи.

12. Когато даден случай е отнесен до ACER по силата на параграф 10, ACER:
- излиза с решение в рамките на шест месеца от деня на отнасяне на случая; или в срок от пет месеца след това в случаите по член 4, параграф 7 от настоящия регламент или по член 59, параграф 1, буква в) или член 62, параграф 1, буква е) от Директива (ЕС) 2019/944; както и
 - ако е необходимо, може да предостави временно решение, за да гарантира, че е защитена сигурността на доставките или оперативната сигурност.
13. Когато регулаторните въпроси, посочени в параграф 10, обхващат също така изключения по смисъла на член 63 от Регламент (ЕС) 2019/943 или на член 36 от Директива 2009/73/ЕО, сроковете, определени в настоящия регламент и сроковете, предвидени от посочените разпоредби, не се кумулират.

Член 7

Задачи на ACER по отношение на регионалните координационни центрове

- ACER, в тясно сътрудничество с регулаторните органи и с ЕМОПС за електроенергия, наблюдава и анализира резултатите на регионалните координационни центрове, като взема предвид докладите, предвидени в член 46, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943.
- За ефективното и своевременно изпълнение на задачите, посочени в параграф 1, ACER по-специално:
 - взема решение относно конфигурацията на регионите във връзка с функционирането на системата в съответствие с член 36, параграфи 3 и 4 и издава одобрения съгласно член 37, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - изисква информация от регионалните координационни центрове, когато е целесъобразно, в съответствие с член 46 от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - изготвя становища и препоръки, адресирани до Европейския парламент, Съвета и Комисията;
 - изготвя становища и препоръки, адресирани до регионалните координационни центрове.

Член 8

Задачи на ACER по отношение на номинираните оператори на пазара на електроенергия

- За да се гарантира, че номинираните оператори на пазара на електроенергия изпълняват функциите си съгласно Регламент (ЕС) 2019/943 и Регламент № 2015/1222 на Комисията ⁽²¹⁾, ACER:
- наблюдава напредъка на номинираните оператори на пазара на електроенергия при въвеждането на функциите съгласно Регламент (ЕС) 2015/1222;
 - изготвя препоръки, адресирани до Комисията, в съответствие с член 7, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 2015/1222;
 - изисква информация от номинираните оператори на пазара на електроенергия, когато това е целесъобразно.

Член 9

Задачи на ACER по отношение на адекватността на производството на електроенергия и готовността за справяне с рисковете

- ACER одобрява и изменя, когато е необходимо:
 - предложенията относно методиките и изчисленията, свързани с европейската оценка на адекватността на ресурсите в съответствие с член 23, параграфи 3, 4, 6 и 7 от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - предложенията относно техническите спецификации за трансграничното участие в механизмите за осигуряване на капацитет в съответствие с член 26, параграф 11 от Регламент (ЕС) 2019/943.
- ACER предоставя становище съгласно член 24, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/941 относно това дали различията между оценката на адекватността на националните ресурси и оценката на адекватността на европейските ресурси са оправдани.

⁽²¹⁾ Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 г. за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (ОВ L 197, 25.7.2015 г., стр. 24).

3. ACER одобрява и изменя, когато е необходимо, методиките за:
 - а) определяне на сценариите при криза в електроснабдяването на регионално равнище съгласно член 5 от Регламент (ЕС) 2019/941;
 - б) оценки на адекватността в краткосрочен план и сезонно съгласно член 8 от Регламент (ЕС) 2019/941.
4. По отношение на сигурността на доставките на газ ACER е представена в Координационната група по природния газ съгласно член 4 от Регламент (ЕС) 2017/1938 и изпълнява задълженията си по отношение на постоянния двупосочен капацитет на междусистемните връзки за газ, определени в приложение III към Регламент (ЕС) 2017/1938.

Член 10

Задачи на ACER по отношение на решения за освобождаване

ACER взема решение за освобождаване съгласно предвиденото в член 63, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2019/943. ACER също така взема решение за освобождаване съгласно член 36, параграф 4 от Директива 2009/73/ЕО, когато съответната инфраструктура се намира на територията на повече от една държава членка.

Член 11

Задачи на ACER по отношение на инфраструктурата

Що се отнася до трансевропейската енергийна инфраструктура, ACER, в тясно сътрудничество с регулаторните органи и с ЕМОПС за електричество и ЕМОПС за газ:

- а) наблюдава напредъка в изпълнението на проекти за създаване на нов междусистемен капацитет;
- б) наблюдава изпълнението на плановете за развитие на мрежата в целия Съюз. Ако ACER установи несъответствия между тези планове и тяхното изпълнение, тя проучва причините за тези несъответствия и дава препоръки на съответните оператори на преносни системи, на националните регулаторни органи или други компетентни органи с оглед на извършване на инвестициите съгласно плановете за развитие на мрежата в целия Съюз;
- в) изпълнява задълженията, определени в членове 5, 11 и 13 от Регламент (ЕС) № 347/2013;
- г) взема решения относно инвестиционни искания в съответствие с член 12, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 347/2013.

Член 12

Задачи на ACER по отношение на интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро

С оглед осъществяване на ефективно наблюдение на интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро ACER, в тясно сътрудничество с регулаторните органи и другите национални органи:

- а) наблюдава пазарите за търговия на едро, събира и споделя данни и създава Европейски регистър на участниците на пазара в съответствие с членове 7—12 от Регламент (ЕС) № 1227/2011;
- б) изготвя препоръки, адресирани до Комисията, в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) № 1227/2011;
- в) координира разследвания в съответствие с член 16, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 1227/2011.

Член 13

Възлагане на нови задачи на ACER

При обстоятелства, ясно определени от Комисията в мрежовите кодове, приети съгласно член 59 от Регламент (ЕС) 2019/943, и в насоките, приети в съответствие с член 61 от посочения регламент или с член 23 от Регламент (ЕО) № 715/2009, и по въпроси, свързани с целта на създаването ѝ, ACER може да бъде натоварена с допълнителни задачи, които не включват правомощия за вземане на решения.

Член 14

Консултации, прозрачност и процесуални гаранции

1. При изпълнението на задачите си, и по-специално в процеса на разработване на рамковите насоки в съответствие с член 59 от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 6 от Регламент (ЕО) № 715/2009, както и в процеса на предлагане на изменения в мрежовите кодекси съгласно член 60 от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 7 от Регламент (ЕО) № 715/2009, ACER се консултира обстойно на ранен етап с участниците на пазара, операторите на преносни системи, потребителите, крайните ползватели, а когато това е уместно, и с органите по конкуренция, без да се засяга съответната им компетентност, по открит и прозрачен начин, особено когато задачите ѝ засягат операторите на преносни системи.
 2. ACER гарантира, че на обществеността и на заинтересованите страни се предоставя обективна, достоверна и леснодостъпна информация, по-специално по отношение на резултатите от нейната дейност, ако това е целесъобразно.
- Всички документи и протоколи от консултационните заседания, проведени по време на разработването на рамковите насоки съгласно член 59 от Регламент (ЕС) 2019/943 или член 6 от Регламент (ЕО) № 715/2009 или по време на изменянето на мрежовите кодекси, посочени в параграф 1, се оповестяват публично.
3. Преди да се приемат рамковите насоки или да се предлагат изменения на мрежовите кодекси, посочени в параграф 1, ACER посочва как са били взети предвид забележките, получени по време на консултациите, и предоставя мотивите, когато тези забележки не са били следвани.
 4. ACER публикува на своя собствен интернет сайт поне дневния ред, справочните документи и когато е уместно, протоколите от заседанията на Управителния съвет, на Съвета на регулаторите и на Апелативния съвет.
 5. ACER приема и публикува подходящ и пропорционален процедурен правилник, в съответствие с процедурата, посочена в член 19, параграф 1, буква у). Този правилник най-малкото включва разпоредби, които осигуряват прозрачна и разумна процедура на вземане на решения, която гарантира спазването на основните процесуални права въз основа на принципите на правовата държава, включително правото на изслушване, правото на достъп до досиета и нормите, посочени в параграфи 6, 7 и 8.
 6. Преди вземането на индивидуалните решения, предвидени в настоящия регламент, ACER уведомява всяка заинтересована страна за своето намерение да вземе посоченото решение и определя срок, в който заинтересованата страна може да изрази своето мнение по въпроса, като изцяло отчита спешния характер, сложността и възможните последствия на въпроса.
 7. В индивидуалните решения на ACER се посочват мотивите, на които те се основават, за да се осигури възможност за процедура за обжалване по същество.
 8. Заинтересованите страни относно индивидуални решения се уведомяват за правните средства за защита, предвидени за тях в настоящия регламент.

Член 15

Наблюдение и докладване относно секторите на електроенергията и природния газ

1. В тясно сътрудничество с Комисията, държавите членки и съответните регулаторни органи, включително националните регулаторни органи, и без да се засягат правомощията на органите по конкуренция, ACER наблюдава вътрешните пазари за търговия на едро и на дребно на електроенергия и природен газ, и по-специално цените на дребно на електроенергия и природен газ, съответствието с правата на потребителите, определени в Директива (ЕС) 2019/944 и в Директива 2009/73/ЕО, въздействието на промените на пазара върху битовите потребители, достъпа до мрежите, включително достъпа до електроенергия от възобновяеми енергийни източници, напредъка, осъществен по отношение на междусистемните връзки, потенциалните пречки пред трансграничната търговия, регулаторните пречки пред новите и по-малките участници на пазара, включително гражданските енергийни общности, държавната намеса, която не позволява на цените да отразяват действителния недостиг, както се посочва в член 10, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943, и постиженията на държавите членки в областта на сигурността на доставките на електроенергия въз основа на резултатите от европейската оценка на адекватността на ресурсите, посочена в член 23 от този регламент, по-специално като се вземе предвид последващата оценка, както е посочено в член 17 от Регламент (ЕС) 2019/941.
2. ACER публикува ежегодно доклад относно резултатите от дейността си по наблюдение, посочена в параграф 1. В този доклад ACER посочва всички пречки пред завършването на вътрешните пазари за електроенергия и за природен газ.

3. Когато публикува своя годишен доклад, ACER може да представи на Европейския парламент и на Комисията становище относно възможните мерки за премахване на пречките, посочени в параграф 2.
4. ACER изготвя доклад за най-добрите практики относно методиките за тарифи за пренос и разпределение съгласно член 18, параграф 9 от Регламент (ЕС) 2019/943.

Глава II

Организация на ACER

Член 16

Правен статус

1. ACER е орган на Съюза, който притежава правосубектност.
2. Във всяка държава членка ACER се ползва с най-широката правоспособност, предоставяна на юридически лица съгласно националното законодателство. По-специално, тя може да придобива или да се разпорежда с движимо и недвижимо имущество и да е страна по съдебни производства.
3. ACER се представлява от своя директор.
4. Седалището на ACER е в Любляна, Словения.

Член 17

Административна и управленска структура

ACER се състои от:

- а) Управителен съвет, който изпълнява задачите, определени в член 19;
- б) Съвет на регулаторите, който изпълнява задачите, определени в член 22;
- в) Директор, който изпълнява задачите, определени в член 24; и
- г) Апелативен съвет, който изпълнява задачите, определени в член 28.

Член 18

Състав на Управителния съвет

1. Управителният съвет се състои от девет членове. Всеки член има по един заместник. Двама членове и техните заместници се назначават от Комисията, двама членове и техните заместници се назначават от Европейския парламент, а петима членове и техните заместници се назначават от Съвета. Член на Управителния съвет не може да бъде едновременно и член на Европейския парламент. Член на Управителния съвет не може да бъде едновременно и член на Съвета на регулаторите.
2. Мандатът на членовете на Управителния съвет и техните заместници е четири години и може да бъде подновен еднократно. За първия мандат срокът е шест години за половината от членовете на Управителния съвет и техните заместници.
3. Управителният съвет избира своя председател и своя заместник-председател измежду членовете си с мнозинство от две трети. Заместник-председателят замества автоматично председателя в случай на невъзможност на последния да изпълнява функциите си. Мандатът на председателя и на заместник-председателя е две години и може да бъде подновен еднократно. Мандатът на председателя и на заместник-председателя изтича в момента, когато те престанат да бъдат членове на Управителния съвет.

4. Заседанията на Управителния съвет се свикват от неговия председател. Председателят на Съвета на регулаторите или определен от тях представител от Съвета на регулаторите и директорът участват в разискванията без право на глас, освен ако Управителният съвет не реши друго по отношение на директора. Управителният съвет заседава поне два пъти в годината на редовни сесии. Допълнително той може да заседава по инициатива на своя председател, по искане на Комисията или по искане на най-малко една трета от своите членове. Управителният съвет може да покани да участва в заседанията му като наблюдател всяко лице, чието становище може да бъде от интерес. Членовете на Управителния съвет могат да бъдат подпомагани от съветници или експерти при условията на неговия процедурен правилник. Секретариатът на Управителния съвет се осигурява от ACER.
5. Решенията на Управителния съвет се приемат с мнозинство от две трети от присъстващите членове, освен ако в настоящия регламент не е предвидено друго. Всеки член на Управителния съвет или заместник има право на един глас.
6. В процедурния правилник по-подробно се определят:
- редът относно гласуването и по-специално условията, въз основа на които един член може да действа от името на друг член, както и изискванията за кворум, когато е необходимо; и
 - редът относно принципа на ротация, приложим за подновяване на членовете на Управителния съвет, които се назначават от Съвета, така че да се осигури балансирано участие на държавите членки във времето.
7. Без да се засяга ролята на членовете, назначени от Комисията, членовете на Управителния съвет се ангажират да действат независимо и обективно в интерес на Съюза като цяло, като нито искат, нито следват указания от институциите или органите на Съюза, служби или агенции, от правителства на държави членки или от друг публичен или частен орган. За целта всеки член прави писмена декларация за обвързване и декларация за интереси, като посочва или отсъствието на интереси, за които би могло да се счита, че накърняват независимостта му, или за наличието на преки или косвени интереси, за които би могло да се счита, че накърняват независимостта му. ACER оповестява публично тези декларации на годишна основа.

Член 19

Функции на Управителния съвет

1. Управителният съвет:
- след като се консултира със Съвета на регулаторите и след като е получил положителното му становище в съответствие с член 22, параграф 5, буква в), назначава директор в съответствие с член 23, параграф 2 и при необходимост продължава срока на мандата му или го отстранява от длъжност;
 - официално назначава членовете на Съвета на регулаторите, определени в съответствие с член 21, параграф 1;
 - официално назначава членовете на Апелативния съвет в съответствие с член 25, параграф 2;
 - гарантира, че ACER осъществява мисията си и изпълнява поставените ѝ задачи в съответствие с настоящия регламент;
 - приема програмния документ посочен в член 20, параграф 1 с мнозинство от две трети от своите членове и ако е приложимо, го изменя в съответствие с член 20, параграф 3;
 - приема с мнозинство от две трети годишния бюджет на ACER и упражнява другите си бюджетни функции в съответствие с членове 31—35;
 - решава, след като е получил съгласието на Комисията, дали да приема завещания, дарения или безвъзмездни средства от други източници от Съюза или доброволни вноски от държавите членки или от регулаторните органи. В становището на Управителния съвет, предоставено в съответствие с член 35, параграф 4, изрично се разглеждат източниците на финансиране, уредени в настоящия параграф;
 - след като се консултира със Съвета на регулаторите, упражнява дисциплинарен контрол над директора. Освен това в съответствие с параграф 2 той упражнява по отношение на персонала на ACER правомощията, предоставени от Правилника за длъжностните лица на органа по назначаването, както и тези, предоставени от Условията за работа на органа, оправомощен да сключва трудови договори;
 - изготвя правила на ACER за прилагане на Правилника за длъжностните лица и Условията за работа в съответствие с член 110 от Правилника за длъжностните лица при прилагане на член 39, параграф 2;
 - приема практически мерки по отношение на правото на достъп до документи на ACER в съответствие с член 41;

- к) приема и публикува годишния доклад за дейността на ACER въз основа на проекта на годишен доклад, посочен в член 24, параграф 1, буква и), и представя този доклад на Европейския парламент, Съвета, Комисията и Сметната палата най-късно до 1 юли на всяка година. Годишният доклад за дейността на ACER съдържа независима част, одобрена от Съвета на регулаторите, относно регулаторните дейности на ACER през посочената година;
 - л) приема и публикува свой процедурен правилник;
 - м) приема финансовите правила, приложими за ACER, в съответствие с член 36;
 - н) приема стратегия за борба с измамите, пропорционална на риска от измами, като се отчитат разходите и ползите от мерките, които ще бъдат прилагани;
 - о) приема правила за предотвратяване и управление на конфликти на интереси по отношение на своите членове, както и на членовете на Апелативния съвет;
 - п) приема и редовно актуализира плановете за комуникация и разпространение на информация, посочени в член 41;
 - р) в съответствие с условията на Правилника за длъжностните лица и Условията за работа назначава счетоводител, който се ползва с пълна независимост при изпълнението на своите задължения;
 - с) осигурява подходящи последващи действия във връзка с констатациите и препоръките, направени вследствие на вътрешни или външни одитни доклади и оценки, както и вследствие на разследвания на Европейската служба за борба с измамите („OLAF“);
 - т) разрешава сключването на работни договорности в съответствие с член 43;
 - у) въз основа на предложение на директора в съответствие с член 24, параграф 1, буква б) и след като се консултира със Съвета на регулаторите и получи положителното му становище в съответствие с член 22, параграф 5, буква е), приема и публикува процедурния правилник, посочен в член 14, параграф 5.
2. Управителният съвет, в съответствие с член 110 от Правилника за длъжностните лица, приема на основание член 2, параграф 1 от същия правилник и член 6 от Условията за работа решение за делегиране на съответните правомощия на орган по назначаването на директора и за определяне на условията, при които делегираните правомощия могат да бъдат оттеглени. Директорът има правото от своя страна да делегира тези правомощия на други лица.
3. Когато изключителни обстоятелства налагат това, Управителният съвет може с решение временно да оттегли правомощията на орган по назначаването, делегирани на директора, както и правомощията, които последният е делегирал на други лица, и да ги упражнява пряко или да ги делегира на някой от членовете си или на друг служител, различен от директора. Изключителните обстоятелства са строго ограничени до административни, бюджетни или управленски въпроси и не засягат пълната независимост на директора по отношение на неговите или нейните задачи съгласно член 24, параграф 1, буква в).

Член 20

Годишно и многогодишно програмиране

1. Всяка година директорът подготвя проект на програмен документ, съдържащ годишната и многогодишната програма, и представя проекта на програмен документ на Управителния съвет и на Съвета на регулаторите.

Управителният съвет приема проекта на програмен документ, след получаване на положително становище от Съвета на регулаторите, и изпраща проекта на програмен документ на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията не по-късно от 31 януари.

Проектът на програмния документ е в съответствие с предварителния проект на бюджет, изготвен съгласно член 33, параграфи 1, 2 и 3.

Управителният съвет приема програмния документ, като взема предвид становището на Комисията и след получаване на положително становище от Съвета на регулаторите, и след като директорът го представи на Европейския парламент. Управителният съвет представя програмния документ на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията до 31 декември.

Програмният документ се приема, без това да противоречи на ежегодната бюджетна процедура, и се оповестява публично.

Програмният документ става окончателен след окончателното приемане на общия бюджет и ако е необходимо, се коригира съответно.

2. Годишният програмен документ включва подробни цели и очаквани резултати, включително показатели за изпълнението. В него се описват също действията, които ще бъдат финансирани, и се посочват финансовите и човешките ресурси, разпределени за всяко действие, включително работните групи на ACER, на които е възложено да съдействат за изготвянето на съответните документи, в съответствие с принципите за бюджетиране и управление по дейности. Годишното програмиране е съгласувано с многогодишното програмиране, посочено в параграф 4. В него се посочва ясно кои задачи са добавени, променени или отменени в сравнение с предходната финансова година.

3. Управителният съвет внася изменения в приетия програмен документ, ако на ACER бъде възложена нова задача.

Всяко съществено изменение на програмния документ се приема по същата процедура като първоначалния програмен документ. Управителният съвет може да делегира на директора правомощие за внасяне на несъществени изменения в програмния документ.

4. В многогодишното програмиране, съдържащо се в програмния документ, е заложено общото стратегическо програмиране, включително целите, очакваните резултати и показателите за изпълнението. В него се съдържа също програмиране на ресурсите, включително на многогодишния бюджет и персонала.

Програмирането на ресурсите се актуализира ежегодно. Стратегическото програмиране се актуализира, когато е целесъобразно, по-специално за да се реагира на резултата от оценката, посочена в член 45.

Член 21

Състав на Съвета на регулаторите

1. Съветът на регулаторите се състои от:

- a) висши представители на регулаторните органи, както е посочено в член 57, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944 и член 39, параграф 1 от Директива 2009/73/ЕО, и по един заместник от държава членка от настоящите висши служители на тези органи, като всички са определени от регулаторния орган;
- b) един представител на Комисията без право на глас.

В Съвета на регулаторите може да бъде допуснат само по един представител на държава членка от регулаторния орган.

2. Съветът на регулаторите избира председател и заместник-председател измежду членовете си. Заместник-председателят замества председателя при невъзможност на последния да изпълнява функциите си. Мандатът на председателя и заместник-председателя е две и половина години и е подновяем. При всички случаи обаче мандатът на председателя и заместник-председателя изтича, когато се прекратява тяхното членство в Съвета на регулаторите.

Член 22

Функции на Съвета на регулаторите

1. Съветът на регулаторите действа с мнозинство от две трети от присъстващите членове, като всеки член има един глас.

2. Съветът на регулаторите приема и публикува свой процедурен правилник, в който са установени по-подробни разпоредби относно гласуването, по-специално условията, въз основа на които един член може да действа от името на друг член, както и изискванията за кворум, когато е уместно. Процедурният правилник може да предвиди конкретни методи на работа за разглеждането на въпроси, възникващи в контекста на инициативите за регионално сътрудничество.

3. При изпълнението на предоставените му с настоящия регламент задачи и без това да засяга членовете му, действащи от името на съответния им регулаторен орган, Съветът на регулаторите действа независимо и нито търси, нито приема указания от което и да е правителство на държава членка, от Комисията или от друго публично или частно образувание.

4. Секретариатът на Съвета на регулаторите се осигурява от ACER.

5. Съветът на регулаторите:

- a) предоставя становища и когато е целесъобразно, коментари и изменения в текста на предложенията на директора за проекти на становища, препоръки и решения, посочени в член 3, параграф 1, членове 4—8, член 9, параграфи 1 и 3, член 10, член 11, буква в), член 13, член 15, параграф 4 и членове 30 и 43, които се разглеждат с оглед да бъдат приети;

- б) предоставя ръководни насоки на директора, в рамките на своята компетентност, относно изпълнението на неговите или нейните задачи, с изключение на дейностите на ACER в съответствие с Регламент (ЕС) 1227/2011 и предоставя насоки на работните групи на ACER, създадени в съответствие с член 30;
 - в) предоставя становище на Управителния съвет относно кандидата за директор в съответствие с член 19, параграф 1, буква а) и член 23, параграф 2;
 - г) одобрява програмния документ в съответствие с член 20, параграф 1;
 - д) одобрява независимата част на годишния доклад относно регулаторните дейности в съответствие с член 19, параграф 1, буква к) и член 24, параграф 1, буква и);
 - е) предоставя становище на Управителния съвет относно процедурния правилник съгласно член 14, параграф 5 и член 30, параграф 3;
 - ж) предоставя становище на Управителния съвет относно плановете за комуникация и разпространение на информация, посочени в член 41;
 - з) предоставя становище на Управителния съвет относно процедурния правилник за отношенията с трети държави или международни организации, посочени в член 43.
6. Европейският парламент бива информиран за проекта на дневен ред на предстоящите заседания на Съвета на регулаторите най-малко две седмици предварително. В рамките на две седмици след заседанията проектът на протокола от заседанието се изпраща на Европейския парламент. Европейският парламент може да покани председателя на Съвета на регулаторите или заместник- председателя, като изцяло зачита независимостта им, да направят изявление пред негова компетентна комисия и да отговорят на въпросите, зададени от членовете на тази комисия.

Член 23

Директор

1. ACER се управлява от своя директор, който действа в съответствие с ръководните насоки, посочени в член 22, параграф 5, буква б), и – когато това е предвидено в настоящия регламент – в съответствие със становищата на Съвета на регулаторите. Без да се засягат съответните роли на Управителния съвет и на Съвета на регулаторите във връзка със задачите на директора, директорът нито търси, нито приема указания от правителство, от институциите на Съюза, или от друго публично или частно образувание или лице. Директорът се отчита за своите действия пред Управителния съвет по отношение на административни, бюджетни и управленски въпроси, но остава напълно независим по отношение на задачите си по член 24, параграф 1, буква в). Директорът може да присъства на заседанията на Съвета на регулаторите като наблюдател.
2. Директорът се назначава от Управителния съвет след получаване на положително становище от Съвета на регулаторите, въз основа на неговите качества, умения и опит, свързан със сектора на енергетиката, от списък с поне трима кандидати, предложени от Комисията, след открита и прозрачна процедура по подбор. Преди назначаването избраният от Управителния съвет кандидат е поканен да направи изявление пред компетентната комисия на Европейския парламент и да отговори на въпроси, поставени от неговите членове. За целите на сключване на договора с директора ACER се представлява от председателя на Управителния съвет.
3. Мандатът на директора е пет години. В хода на деветте месеца преди изтичането на този срок Комисията предприема извършването на оценка. При оценката Комисията разглежда по-специално:
 - а) резултатите от дейността на директора;
 - б) задълженията и изискванията на ACER през следващите години.
4. Управителният съвет, като действа по предложение на Комисията и след като се е консултирал със Съвета на регулаторите и се е запознал изключително внимателно с доклада за оценка и със становището на Съвета на регулаторите и само когато това може да се обоснове въз основа на задълженията и изискванията на ACER, може да удължи еднократно мандата на директора с не повече от пет години. Директор, чийто мандат е бил удължен, не участва в друга процедура по подбор за същата длъжност в края на удължения срок.
5. Управителният съвет информира Европейския парламент за намерението си да удължи мандата на директора. В едномесечен срок преди удължаването на неговия мандат директорът може да бъде поканен да направи изявление пред компетентната комисия на Европейския парламент и да отговори на въпроси, поставени от членовете на тази комисия.

6. Ако мандатът не бъде удължен, директорът остава на поста си до назначаването на следващия директор.
7. Директорът може да бъде отстранен от поста си единствено с решение на Управителния съвет, след като е получил положително становище от Съвета на регулаторите. Управителният съвет взема това решение с мнозинство от две трети от своите членове.
8. Европейският парламент и Съветът може да поискат директорът на ACER да представи доклад за изпълнението на своите задължения. Европейският парламент може също така да покани директора да направи изложение пред негова компетентна комисия и да отговори на въпросите, поставени от членовете на тази комисия.

Член 24

Задачи на директора

1. Директорът:
 - а) е законният представител на ACER и отговаря за нейното ежедневно управление;
 - б) подготвя дейността на Управителния съвет, като участва в работата на Управителния съвет без право на глас и отговаря за изпълнението на решенията, приети от Управителния съвет;
 - в) изготвя, консултира се относно, приема и публикува становища, препоръки и решения;
 - г) отговаря за изпълнението на годишната работна програма на ACER под ръководството на Съвета на регулаторите и под административния контрол на Управителния съвет;
 - д) предприема необходимите мерки, по-специално по отношение на приемането на вътрешни административни инструкции и публикуването на уведомления, за да осигури функционирането на ACER в съответствие с настоящия регламент;
 - е) всяка година подготвя проект на работна програма на ACER за следващата година и след приемането на проекта от Управителния съвет я представя на Съвета на регулаторите, на Европейския парламент и на Комисията до 31 януари всяка година;
 - ж) отговаря за изпълнението на програмния документ и за представянето на доклад пред Управителния съвет относно това изпълнение;
 - з) съставя предварителен проект на бюджет на ACER в съответствие с член 33, параграф 1 и изпълнява бюджета на ACER в съответствие с членове 34 и 35;
 - и) ежегодно подготвя и представя на Управителния съвет проект на годишен доклад, включващ независима част относно регулаторните дейности на ACER и част относно финансовите и административните въпроси;
 - й) изготвя план за последващи действия във връзка със заключенията от вътрешните или външните одитни доклади и оценки, както и от разследванията на OLAF, и докладва за напредъка два пъти годишно на Комисията и докладва редовно за напредъка на Управителния съвет;
 - к) отговаря за вземането на решение дали за целите на изпълнението на задачите на ACER по ефективен и ефикасен начин е необходимо един или повече служители да се разположат в една или повече държави членки.

За целите на първа алинея, буква к), преди да вземе решение за установяване на местно представителство, директорът иска становището на съответната държава членка, включително на държавата членка, в която се намира седалището на ACER, и получава предварителното съгласие на Комисията и на Управителния съвет. В това решение, въз основа на подходящ анализ на разходите и ползите, се уточнява обхватът на дейностите, които ще бъдат извършвани в посоченото местно представителство, така че да се избегнат ненужни разходи и дублиране на административни функции на ACER.

2 За целите на параграф 1, буква в) от настоящия член становищата, препоръките и решенията по член 3, параграф 1, членове 4—8, член 9, параграфи 1 и 3, член 10, член 11, буква в), член 13, член 15, параграф 4 и членове 30 и 43 се приемат само след като е получено положителното становище на Съвета на регулаторите.

Преди да представи проекти за становища, препоръки, или решения за гласуване от Съвета на регулаторите, директорът изпраща предложения за проектите на становища, препоръки или решения на съответната работна група за консултация.

Директорът:

- а) взема предвид коментарите и измененията на Съвета на регулаторите и отново представя преразгледания проект на становище, препоръка или решение на Съвета на регулаторите за положително становище;
- б) може да оттегли представените проекти на становища, препоръки или решения при условие, че директорът предаде надлежно обосновано писмено обяснение когато не е съгласен с предложените от Съвета на регулаторите изменения.

В случай на оттегляне на проект на становище, препоръка или решение директорът може да издаде нов проект на становище, препоръка или решение в съответствие с процедурата, посочена в член 22, параграф 5, буква а) и във втора алинея от настоящия параграф. За целите на трета алинея, буква а) от настоящия параграф, когато директорът се отклони от коментарите и измененията, получени от Съвета на регулаторите, или ги отхвърли, директорът представя също така надлежно обосновани писмени мотиви.

Ако Съветът на регулаторите не даде положително становище по повторно представения текст на проекта на становище, препоръка или решение, тъй като неговите коментари и изменения не са отразени по необходимия начин в представения отново текст, директорът може допълнително да преработи текста на проекта на становище, препоръка или решение в съответствие с измененията и коментарите, предложени от Съвета на регулаторите, за да получи неговото положително становище, без да се налага отново да се консултира със съответната работна група или да представя допълнителни писмени обосновки.

Член 25

Създаване и състав на Апелативния съвет

1. ACER създава Апелативен съвет.
2. Апелативният съвет се състои от шестима членове и шестима заместници, избрани измежду настоящи и бивши висши служители на регулаторните органи, органите по конкуренция или други институции на Съюза или национални институции, които имат съответен опит в енергийния сектор. Апелативният съвет избира свой председател.

Членовете на Апелативния съвет официално се назначават от Управителния съвет по предложение на Комисията, след публична покана за изразяване на интерес и след консултация със Съвета на регулаторите.

3. Апелативният съвет приема и публикува свой процедурен правилник. В него се предвиждат подробни разпоредби относно организацията и функционирането на Апелативния съвет и правилата, приложими при обжалвания пред Апелативния съвет, в съответствие с член 28. Апелативният съвет уведомява Комисията за проекта на своя процедурен правилник, както и за всяка съществена промяна на този правилник. Комисията може да представи становище относно този правилник в тримесечен срок от датата на получаване на уведомлението.

В бюджета на ACER има отделен бюджетен ред за финансиране на секретариата на Апелативния съвет.

4. Решенията на Апелативния съвет се приемат с мнозинство от поне четирима от неговите шестима членове. Апелативният съвет се свиква, когато е необходимо.

Член 26

Членове на Апелативния съвет

1. Мандатът на членовете на Апелативния съвет е пет години. Този мандат подлежи на еднократно подновяване.
2. Членовете на Апелативния съвет са независими при вземането на решенията си. Те не се обвързват с инструкции. Те не изпълняват никакви други функции в ACER, в нейния Управителен съвет, в нейния Съвет на регулаторите или в някоя от работните ѝ групи. Член на Апелативния съвет не се отстранява по време на мандата си, освен ако не е установено виновно извършване на сериозно нарушение, и Управителният съвет взема решение за това след консултация със Съвета на регулаторите.

Член 27

Изключване и отвод в Апелативния съвет

1. Членовете на Апелативния съвет не вземат участие в никакви производства по обжалване, ако имат каквото и да е личен интерес, ако преди това са участвали като представители на една от страните в производството, или ако са участвали при вземането на решението, което се обжалва.
2. Ако по една от причините, посочени в параграф 1, или на всякакво друго основание член на Апелативния съвет счете, че негов колега не следва да участва в производство по обжалване, той уведомява за това Апелативния съвет. Всяка от страните в производството по обжалване може да направи искане за отвод на член на Апелативния съвет на всяко от основанията, посочени в параграф 1, или при съмнение за пристрастност. Искането за отвод ще е недопустимо, ако се основава на националността на члена или ако страната в производството по обжалване, въпреки че ѝ е било известно основание за искане на отвод, е предприела процесуални действия в производството по обжалване, различни от искане за отвод на член от състава на Апелативния съвет.
3. Апелативният съвет решава какво действие да бъде предприето в случаите, посочени в параграфи 1 и 2, без участието на съответния член. За да се вземе такова решение, мястото на въпросния член се заема от неговия заместник в Апелативния съвет. Ако заместникът се намира в сходна ситуация като съответния член, то председателят посочва заместник измежду наличните заместници.
4. Членовете на Апелативния съвет се ангажират да действат независимо в обществен интерес. За целта те правят писмена декларация за обвързване и писмена декларация за интереси, като посочват или отсъствието на интереси, за които би могло да се счита, че накърняват тяхната независимост, или сочат наличието на преки или косвени интереси, за които би могло да се счита, че накърняват тяхната независимост. Тези декларации се оповестяват публично всяка година.

Член 28

Решения, които подлежат на обжалване

1. Всяко физическо или юридическо лице, включително регулаторните органи, може да обжалва решение, посочено в член 2, буква г), на което то е адресат, както и всяко решение, което, макар и под формата на адресирано към друго лице решение, го засяга пряко и лично.
2. Жалбата включва изложение на основанията за нея и се подава писмено в ACER в срок от два месеца от момента на уведомяване на въпросното лице за взетото решение или, при липса на такова уведомяване, от деня на публикуване на решението от ACER. Апелативният съвет взема решение по жалбата в срок от четири месеца от подаването на жалбата.
3. Жалба, подадена по реда на параграф 1, няма суспензивен ефект. Апелативният съвет обаче може да спре изпълнението на оспорваното решение, ако прецени, че обстоятелствата го налагат.
4. Ако жалбата е допустима, Апелативният съвет проверява дали тя е основателна. Той приканва страните в производството по обжалване толкова често, колкото е необходимо, да представят в определен срок забележки по направените от него уведомления или по съобщения от другите страни в процедурата по обжалване. Страните в производството по обжалване имат право на устно изказване.
5. Апелативният съвет може да потвърди решението или да отнесе случая до компетентния орган на ACER. Последната е обвързана от решението на Апелативния съвет.
6. Решенията на Апелативния съвет се публикуват от ACER.

Член 29

Искове пред Съда

Искове за отмяна на решение, издадено от ACER в съответствие с настоящия регламент, и искове за установяване на неправомерно бездействие в рамките на приложимите срокове, може да се предявяват пред Съда само след изчерпване на предвидената в член 28 процедура по обжалване. ACER взема всички необходими мерки, за да изпълни решението на Съда.

Член 30

Работни групи

1. Управителният съвет създава или закрива работни групи въз основа на съвместно предложение от директора и Съвета на регулаторите, когато това е обосновано и по-специално с цел подпомагане на дейността на директора и на Съвета на регулаторите във връзка с въпросите от регулаторен характер и с цел подготвяне на становищата, препоръките и решенията, посочени в член 3, параграф 1, членове 4—8, член 9, параграфи 1 и 3, член 10, член 11, буква в), член 13, член 15, параграф 4 и членове 30 и 43.

За създаването и закриването на работна група е необходимо положително становище на Съвета на регулаторите.

2. Работните групи се състоят от експерти от персонала на ACER и от регулаторните органи. Експерти от Комисията могат да участват в работните групи. ACER не носи отговорност за разходите за участието на експерти от персонала на регулаторните органи в работните групи на ACER. Работните групи вземат предвид становищата на експерти от други съответни регулаторни органи в случаите, когато тези органи са компетентни.

3. Управителният съвет приема и публикува вътрешен процедурен правилник за функционирането на работните групи въз основа на предложение на директора и след като се консултира със Съвета на регулаторите и получи положителното му становище.

4. Работните групи на ACER извършват дейностите, които са им възложени с програмния документ, приет съгласно член 20, и всички други дейности в рамките на настоящия регламент, които са им възложени от Съвета на регулаторите и от директора.

Глава III**Съставяне и устройство на бюджета**

Член 31

Устройство на бюджета

1. Без да се засягат другите ресурси, приходите на ACER се състоят от:

- а) вноски от Съюза;
- б) такси, заплащани на ACER в съответствие с член 32;
- в) доброволни вноски от държавите членки или от регулаторните органи съгласно член 19, параграф 1, буква ж);
- г) завещания, дарения или безвъзмездни средства съгласно член 19, параграф 1, буква ж).

2. Разходите на ACER включват разходи за персонал, административни, инфраструктурни и оперативни разходи.

3. Приходите и разходите на ACER са балансирани.

4. Всички приходи и разходи на ACER са предмет на прогнози за всяка финансова година, която съвпада с календарната година, и се включват в бюджета на ACER.

5. Приходите, получавани от ACER, не накърняват нейната неутралност, независимост или обективност.

Член 32

Такси

1. На ACER се заплащат такси за следното:

- а) искане на решение за освобождаване в съответствие с член 10 от настоящия регламент и за решения относно трансгранично разпределяне на разходите, предоставяни от ACER в съответствие с член 12 от Регламент (ЕС) № 347/2013;

б) събиране, разглеждане, обработване и анализиране на информацията, докладвана от участниците на пазара или образуванията, които докладват от тяхно име в съответствие с член 8 от Регламент (ЕС) № 1227/2011.

2. Таксите, посочени в параграф 1, и начинът, по който трябва да бъдат платени, се определят от Комисията след провеждане на обществена консултация и след консултация с Управителния съвет и Съвета на регулаторите. Таксите са пропорционални на разходите за съответните услуги, предоставени по разходоефективен начин, и са достатъчни за покриване на тези разходи. Те се определят в размер, който гарантира, че не са дискриминационни и че не причиняват ненужна финансова или административна тежест за участниците на пазара или за образуванията, действащи от тяхно име.

Комисията преразглежда редовно размера на тези такси въз основа на оценка и при необходимост адаптира размера и начина им на плащане.

Член 33

Изготвяне на бюджета

1. Всяка година директорът съставя предварителен проект на бюджет, покриващ оперативните разходи и работната програма, очаквани за следващата финансова година, и го внася в Управителния съвет, заедно с неокончателно щатно разписание.

2. Предварителният проект на бюджет се основава на целите и очакваните резултати в програмния документ, посочен в член 20, параграф 1, и отчита финансовите ресурси, необходими за постигането на тези цели и очаквани резултати.

3. Всяка година, въз основа на изготвения от директора предварителен проект на бюджет, Управителният съвет приема предварителен проект на бюджет за приходите и разходите на ACER за следващата финансова година.

4. Предварителният проект на бюджет, който включва проект на щатно разписание, се предоставя от Управителния съвет на Комисията до 31 януари всяка година. Преди приемането на предварителния проект на бюджет проектът, изготвен от директора, се изпраща на Съвета на регулаторите, който може да даде обосновано становище по него.

5. Комисията изпраща предварителния проект на бюджет, посочен в параграф 3, на Европейския парламент и на Съвета, заедно с проекта на общ бюджет на Съюза.

6. Въз основа на предварителния проект на бюджет Комисията включва в проект на общ бюджет на Съюза предварителните проекти, които тя счита за необходими за щатното разписание и за размера на средствата, които ще се предоставят от общия бюджет на Съюза, в съответствие с членове 313—316 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

7. Съветът в ролята си на бюджетен орган приема щатното разписание на ACER.

8. Бюджетът на ACER се приема от Управителния съвет. Той става окончателен след последното одобрение на общия бюджет на Съюза. Когато е необходимо, той се коригира съответно.

9. Всички изменения на бюджета, включително на щатното разписание, се извършват по същата процедура.

10. До 5 юли 2020 г. Комисията извършва оценка дали финансовите и човешките ресурси, с които ACER разполага, ѝ позволяват да изпълнява своята роля съгласно настоящия регламент, като работи за изграждане на вътрешен енергиен пазар и допринася за енергийната сигурност в полза на потребителите в Съюза.

11. Управителният съвет незабавно уведомява бюджетния орган за намерението си да изпълни всеки проект, който може да има значителни финансови последици за финансирането на бюджета на ACER, по-специално всеки проект, свързан със собственост. Управителният съвет уведомява също така Комисията за намерението си. Когато клон на бюджетния орган възнамерява да предостави становище, той уведомява ACER за намерението си в срок от две седмици от получаването на информация за проекта. При липса на отговор ACER може да пристъпи към планирания проект.

Член 34

Изпълнение и контрол на бюджета

1. Директорът действа като разпоредител с бюджетни кредити и изпълнява бюджета на ACER.
2. До 1 март след приключването на всяка финансова година счетоводителят на ACER представя на счетоводителя на Комисията и на Сметната палата предварителни отчети, придружени от доклада за управлението на бюджета и финансите за предходната финансова година. Счетоводителят на ACER също така представя отчета за управлението на бюджета и финансите на Европейския парламент и на Съвета до 31 март на следващата година. Счетоводителят на Комисията консолидира временните отчети на институциите и децентрализираните органи в съответствие с член 245 от Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²²⁾ („Финансовия регламент“).

Член 35

Представяне на отчетите и освобождаване от отговорност във връзка с изпълнението на бюджета

1. Счетоводителят на ACER изпраща предварителните отчети за финансовата година (година N) на счетоводителя на Комисията и на Сметната палата до 1 март на следващата финансова година (година N + 1).
2. ACER изпраща доклад за управлението на бюджета и финансите за година N на Европейския парламент, Съвета, Комисията и Сметната палата до 31 март на година N + 1.

До 31 март на година N + 1 счетоводителят на Комисията представя на Сметната палата временните отчети на ACER. Комисията също така представя доклада за управлението на бюджета и финансите за съответната финансова година на Европейския парламент и на Съвета.

3. След получаване на забележките на Сметната палата относно временните отчети на ACER за година N в съответствие с разпоредбите на член 246 от Финансовия регламент счетоводителят, действащ на своя собствена отговорност, изготвя окончателния отчет на ACER за посочената година. Директорът го представя за становище на Управителния съвет.
4. Управителният съвет предоставя становище по окончателните отчети на ACER за година N.
5. Счетоводителят на ACER представя окончателните отчети за година N, придружени от становището на Управителния съвет, до 1 юли на година N + 1 на Европейския парламент, Съвета, Комисията и Сметната палата.
6. Окончателните отчети се публикуват в *Официален вестник на Европейския съюз* до 15 ноември на година N + 1.
7. До 30 септември на година N + 1 директорът представя на Сметната палата отговор на нейните забележки. Директорът представя и копие от този отговор на Управителния съвет и на Комисията.
8. Директорът предоставя на Европейския парламент, по искане на последния, цялата необходима информация за безпрепятственото прилагане на процедурата по освобождаване от отговорност за година N в съответствие с член 109, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 1271/2013.
9. До 15 май на година N + 2 Европейският парламент, по препоръка на Съвета, действайки с квалифицирано мнозинство, освобождава от отговорност директора за изпълнението на бюджета за финансова година N.

⁽²²⁾ Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 (ОВ L 193, 30.7.2018 г., стр. 1).

Член 36

Финансови правила

Финансовите правила, приложими за ACER, се приемат от Управителния съвет след консултация с Комисията. Тези правила могат да се отклоняват от предвиденото в Делегиран регламент (ЕС) № 1271/2013, ако конкретните оперативни нужди за функционирането на ACER налагат това и само с предварителното съгласие на Комисията.

Член 37

Борба с измамите

1. С цел да се улесни борбата с измамите, корупцията и други незаконни дейности, попадащи в обхвата на Регламент (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²³⁾, ACER се присъединява към Междуйнституционалното споразумение от 25 май 1999 г. относно вътрешните разследвания, провеждани от OLAF ⁽²⁴⁾, и приема подходящи разпоредби, приложими за служителите на ACER, като използва образаца, посочен в приложението към това споразумение.
2. Сметната палата има правомощия за извършване на одити по документи и на място на бенефициерите на безвъзмездни средства, изпълнители и подизпълнители, които са получили средства на Съюза чрез ACER.
3. OLAF може да извършва разследвания, включително проверки на място и инспекции, за да установи дали е налице измама, корупция или друга незаконна дейност, засягаща финансовите интереси на Съюза, във връзка с безвъзмездни средства или договор, финансирани от ACER, в съответствие с разпоредбите и процедурите, предвидени в Регламент (ЕС, Евратом) 883/2013 и Регламент (Евратом, ЕО) № 2185/96 на Съвета ⁽²⁵⁾.
4. Без да се засягат параграфи 1, 2 и 3, споразуменията за сътрудничество с трети държави и международни организации, договорите, споразуменията и решенията на ACER за отпускане на безвъзмездни средства съдържат разпоредби, с които Сметната палата и OLAF изрично се упълномощават да провеждат посочените в настоящия член одити и разследвания, съгласно съответните техни компетентности.

Глава IV

Общи и заключителни разпоредби

Член 38

Привилегии и имунитети и споразумение относно седалището

1. Протокол № 7 за привилегиите и имунитетите на Европейския съюз, приложен към ДЕС и ДФЕС се прилага по отношение на ACER и на нейния персонал.
2. Необходимите договорености във връзка с помещенията, които следва да бъдат предоставени на ACER в приемащата държава членка, и за инфраструктурата, която да бъде предоставена на разположение от тази държава членка, както и конкретните правила, приложими в приемащата държава членка по отношение на директора, членовете на Управителния съвет, персонала на ACER и членовете на техните семейства, се определят в споразумение относно седалището, сключено между ACER и държавата членка, в която се намира седалището. Споразумението относно седалището се сключва след получаване на одобрение от Управителния съвет.

Член 39

Персонал

1. За целия персонал на ACER, включително нейния директор, се прилагат Правилникът за длъжностните лица на Европейския съюз и Условията за работа и правилата, приети съвместно от институциите на Съюза за целите на прилагането на Правилника за длъжностните лица и Условията за работа.

⁽²³⁾ Регламент (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 септември 2013 г. относно разследванията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите (OLAF), и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1073/1999 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (Евратом) № 1074/1999 на Съвета (ОВ L 248, 18.9.2013 г., стр. 1).

⁽²⁴⁾ ОВ L 136, 31.5.1999 г., стр. 15.

⁽²⁵⁾ Регламент (Евратом, ЕО) № 2185/96 на Съвета от 11 ноември 1996 г. относно контрола и проверките на място, извършвани от Комисията за защита на финансовите интереси на Европейските общности срещу измами и други нередности (ОВ L 292, 15.11.1996 г., стр. 2).

2. Управителният съвет, съгласувано с Комисията, приема подходящи правила за прилагане в съответствие с предвиденото в член 110 от Правилника за длъжностните лица.
3. По отношение на своя персонал ACER упражнява правомощията, които са предоставени на назначаващия орган съгласно Правилника за длъжностните лица и на органа, упълномощен да сключва трудови договори съгласно Условието за работа.
4. Управителният съвет може да приема разпоредби, позволяващи командироването в ACER на национални експерти от държавите членки.

Член 40

Отговорност на ACER

1. Договорната отговорност на ACER се урежда от приложимото към съответния договор законодателство.

Всяка арбитражна клауза, съдържаща се в сключен от ACER договор, попада в рамките на компетентността на Съда.

2. В случай на недоговорна отговорност, в съответствие с основните принципи, общи за законите на държавите членки, ACER следва да обезщети всяка вреда, причинена от нея или от нейните служители при изпълнение на техните задължения.
3. Спорове с предмет обезщетяване на вредите, посочени в параграф 2, са от компетентността на Съда.
4. Личната финансова и дисциплинарна отговорност на персонала на ACER по отношение на ACER се урежда от съответните разпоредби, които се прилагат за нейния персонал.

Член 41

Прозрачност и комуникация

1. По отношение на документи, съхранявани от ACER, се прилага Регламент (ЕО) № 1049/2001 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁶⁾.
2. Управителният съвет приема практически мерки за прилагане на Регламент (ЕО) № 1049/2001.
3. Решения, взети от ACER в съответствие с член 8 от Регламент (ЕО) № 1049/2001, може да бъдат предмет на жалба до Омбудсмана или на производство пред Съда на Европейския съюз съгласно условията, установени съответно в членове 228 и 263 от ДФЕС.
4. Обработването на лични данни от страна на ACER се осъществява при спазване на Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁷⁾. Управителният съвет установява мерки за прилагането на Регламент (ЕО) 2018/1725 от ACER, включително мерки, свързани с назначаването на длъжностно лице на ACER за защита на данните. Тези мерки се установяват след консултация с Европейския надзорен орган по защита на данните.
5. ACER може да участва в дейности по комуникация по своя собствена инициатива в своята област на компетентност. Отпускането на ресурси за дейности по комуникация не трябва да бъде в ущърб на ефективното изпълнение на задачите, посочени в членове 3—13. Дейностите по комуникация се провеждат съгласно съответните планове за комуникация и разпространение на информация, приети от Управителния съвет.

⁽²⁶⁾ Регламент (ЕО) № 1049/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2001 г. относно публичния достъп до документи на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията (ОВ L 145, 31.5.2001 г., стр. 43).

⁽²⁷⁾ Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Регламент (ЕО) № 45/2001 и Решение № 1247/2002/ЕО (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 39).

Член 42

Защита на класифицираната информация и неклассифицираната чувствителна информация

1. ACER приема свои собствени правила за сигурност, еквивалентни на правилата за сигурност на Комисията за защита на класифицираната информация на Европейския съюз („КИЕС“) и чувствителната неклассифицирана информация, включително разпоредбите за обмена, обработката и съхранението на такава информация, предвидени в решения (ЕС, Евратом) 2015/443 ⁽²⁸⁾ и (ЕС, Евратом) 2015/444 ⁽²⁹⁾ на Комисията.
2. ACER също може да вземе решение да прилага *mutatis mutandis* решенията на Комисията, посочени в параграф 1. Правилата за сигурност на ACER обхващат, *inter alia*, разпоредбите за обмена, обработката и съхранението на класифицираната информация на Европейския съюз и на чувствителната неклассифицирана информация.

Член 43

Споразумения за сътрудничество

1. ACER е отворена за участие на трети държави, сключили споразумения със Съюза и които са приели и прилагат съответните правила на правото на Съюза в областта на енергетиката, включително по-специално правилата за независимите регулаторни органи, за достъпа на трети страни до инфраструктура и отделяне, за търговията с енергия и функционирането на системата, както и за участието на потребителите и тяхната защита, а също и съответните правила в областта на околната среда и на конкуренцията.
2. При условие че бъде сключено споразумение за тази цел между Съюза и трети държави, както е посочено в параграф 1, ACER също може да изпълнява задачите си съгласно членове 3 – 13 и по отношение на трети държави, ако тези трети държави са приели и прилагат съответните правила в съответствие с параграф 1 и са упълномощили ACER да координира дейността на техните регулаторни органи с тази на регулаторните органи от държавите членки. Само в такива случаи позоваванията на въпроси с трансграничен характер се отнасят за границите между Съюза и трети държави, а не за границите между две държави членки.
3. Споразуменията, посочени в параграф 1, предвиждат договорености, в които се определят по-специално характерът, обхватът и процедурните аспекти на участието на тези държави в работата на ACER, включително разпоредби за финансовите вноски и персонала.
4. След като получи положително становище от Съвета на регулаторите, Управителният съвет приема процедурен правилник за отношенията с трети държави, посочени в параграф 1. Комисията гарантира, че ACER функционира в рамките на своя мандат и съществуващата институционална рамка чрез сключване на подходящи работни договорености с директора на ACER.

Член 44

Езиков режим

1. Разпоредбите на Регламент № 1 на Съвета ⁽³⁰⁾ се прилагат за ACER.
2. Управителният съвет взема решения относно вътрешния езиков режим на ACER.
3. Преводческите услуги, необходими за функционирането на ACER, се извършват от Центъра за преводи за органите на Европейския съюз.

Член 45

Оценка

1. До 5 юли 2024 г. и на всеки пет години след това Комисията, с помощта на независим външен експерт, извършва оценка, за да оцени постигнатите от ACER резултати във връзка с нейните цели, мандат и задачи. В хода на оценката по-специално се разглеждат евентуалната необходимост от изменение на мандата на ACER и финансовите последици от такова изменение.

⁽²⁸⁾ Решение (ЕС, Евратом) 2015/443 на Комисията от 13 март 2015 г. относно сигурността в Комисията (ОВ L 72, 17.3.2015 г., стр. 41).

⁽²⁹⁾ Решение (ЕС, Евратом) 2015/444 на Комисията от 13 март 2015 г. относно правилата за сигурност за защита на класифицираната информация на ЕС (ОВ L 72, 17.3.2015 г., стр. 53).

⁽³⁰⁾ Регламент № 1 за определяне на езиковия режим на Европейската икономическа общност (ОВ L 7, 6.10.1958 г., стр. 385).

2. Ако Комисията сметне, че продължавашото съществуване на ACER вече не е оправдано от гледна точка на възложените ѝ цели, мандат и задачи, тя може да предложи настоящият регламент да бъде съответно изменен или отменен след провеждане на подходяща консултация със заинтересованите страни и Съвета на регулаторите.
3. Комисията изпраща констатациите от оценката, посочена в параграф 1, заедно със своите заключения на Европейския парламент, на Съвета и на Съвета на регулаторите на ACER. Констатациите от оценката следва да бъдат оповестени публично.
4. До 31 октомври 2025 г. и поне веднъж на всеки пет години след това Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад за оценка на настоящия регламент, и по-специално на задачите на ACER, включващи индивидуални решения. По целесъобразност тези доклади вземат предвид резултатите от оценката съгласно член 69, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/943.

Комисията, по целесъобразност, представя законодателно предложение заедно със своя доклад.

Член 46

Отмяна

Регламент (ЕО) № 713/2009 се отменя.

Позоваванията на отменения регламент се считат за позовавания на настоящия регламент и се четат в съответствие с таблицата на съответствието в приложение II.

Член 47

Влизане в сила

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Брюксел на 5 юни 2019 година.

За Европейския парламент

Председател

A. TAJANI

За Съвета

Председател

G. CIAMBA

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Отмененият регламент и неговото изменение

Регламент (ЕО) № 713/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. за създаване на Агенция за сътрудничество между регулаторите на енергия (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 1)	
Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2013 г. относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура и за отмяна на Решение № 1364/2006/ЕО, както и за изменение на регламенти (ЕО) № 713/2009, (ЕО) № 714/2009 и (ЕО) № 715/2009	Само препратката, направена в член 20 от Регламент (ЕС) № 347/2013 към член 22, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 713/2009

ПРИЛОЖЕНИЕ II

Таблица на съответствието

Регламент (ЕО) № 713/2009	Настоящият регламент
Член 1	Член 1
Член 4	Член 2
Член 5	Член 3
Член 6, параграфи 1 — 3 и параграф 4, първа алинея	Член 4
Член 6, параграф 4, втора — пета алинея и параграфи, 5, 6 и 9	Член 5
Членове 7 и 8	Член 6
—	Член 7
—	Член 8
—	Член 9
Член 9, параграф 1 и параграф 2, първа алинея	Член 10
Член 6, параграфи 7 и 8	Член 11
—	Член 12
Член 9, параграф 2, втора алинея	Член 13
Член 10	Член 14
Член 11	Член 15
Член 2	Член 16
Член 3	Член 17
Член 12	Член 18
Член 13	Член 19
—	Член 20
Член 14, параграфи 1 и 2	Член 21
Член 14, параграфи 3 — 6	Член 22, параграфи 1 — 4
Член 15	Член 22, параграфи 5 и 6
Член 16	Член 23
Член 17	Член 24
Член 18, параграфи 1 и 2	Член 25, параграфи 1, 2 и 4
Член 19, параграф 6	Член 25, параграф 3
Член 18, параграф 3	Член 26
Член 18, параграфи 4 — 7	Член 27
Член 19, параграфи 1 — 5 и параграф 7	Член 28
Член 20	—
—	Член 29
—	Член 30
Член 21	Член 31
Член 22	Член 32
Член 23	Член 33
Член 24, параграфи 1 и 2	Член 34

Регламент (ЕО) № 713/2009	Настоящият регламент
Член 24, параграф 3 и следващи	Член 35
Член 25	Член 36
—	Член 37
Член 27	Член 38
Член 28	Член 39
Член 29	Член 40
Член 30	Член 41, параграфи 1 — 3
—	Член 42
Член 31	Член 43
Член 33	Член 44
Член 34	Член 45
—	Член 46
Член 35	Член 47

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/943 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА**от 5 юни 2019 година****относно вътрешния пазар на електроенергия****(преработен текст)****(текст от значение за ЕИП)**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 194, параграф 2 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽¹⁾,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите ⁽²⁾,

в съответствие с обикновената законодателна процедура ⁽³⁾,

като имат предвид, че:

- (1) Регламент (ЕО) № 714/2009 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁴⁾ е бил неколнократно и съществено изменян. Поради по-нататъшни изменения и с оглед на постигане на яснота посоченият регламент следва да бъде преработен.
- (2) Енергийният съюз има за цел да предоставя на крайните клиенти – домакинства и предприятия – безопасна, сигурна и устойчива енергия на конкурентни и достъпни цени. В миналото в електроенергийната система господстваха вертикално интегрирани, често държавни, монополи с големи централизирани електрически централи — ядрени или работещи с изкопаеми горива. Вътрешният пазар на електроенергия, който постепенно се създава от 1999 г. насам, е предназначен да предоставя реален избор за всички потребители в Съюза на нови бизнес възможности и по-интензивна трансгранична търговия, с цел да се постигне повишаване на ефикасността, конкурентни цени, по-високи стандарти на услугите и да се допринесе за сигурност на доставките и устойчиво развитие. Вътрешният пазар на електроенергия увеличи конкуренцията, особено в търговията на едро, и междузоналната търговия. Той остава основата за ефикасен енергиен пазар.
- (3) Енергийната система на Съюза изживява своята най-дълбока промяна от десетилетия насам и пазарът на електроенергия е в центъра на тази промяна. Общата цел за декарбонизация, на енергийната система поражда нови възможности и предизвикателства за участниците на пазара. Същевременно технологичното развитие дава възможност за нови форми на участие на клиентите и трансгранично сътрудничество.
- (4) С настоящия регламент се установяват правила, чрез които да се гарантира функционирането на вътрешния пазар на електроенергия и се включват изисквания, свързани с развитието на възобновяемите форми на енергия и политиката в областта на околната среда, по-специално специфични правила за определени видове съоръжения за производство на възобновяема електроенергия относно отговорността за балансиране, диспечиране и повторно диспечиране, както и прагова стойност за емисиите на CO₂ от нов производствен капацитет, когато този капацитет е предмет на временни мерки, за да се осигури необходимото ниво на адекватност на ресурсите, а именно механизми за осигуряване на капацитет.
- (5) На електроенергията от възобновяеми източници от малки съоръжения за производство на електроенергия следва да се предостави приоритетно диспечиране чрез конкретен приоритетен ред в методологията на диспечирането или чрез правни или регулаторни изисквания към пазарните оператори за предоставяне на тази електроенергия на пазара. Приоритетното диспечиране, предоставено при услугите по експлоатация на системата при еднакви

⁽¹⁾ ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 91.

⁽²⁾ ОВ С 342, 12.10.2017 г., стр. 79.

⁽³⁾ Позиция на Европейския парламент от 26 март 2019 г. (все още непубликувана в Официален вестник) и решение на Съвета от 22 май 2019 г.

⁽⁴⁾ Регламент (ЕО) № 714/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1228/2003 (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 15).

икономически условия, следва да се счита за съответстващо на настоящия регламент. Във всеки случай приоритетното диспечериране следва да се счита за съвместимо с участието на пазара на електроенергия на съоръжения за производство на електроенергия, използващи възобновяеми енергийни източници.

- (6) Държавната намеса, често планирана по некоординиран начин, доведе до растящи смущения на пазара за търговия на едро с електроенергия и до отрицателни последици за инвестициите и трансграничната търговия.
- (7) В миналото клиентите, потребяващи електроенергия, бяха абсолютно пасивни, като често я купуваха на регулирани цени, които не бяха пряко свързани с пазара. В бъдеще клиентите трябва да получат възможност за пълноценно участие на пазара при равнопоставеност с другите участници на него и да им се дадат начини да управляват своето потребление на енергия. За да бъде включен растящият дял на възобновяема енергия, бъдещата електроенергийна система следва да се възползва от всички налични източници на гъвкавост, по-специално решенията от гледна точка на търсенето и съхраняването на енергия, и следва да се възползва от цифровизацията чрез интегриране на иновативни технологии в електроенергийната система. За да се постигне действителна декарбонизация на възможно най-ниска цена, ще е необходимо също така бъдещата електроенергийна система да насърчава повишаването на енергийната ефективност. Изграждането на вътрешния енергиен пазар чрез ефективна интеграция на възобновяемата енергия може да стимулира инвестициите в дългосрочен план и да допринесе за постигането на целите на енергийния съюз и рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г., установена в съобщението на Комисията от 22 януари 2014 г., озаглавено „Рамка за политиките в областта на климата и енергетиката през периода 2020—2030 г.“, и одобрена в заключенията, приети от Европейския съвет на 23 и 24 октомври 2014 г.
- (8) По-голямата пазарна интеграция и развитието към по-променливо производство на електроенергия налагат големи усилия за координиране на националните енергийни политики със съседите и използване на възможностите за трансгранична търговия с електроенергия.
- (9) Регулаторните рамки бяха доразвити, така че да дават възможност за търговия с електроенергия в целия Съюз. Това развитие беше подкрепено с приемането на няколко мрежови кодекса и насоки за интеграцията на пазарите на електроенергия. Тези мрежови кодекси и насоки съдържат разпоредби относно правилата на пазара, експлоатацията на системите и присъединяването към мрежата. С цел да се осигури пълна прозрачност и да се повиши правната сигурност, основните принципи за функционирането на пазара и разпределянето на капацитет в сроковете за търгуване на балансиращи пазари, пазари в рамките на деня, пазари „ден напред“, а именно през следващия ден, и форуърдни пазари също следва да бъдат приети по обикновената законодателна процедура и включени в един-единствен законодателен акт на Съюза.
- (10) В член 13 от Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията ⁽⁵⁾ се установява процедура, чрез която операторите на преносни системи могат да делегират всички или част от своите задачи на трета страна. Делегиращите оператори на преносни системи следва да продължат да носят отговорност за гарантиране на спазването на настоящия регламент. Освен това държавите членки следва да могат да възлагат задачи и задължения на трета страна. Това възлагане следва да бъде ограничено до задачи и задължения, изпълнявани на национално равнище, като например уреждане на дисбаланса. Ограниченията спрямо такова възлагане не следва да водят до ненужни промени в действащите национални разпоредби. Операторите на преносни системи следва обаче да продължават да носят отговорност за задачите, които са им поверени съгласно член 40 от Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁶⁾.
- (11) По отношение на балансиращите пазари ефективното и ненарушаващо конкуренцията ценообразуване при възлагането на поръчки за балансиращ капацитет и балансираща енергия изисква договорите за балансиращ капацитет да не определят цената за балансиращата енергия. Това не засяга системите за диспечериране, които използват цялостна процедура по съставяне на графика в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/2195.
- (12) В членове 18, 30 и 32 от Регламент (ЕС) 2017/2195 се определя, че методът на ценообразуване както за стандартните, така и за специалните продукти за балансираща енергия следва да създава положителни стимули за участниците на пазара да поддържат своя собствен баланс или да спомагат за възстановяването на баланса на системата в своята област за цената на дисбаланса, като по този начин намаляват дисбалансите в системата и разходите за обществото. Този подход към ценообразуването следва да е насочен към икономически ефективно използване на оптимизацията на потреблението и на другите балансиращи ресурси при спазване на ограниченията във връзка с оперативната сигурност.

⁽⁵⁾ Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране (ОВ L 312, 28.11.2017 г., стр. 6).

⁽⁶⁾ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (вж. страница 125 от настоящия брой на Официален вестник).

- (13) Интегрирането на пазарите на балансираща енергия следва да улеснява ефективната работа на пазара за сделки в рамките на деня, така че да се осигури възможност за участниците на пазара сами да се балансират, колкото е възможно по-близко до реално време, съгласно часовете на затваряне на пазара на балансираща енергия, установени в член 24 от Регламент (ЕС) 2017/2195. Единствено дисбалансите, оставащи след края на пазара за сделки в рамките на деня, следва да бъдат балансирани от операторите на преносни системи на балансиращия пазар. В член 53 от Регламент (ЕС) 2017/2195 се предвижда също така хармонизиран период за уреждане на дисбаланса от 15 минути в Съюза. Чрез тази хармонизация се цели да се осигури подкрепа за търговията в рамките на деня и да се насърчи разработването на редица търговски продукти с еднакви времеви интервали за доставка.
- (14) За да се осигури възможност за операторите на преносни системи да възлагат поръчки и да използват балансиращия капацитет по ефективен, икономичен и пазарен начин, е необходимо да се насърчи пазарната интеграция. Във връзка с това в дял IV от Регламент (ЕС) 2017/2195 се установяват три методики, чрез които операторите на преносни системи имат право да разпределят междузонов капацитет за обмена на балансиращ капацитет и споделянето на резерви, въз основа на анализ на разходите и ползите: процес на съптимизация, процес на пазарно разпределение и разпределение въз основа на анализ на икономическата ефективност. Процесът на съптимизирано разпределение трябва да се извършва за ден напред. За разлика от това е възможно процесът на пазарно разпределение да се извършва, когато възлагането се осъществява не повече от една седмица преди предоставянето на балансиращ капацитет, а разпределението въз основа на анализ на икономическата ефективност може да се извършва в случаите, когато възлагането се осъществява повече от една седмица преди предоставянето на балансиращия капацитет, при условие че разпределените количества са ограничени и че ежегодно се прави оценка. След като съответните регулаторни органи одобрят методика за процеса на разпределение на междузоновия капацитет, двама или повече оператори на преносни системи могат да я прилагат предсрочно с цел натрупване на опит и осигуряване на безпрепятствено прилагане на тази методика от повече оператори на преносни системи в бъдеще. Прилагането на такива методики следва обаче да бъде хармонизирано от всички оператори на преносни системи с цел насърчаване на пазарната интеграция.
- (15) В дял V от Регламент (ЕС) 2017/2195 се определя, че общата цел на уреждането на дисбаланса е да се гарантира, че отговарящите за баланса лица поддържат своя собствен баланс и спомагат за възстановяването на баланса на системата по ефективен начин, и да се предоставят стимули на участниците на пазара да запазят или да спомагат за възстановяването на баланса на системата. За да станат балансиращите пазари и цялата енергийна система пригодни за интегрирането на все по-голям дял на променлива възобновяема енергия, цените на дисбалансите следва да отразяват стойността на енергията в реално време. Всички участници на пазара следва да носят финансова отговорност за дисбалансите, които причиняват в системата, и представляват разликата между разпределения обем и окончателната позиция на пазара. За доставчиците на агрегирани услуги по оптимизация на потреблението, разпределеният обем се състои от обема на енергия, който е физически задействан от електроснабдяването на участващите клиенти, въз основа на дефинирана измервателна и базова методика.
- (16) С Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията ⁽⁷⁾ се установяват подробни насоки относно разпределянето на междузоновия капацитет и управлението на претоварването на пазарите за сделки за ден напред и в рамките на деня, включително изискванията за създаване на общи методики за определяне на размерите на капацитета, разполагаеми едновременно между пазарните зони, критерии за оценка на ефикасността и процедура за преглед за определяне на пазарни зони. В членове 32 и 34 от Регламент (ЕС) 2015/1222 се определят правила относно прегледа на конфигурацията на пазарните зони, в членове 41 и 54 от него се определят хармонизирани ограничения относно максималните и минималните клирингови цени за сроковете за търгуване за ден напред или в рамките на деня, в член 59 от него се определят правила относно моментите на затваряне на пазара за сделки с междузонов преносен капацитет в рамките на деня, а в член 74 от него се определят правила относно методиките за поделене на разходите за повторно диспечирание и насрещна търговия.
- (17) В Регламент (ЕС) 2016/1719 на Комисията ⁽⁸⁾ се определят подробни правила за разпределяне на междузоновия капацитет на форуърдните пазари, за създаване на обща методика за определяне на дългосрочен междузонов капацитет, за създаване на единна платформа за разпределяне на европейско равнище, предлагаща дългосрочни права за пренос, и за възможността за връщане на дългосрочни права за пренос с цел последващо предварително разпределяне на капацитет или прехвърляне на дългосрочни права за пренос между участниците на пазара. В член 30 от Регламент (ЕС) 2016/1719 се установяват правила за форуърдни продукти за хеджиране.

⁽⁷⁾ Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 г. за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (ОВ L 197, 25.7.2015 г., стр. 24).

⁽⁸⁾ Регламент (ЕС) 2016/1719 на Комисията от 26 септември 2016 г. за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност (ОВ L 259, 27.9.2016 г., стр. 42).

- (18) В Регламент (ЕС) 2016/631 на Комисията ^(*) се определят изискванията за присъединяване към взаимосвързаната система, на съоръжения за производство на електроенергия, по-специално по отношение на синхронни модули за производство на електроенергия, модули от вида „електроенергиен парк“ и модули от същия вид, разположени в морето. Тези изисквания спомагат за гарантиране на справедливи условия на конкуренция на вътрешния пазар на електроенергия, гарантиране на сигурността на системата и интегрирането на електроенергия от възобновяеми източници, както и за улесняване на търговията с електроенергия в целия Съюз. В членове 66 и 67 от Регламент (ЕС) 2016/631 се установяват правила за нововъзникващите технологии за производство на електроенергия.
- (19) Пазарните зони, отразяващи разпределението на търсенето и предлагането, са крайъгълен камък на пазарната търговия с електроенергия и са предпоставка за оползотворяването на пълния потенциал на методите за разпределяне на капацитета, включително на подход, основан на потоците. Ето защо пазарните зони следва да бъдат определени по начин, който да осигури ликвидност на пазара, ефикасно управление на претоварването и обща ефикасност на пазара. Когато се даде начало на преглед на конфигурацията на съществуваща пазарна зона от един-единствен регулаторен орган или оператор на преносна система с одобрението на неговия компетентен регулаторен орган, за пазарните зони в контролната зона на оператора на преносна система, ако конфигурацията на пазарната зона има незначително въздействие върху контролните зони на съседни оператори на преносни системи, включително междусистемни електропроводи, и прегледът на конфигурацията на пазарната зона е необходим, за да се подобри ефективността, да се увеличат максимално възможностите за трансгранична търговия или да се поддържа експлоатационната сигурност, операторът на преносната система в съответната контролна зона и компетентният регулаторен орган следва да бъдат съответно единственият оператор на преносна система и единственият регулаторен орган, които участват в прегледа. Съответният оператор на преносна система и компетентният регулаторен орган следва да представят предварително уведомление за прегледа на операторите на съседни преносни системи и резултатите от прегледа следва да бъдат публикувани. Следва да е възможно започването на преглед на регионална пазарна зона след техническия доклад относно претоварването в съответствие с член 14 от настоящия регламент или в съответствие със съществуващите процедури, установени в Регламент (ЕС) 2015/1222.
- (20) Когато регионалните координационни центрове извършват изчисляване на капацитета, те следва да увеличат максимално капацитета, като разглеждат възможността за коригиращи действия, несвързани с високи разходи, и зачитат оперативните ограничения за сигурността на операторите на преносни системи от региона за изчисляване на капацитета. Когато изчислението не води до капацитет, равен или по-голям от минималния капацитет, определен в настоящия регламент, регионалните координационни центрове следва да разгледат всички налични свързани с високи разходи коригиращи действия за допълнително увеличаване на капацитета до минималния капацитет, включително потенциала за повторно диспечирание в рамките на регионите за изчисляване на капацитета и между тях, като същевременно се спазват границите, осигуряващи експлоатационна сигурност на операторите на преносни системи от региона за изчисляване на капацитета. Операторите на преносни системи следва да докладват точно и прозрачно за всички аспекти на изчисляването на капацитета в съответствие с настоящия регламент и следва да гарантират, че цялата информация, изпратена до регионалните координационни центрове, е точна и подходяща за целта.
- (21) При извършване на изчисляването на капацитета регионалните координационни центрове следва да изчисляват междузоновите капацитети, използвайки данни от операторите на преносни системи, които спазват границите, осигуряващи експлоатационна сигурност в съответните контролни зони на операторите на преносни системи. Операторите на преносни системи следва да могат да се отклонят от координираното изчисляване на капацитета, когато прилагането му би довело до нарушаване на границите, осигуряващи експлоатационна сигурност на мрежовите елементи в тяхната контролна зона. Тези отклонения следва да бъдат внимателно наблюдавани и прозрачно докладвани, за да се предотвратят злоупотреби и да се гарантира, че обемът на междусистемния капацитет, който ще бъде предоставен на участниците на пазара, няма да бъде ограничен с цел да се разреши проблемът с претоварването в рамките на дадена пазарна зона. Когато е въведен план за действие, в плана за действие следва да се вземат предвид отклоненията и да се предвидят мерки относно тяхната причина.
- (22) Съгласно основните пазарни принципи цените на електроенергията следва да се определят от търсенето и предлагането. Тези цени следва да сигнализират за наличието на необходимост от електроенергия, като предоставят по този начин пазарни стимули за инвестиции в източници на гъвкавост — например гъвкаво производство, междусистемни електропроводи, оптимизация на потреблението или съхраняване на енергия.

^(*) Регламент (ЕС) 2016/631 на Комисията от 14 април 2016 г. за установяване на Мрежов кодекс за изискванията за присъединяване на производителите на електроенергия към електроенергийната мрежа (ОВ L 112, 27.4.2016 г., стр. 1).

- (23) Въпреки че декарбонизацията на електроенергийния сектор, свързана с превръщането на енергията от възобновяеми източници в основна част от пазара, е една от целите на Енергийния съюз, от решаващо значение е пазарът да премахне съществуващите пречки за трансграничната търговия и да насърчава инвестициите в поддържаща инфраструктура — например за по-гъвкаво производство, междусистемни електропроводи, оптимизация на потреблението и съхраняване на енергия. За да се подкрепи преходът към променливо и разпределено производство, както и да се гарантира, че принципите на енергийния пазар ще са в основата на пазарите на електроенергия в Съюза в бъдеще, е от съществено значение повторното съсредоточаване върху краткосрочните пазари и ценообразуването в условията на недостиг.
- (24) Краткосрочните пазари подобряват гъвкавостта и конкуренцията, като дават възможност за цялостното участие на повече ресурси на пазара, и по-специално на тези ресурси, които са по-гъвкави. Ефективното ценообразуване в условията на недостиг ще насърчава пазарните участници да реагират на пазарните сигнали и да присъстват на пазара, когато той изпитва най-голяма необходимост от тях, и ще осигурява възстановяването на разходите им на пазара на едро. Поради това от решаващо значение е да се осигури премахването на определените по административен или косвен път пределни цени, така че да стане възможно ценообразуване в условията на недостиг. Пълното включване в пазарната структура на краткосрочните пазари и ценообразуването в условията на недостиг ще спомогне за премахването на други мерки, нарушаващи пазара, като например механизмите за осигуряване на капацитет, за да се гарантира сигурността на доставките. Същевременно ценообразуването без пределни цени в условията на недостиг на пазара на едро не следва да е в ущърб на възможността за предлагане на надеждни и стабилни цени за крайните клиенти, по-специално битовите клиенти, малки и средни предприятия (МСП) и промишлени клиенти.
- (25) Без да се засягат членове 107, 108 и 109 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), дерогациите от основните пазарни принципи, като например задължение за балансиране, диспечирание съобразно пазара или повторно диспечирание, намаляват сигналите за гъвкавост и действат като пречки за разработването на решения — например за съхраняване на енергия, оптимизация на потреблението или агрегиране. Макар че все пак са необходими дерогации, за да се избегне излишната административна тежест за някои участници на пазара, по-специално битови клиенти и МСП, покриващите цялостни технологии широкообхватни дерогации не са в съответствие с целта за постигане на ефикасни основани на пазара процеси на декарбонизация, така че следва да бъдат заменени с по-целенасочени мерки.
- (26) Предварително условие за ефективна конкуренция на вътрешния пазар на електроенергия са недискриминационните, прозрачни и адекватни такси за използване на мрежата, включително междусистемните електропроводи в преносната система.
- (27) Некоординираните ограничения на капацитета на междусистемните електропроводи все повече ограничават обмена на електроенергия между държавите членки и са се превърнали в сериозна пречка за развитието на функциониращ вътрешен пазар на електроенергия. Поради това максималното ниво на капацитет на междусистемните електропроводи и мрежовите елементи следва да бъде предоставен, като се спазват стандартите за безопасност за сигурна експлоатация на мрежата, включително при спазване на стандарта за сигурност при извънредни ситуации (N-1). Съществуват обаче някои ограничения във връзка с установяването на нивото на капацитета в мрежа с много затворени контури. Трябва да се въведат ясни минимални нива за наличния капацитет за целите на междузоновата търговия, за да се намалят ефектите от кръговите потоци и вътрешните претоварвания върху междузоновата търговия и да се даде предсказуема стойност на капацитета за участниците на пазара. Когато се използва основания на потоците подход, с този минимален капацитет следва да се определи минималният дял от капацитета на даден междузонов или вътрешен критичен мрежови елемент, като се зачитат границите, осигуряващи експлоатационна сигурност, който да се използва като база за координирано изчисляване на капацитета съгласно Регламент (ЕС) 2015/1222, като се вземат предвид извънредните ситуации. Останалата част от капацитета може да се използва за маржове на надеждност, кръгови потоци и вътрешни потоци. Освен това, в случай на предвидими проблеми, свързани с осигуряването на сигурността на мрежата, следва да е възможно да се приемат дерогации за ограничен преходен период. Тези дерогации следва да бъдат придружени от методология и проекти, които предвиждат дългосрочно решение.
- (28) Преносният капацитет, спрямо който се прилага критерият за минимален капацитет от 70 % при нетния преносен капацитет, е максималният пренос на активна мощност, която спазва ограниченията с оглед на оперативната сигурност и взема предвид извънредните ситуации. При координираното изчисляване на този капацитет се отчита и фактът, че електроенергийни потоци се разпределят неравномерно между индивидуалните компоненти и не се състои единствено от добавяне на капацитети към междусистемните електропроводи. Този капацитет не взема предвид маржовете на надеждност, кръговите потоци или вътрешните потоци, които се вземат предвид в рамките на оставащите 30 %.

- (29) Важно е да се избягва нарушаването на конкуренцията, произтичащо от различните стандарти за безопасност, експлоатация и планиране, използвани от операторите на преносни системи в държавите членки. Освен това следва да има прозрачност за участниците на пазара по отношение на наличния преносен капацитет и стандартите за безопасност, експлоатация и планиране, които засягат наличния преносен капацитет.
- (30) С оглед ефикасно насочване на необходимите инвестиции е необходимо също така цените да подават сигнали за това къде има най-голяма потребност от електроенергия. За получаването на правилни локационни сигнали в дадена зона електроенергийна система е необходимо съгласувано, обективно и надеждно определяне на пазарните зони (а именно зоните на оферирание) чрез прозрачен процес. С оглед да се осигури ефикасната експлоатация и планиране на електроенергийната мрежа на Съюза и да се предоставят ефективни ценови сигнали за нужда от нов производствен капацитет (а именно мощност), оптимизация на потреблението и преносна инфраструктура, пазарните зони следва да отразяват структурното претоварване. По-специално не следва да се намалява междузоновият капацитет, за да се реши проблемът с вътрешното претоварване.
- (31) За да бъдат отразени различаващите се принципи на оптимизиране на пазарните зони, без да се излагат на риск ликвидните пазари и инвестициите в мрежите, следва да бъдат предвидени две възможности за преодоляване на претоварванията. Държавите членки следва да могат да избират между реконфигуриране на тяхната пазарна зона или мерки като укрепване и оптимизиране на мрежата. Отправната точка за такова решение следва да бъде установяването на продължителни структурни претоварвания от оператора или операторите на преносната система на дадена държава членка, от доклад на Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия („ЕМОПС за електроенергия“) относно претоварването или от преглед на пазарната зона. Държавите членки следва на първо място да се опитат да намерят общо решение за преодоляване на претоварванията. Във връзка с това държавите членки биха могли да приемат многонационални или национални планове за действие за справяне с претоварванията. За държавите членки, които приемат план за действие за преодоляване на претоварванията чрез мерки, следва да се прилага период за поетапно откриване на междусистемни електропроводи под формата на линейна траектория. В края на изпълнението на такъв план за действие държавите членки следва да могат да избират между реконфигуриране на пазарната зона (пазарните зони) или справяне с останалите претоварвания чрез коригиращи действия, чиято цена да заплатят. Във втория случай тяхната пазарна зона следва да не се реконфигурира противно на волята на държавата членка, при условие че са достигнати минималните капацитети. Минималното ниво на капацитета, което следва да се използва при координираното изчисляване на капацитета, следва да представлява процент от капацитета на даден критичен мрежови елемент, както е определен при следване на процеса на подбор съгласно Регламент (ЕС) 2015/1222, след, или в случай на подход, основан на потоците, при спазването на ограниченията във връзка с експлоатационната сигурност в извънредни ситуации. Решение на Комисията за конфигурацията на пазарна зона следва да бъде възможно в краен случай и следва да изменя конфигурацията на пазарната зона само в онези държави членки, които са избрали разделяне на пазарната зона или които не са достигнали минималното ниво на капацитета.
- (32) За ефикасна декарбонизация на електроенергийната система чрез интеграция на пазарите е необходимо систематично премахване на пречките за трансгранична търговия, така че да се преодолее разпокъсването на пазарите и да се даде възможност на клиентите, потребяващи енергия в Съюза напълно да се възползват от предимствата на интегрираните пазари на електроенергия и конкуренцията.
- (33) Настоящият регламент следва да установи основните принципи по отношение на определяне на тарифите и разпределение на капацитета, като същевременно предвиди приемането на насоки, които да уреждат подробно по-нататък релевантни принципи и методики, за да се даде възможност за бърза адаптация в случай на променени обстоятелства.
- (34) Управлението на проблемите по претоварване следва да предоставя на операторите на преносни системи и участниците на пазара правилни икономически сигнали и следва да е основано на пазарни механизми.
- (35) В един отворен, конкурентен пазар операторите на преносни системи следва да бъдат компенсирани за разходите, направени в резултат на преминаването на трансгранични потоци от електроенергия през техните мрежи, от операторите на преносните системи, от които произхождат трансграничните потоци, и на системите, където завършват тези потоци.
- (36) Плащането и получаването на средства в резултат на компенсациите между операторите на преносни системи следва да бъдат взети предвид при определянето на националните мрежови тарифи.
- (37) Действителната сума, дължима за трансграничен достъп до мрежата, може да варира значително в зависимост от участващите оператори на преносни системи и в резултат на разлики в структурата на системите за тарифите, прилагани в държавите членки. Поради това е необходима известна степен на хармонизиране, за да се избегнат смущения в търговията.

- (38) Следва да има правила за използване на приходите от процедурите по управление на претоварването, освен ако специфичният характер на съответния междусистемен електропровод оправдава освобождаване от тези правила.
- (39) С оглед да се осигурят еднакви условия на конкуренция между всички участници на пазара, следва да се прилагат мрежови тарифи по начин, при който не се прави разлика в положително или отрицателно отношение в производството в зависимост от това дали то е свързано с разпределение или с пренос. Мрежовите тарифи следва да не са по-неблагоприятни за съхраняването на енергия и да не възпират участието в оптимизацията на потреблението или да представляват пречка за подобряване на енергийната ефективност.
- (40) С оглед да се повишат прозрачността и съвместимостта при определянето на тарифи, когато задължителната хармонизация не се счита за уместна, Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER), създадена съгласно Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁰⁾, следва да издаде доклад относно най-добрите практики във връзка с методиките за определяне на тарифите.
- (41) С оглед по-добре да се гарантира оптималното инвестиране в общата трансевропейска мрежа и да се намери по-добро решение в случаите, когато реалистични проекти за междусистемна свързаност не могат да бъдат осъществени поради липсата на приоритизиране на национално равнище, следва да се преразгледа използването на такси за претоварване и то да допринася за гарантиране на наличието и поддръжката или увеличаването на междусистемния капацитет.
- (42) За да се гарантира оптимално управление на преносната мрежа за електроенергия и да се направят възможни търговията и трансграничните доставки на електроенергия в Съюза, следва да бъде създадена ЕМОПС за електроенергия. Задачите на ЕМОПС за електроенергия следва да бъдат изпълнявани в съответствие със съюзните правила в областта на конкуренцията, които остават приложими към решенията на ЕМОПС за електроенергия. Задачите на ЕМОПС за електроенергия следва да бъдат ясно определени и методите ѝ на работа следва да са такива, че да гарантират ефикасност и прозрачност. Подготвените от ЕМОПС за електроенергия мрежови кодекси нямат за цел да заменят необходимите национални мрежови кодекси по въпроси, които не са трансгранични. Тъй като може да бъде постигнат по-ефективен напредък чрез подход на регионално равнище, операторите на преносни системи следва да изградят регионални структури в рамките на цялостната структура на сътрудничество, като същевременно осигурят съвместимост на резултатите на регионално равнище с мрежовите кодекси и с необвързващите десетгодишни планове за развитие на мрежата на съюзно равнище. Държавите членки следва да насърчават сътрудничеството и да наблюдават ефективността на мрежата на регионално равнище. Сътрудничеството на регионално равнище следва да бъде съвместимо с напредъка по посока на конкурентен и ефикасен вътрешен пазар на електроенергия.
- (43) ЕМОПС за електроенергия следва да изготви надеждна оценка на адекватността на европейските ресурси в средно- и дългосрочен план, за да предостави обективна основа за оценка на опасенията относно тази адекватност. Механизмите за осигуряване на капацитет в отговор на опасение относно адекватността на ресурсите следва да се основават на оценката на адекватността на европейските ресурси. Тази оценка може да бъде допълнена с национални оценки.
- (44) Предназначението на методиката за оценката на адекватността на ресурсите в дългосрочен план (от десет години напред до година напред), посочена в настоящия регламент, е различно от това на сезонните оценки на адекватността (за шест месеца напред), посочени в член 9 от Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹¹⁾. Оценките в средно- и дългосрочен план се използват главно за идентифициране на опасения за адекватността и преценяване на нуждата от механизми за осигуряване на капацитет, докато сезонните оценки на адекватността служат за насочване на вниманието към краткосрочни рискове, които могат да възникнат през следващите шест месеца, в резултат от които е вероятно значително влошаване на положението с доставките на електроенергия. В допълнение регионалните координационни центрове изготвят и регионални оценки на адекватността относно експлоатацията на електропреносни системи. Тези оценки на адекватността са в много краткосрочен план (от седмица напред до ден напред) и се използват в контекста на експлоатацията на системите.
- (45) Преди въвеждането на механизми за осигуряване на капацитет държавите членки следва да оценят регулаторните отклонения, допринасящи за съответното опасение за адекватността на ресурсите. От държавите членки следва да се изисква приемането на мерки за премахване на установените отклонения и те следва да приемат срок за изпълнението им. Механизми за осигуряване на капацитет следва да се въвеждат само за вземане на мерки по проблемите с адекватността, които не може да бъдат решени чрез премахването на такива отклонения.

⁽¹⁰⁾ Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (вж. страница 22 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽¹¹⁾ Регламент (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО (вж. страница 1 от настоящия брой на Официален вестник).

- (46) Държавите членки, възнамеряващи да въведат механизми за осигуряване на капацитет, следва да извеждат цели за адекватността на ресурсите, основани на прозрачен и проверим процес. Държавите членки следва да имат свободата да определят своя собствена желателна степен на сигурност на доставките.
- (47) В съответствие с член 108 от ДФЕС Комисията има изключителна компетентност да оценява съвместимостта с вътрешния пазар на мерките в областта на държавните помощи, които държавите членки могат да въведат. Тази оценка се извършва въз основа на член 107, параграф 3 от ДФЕС и в съответствие с приложимите разпоредби и насоки, които Комисията може да приеме за тази цел. Настоящият регламент не засяга изключителната компетентност на Комисията, предоставена от ДФЕС.
- (48) Съобразно настоящия регламент следва да бъде направен преглед на въведените механизми за осигуряване на капацитет.
- (49) Следва в настоящия регламент да бъдат определени подробни правила за улесняване на ефективното трансгранично участие в механизми за осигуряване на капацитет. Операторите на преносни системи следва да улесняват трансграничното участие на заинтересованите производители в механизми за осигуряване на капацитет в други държави членки. Поради това те следва да изчисляват максималния капацитет, за който би било възможно трансгранично участие, да дават възможност за участие и да проверяват наличностите. Регулаторните органи следва да налагат прилагането на трансграничните правила в държавите членки.
- (50) Механизмите за осигуряване на капацитет следва да не водят до свръхкомпенсиране, като същевременно следва да гарантират сигурност на доставките. Във връзка с това следва да бъдат изградени механизми за осигуряване на капацитет, различни от стратегическите резерви, за да се гарантира, че цената, която се заплаща за наличност, автоматично клони към нула, когато се очаква равнището на капацитет, което би било рентабилно на енергийния пазар, при липсата на механизъм за осигуряване на капацитет, да е адекватно, за да отговаря на равнището на търсения капацитет.
- (51) За да подкрепи държавите членки и регионите, изправени пред социални, промишлени и икономически предизвикателства в резултат на енергийния преход, Комисията създаде инициатива за регионите с високо потребление на въглища и високи въглеродни емисии. В този контекст Комисията следва да подпомага държавите членки, включително с целенасочена финансова подкрепа, за да се даде възможност за „справедлив преход“ в тези региони, когато е възможно.
- (52) Предвид различията между националните енергийни системи и техническите ограничения на съществуващите електроенергийни мрежи най-добрият подход за постигане на напредък в интеграцията на пазарите често е на регионално равнище. Така че следва да се засили регионалното сътрудничество между операторите на преносни системи. С оглед да се осигури ефикасно сътрудничество, в нова регулаторна рамка следва да се предвиди засилено регионално управление и регулаторен надзор, включително с укрепване на правомощието на ACER за вземане на решения по трансгранични въпроси. Възможно е да е необходимо по-тясно сътрудничество между държавите членки също и в кризисни ситуации, за да се повиши сигурността на доставките и да се ограничат нарушенията на пазара.
- (53) Координацията между операторите на преносни системи на регионално равнище беше формализирана със задължителното участие на тези оператори в състава на регионалните координатори по сигурността. Регионалната координация между операторите на преносни системи следва да бъде доразвита с усъвършенствана институционална рамка посредством създаването на регионални координационни центрове. При създаването на регионални координационни центрове следва да се вземат предвид съществуващите или планираните инициативи за регионална координация и следва да се подкрепи нарастването на интеграцията в експлоатацията на електроенергийните системи в целия Съюз, чрез което да се осигури тяхното ефикасно и сигурно действие. Поради тази причина е необходимо да се гарантира, че координацията на операторите на преносни системи посредством регионалните координационни центрове се осъществява в целия Съюз. Ако операторите на преносни системи от даден регион все още не са координирани от съществуващ или планиран регионален координационен център, операторите на преносни системи в този регион създават или определят регионален координационен център.
- (54) Географският обхват на регионалните координационни центрове следва да им дава възможност да допринасят ефективно за координирането на действията на операторите на преносните системи в регионите и следва да доведе до по-голяма сигурност на системата и пазарна ефективност. Регионалните координационни центрове следва да разполагат с гъвкавост да изпълняват задачите си в региона по начин, който е най-добре съобразен с естеството на поверените им отделни задачи.

- (55) Регионалните координационни центрове следва да изпълняват задачи, при които техният регионален обхват носи добавена стойност в сравнение с изпълнението на тези задачи на национално равнище. Задачите на регионалните координационни центрове следва да обхващат задачите, осъществявани от регионалните координатори по сигурността съгласно Регламент (ЕС) 2017/1485 на Комисията ⁽¹²⁾, както и допълнителни задачи по експлоатацията на системата, функционирането на пазара и готовността за справяне с рискове. Задачите, осъществявани от регионалните координационни центрове, следва да не включват експлоатацията в реално време на електроенергийната система.
- (56) При изпълнението на своите задачи регионалните координационни центрове следва допринасят за постигането на целите до 2030 и до 2050 г., поставени в рамката за политиките в областта на климата и енергетиката.
- (57) Регионалните координационни центрове следва да действат на първо място в интерес на експлоатацията на системата и функционирането на пазара в региона. Поради това на регионалните координационни центрове следва да бъдат възложени правомощията, необходими за координиране на действията, които трябва да се предприемат от операторите на преносни системи в региона на експлоатацията на системите за определени функции, и изпълнение на засилена консултативна роля за останалите функции.
- (58) Човешките, техническите, физическите и финансовите ресурси за регионалните координационни центрове следва да не надхвърлят това, което е строго необходимо за изпълняване на задачите им.
- (59) ЕМОПС за електроенергия следва да гарантира, че дейностите на регионалните координационни центрове са координирани отвъд границите на регионите.
- (60) С оглед да се повиши ефективността на разпределителните мрежи за електроенергия в Съюза и да се осигури тясно сътрудничество с операторите на преносни системи и ЕМОПС за електроенергия, следва да бъде създадена организация на операторите на разпределителни системи в Съюза (ООРСЕС). Задачите на ООРСЕС следва да бъдат ясно определени и методите ѝ на работа следва да гарантират ефикасност, прозрачност и представителност сред операторите на разпределителни системи в Съюза. ООРСЕС следва да действа в тясно сътрудничество с ЕМОПС за електроенергия по подготовката и прилагането на мрежовите кодекси, когато това е приложимо, и следва да работи по предоставянето на насоки по интегрирането, наред с другото, на разпределено производство на електроенергия и съхраняване на енергия в разпределителни мрежи или други области, които са свързани с управлението на разпределителни мрежи. ООРСЕС следва също надлежно да взема под внимание особеностите, присъщи на разпределителни системи, свързани надолу по веригата с електроенергийните системи на острови, които не са свързани с други електроенергийни системи чрез междусистемни електропроводи.
- (61) Необходимо е да се увеличат сътрудничеството и координацията между операторите на преносни системи, за да се създадат мрежови кодекси за предоставяне и управление на ефективен и прозрачен достъп до трансграничните преносни системи, както и за да се осигурят координирано и в достатъчна степен ориентирано към бъдещето планиране и стабилно техническо развитие на преносната система в Съюза, включително изграждане на междусистемен капацитет, при спазване на екологичните изисквания. Тези мрежови кодекси следва да са в съответствие с необвързващите рамкови насоки, които са разработени от ACER. ACER следва да участва в преразглеждането на основата на факти на проектите на мрежови кодекси, включително в съобразяването им с рамковите насоки, както и да има право да ги препоръчва за приемане от Комисията. ACER следва да прави оценка на предложените изменения на мрежовите кодекси, както и да има право да ги препоръчва за приемане от Комисията. Операторите на преносни системи следва да експлоатират своите мрежи в съответствие с тези мрежови кодекси.
- (62) Опитът по разработването и приемането на мрежови кодекси показва, че е полезно процедурата за разработване да бъде рационализирана, като се включи пояснение, че ACER има право да преразглежда проектите на мрежови кодекси за електроенергия, преди да ги представи на Комисията.
- (63) За осигуряване на гладкото функциониране на вътрешния пазар на електроенергия следва да се предвидят процедури, които да позволяват приемането на решения и насоки с оглед, наред с другото, определяне на тарифите и разпределение на капацитета от Комисията, като същевременно се осигурява участието на регулаторните органи в този процес, където е подходящо чрез тяхната асоциация на равнището на Съюза. Регулаторните органи, заедно с другите съответни органи на държавите членки, имат важна роля в допринасянето за правилното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия.

⁽¹²⁾ Регламент (ЕС) 2017/1485 на Комисията от 2 август 2017 г. за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия (ОВ L 220, 25.8.2017 г., стр. 1).

- (64) Всички участници на пазара се интересуват от работата, която се очаква от ЕМОПС за електроенергия. Следователно процесът на ефективна консултация е от съществено значение и съществуващите структури, които са създадени, за да го улесняват и направляват посредством регулаторните органи или ACER, следва да играят важна роля.
- (65) За да се гарантира по-голяма прозрачност по отношение на цялата мрежа за пренос на електроенергия в Съюза, ЕМОПС за електроенергия следва да изготви, публикува и редовно да актуализира необвързващ десетгодишен план за развитие на мрежата в целия Съюз. Този план за развитие на мрежата следва да включва жизнеспособни мрежи за пренос на електроенергия и необходимите регионални междусистемни електропроводи, подходящи от търговска гледна точка или от гледна точка на сигурността на доставките.
- (66) Инвестициите в нова важна инфраструктура следва да бъдат силно насърчавани, като едновременно с това се гарантира правилното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия. За да се увеличи положителното въздействие на освободените междусистемни електропроводи за постоянен ток върху конкуренцията и сигурността на доставките, пазарните интереси следва да бъдат подлагани на проверка по време на фазата на планирането и следва да бъдат приети правила за управление на претоварването. Когато междусистемните електропроводи за постоянен ток са разположени върху територията на повече от една държава членка, ACER следва да обработва като последна инстанция искането за освобождаване, за да може по-добре да се отчитат трансграничните последици и да се улесни административната му обработка. Освен това, предвид изключителния риск при изграждане на такива освободени големи инфраструктурни проекти, предприятията, които имат интереси в доставката и производството, следва да могат да се ползват от временна дерогация от правилата за пълно отделяне по отношение на тези проекти. Освобождаването, предоставено съгласно Регламент (ЕО) № 1228/2003 на Европейския парламент и на Съвета⁽¹³⁾, продължава да се прилага до определения срок, както постановява решението за освобождаване. Разположена в морето електроенергийна инфраструктура с двойна функционалност (така наречените „офшорни хибридни активи“), които съчетават преноса на вятърна енергия от разположени в морето инсталации до брега и междусистемните електропроводи, следва също да бъдат допустими за освобождаване, например съгласно правилата, приложими за нови междусистемни електропроводи за прав ток. Когато е необходимо, регулаторната рамка следва надлежно да отчита специфичното положение на тези активи, за да се преодолеят пречките пред реализирането на рентабилни за обществото офшорни хибридни активи.
- (67) За да се увеличи доверието в пазара, неговите участници се нуждаят да бъдат сигурни, че извършителите на злоупотреби подлежат на ефективни, пропорционални и възпиращи санкции. Компетентните органи следва да бъдат оправомощени да разследват ефективно твърденията за злоупотреба с пазара. За тази цел е необходимо компетентните органи да имат достъп до данни, които дават информация за взетите от доставчиците оперативни решения. На пазара за електроенергия много релевантни решения се вземат от производителите, които следва да предоставят на разположение на компетентните органи информация във връзка с тези решения, като тя бъде лесно достъпна за тях за определен период от време. Освен това компетентните органи следва редовно да следят дали операторите на преносни системи спазват правилата. Дребните производители, които нямат реална възможност да нарушават пазара, следва да бъдат освободени от това задължение.
- (68) От държавите членки и компетентните органи следва да се изисква предоставянето на релевантна информация на Комисията. Такава информация следва да се третира като поверителна от Комисията. Когато е необходимо, Комисията следва да има възможност да изисква релевантната информация директно от съответните предприятия, при условие че са уведомени компетентните органи.
- (69) Държавите членки следва да установят правила за санкции, приложими за нарушения на разпоредбите на настоящия регламент, и да гарантират тяхното изпълнение. Тези санкции следва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи.
- (70) Държавите членки, договарящите се страни от Енергийната общност и други трети държави, които прилагат настоящия регламент или са част от синхронната зона на континентална Европа, следва тясно да си сътрудничат по всички въпроси, отнасящи се за развитието на регион за интегрирана търговия с електроенергия, и следва да не вземат мерки, които могат да застрашат по-нататъшната интеграция на пазарите на електроенергия или сигурността на доставките за държавите членки и договарящите се страни.
- (71) Към момента на приемане на Регламент (ЕО) № 714/2009 на равнището на Съюза съществуваша само някои правила за вътрешния пазар на електроенергия. Оттогава вътрешният пазар в Съюза стана по-сложен поради коренната промяна, през която преминават пазарите, по-специално по отношение на въвеждането на производство на електроенергия от променливи възобновяеми източници. Поради това мрежовите кодекси и насоки станаха изключително значителни по обем и всеобхватни и обхващат както технически, така и общи въпроси.

⁽¹³⁾ Регламент (ЕО) № 1228/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия (ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 1).

- (72) С цел да се осигури минималната степен на хармонизация, изисквана за ефективно функциониране на пазара, на Комисията следва да бъде делегирано правомощието да приема актове в съответствие с член 290 от ДФЕС във връзка с несъществени елементи на някои конкретни области, които са основни за пазарната интеграция. Тези актове следва да включват приемането и изменението на определени мрежови кодекси и насоки, когато те допълват настоящия регламент, регионалното сътрудничество между операторите на преносни системи и регулаторните органи, финансовите компенсации между операторите на преносни системи, както и прилагането на разпоредбите за освобождаване за нови междусистемни електропроводи. От особена важност е по време на подготовителната си работа Комисията да проведе подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложи в Междуинституционалното споразумение за по-добро законотворчество от 13 април 2016 г. ⁽¹⁴⁾. По-специално, с цел осигуряване на равно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти получават систематично достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.
- (73) За да се гарантират еднакви условия за изпълнение на настоящия регламент, на Комисията следва да бъдат предоставени изпълнителни правомощия в съответствие с член 291 от ДФЕС. Тези правомощия следва да бъдат упражнявани в съответствие с Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁵⁾. За приемането на тези актове за изпълнение следва да бъде използвана процедурата по разглеждане.
- (74) Доколкото целта на настоящия регламент, а именно осигуряването на хармонизирана рамка за трансграничен обмен на електроенергия, не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите членки, а поради неговия обхват и последици могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.
- (75) От съображения за последователност и правна сигурност никоя разпоредба на настоящия регламент не следва да пречи на прилагането на дерогациите, произтичащи от член 66 от Директива (ЕС) 2019/944,

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

ГЛАВА I

ПРЕДМЕТ, ПРИЛОЖНО ПОЛЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 1

Предмет и приложно поле

Настоящият регламент цели да:

- а) постави основата за ефикасно постигане на целите на Европейския енергиен съюз, и по-специално на рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г., като се даде възможност за получаване на пазарни сигнали с оглед на повишена ефективност, по-висок дял възобновяеми енергийни източници, сигурност на доставките, гъвкавост, устойчивост, декарбонизация и иновативност;
- б) определи основните принципи за добре функциониращи интегрирани електроенергийни пазари с оглед да се позволи недискриминационен достъп до пазара за всички доставчици на ресурси и клиенти, потребяващи електроенергия, да се предоставят повече права на потребителите, да се осигури конкурентоспособността на световния пазар, както и оптимизацията на потреблението, съхраняването на енергия и енергийната ефективност и да се улесни агрегирането на разпределеното търсене и предлагане, както и да се даде възможност за пазарна и секторна интеграция и заплащане на пазарен принцип на електроенергията, произведена от възобновяеми източници;

⁽¹⁴⁾ ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 1.

⁽¹⁵⁾ Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. за установяване на общите правила и принципи относно реда и условията за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията (ОВ L 55, 28.2.2011 г., стр. 13).

- в) определи справедливи правила за трансграничен обмен на електроенергия и следователно засилване на конкуренцията на вътрешния пазар на електроенергия при отчитане на конкретните характеристики на националните и регионални пазари, включително създаването на компенсаторен механизъм по отношение на трансграничните потоци на електроенергия, създаването на хармонизирани принципи във връзка с таксите за трансграничен пренос и разпределението на наличния капацитет на междусистемните електропроводи между националните преносни системи;
- г) улесни възникването на добре работещ, ликвиден и прозрачен пазар на едро, който допринася за висока степен на сигурност на доставките на електроенергия, и да предостави механизми за хармонизиране на правилата за трансграничен обмен на електроенергия.

Член 2

Определения

Прилагат се следните определения:

- 1) „междусистемен електропровод“ означава преносна линия, която пресича или минава по протежението на граница между държави членки и която свързва националните преносни системи на държавите членки;
- 2) „регулаторен орган“ означава регулаторен орган, определен от всяка държава членка съгласно член 57, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 3) „трансграничен поток“ означава физическия поток електроенергия в преносната мрежа на дадена държава членка, който е резултат от въздействието на дейността на производители, клиенти, или и двете категории, извън тази държава членка върху нейната преносна мрежа;
- 4) „претоварване“ означава ситуация, при която не могат да бъдат изпълнени всички заявки от пазарни участници за търговия между зони от мрежата защото те биха засегнали значително физическите потоци по мрежови елементи, които не могат да поемат тези потоци;
- 5) „нов междусистемен електропровод“ означава междусистемен електропровод, който не е бил завършен до 4 август 2003 г.;
- 6) „структурно претоварване“ означава претоварване в преносната система, което може да бъде еднозначно определено, което е предсказуемо, не се мени географски във времето и често възниква отново при нормални условия в електроенергийната система;
- 7) „пазарен оператор“ означава субект, предоставящ услуга, чрез която офертите за продажба на електроенергия се съгласуват с офертите за покупка на електроенергия;
- 8) „номиниран оператор на пазара на електроенергия“ или „НОПЕ“ означава пазарен оператор, определен от компетентния орган да изпълнява задачи по еднократно свързване на пазарите за ден напред или в рамките на деня;
- 9) „стойност на загубите от прекъсване на електроснабдяването“ (value of lost load) означава оценка в евро/MWh на максималната цена на електроенергията, която клиентите са готови да заплатят, за да избегнат изключване на електроснабдяването;
- 10) „балансиране“ означава всички действия и процеси, във всички срокове, чрез които операторите на преносни системи гарантират непрекъснатото поддържане на честотата в системата в предварително определен интервал на устойчивост в съответствие с размера на резервите, които са необходими с оглед на изискваното качество;
- 11) „балансираща енергия“ означава енергията, използвана от операторите на преносни системи, за да извършват балансиране;
- 12) „доставчик на услуга за балансиране“ означава пазарен участник, предоставящ на оператори на преносни системи балансираща енергия и балансиращ капацитет;
- 13) „балансиращ капацитет“ означава количество капацитет, което даден доставчик на услуга за балансиране се е съгласил да поддържа и по отношение на което да представя оферти за покупка за съответно количество балансираща енергия на оператора на преносни системи за времетраенето на договора;
- 14) „отговарящо за баланса лице“ означава участник на пазара или негов избран представител, отговорен за дисбалансите му на пазара на електроенергия;
- 15) „период за уреждане на дисбаланса“ означава единицата време, за която се изчислява дисбалансът на отговарящите за баланса лица;

- 16) „цена на дисбаланс“ означава цената, била тя положителна, нула или отрицателна, във всеки период за уреждане на даден дисбаланс във всяка посока;
- 17) „област за цената на дисбаланс“ означава областта, в която се изчислява дисбалансът;
- 18) „процес на предварителна оценка“ означава процеса на проверка дали даден доставчик на балансиращ капацитет отговаря на изискванията, поставени от операторите на преносни системи;
- 19) „резервен капацитет“ означава размера на резервите за първично регулиране на честотата, резервите за вторично регулиране на честотата или резервите за замяна, които трябва да са на разположение на оператора на преносни системи.
- 20) „приоритетно диспечирание“ означава, по отношение на модела на самодиспечирание, диспечирането на електрически централи въз основа на критерии, които се различават от поддръждането на офертите за покупка по икономически показатели, а по отношение на модела на централно диспечирание, диспечирането на електрически централи въз основа на критерии, които се различават от поддръждането на офертите за покупка по икономически показатели и от мрежови ограничения, като се отдава приоритет на диспечирането на конкретни технологии за производство на електроенергия;
- 21) „регион на изчисляване на капацитета“ означава географската област, в която се прилага координираното изчисляване на капацитета;
- 22) „механизъм за осигуряване на капацитет“ означава временна мярка, с която да се осигури постигането на необходимото равнище на адекватност на ресурсите чрез възнаграждение за предоставянето на ресурси на разположение с изключение на мерки, отнасящи се за спомагателни услуги или управление на претоварването;
- 23) „високоэффективно комбинирано производство на енергия“ означава комбинирано производство на енергия, отговарящо на критериите, определени в приложение II към Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁶⁾;
- 24) „демонстрационен проект“ означава проект, който доказва наличието на технология, която е първа по рода си в Съюза и представлява значително нововъведение, което далеч надхвърля съвременното технологично равнище;
- 25) „участник на пазара“ означава физическо или юридическо лице, което купува, продава или произвежда електроенергия, занимава се с агрегиране или е оператор по оптимизация на потреблението или услуги за съхраняване, включително посредством издаване на нареждания за търговия, на един или повече пазари на електроенергия, включително пазари на балансираща енергия;
- 26) „повторно диспечирание“ означава мярка, включително ограничаване, задействана от един или повече оператори на преносни системи или оператори на разпределителни системи чрез промяна на графика за производство, графика на електроснабдяване, или и двете, за да се променят физическите потоци в електроенергийната система и да се облекчи физическото претоварване или по друг начин да се гарантира сигурността на системата;
- 27) „насрещна търговия“ означава междузонов обмен, иницииран от системни оператори между две пазарни зони, за да се облекчи физическото претоварване;
- 28) „съоръжение за производство на електроенергия“ означава съоръжение, което преобразува първична енергия в електрическа енергия и което се състои от един или повече модули за производство на електроенергия, свързани към мрежа;
- 29) „модел на централно диспечирание“ означава модел на съставяне на графиците и диспечирание, при който графиците за производство и потребление и за диспечирание на съоръженията за производство на електроенергия и потребяващите съоръжения, по отношение на диспечиремите съоръжения, се определят от оператор на преносна система в рамките на цялостната процедура по съставяне на графиците;
- 30) „модел на самодиспечирание“ означава модел на съставяне на графиците и диспечирание, при който графиците за производство и потребление, както и за диспечирание на съоръженията за производство на електроенергия и на потребяващите съоръжения се определят от агентите по съставяне на графици на тези съоръжения;
- 31) „стандартен балансиращ продукт“ означава хармонизиран балансиращ продукт, определен от всички оператори на преносни системи за обмена на услуги по балансиране;
- 32) „специален балансиращ продукт“ означава балансиращ продукт, различен от стандартен балансиращ продукт;
- 33) „делегиран оператор“ означава субект, на когото специални задачи или задължения, поверени на оператор на преносна система или номиниран оператор на пазара на електроенергия съгласно настоящия регламент или други правни актове на Съюза, са делегирани от въпросния оператор на преносна система или НОПЕ, или са били възложени от държава членка или регулаторен орган;

⁽¹⁶⁾ Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 1).

- 34) „клиент“ означава клиент съгласно определението в член 2, точка 1 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 35) „краен клиент“ означава краен клиент съгласно определението в член 2, точка 3 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 36) „клиент на едро“ означава клиент на едро съгласно определението в член 2, точка 2 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 37) „битов клиент“ означава битов клиент съгласно определението в член 2, точка 4 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 38) „малко предприятие“ означава малко предприятие съгласно определението в член 2, точка 7 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 39) „активен клиент“ означава активен клиент съгласно определението в член 2, точка 8 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 40) „пазари на електроенергия“ означава пазари на електроенергия съгласно определението в член 2, точка 9 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 41) „доставка“ означава доставка съгласно определението в член 2, точка 12 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 42) „договор за доставка на електроенергия“ означава договор за доставка на електроенергия съгласно определението в член 2, точка 13 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 43) „агрегиране“ означава агрегиране съгласно определението в член 2, точка 18 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 44) „оптимизация на потреблението“ означава оптимизация на потреблението съгласно определението в член 2, точка 20 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 45) „интелигентна измервателна система“ означава интелигентна измервателна система съгласно определението в член 2, точка 23 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 46) „оперативна съвместимост“ означава оперативна съвместимост съгласно определението в член 2, точка 24 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 47) „разпределение“ означава разпределение съгласно определението в член 2, точка 28 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 48) „оператор на разпределителна система“ означава оператор на разпределителна система съгласно определението в член 2, точка 29 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 49) „енергийна ефективност“ означава енергийна ефективност съгласно определението в член 2, точка 30 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 50) „енергия от възобновяеми източници“ или „възобновяема енергия“ означава енергия от възобновяеми източници съгласно определението в член 2, точка 31 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 51) „разпределено производство“ означава разпределено производство съгласно определението в член 2, точка 32 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 52) „пренос“ означава пренос съгласно определението в член 2, точка 34 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 53) „оператор на преносна система“ означава оператор на преносна система съгласно определението в член 2, точка 35 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 54) „ползвател на система“ означава ползвател на система съгласно определението в член 2, точка 36 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 55) „производство“ означава производство съгласно определението в член 2, точка 37 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 56) „производител“ означава производител съгласно определението в член 2, точка 38 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 57) „взаимосвързана система“ означава взаимосвързана система съгласно определението в член 2, точка 40 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 58) „малка изолирана система“ означава малка изолирана система съгласно определението в член 2, точка 42 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 59) „малка свързана система“ означава малка свързана система съгласно определението в член 2, точка 43 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 60) „спомагателна услуга“ означава спомагателна услуга съгласно определението в член 2, точка 48 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 61) „спомагателна услуга, различна от контрола на честотата“ означава спомагателна услуга, различна от контрола на честотата съгласно определението в член 2, точка 49 от Директива (ЕС) 2019/944;

- 62) „съхраняване на енергия“ означава съхраняване на енергия съгласно определението в член 2, точка 59 от Директива (ЕС) 2019/944;
- 63) „регионален координационен център“, както е определен в член 35 от настоящия регламент;
- 64) „пазар за търговия на едро с енергия“ означава пазар за търговия на едро с енергия съгласно определението в член 2, точка 6 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁷⁾;
- 65) „пазарна зона“ означава най-голямата географска зона, в която участниците на пазара могат да обменят енергия без разпределяне на капацитета;
- 66) „разпределяне на капацитета“ означава определянето на междузоновия капацитет;
- 67) „контролна зона“ означава обособена част от взаимосвързаната система, която се управлява само от един системен оператор и включва свързани физически товари и/или генераторни единици, ако има такива;
- 68) „координиран нетен преносен капацитет“ означава метод за изчисляване на капацитета въз основа на принципа на оценка и предварително определяне на максималния енергиен обмен между съседни пазарни зони;
- 69) „критичен мрежови елемент“ означава даден мрежови елемент или в рамките на пазарна зона, или между пазарни зони, който е взет предвид в процеса на изчисляване на капацитета, като ограничава количеството на енергията, която може да бъде обменена;
- 70) „междузонов капацитет“ означава способността на взаимосвързаната система да осъществява пренос на енергия между пазарни зони;
- 71) „генераторна единица“ означава самостоятелен генератор на електроенергия, принадлежащ към електропроизводствена единица.

ГЛАВА II

ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

Член 3

Принципи, отнасящи се за функционирането на пазарите на електроенергия

Държавите членки, регулаторните органи, операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, пазарните оператори и делегираните оператори осигуряват функционирането на пазарите на електроенергия в съответствие със следните принципи:

- а) цените се формират въз основа на търсенето и предлагането;
- б) правилата за пазара насърчават свободното ценообразуване и избягват действия, които пречат за формирането на цените въз основа на търсенето и предлагането;
- в) правилата за пазара улесняват развитието на по-гъвкаво производство, устойчиво производство с ниски въглеродни емисии и по-гъвкаво търсене;
- г) клиентите получават възможност да се възползват от пазарните възможности и от увеличената конкуренция на пазарите на дребно и получават право да действат като участници на енергийния пазар и в енергийния преход;
- д) крайните клиенти и малките предприятия получават възможност да участват на пазара чрез агрегиране на производството от множество съоръжения за производство на електроенергия или на електроснабдяването от множество съоръжения за оптимизация на потреблението, за да подават съвместни предложения на пазара на електроенергия и да бъдат съвместно обслужвани в електроенергийната система в съответствие с правото на Съюза в областта на конкуренцията;
- е) правилата за пазара дават възможност за декарбонизацията на електроенергийната система, а оттам и на икономиката, например като дават възможност за интеграцията на електроенергията от възобновяеми енергийни източници и като предоставят стимули за енергийната ефективност;
- ж) правилата за пазара осигуряват подходящи стимули за инвестиране в производството, и по-специално за дългосрочни инвестиции за декарбонизирана и устойчива електроенергийна система, съхраняване на енергия, енергийна ефективност, оптимизация на потреблението, за да се отговори на нуждите на пазара и да се способства лоялната конкуренция като по този начин се гарантира сигурност на доставките;

⁽¹⁷⁾ Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия (ОВ L 326, 8.12.2011 г., стр. 1).

- з) премахват се постепенно пречките за трансграничните електроенергийни потоци между пазарни зони или държави членки и за трансграничните сделки на пазарите на електроенергия и свързаните пазари на услуги;
- и) в правилата за пазара се предвижда регионално сътрудничество, когато е ефективно;
- й) на пазара се осигурява равноправно участие на безопасното и устойчиво производство, съхраняването на енергия и оптимизация на потреблението съгласно изискванията, предвидени в правото на Съюза;
- к) всички производители отговарят пряко или косвено за продажбата на произведената от тях електроенергия;
- л) правилата за пазара дават възможност за разработване на демонстрационни проекти в областта на устойчивите, сигурни и нисковъглеродни енергийни източници, технологии или системи, които трябва да бъдат осъществявани и използвани в полза на обществото;
- м) правилата за пазара дават възможност за ефикасно диспечерско управление на генериращите мощности, на съхраняването на енергия и на оптимизацията на потреблението;
- н) правилата за пазара дават възможност за влизането на него и напускането му от предприятия за производство на електроенергия, съхраняване на енергия и доставки на електроенергия въз основа на оценка от страна на тези предприятия на икономическата и финансовата жизнеспособност на дейността им;
- о) за да се даде възможност на участниците на пазара да бъдат защитени срещу рискове от нестабилност на цените на пазарна основа и да смекчават несигурността относно бъдещата възвръщаемост на инвестициите, дългосрочните продукти за хеджиране са търгуеми на борсите по прозрачен начин, а дългосрочни договори за доставка на електроенергия е възможно да се договарят извънборсово, при спазване на правото на Съюза в областта на конкуренцията;
- п) правилата за пазара улесняват търговията с продукти в рамките на целия Съюз, а при регулаторните промени се взема предвид въздействието както върху краткосрочните, така и върху дългосрочните форуърдни и фючърсни пазари и продукти;
- р) участниците на пазара имат право да получат достъп до преносните и разпределителните мрежи при обективни, прозрачни и недискриминационни условия.

Член 4

Справедлив преход

Комисията подпомага държавите членки, които въвеждат национална стратегия за постепенно намаляване на съществуващите мощности за производство на електроенергия чрез изгаряне на въглища и други твърди изкопаеми горива и на добивния капацитет, с всички налични средства, за да се даде възможност за „справедлив преход“ в регионите, засегнати от структурни промени. Комисията подпомага държавите членки да се справят със социалното и икономическото въздействие на прехода към чиста енергия.

Комисията работи в тясно партньорство със заинтересованите страни от въглишните и въглеродно-интензивните региони, улеснява достъпа до наличните фондове и програми и използването им и насърчава обмена на добри практики, включително дискусиите относно пътни карти за промишлеността и нуждите от преквалификация.

Член 5

Отговорност за балансиране

1. Всички участници на пазара отговарят за дисбалансите, които причиняват в системата („отговорност за балансиране“). За тази цел участниците на пазара се явяват отговарящи за баланса лица или чрез договор делегират своята отговорност на дадено отговарящо за баланса лице по свой избор. Всяко отговарящо за баланса лице носи финансова отговорност за своите дисбаланси и се стреми да постигне баланс или да помага електроенергийната система да бъде балансирана.
2. Държавите членки могат да предоставят дерогации от отговорността за балансирането единствено в следните случаи:
 - а) демонстрационни проекти за иновативни технологии, като това подлежи на одобрение от регулаторния орган, при условие че тези дерогации са ограничени в рамките на срока и обхвата, необходими за постигането на демонстрационните цели;

- б) съоръжения за производство на електроенергия, използващи възобновяеми енергийни източници, с инсталирана генерираща мощност под 400 kW;
- в) инсталации, за които се ползва подкрепа, одобрена от Комисията по правилата на Съюза относно държавната помощ съгласно членове 107, 108 и 109 от ДФЕС, и които са пуснати в експлоатация преди 4 юли 2019 г.

Държавите членки могат, без да се засягат членове 107 и 108 от ДФЕС, да предоставят стимули на участниците на пазара, които са освободени изцяло или частично от отговорността за балансирането, да поемат пълната отговорност за балансирането.

3. Когато държава членка предостави дерогация в съответствие с член 5, параграф 2, тя гарантира, че финансовата отговорност за дисбалансите е изпълнена от друг участник на пазара.

4. По отношение на съоръженията за производство на електроенергия, пуснати в експлоатация от 1 януари 2026 г., параграф 2, буква б) се прилага само за инсталации за производство, използващи възобновяеми енергийни източници с инсталирана генерираща мощност под 200 kW.

Член 6

Балансиращ пазар

1. Балансиращите пазари, включително процесите на предварителна оценка, се организират по такъв начин, че:
 - а) да се гарантира действителното недопускане на дискриминация между участниците на пазара, като се отчитат различните технически потребности на електроенергийната система и различните технически възможности на източниците на производство на електроенергия, съхраняване на енергия и оптимизация на потреблението;
 - б) да се гарантира, че услугите се определят по прозрачен и технологично неутрален начин и се възлагат по прозрачен, основан на пазара начин;
 - в) да се осигури недискриминационен достъп за всички участници на пазара, индивидуално или чрез агрегиране, включително за електроенергия, произведена от променливи възобновяеми енергийни източници, оптимизация на потреблението и съхраняване на енергия;
 - г) да се зачита необходимостта от приспособяване към растящия дял на променливото производство на електроенергия, увеличената еластичност на потреблението и появата на нови технологии.
2. Цената на балансиращата енергия не се определя предварително в договора за балансиращ капацитет. Процесите на възлагане на поръчки са прозрачни в съответствие с член 40, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/944, като същевременно се защитава поверителността на търговската информация с чувствителен характер.
3. Балансиращите пазари трябва да осигуряват оперативна сигурност, като същевременно дават възможност за максимално използване и ефикасно разпределение на междузоновия капацитет в сроковете за търгуване в съответствие с член 17.
4. Уреждането на балансиращата енергия за стандартните балансиращи продукти и специалните балансиращи продукти се основава на най-високата приета офертна цена (pay-as-cleared), с изключение на случаите, когато всички регулаторни органи одобряват алтернативен метод на ценообразуване въз основа на съвместно предложение от всички оператори на преносни системи след анализ, който показва, че този алтернативен метод на ценообразуване е по-ефективен.

На участниците на пазара се позволява да оферират възможно най-близо до реално време и часовете на затваряне на пазара на балансираща енергия не са преди часовете на затваряне на пазара за сделки с междузонов преносен капацитет в рамките на деня.

Операторите на преносни системи, които прилагат модел на централно диспечирание, може да установят допълнителни правила в съответствие с насоките за електроенергийното балансиране, приети въз основа на член 6, параграф 11 от Регламент (ЕО) № 714/2009.

5. Дисбалансите се уреждат на цена, която отразява стойността на енергията в реално време.
6. Всяка област за цената на дисбаланса е еднаква с дадена пазарна зона, с изключение на случаите на модел на централно диспечирание, когато дадена област за цената на дисбаланса може да представлява част от дадена пазарна зона.
7. Оразмеряването на резервния капацитет се извършва от операторите на преносни системи и се улеснява на регионално равнище.

8. Възлагането на поръчки за балансиращ капацитет се извършва от операторите на преносни системи и може да бъде улеснявано на регионално равнище. Резервирането на трансграничен капацитет за тази цел може да бъде ограничено. Възлагането на поръчки за балансиращ капацитет се основава на пазара и се организира по такъв начин, че да не се допуска дискриминация между участниците на пазара в процеса на предварителна оценка, в съответствие с член 40, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/944 независимо от това дали участниците на пазара участват индивидуално или чрез агрегиране.

Възлагането на поръчки за балансиращ капацитет се основава на първичния пазар, освен ако и доколкото регулаторният орган е предвидил дерогация с цел да бъде одобрено използването на други форми на основано на пазара възлагане на поръчки поради липсата на конкуренция на пазара за услуги по балансиране. Дерогациите от задължението възлагането на поръчки за балансиращ капацитет да се основава на използването на първичните пазари се преразглеждат на всеки три години.

9. Възлагането на поръчки за повишаващ балансиращ капацитет и за понижаващ балансиращ капацитет се извършва поотделно, освен ако регулаторният орган одобри дерогация от този принцип въз основа на това, че това би довело до по-висока икономическа ефективност, както е доказано с оценка, извършена от оператора на преносна система. Договорите за балансиращ капацитет не се сключват повече от един ден преди предоставянето на балансиращия капацитет и срокът на договора не надвишава един ден, освен ако и доколкото регулаторният орган е одобрил по-ранното сключване на договори или по-дълги срокове на договорите, за да се гарантира сигурността на доставките или да се подобри икономическата ефективност.

Когато се предоставя дерогация за най-малко 40 % от стандартните балансиращи продукти и най-малко 30 % от всички продукти, използвани за балансиращ капацитет, договорите за балансиращия капацитет се сключват за не повече от един ден преди предоставянето на балансиращия капацитет и срокът на договора не е по-дълъг от един ден. Договорът за останалата част от балансиращия капацитет се сключва най-много един месец преди предоставянето на балансиращия капацитет, а срокът на договора е с максимална продължителност един месец.

10. По искане на оператора на преносни системи регулаторният орган може да реши да удължи срока на договора за останалата част от балансиращия капацитет, посочен в параграф 9, на не повече от дванадесет месеца, при условие че това решение е ограничено във времето, а положителното въздействие по отношение на намаляването на цените за крайните клиенти надхвърля отрицателните последици върху пазара. Искането включва:

- а) конкретния период, през който ще се прилага освобождаването;
- б) конкретния обем на балансиращия капацитет, за който ще се прилага освобождаването;
- в) анализ на въздействието на освобождаването върху участието на балансиращите ресурси; и
- г) обосновка за освобождаването, доказваща, че това освобождаване би довело до по-ниски цени за крайните клиенти.

11. Независимо от параграф 10, считано от 1 януари 2026 г. сроковете на договорите не трябва да надвишават шест месеца.

12. До 1 януари 2028 г. регулаторни органи докладват на Комисията и на ACER за дела на продължителността на договорите и за периодите за възлагане на обществени поръчки, по-дълги от един ден.

13. Операторите на преносни системи или техните делегирани оператори публикуват във възможно най-близко до реалното време, но със забавяне не повече от 30 минути след доставката, текущия баланс на системата на своите зони за съставяне на графици, прогнозните цени на дисбаланса и прогнозните цени на балансиращата енергия.

14. В случай че стандартните балансиращи продукти не са достатъчни, за да гарантират оперативната сигурност, или в случай че някои балансиращи ресурси не могат да участват на балансиращия пазар чрез стандартни балансиращи продукти, операторите на преносни системи може да предложат, а регулаторните органи може да одобрят дерогации от параграфи 2 и 4 за конкретни балансиращи продукти, които се активират на местно равнище, без да ги обменят с други оператори на преносни системи.

Предложенията за дерогации включват описание на предложените мерки за свеждане до минимум на използването на специални продукти, при условие за гарантиране на икономическа ефективност, доказателство, че специалните продукти не създават значителна неефективност и нарушения на балансиращия пазар във зоната за съставяне на графиците или извън нея, както и когато е приложимо, правилата и информацията за процеса за преобразуване на офертите за балансираща енергия от специални балансиращи продукти в оферти за енергия от стандартни балансиращи продукти.

Член 7

Пазари за ден напред и в рамките на деня

1. Операторите на преносни системи и НОПЕ организират съвместно управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня в съответствие с Регламент (ЕС) 2015/1222. Операторите на преносни системи и НОПЕ си сътрудничат на равнището на Съюза или, когато това е по-уместно, на регионална основа, за да увеличат максимално ефикасността и ефективността на търговията с електроенергия в Съюза за ден напред и в рамките на деня. Задължението за сътрудничество не засяга прилагането на правото на Съюза в областта на конкуренцията. По отношение на своите функции във връзка с търговията с електроенергия операторите на преносни системи и НОПЕ подлежат на регулаторен надзор от регулаторните органи съгласно член 59 от Директива (ЕС) 2019/944 и от ACER съгласно членове 4 и 8 от Регламент (ЕС) 2019/942.
2. Пазарите за ден напред и в рамките на деня:
 - а) са организирани по такъв начин, че да не се допуска дискриминация;
 - б) максимално увеличават способността на всички участници на пазара да управляват дисбалансите;
 - в) максимално увеличават възможностите за всички участници на пазара да участват в междузоновата търговия във възможно най-близо до реално време във всички пазарни зони;
 - г) предоставят цени, които отразяват пазарните принципи, включително стойността на енергията в реално време, и на които участниците на пазара могат да разчитат, когато договарят дългосрочни продукти за хеджиране;
 - д) осигуряват оперативна сигурност, като същевременно дават възможност за максимално използване на преносния капацитет;
 - е) са прозрачни, като същевременно се защитава поверителността на търговската информация с чувствителен характер и се гарантира, че търговията се извършва анонимно;
 - ж) не правят разлика между сделки, направени в рамките на дадена пазарна зона и между пазарни зони; и
 - з) са организирани по такъв начин, че да се гарантира, че всички участници на пазара имат достъп до пазара индивидуално или чрез агрегиране.

Член 8

Търговия на пазарите за ден напред и в рамките на деня

1. НОПЕ позволяват на участниците на пазара да търгуват с енергия възможно най-близо до реално време и поне до момента на затварянето на пазара за сделки с междузонов преносен капацитет в рамките на деня.
2. НОПЕ предоставят на участниците на пазара възможност да търгуват с енергия на времеви интервали, които са поне толкова кратки, колкото е периодът за уреждане на дисбаланса на пазарите както за ден напред, така и в рамките на деня.
3. НОПЕ предоставят продукти за търгуване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, които са достатъчно малки по размер – с минимален размер на офертата 500 kW или по-малко, за да дават възможност за ефективно участие за оптимизация на енергийното потребление, съхраняване на енергия и използване в малък мащаб на възобновяеми източници, включително пряко участие от клиентите.
4. Към 1 януари 2021 г. периодът за уреждане на дисбаланса е 15 минути във всички зони за съставяне на графици, освен ако регулаторните органи са предоставили дерогация или освобождаване. Дерогации може да се предоставят само до 31 декември 2024 г.

Считано от 1 януари 2025 г., периодът за уреждане на дисбаланса е не повече от 30 минути, когато е предоставено освобождаване от страна на всички регулаторни органи в рамките на дадена синхронна зона.

Член 9

Форуюърдни пазари

1. В съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719 операторите на преносни системи предоставят дългосрочни права за пренос или прилагат равностойни мерки, за да дават възможност на участниците на пазара, включително на собствениците на съоръжения за производство на електроенергия, използващи възобновяеми енергийни източници, да хеджират срещу ценовите рискове през границите на пазарните зони, освен ако оценката на форуърдния пазар по границите на пазарните зони, извършвана от компетентните регулаторни органи показва наличието на достатъчно възможности за хеджиране във въпросните пазарни зони.
2. Дългосрочните права за пренос се разпределят по прозрачен, пазарен и недискриминационен начин чрез една-единствена платформа за разпределяне.
3. Пазарните оператори имат свободата, като спазват правото на Съюза в областта на конкуренцията, да разработват форуърдни продукти за хеджиране, включително дългосрочни форуърдни продукти за хеджиране, за да предоставят на участниците на пазара, включително на собствениците на съоръжения за производство на електроенергия, използващи възобновяеми енергийни източници, подходящи възможности за хеджиране срещу финансови рискове от колебания на цените. Държавите членки не въвеждат изискване за ограничаване на такава дейност за хеджиране до сделки в своите граници или в рамките на пазарна зона.

Член 10

Технически ограничения за офериране

1. Цената на едро на електроенергията не се ограничава нито с максимално, нито с минимално допустима стойност. Настоящата разпоредба се прилага, наред с другото, за офериране и клиринг за всички срокове за търгуване и включва цените за балансираща енергия и дисбаланси без това да засяга техническите ограничения на цените, които може да се приложат в рамките на времеви интервал за балансиране и за ден напред и в рамките на деня, в съответствие с параграф 2.
2. НОПЕ могат да прилагат хармонизирани ограничения за максималните и минималните клирингови цени за сроковете за търгуване за ден напред или в рамките на деня. Тези ограничения са достатъчно високи, за да не ограничават ненужно търговията, хармонизирани в рамките на вътрешния пазар и отчитат максималната стойност на загубите от прекъсване на електроснабдяването. НОПЕ прилагат прозрачен механизъм за своевременно автоматично адаптиране на техническите ограничения за офериране, в случай че се очаква определените ограничения да бъдат достигнати. Адаптираните по-високи ограничения продължават да бъдат приложими, докато възникне необходимост от допълнителни увеличения съгласно посочения механизъм.
3. Операторите на преносни системи не предприемат никакви мерки с цел промяна на цените на едро.
4. Регулаторните органи или, когато дадена държава членка е определила друг компетентен орган за тази цел, такива посочени компетентни органи определят политики и мерки, прилагани на територията им, които биха могли да допринасят за непряко ограничаване на формирането на цените на едро, включително ограничаване на офертите за покупка във връзка с активирането на балансираща енергия, механизми за осигуряване на капацитет, мерки от страна на операторите на преносни системи, мерки в противодействие на резултатите от действието на пазара или за предотвратяване на злоупотребата с господстващо положение или неефикасно определени пазарни зони.
5. Когато регулаторен орган или посочен компетентен орган определи политика или мярка, която би могла да послужи за ограничаване на формирането на цените на едро, тя предприема всички подходящи действия, за да премахне или, ако това е невъзможно, да ограничи въздействието на тази политика или мярка върху пазарното поведение. Държавите членки представят на Комисията доклад до 5 януари 2020 г. с подробности за мерките и действията, които са предприели или възнамеряват да предприемат.

Член 11

Стойност на загубите от прекъсване на електроснабдяването

1. До 5 юли 2020 г., когато е необходимо с цел установяване на норма за надеждност в съответствие с член 25, регулаторните органи или, когато дадена държава членка е посочила друг компетентен орган за тази цел, такива посочени компетентни органи установяват единна оценка за стойността на загубите от прекъсване на електроснабдяването за тяхната територия. Тази оценка се предоставя публично. Регулаторните органи или други посочени компетентни органи могат да установят различни оценки по пазарни зони, ако на тяхната територия има повече от една пазарна зона. В случай че една пазарна зона се състои от териториите на повече от една държава членка, съответните регулаторни органи

или други посочени компетентни органи определят единна оценка за стойността на загубите от прекъсване на електро-снабдяването за тази пазарна зона. За определяне на единната оценка за стойността на загубите от прекъсване на електро-снабдяването регулаторните органи или други посочени компетентни органи прилагат методиката, посочена в член 23, параграф 6.

2. Регулаторните органи и посочените компетентни органи актуализират своята оценка за стойността на загубите от прекъсване на електро-снабдяването най-малко на всеки пет години или по-рано, ако констатират значителна промяна.

Член 12

Диспечирание на производството на електроенергия и на оптимизацията на потреблението

1. Диспечирането на съоръженията за производство на електроенергия и на оптимизацията на потреблението трябва да са недискриминационни, прозрачни и освен ако е предвидено друго съгласно параграфи 2 — 6, на пазарен принцип.

2. Без да се засягат членове 107, 108 и 109 от ДФЕС, държавите членки гарантират, че когато диспечират инсталации за производство на електроенергия, операторите на системи дават приоритет на инсталациите за производство, използващи възобновяеми енергийни източници, доколкото това се позволява от сигурната експлоатация на националната електроенергийна система, въз основа на прозрачни и недискриминационни критерии и когато такива съоръжения за производство на електроенергия представляват едно от следните:

- а) съоръжения за производство на електроенергия, които използват възобновяеми енергийни източници и притежават инсталирана генерираща мощност под 400 kW; или
- б) демонстрационни проекти за иновативни технологии, подлежащи на одобрение от регулаторния орган, при условие, че този приоритет е ограничен до срока и обхвата, необходими за постигането на демонстрационните цели.

3. Дадена държава членка може да реши да не прилага приоритетното диспечирание спрямо съоръженията за производство на електроенергия съгласно посоченото в параграф 2, буква а) с начало на експлоатацията най-малко шест месеца след това решение или да прилага по-нисък минимален капацитет от установения съгласно параграф 2, буква а), при условие че:

- а) разполага с добре функциониращи пазари в рамките на деня и с други пазари на едро и балансиращи пазари и при условие, че тези пазари са напълно достъпни за всички участници на пазара в съответствие с настоящия регламент;
- б) правилата за повторно диспечирание и управлението на претоварването са прозрачни за всички участници на пазара;
- в) националният принос на държавата членка към обвързващата обща цел на Съюза за дял на енергията от възобновяеми източници съгласно член 3, параграф 2 от Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁸⁾ и член 4, буква а), точка 2) от Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁹⁾ е най-малко равен на съответния резултат от формулата, посочена в приложение II към Регламент (ЕС) 2018/1999, а дялът на държавата членка в енергията от възобновяеми източници не е под референтните равнища за него по член 4, буква а), точка 2) от Регламент (ЕС) 2018/1999, или като алтернатива, дялът на енергията от възобновяеми източници на държавата членка в брутното крайно потребление на електроенергия е най-малко 50 %;
- г) държавата членка е уведомила Комисията за планираната дерогация, като е описала подробно как са изпълнени условията, посочени в букви а, б) и в); и
- д) държавата членка е публикувала планираната дерогация, включително подробната обосновка за предоставянето на тази дерогация, като взема надлежно предвид защитата на търговската информация с чувствителен характер, когато това се изисква.

Всяка дерогация трябва да избягва промени с обратна сила, които се отразяват на инсталации за производство, които вече се възползват от приоритетното диспечирание, независимо от всякакво споразумение между дадена държава членка и инсталация за производство на доброволна основа.

⁽¹⁸⁾ Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 82).

⁽¹⁹⁾ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

Без да се засягат членове 107, 108 и 109 от ДФЕС, държавите членки могат да предоставят стимули за инсталации, отговарящи на условията за приоритетно диспечирание, да се откажат доброволно от приоритетно диспечирание.

4. Без да се засягат членове 107, 108 и 109 от ДФЕС, държавите членки могат да предвидят приоритетно диспечирание за електроенергията, произведена в съоръжения за производство на електроенергия, използващи високоефективно комбинирано производство на енергия с инсталирана генерираща мощност под 400 kW.

5. По отношение на съоръженията за производство на електроенергия, пуснати в експлоатация от 1 януари 2026 г., параграф 2, буква а) се прилага само за съоръжения за производство на електроенергия, които използват възобновяеми енергийни източници и разполагат с инсталирана генерираща мощност под 200 kW.

6. Без да се засягат договорите, сключени преди 4 юли 2019 г., съоръженията за производство на електроенергия, които използват възобновяеми енергийни източници или високоефективно комбинирано производство на енергия и са пуснати в експлоатация преди 4 юли 2019 г. и при пускането си в експлоатация са подлежали на приоритетно диспечирание съгласно член 15, параграф 5 от Директива 2012/27/ЕС или член 16, параграф 2 от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета⁽²⁰⁾, продължават да се ползват от приоритетно диспечирание. Приоритетното диспечирание не се прилага повече от датата, на която съоръжението за производство на електроенергия бъде подложено на значителни изменения, като това е валидно най-малкото когато се изисква ново споразумение за присъединяване или при увеличаване на производствения капацитет.

7. Приоритетното диспечирание не застрашава сигурната експлоатация на електроенергийната система и не се използва като оправдание за ограничаване на междузоновите капацитети върху предвиденото в член 16 и трябва да се основава на прозрачни и недискриминационни критерии.

Член 13

Повторно диспечирание

1. Повторното диспечирание на производството на електроенергия и повторното диспечирание на оптимизацията на потреблението се осъществяват въз основа на обективни, прозрачни и недискриминационни критерии. Повторното диспечирание е достъпно за всички технологии за производство, всяко съхраняване на енергия и всяка оптимизация на потреблението, включително за тези, разположени в други държави членки, освен ако това е технически невъзможно.

2. Повторно диспечиранияте ресурси се подбират измежду съоръженията за производство, за съхраняване на енергия или за оптимизация на потреблението, като се използват пазарни механизми и се компенсират финансово. Офертите за балансираща енергия, използвани за повторно диспечирание, не определят балансираща цена на енергията.

3. Повторно диспечирание на производството, съхраняването на енергия и оптимизацията на потреблението на непазарен принцип може да се използва само ако:

а) липсва пазарна алтернатива;

б) всички налични на пазара ресурси са изчерпани;

в) броят на наличните съоръжения за производство, съхраняване на енергия или оптимизация на потреблението е твърде малък за осигуряването на ефективна конкуренция в зоната, в която са разположени подходящи съоръжения за предоставяне на услугата; или

г) текущото състояние на електроенергийната мрежа води до претоварване по толкова обичаен и предвидим начин, че повторното диспечирание на пазарен принцип би довело до редовно стратегическо оферирание, което би повишило степента на вътрешното претоварване, а съответната държава членка или е приела план за действие за справяне с това претоварване, или гарантира, че минималният наличен капацитет за междузонава търговия е в съответствие с член 16, параграф 8.

4. Съответните оператори на преносни системи и оператори на разпределителни системи представят доклад най-малко веднъж годишно на компетентния регулаторен орган относно:

а) степента на развитие и ефективност на пазарните механизми за повторно диспечирание на съоръженията за производство на електроенергия, съхраняване на енергия и оптимизация на потреблението;

⁽²⁰⁾ Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО (ОВ L 140, 5.6.2009 г., стр. 16);

- б) основанията, обемите в MWh и вида производствен ресурс, които подлежат на повторно диспечирание;
- в) предприетите мерки за намаляване на необходимостта от понижаващо повторно диспечирание на инсталации за производство, използващи възобновяеми енергийни източници или високоефективно комбинирано производство на енергия в бъдеще, включително инвестициите в цифровизирането на мрежовата инфраструктура и в услуги, увеличаващи гъвкавостта.

Регулаторният орган предава доклада на ACER и публикува обобщение на данните, посочени в първа алинея, букви а), б) и в) заедно с препоръки за подобряване, когато е необходимо.

5. При спазване на изискванията, отнасящи се за поддържането на надеждността и безопасността на мрежата, въз основа на установените от регулаторните органи критерии, операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи:

- а) гарантират способността на преносните и разпределителните мрежи да пренасят електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници или получена от високоефективно комбинирано производство на енергия, с минимално възможно повторно диспечирание, което не трябва да пречи при мрежовото планиране да се има предвид ограничено повторно диспечирание, когато операторът на преносни системи или операторът на разпределителни системи може да демонстрира по прозрачен начин, че това е икономически по-ефективно и не превишава 5 % от годишното производство на електроенергия от инсталации, които използват възобновяеми енергийни източници и които са свързани пряко със съответната си мрежа, освен ако е предвидено друго от държава членка, в която електричеството, получено от съоръжения за производство на електроенергия, използващо възобновяеми енергийни източници или от високоефективно комбинирано производство на енергия, представлява над 50 % от годишното брутно крайно потребление на електроенергия;
- б) предприемат подходящи оперативни мерки във връзка с мрежата и пазара, за да сведат до минимум понижаващото повторно диспечирание на електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници или получена от високоефективно комбинирано производство на енергия;
- в) гарантират, че мрежите им са достатъчно гъвкави, така че да могат да ги управляват.

6. Когато се използва понижаващо повторно диспечирание на непазарен принцип, се прилагат следните принципи:

- а) съоръженията за производство на електроенергия, използващи възобновяеми енергийни източници, подлежат на понижаващо повторно диспечирание само когато липсва друга алтернатива или други решения биха довели до значителни прекомерни разходи или сериозни рискове за мрежовата сигурност;
- б) електроенергията, произведена в процес на високоефективно комбинирано производство, подлежи на понижаващо повторно диспечирание само когато липсва друга алтернатива, различна от понижаващо повторно диспечирание на съоръженията за производство на електроенергия, използващи възобновяеми енергийни източници, или когато други решения биха довели до прекомерни разходи или сериозни рискове за мрежовата сигурност;
- в) електроенергията собствено производство от инсталации за производство, използващи възобновяеми енергийни източници или високоефективно комбинирано производство на енергия, която не се подава на преносната или разпределителната мрежа, не подлежи на понижаващо повторно диспечирание, освен ако няма друго решение за решаване на проблеми с мрежовата сигурност;
- г) понижаващото повторно диспечирание съгласно букви а), б) и в) се обосновава надлежно и прозрачно. Обосновката се включва в доклада по параграф 3.

7. Когато се използва повторно диспечирание на непазарен принцип, то подлежи на финансова компенсация от страна на системния оператор, поискал повторното диспечирание, предназначена за оператора на повторно диспечирано съоръжение за производство, съхраняване на енергия или оптимизация на потреблението, освен в случай на производителите, които са приели споразумение за присъединяване което не предвижда гаранция за постоянното доставяне на електроенергията. Такава финансовата компенсация е най-малко равна на по-голямата от стойностите на следните елементи или на комбинация от двата, ако прилагането само на по-голямата стойност би довело до необосновано ниска или необосновано висока компенсация:

- а) допълнителни оперативни разходи, причинени от повторното диспечирание – например допълнителни разходи за гориво в случай на повишаващо повторно диспечирание или за поемане на топлинната енергия в случай на понижаващо повторно диспечирание на съоръжения за производство на електроенергия с използване на високоефективно комбинирано производство на енергия;
- б) нетните приходи от продажбата на пазара за ден напред на електроенергията, която съоръжението за производство, съхраняване на енергия или оптимизация на потреблението би произвело в отсъствие на искането за повторно диспечирание; когато се предоставя финансова подкрепа за съоръжения за производство на електроенергия, съхраняване на енергия или оптимизация на потреблението въз основа на количеството произведена или консумирана електроенергия, финансовата подкрепа, която би била получена без искането за повторно диспечирание, се счита за част от нетните приходи.

ГЛАВА III

ДОСТЪП ДО МРЕЖАТА И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕТОВАРВАНЕТО

РАЗДЕЛ I

Разпределяне на капацитета

Член 14

Преглед на пазарните зони

1. Държавите членки предприемат всички необходими мерки за преодоляване на претоварванията. Границите на пазарните зони се определят въз основа на дългосрочните структурни претоварвания в преносната мрежа. Пазарните зони не съдържат такива структурни претоварвания, освен ако те нямат никакво въздействие върху съседни пазарни зони или, като временно освобождаване, тяхното въздействие върху съседните пазарни зони се смекчава чрез прилагането на коригиращи действия и тези структурни претоварвания не водят до намаляване на междузоновия капацитет за търговия в съответствие с изискванията на член 16. Конфигурацията на пазарните зони в Съюза се проектира по такъв начин, че максимално да се увеличи икономическата ефективност и максимално да се увеличат възможностите за междузонова търговия в съответствие с член 16, като същевременно се запази сигурността на доставките.

2. На всеки три години ЕМОПС за електроенергия докладва относно структурни претоварвания и други големи физически претоварвания между и в рамките на пазарните зони, включително местоположението и честотата на тези претоварвания, в съответствие с насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009. Този доклад съдържа оценка на това дали капацитетът за междузонова търговия е достигнал линейната траектория съгласно член 15 или минималния капацитет съгласно член 16 от настоящия регламент.

3. С оглед да се осигури оптимална конфигурация на пазарните зони, се извършва преглед на пазарните зони. Въпросният преглед открива всички структурни претоварвания и включва анализ на различни конфигурации на пазарните зони по координиран начин с участието на засегнатите заинтересовани страни от всички съответни държави членки в съответствие с насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009. Съществуващите пазарни зони се оценяват въз основа на способността им да създадат надеждна пазарна среда, включително гъвкаво производство на електроенергия и капацитет на електроснабдяването, което е от съществено значение за избягването на затрудненията в електроенергийната мрежа, балансирането на търсенето и предлагането на електроенергия и осигуряването на сигурността на инвестициите в мрежовата инфраструктура в дългосрочен план.

4. За целите на настоящия член и на член 15 от настоящия регламент съответните държави членки, оператори на преносни системи или регулаторни органи са онези държави членки, оператори на преносни системи или регулаторни органи, които участват в прегледа на конфигурацията на пазарните зони, както и онези, които се намират в същия регион на изчисляване на капацитета съгласно насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009.

5. До 5 октомври 2019 г. всички относими оператори на преносни системи представят за одобрение на съответните регулаторни органи предложение за методиката и допусканията, които трябва да бъдат използвани в процеса на преглед на пазарната зона и за алтернативните конфигурации на пазарните зони, които трябва да бъдат разглеждани. Съответните регулаторни органи вземат единодушно решение по предложението в срок от 3 месеца от представянето на предложението. В случай че регулаторните органи не могат да вземат единодушно решение по предложението в този срок, в срок от още три месеца, ACER взема решение относно методиката и допусканията, и относно алтернативните конфигурации на пазарните зони, които трябва да бъдат разглеждани. Методиката се основава на структурни претоварвания, които не се очаква да бъдат преодолені в рамките на следващите три години, при належащо отчитане на осезаемия напредък по проекти за развитие на инфраструктурата, които се очаква да бъдат реализирани в рамките на следващите три години.

6. Въз основа на методиката и допусканията, одобрени съгласно параграф 5, и не по-късно от 12 месеца след одобряването на методиката и допусканията съгласно параграф 5, операторите на преносни системи, участващи в прегледа на пазарните зони, представят съвместно предложение до съответните държави членки или техните определени компетентни органи за изменение или запазване на конфигурацията на пазарните зони. Други държави членки, договарящи се страни от Енергийната общност или други трети държави, споделящи една и съща синхронна зона с някоя от съответните държави членки могат да представят коментари.

7. Когато бъде установено структурно претоварване в доклад съгласно параграф 2 от настоящия член или в преглед на пазарната зона съгласно настоящия член или от един или повече оператори на преносна система в техните контролни зони в доклад, одобрен от компетентния регулаторен орган, държавата членка с установено структурно претоварване, в

сътрудничество със своите оператори на преносни системи, взема решение в рамките на шест месеца от получаване на доклада за създаване на национални или многонационални планове за действие съгласно член 15 или за преразглеждане и изменение на конфигурацията на своята пазарна зона. Комисията и ACER се уведомяват незабавно за тези решения.

8. Що се отнася до тези държави членки, които са избрали да изменят конфигурацията на пазарните зони съгласно параграф 7, съответните държави членки постигат единодушно решение в срок до шест месеца след уведомяването, посочено в параграф 7. Другите държави членки могат да изпратят коментари до съответните държави членки, които следва да отчетат тези коментари при вземането на своето решение. Решението се мотивира и Комисията и ACER се уведомяват за него. В случай че съответните държави членки не успеят да постигнат единодушно решение в рамките на посочения шест месечен срок, те незабавно уведомяват Комисията за това. Като крайна мярка, в срок от шест месеца след получаването на такова уведомление и след консултация с ACER, Комисията приема решение дали да бъде изменена или запазена конфигурацията на пазарната зона в тези държави членки и между тях.

9. Държавите членки и Комисията се консултират със съответните заинтересовани страни, преди да приемат решение по настоящия член.

10. Във всяко решение, прието по настоящия член, се определя датата за осъществяване на падена промяна. Въпросната дата за осъществяване трябва да съчетава необходимостта от навременност със съображения за практичност, включително за форуърдна търговия с електроенергия. В решенията може да се предвидят подходящи преходни разпоредби.

11. Ако се извършват допълнителни прегледи на пазарните зони съгласно насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009, се прилага настоящият член.

Член 15

Планове за действие

1. След приемането на решение по член 14, параграф 7 държавата членка, в която е установено структурно претоварване, разработва план за действие в сътрудничество със своя регулаторен орган. Този план за действие съдържа конкретен график за приемане на мерки за намаляване на установените структурни претоварвания в срок от не повече от 4 години след приемането на решението съгласно член 14, параграф 7.

2. Независимо от конкретния напредък във връзка с плана за действие, държавите членки гарантират, че без да се засяга дерогацията, предоставена съгласно член 16, параграф 9 или отклоненията по член 16, параграф 3, капацитетът за междузонава търговия се увеличава на годишна база докато бъде достигнат минималния капацитет, предвиден в член 16, параграф 8. Този минимален капацитет се достига до 31 декември 2025 г.

Посочените годишни увеличения се постигат посредством линейна траектория. Началната точка на тази траектория е или капацитетът, разпределен на границата или по критичните мрежови елементи в годината преди приемането на плана за действие, или средното равнище за трите години преди приемането на плана за действие, като се взема по-високата стойност. Държавите членки гарантират, че по време на изпълнението на техните планове за действие, капацитетът, предоставен за междузонава търговия, който да е в съответствие с член 16, параграф 8, е поне равен на стойностите на линейната траектория, включително като се използват коригиращи действия в региона на изчисляване на капацитета.

3. Разходите за коригиращи действия, необходими за достигане на посочената в параграф 2 линейна траектория или за предоставяне на междузонав капацитет на границите или по критичните мрежови елементи, засегнати от плана за действие, се поемат от държавата членка или държавите членки, изпълняващи плана за действие.

4. Всяка година, по време на изпълнението на плана за действие и в срок от шест месеца от изтичането, съответните оператори на преносни системи оценяват за предходните 12 месеца дали наличният трансграничен капацитет е достигнал линейната траектория или, от 1 януари 2026 г. — дали са постигнати минималните капацитети, предвидени в член 16, параграф 8. Те представят своите оценки на ACER и на съответните регулаторни органи. Преди да изготвят доклада, всеки оператор на преносна система представя своя принос за доклада, включително всички свързани с това данни, на своя регулаторен орган за одобрение.

5. Що се отнася до държавите членки, за които посочените в параграф 4 оценки показват, че даден оператор на преносна система не е спазил линейната траектория, съответните държави членки вземат единодушно решение, в срок от шест месеца от получаването на посочения в параграф 4 доклад за оценка, дали да изменят или да запазят конфигурацията на пазарната зона в тези държави членки и между тях. В своето решение съответните държави членки отчитат представените от други държави членки коментари. Решението на съответните държави членки е мотивирано и Комисията и ACER се уведомяват за него.

Съответните държави незабавно уведомяват Комисията ако не успеят да вземат единодушно решение в рамките на определения срок. Като крайна мярка и след консултация с ACER и съответните заинтересовани страни, в срок от шест месеца след получаването на такова уведомление Комисията приема решение дали да изменени или да запази конфигурацията на пазарната зона в тези държави членки и между тях.

6. Шест месеца преди изтичане на плана за действие държавите членки с установено структурно претоварване вземат решение дали да се справят с оставащото претоварване посредством изменение на своята пазарна зона или да отстранят останалите вътрешни претоварвания чрез коригиращи действия, за които те покриват разходите.

7. Ако в срок от шест месеца след установяване на структурно претоварване по член 14, параграф 7 не е изготвен план за действие, съответните оператори на преносни системи в срок от 12 месеца след установяването на такова структурно претоварване правят оценка дали наличният трансграничен капацитет е достигнал минималните капацитети, предвидени в член 16, параграф 8 през предходните 12 месеца и представят доклад за оценка на съответните регулаторни органи и на ACER.

Преди да изготвят доклада, всеки оператори на преносна система представя своя принос за доклада, включително всички свързани с това данни, на своя регулаторен орган за одобрение. Ако оценката покаже, че даден оператор на преносна система не е спазил минималния капацитет се прилага процесът на вземане на решения, определен в параграф 5 от настоящия член.

Член 16

Общи принципи на разпределяне на капацитета и управление на претоварването

1. Към проблемите, свързани с претоварване на мрежата, се подхожда с недискриминационни пазарно обусловени решения, които подават ефикасни икономически сигнали към участниците на пазара и операторите на преносни системи. Проблемите, свързани с претоварването на мрежата, се решават чрез методи, които не са свързани със сделки, а именно методи, които не включват подбор между договорите с индивидуалните участници на пазара. Когато операторът на преносна система предприема оперативни мерки, за да гарантира, че неговата преносна система остава в нормално състояние, той отчита въздействието на тези мерки върху съседни контролни зони и координира такива мерки с операторите на други засегнати преносни системи, както е предвидено в Регламент (ЕС) 2015/1222.

2. Процедури за ограничаване на сделките се прилагат само при извънредни ситуации, а именно когато операторът на преносна система трябва да действа експедитивно и повторното диспечериране или насрещната търговия не са възможни. Такива процедури се прилагат по недискриминационен начин. Освен в случаи на непреодолима сила участниците на пазара, на които е разпределен капацитет, се компенсират за подобно ограничаване.

3. Регионалните координационни центрове извършват координирано изчисляване на капацитета в съответствие с параграфи 4 и 8 от настоящия член, съгласно предвиденото в член 37, параграф 1, буква а) и в член 42, параграф 1.

Регионалните координационни центрове изчисляват междузонавите капацитети, като спазват ограниченията за експлоатационна сигурност, като използва данни от операторите на преносни системи, включително данни относно техническата възможност за коригиращи действия, които не включват прекъсване на захранването. Когато регионалните координационни центрове стигнат до заключението, че тези налични коригиращи действия в региона за изчисляване на капацитета или между регионите за изчисляване на капацитета не са достатъчни за достигане на линейната траектория съгласно член 15, параграф 2 или минималните капацитети, предвидени в настоящия член, като същевременно се спазват границите за експлоатационна сигурност, като крайна мярка, те могат да определят координирани действия за намаляване на междузонавите капацитети по съответния начин. Операторите на преносни системи могат да се отклоняват от координираните действия по отношение на координираното изчисляване на капацитета и координирания анализ на сигурността само в съответствие с член 42, параграф 2.

Три месеца след започването на дейността на регионалните координационни центрове съгласно член 35, параграф 2 от настоящия регламент и на всеки три месеца след това регионалните координационни центрове представят доклад на съответните регулаторни органи и на ACER относно всяко намаляване на капацитета или отклонение от координираните действия съгласно втора алинея, като правят оценка на случаите и дават препоръки, ако е необходимо, относно начините да се избегнат подобни отклонения в бъдеще. Ако ACER заключи, че предпоставките за отклонение съгласно настоящия параграф не са изпълнени или са със структурен характер, ACER представя становище на съответните регулаторни органи и на Комисията. Компетентните регулаторни органи предприемат подходящи действия по отношение на операторите на преносни системи или регионалните координационни центрове съгласно член 59 или член 62 от Директива (ЕС) 2019/944, ако предпоставките за отклонение съгласно настоящия параграф не са изпълнени.

Отклоненията от структурен характер се разглеждат в плана за действие, посочен в член 14, параграф 7, или в актуализация на съществуващ план за действие.

4. На участниците на пазара се предоставя максималното равнище на капацитет на междусистемните електропроводи и на преносните мрежи, засегнати от трансграничния капацитет, като се спазват стандартите за безопасност и сигурна експлоатация на мрежата. Използват се насрещна търговия и повторно диспечирание, включително трансгранично повторно диспечирание, за да се увеличи максимално наличният капацитет с цел достигане на минималните прагове на капацитета, предвидени в параграф 8. За да стане възможно такова максимално увеличение, се прилага координиран и недискриминационен процес за трансгранични коригиращи действия, след като бъде приложена методика за поделение на разходите за повторното диспечирание и насрещната търговия.

5. Капацитетът се разпределя посредством експлицитни търгове за капацитет или имплицитни търгове, обхващащи както капацитета, така и енергията. И двата метода може да се прилагат едновременно за един и същ междусистемен електропровод. При търговия в рамките на текущия ден се прилага непрекъсваща търговия, която може да бъде допълнена от търгове.

6. Независимо дали се провежда експлицитен или имплицитен търг, в случай на претоварване са успешни валидните най-високи по стойност оферти за мрежов капацитет, които предлагат най-високата стойност за ограничен преносен капацитет за даден срок. Освен в случаите на нови междусистемни електропроводи, които се ползват от изключение съгласно член 7 от Регламент (ЕО) № 1228/2003, член 17 от Регламент (ЕО) № 714/2009 или член 63 от настоящия регламент, при методите за разпределяне на капацитет се забранява определянето на цени за резервиране.

7. Капацитетът се търгува свободно на вторичния пазар, при условие че операторът на преносната система е информиран достатъчно време предварително. Когато операторът на преносната система откаже вторична търговия (сделка), това се съобщава и обяснява ясно и открито от този оператор на всички участници на пазара и регулаторният орган се уведомява за това.

8. Операторите на преносни системи не ограничават обема на междусистемния капацитет, който трябва да бъде на разположение на участниците на пазара като средство за справяне с претоварване в своята собствена пазарна зона или като средство за управление на потоците, получени от сделки, които са вътрешни за пазарните зони. Без да се засяга прилагането на дерогациите съгласно параграфи 3 и 9 от настоящия член и прилагането на член 15, параграф 2, настоящият параграф се счита за спазен, когато са достигнати следните минимални равнища на наличния капацитет за междузонава търговия:

- а) за граници, използващи подход, основан на координиран нетен преносен капацитет, минималният праг е 70 % от преносния капацитет при спазване на границите за експлоатационна сигурност, като се вземат предвид извънредните ситуации, както са определени в съответствие с насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009;
- б) за граници, използващи подход, основан на потоците, минималният капацитет е марж, установен в процеса на изчисляване на капацитета като наличен за потоци, породени от междузонов обмен. Маржът е 70 % от капацитета при спазване на границите за експлоатационна сигурност на вътрешните и междузоновите критични мрежови елементи, като се вземат предвид извънредните ситуации, както са определени в съответствие с насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009.

Общото количество от 30 % може да се използва за маржове на надеждност, кръгови потоци и вътрешни потоци при всеки критичен мрежови елемент.

9. По искане на операторите на преносни системи в даден регион на изчисляване на капацитета съответните регулаторни органи могат да предоставят дерогация от параграф 8 на предвидими основания, когато това е необходимо за запазване на оперативната сигурност. Такива дерогации, които не са свързани с ограничаване на вече разпределени капацитети съгласно параграф 2, се предоставят за срок не по-дълъг от една година за всеки отделен случай или, при условие че обхватът на дерогацията значително намалее след първата година, до максимум две години. Обхватът на такива дерогации е строго ограничен до необходимото за запазване на оперативната сигурност, като избягват дискриминацията между вътрешния и междузоновия обмен.

Преди да предостави дерогация съответният регулаторен орган се консултира с регулаторните органи на другите държави членки, които представляват част от засегнатите региони на изчисляване на капацитета. Когато регулаторният орган е несъгласен с предложената дерогация ACER взема решение дали тя трябва да бъде предоставена съгласно член 6, параграф 10, буква а) от Регламент (ЕС) 2019/942. Причините и мотивите за дерогацията се публикуват.

Когато бъде предоставена дерогация, съответните оператори на преносни системи разработват и публикуват методика и проекти, осигуряващи решение в дългосрочен план на проблема, чието разрешение се търси с дерогацията. Дерогацията е валидна до изтичането на нейния срок или до прилагането на решението, като в сила е по-ранната от съответните две дати.

10. Участниците на пазара информират съответните оператори на преносни системи в разумен срок преди съответния експлоатационен период дали възнамеряват да използват разпределения им капацитет. Разпределен капацитет, който няма да бъде използван, се предоставя отново на пазара по открит, прозрачен и недискриминационен начин.

11. Доколкото е технически възможно операторите на преносни системи салдират изискванията за капацитет на който и да е енергиен поток в обратна посока по претоварени междусистемни електропроводи с цел използване на тези електропроводи до максималния им капацитет. При пълно отчитане на сигурността на мрежата, не се отхвърлят сделки, които спомагат за облекчаване на претоварването.

12. Финансовите последствия от неизпълнение на задължения, свързани с разпределянето на капацитет, се покриват от операторите на преносни системи или НОПЕ, които са отговорни за това неизпълнение. Когато участниците на пазара не използват капацитет, който са се задължили да използват, или в случай на капацитет от експлицитен търг не продадат капацитет на вторичния пазар или не върнат своевременно капацитет, тези участници на пазара губят правото върху него и заплащат такса, която отразява разходите. Всички такси, които отразяват разходите за неизползване на капацитет, трябва да са обосновани и пропорционални. Ако оператор на преносна система не изпълни свое задължение за предоставяне на гарантиран преносен капацитет, той носи отговорност за компенсирането на участника на пазара за загубата на права върху капацитет. За тази цел не се вземат предвид последващи загуби. Ключовите понятия и методи за определяне на отговорността при неизпълнение на задълженията се определят предварително по отношение на финансовите последствия и подлежат на преразглеждане от съответния регулаторен орган.

13. При разпределяне на разходите за коригиращи действия между операторите на преносни системи, регулаторните органи анализират до каква степен потоците, произтичащи от вътрешни за пазарните зони операции, допринасят за наблюдаваното претоварване между две пазарни зони, и разпределят разходите въз основа на приноса за претоварването върху операторите на преносни мрежи от пазарните зони, които са създали такива потоци, с изключение на разходите, породени от потоци в резултат на вътрешни за пазарните зони трансакции, които са под равнището, което би могло да се очаква без структурно претоварване в дадена пазарна зона.

Това равнище се анализира и определя съвместно от всички оператори на преносни системи в даден регион за изчисляване на капацитета за всяка отделна граница на пазарна зона и подлежи на одобрение от всички регулаторни органи в региона за изчисляване на капацитета.

Член 17

Разпределение на междузонов капацитет в сроковете за търгуване

1. Операторите на преносни системи преизчисляват наличния междузонов преносен капацитет най-малко след часовете на затваряне на пазара за сделки с междузонов преносен капацитет за ден напред и в рамките на деня. Операторите на преносни системи разпределят наличния междузонов преносен капацитет плюс останалия неразпределен междузонов преносен капацитет, както и междузоновия капацитет от предишни разпределения, освободен от притежателите на физически права за пренос, в последващия процес на разпределяне на междузонов преносен капацитет.

2. Операторите на преносни системи предлагат подходяща структура за разпределянето на междузонов капацитет в сроковете за търгуване, включително за ден напред, в рамките на деня и за балансиране. Тази структура на разпределяне подлежи на преразглеждане от съответните регулаторни органи. При изготвяне на предложението си операторите на преносни системи вземат предвид:

а) характеристиките на пазарите;

- б) оперативните условия на електроенергийната система, като например последствията от салдиране на обявени гарантирани графици;
- в) степента на хармонизиране на нивото на процентите, разпределени на отделните времеви периоди и времевите периоди, приети за различните вече съществуващи механизми за разпределение на междузонов капацитет.
3. Когато е наличен междузонов преносен капацитет след затварянето на пазара за сделки с междузонов преносен капацитет в рамките на деня, операторите на преносни системи използват междузоновия капацитет за обмена на балансираща енергия или за осъществяване на процеса на нетиране на дисбаланса.
4. Когато междузоновият капацитет се разпределя с цел обмен на балансиращ капацитет или поделение на ресурси съгласно член 6, параграф 8 от настоящия регламент, операторите на преносни системи използват методиките, разработени в мрежовите кодекси и насоките относно балансирането, приети въз основа на член 6, параграф 11 от Регламент (ЕО) № 714/2009.
5. Операторите на преносни системи не увеличават резерва за надеждност, изчислен съгласно Регламент (ЕС) 2015/1222, поради обмена на балансиращ капацитет или съвместното ползване на резерви.

РАЗДЕЛ 2

Мрежови такси и приходи от претоварване

Член 18

Такси за достъп до мрежите, използване на мрежите и укрепване

1. Таксите, прилагани от операторите на мрежите за достъп до мрежите, включително такси за присъединяване към мрежите, такси за използване на мрежите и когато е приложимо, такси за съответно укрепване на мрежите, отразяват разходите, прозрачни са, отчитат необходимостта от сигурност на мрежата и гъвкавост и отразяват действително направените разходи, доколкото те съответстват на тези, извършени от ефективен и сравним в структурно отношение оператор на мрежа, и се прилагат без дискриминация. Тези такси не включват несвързаните разходи в подкрепа на несвързани политически цели.

Без да се засягат член 15, параграфи 1 и 6 от Директива 2012/27/ЕС и критериите, посочени в приложение XI към същата директива, използваният за определяне на мрежовите такси метод оказва неутрална подкрепа за цялостната ефективност на системата в дългосрочен план чрез подаване на ценови сигнали на клиентите и производителите и се прилага по-специално по начин, при който не се прави разграничение в положително или отрицателно отношение в производството в зависимост от това дали то е свързано с разпределение или с пренос. Те не правят разграничение нито в положително, нито в отрицателно отношение за съхраняването или агрегирането на енергия и не възпират производството, потреблението на собствена енергия или участието в оптимизацията на потреблението. Без да се засяга параграф 3 от настоящия член, тези такси не зависят от разстоянието.

2. Методиките относно тарифите отразяват фиксираните цени на операторите на преносни и разпределителни системи и предоставят подходящите стимули за операторите на преносни и разпределителни системи както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, за повишаване на ефективността, включително енергийната ефективност, спомагане за пазарната интеграция и сигурността на доставките, за подкрепа за ефективните инвестиции и за свързаните научноизследователски дейности и улесняват иновациите в интерес на потребителите в области като цифровизацията, услугите за гъвкавост и междусистемна свързаност.

3. Когато е подходящо, нивото на прилаганите тарифи към производителите или крайните клиенти, или и към двете категории включва локационни сигнали на съюзно равнище и отчита размера на загубите по мрежата и предизвиканото претоварване, както и инвестиционните разходи за инфраструктура.

4. При определяне на таксите за достъп до мрежата се вземат предвид:

- а) плащанията и приходите от компенсаторния механизъм между операторите на преносни системи;
- б) действително извършените плащания и получените суми, както и очакваните плащания за бъдещи периоди, изчислени на базата на предходни периоди.
5. Определянето на такси за достъп до мрежата съгласно настоящия член не засяга таксите в резултат на управлението на претоварването, посочени в член 16.
6. Не се прилага специална мрежова такса за индивидуалните сделки при междузонова търговия с електроенергия.

7. Тарифите за разпределение отразяват разходите, като отчитат използването на разпределителната мрежа от ползвателите на системата, включително активни клиенти. Тарифите за разпределение може да съдържат елементи, свързани с капацитета за свързване на мрежите, и може да бъдат диференцирани въз основа на профилите на потребление или производство на ползвателите на системата. Когато държавите членки са осъществили внедряването на интелигентни измервателни системи, при определянето или одобряването на тарифите за пренос и разпределение или на техните методики в съответствие с член 59 от Директива (ЕС) 2019/944 и когато е целесъобразно, може да бъдат въведени диференцирани по време мрежови тарифи, които да отразяват използването на мрежата по прозрачен, рентабилен и предвидим начин за крайния клиент.

8. Методиките за определяне на тарифите за разпределение предоставят стимули на операторите на разпределителни системи за постигане на най-ефикасна експлоатация и развитие на техните системи, включително посредством възлагане на поръчки за услуги. За тази цел регулаторните органи признават за съответните разходи за допустими, включват тези разходи в тарифите за разпределение, а също така могат да въведат цели за ефективност, за да предоставят стимули на операторите на разпределителни системи да повишават ефективността в своите системи, включително посредством енергийната ефективност, гъвкавостта и разработването на интелигентни мрежи и интелигентни измервателни системи.

9. До 5 октомври 2019 г. с цел смекчаване на риска от пазарна фрагментация ACER предоставя доклад за най-добри практики относно методиките за определяне на тарифите за пренос и разпределение, като отчита националните особености. Въпросният доклад за най-добри практики обхваща като минимум:

- а) отношението на тарифите, прилагани към производителите и към крайните клиенти;
- б) разходите, които трябва да бъдат възстановени чрез тарифи;
- в) диференцираните по време мрежови тарифи;
- г) локационните сигнали;
- д) връзката между тарифите за пренос и разпределение;
- е) методите за осигуряване на прозрачност в определянето и структурата на тарифите;
- ж) групите от потребители на мрежата, за които се отнасят тарифите, включително, където е приложимо, характеристиките на тези групи, формите на потребление и всякакви освобождавания от тарифите.
- з) загубите в мрежите за високо, средно и ниско напрежение.

ACER актуализира своя доклад за най-добри практики най-малко веднъж на всеки две години.

10. Регулаторните органи надлежно вземат предвид доклада за най-добри практики, когато определят или одобряват тарифите за пренос и тарифите за разпределение или методиките си в съответствие с член 59 от Директива (ЕС) 2019/944.

Член 19

Приходи от претоварване

1. Процедурите за управление на претоварването, свързани с предварително определен срок, могат да генерират приходи единствено в случай на претоварване, което възниква за този срок, освен в случай на нови междусистемни електропроводи, които се ползват от освобождаването по член 63 от настоящия регламент, член 17 от Регламент (ЕО) № 714/2009 или член 7 от Регламент (ЕО) № 1228/2003. Процедурата за разпределяне на тези приходи подлежи на преразглеждане от страна на регулаторните органи и нито нарушава процеса на разпределяне в полза на участник, който кандидатства за капацитет или енергия, нито обезсърчава намаляването на претоварването.

2. Следните цели се ползват с приоритет при разпределянето на всички приходи от разпределянето на междузонов капацитет се използват:

- а) гарантиране на действителната наличност на разпределения капацитет, включително обезщетение за гарантираност; или
- б) поддържане или увеличаване на междузоновите капацитети чрез оптимизиране на използването на съществуващите междусистемни електропроводи посредством координирани коригиращи действия, където е приложимо; или покриване на разходи, произтичащи от мрежови инвестиции, свързани с намаляване на претоварването в междусистемните електропроводи.

3. Когато приоритетните цели, посочени в параграф 2, бъдат изпълнени по подходящ начин, приходите може да бъдат използвани като доход, който се взема предвид от регулаторни органи при одобряването на методиката за изчисляване на мрежовите тарифи или определянето на мрежовите тарифи, или и двете. Остатъкът от приходите се записва на отделен ред по вътрешна сметка, докато стане възможно да бъде изразходван за целите, посочени в параграф 2.

4. Използването на приходите в съответствие с букви а) или б) от параграф 2 е съобразно методиката, предложена от операторите на преносни системи след консултация с регулаторните органи и съответните заинтересовани страни и след одобрение от ACER. Операторите на преносни системи представят предложената методика на ACER до 5 юли 2020 г. и ACER взема решение относно предложената методика в срок от шест месеца от нейното получаване

ACER може да поиска от операторите на преносни системи да изменят или актуализират посочената в първа алинея методика. ACER взема решение относно изменената или актуализираната методика не по-късно от шест месеца след нейното представяне.

Методиката установява най-малко условията, при които приходите могат да се използват за посочените в параграф 2 цели, условията, при които тези приходи могат да бъдат записани по вътрешна сметка на отделен ред за бъдещо използване за тези цели, и периодът, през който тези приходи могат да бъдат записани на такъв ред.

5. Операторите на преносни системи предварително определят ясно как ще се използват приходите от претоварване и докладват на регулаторните органи за действителното използване на тези приходи. Всяка година до 1 март регулаторните органи информират ACER и публикуват доклад, в който се посочват:

- а) размерът на приходите, събрани за 12-месечния период, завършващ на 31 декември предходната календарна година;
- б) как са били използвани тези приходи съгласно параграф 2, включително конкретните проекти, за които са били използвани и сумата, записана по сметка на отделен ред;
- в) сумата, използвана при изчисляване на мрежовите тарифи; и
- г) доказателство, че посочената в буква в) сума е в съответствие с настоящия регламент и с методиката, разработена съгласно параграфи 3 и 4.

Когато при изчисляването на мрежовите тарифи се използват някои от приходите от избягване на претоварване, в доклада се посочва как операторите на преносни системи са изпълнили приоритетните цели, посочени в параграф 2, ако е приложимо.

ГЛАВА IV

АДЕКВАТНОСТ НА РЕСУРСИТЕ

Член 20

Адекватност на ресурсите на вътрешния пазар на електроенергия

1. Държавите членки наблюдават адекватността на ресурсите на своята територия въз основа на оценката на адекватността на европейските ресурси, посочена в член 23. За целите на допълването на оценката на адекватността на европейските ресурси държавите членки могат също така да извършват национални оценки на адекватността на ресурсите съгласно член 24.

2. Когато при оценката на адекватността на европейските ресурси, посочена в член 23, или на националните ресурси, посочена в член 24, се установи опасение за адекватността на ресурсите, въпросната държава членка установява всякакви регулаторни отклонения или неефективност на пазара, причинили или допринесли за възникването на това опасение.

3. Държавите членки с установени опасения за адекватността на ресурсите разработват и публикуват план за изпълнение с график за приемане на мерки за премахване на установените регулаторни отклонения или прояви на неефективност на пазара като част от процедурата за държавна помощ. Когато разглеждат опасения за адекватността на ресурсите, държавите членки вземат предвид принципите, посочени в член 3, и обмислят предприемането на всяко от следните действия:

- а) премахване на регулаторните отклонения;
- б) премахване на пределните цени в съответствие с член 10;

- в) въвеждане на функция за ценообразуване в условията на недостиг на балансираща енергия, както е посочено в член 44, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 2017/2195;
 - г) увеличаване на междусистемния капацитет и на вътрешния мрежови капацитет с оглед на постигането най-малко на техните цели за междусистемна свързаност, както е посочено в член 4, буква г), подточка 1 от Регламент (ЕС) № 2018/1999;
 - д) предоставяне на възможност за собствено производство, съхраняване на енергия, мерки от страна на търсенето и енергийна ефективност чрез приемане на мерки за премахване на всякакви установени регулаторни отклонения;
 - е) осигуряване на разходоэффективно и основано на пазарни принципи възлагане на балансиращи и спомагателни услуги;
 - ж) премахване на регулираните цени, когато това се изисква от член 5 от Директива (ЕС) 2019/944.
4. Съответните държави членки представят своите планове за изпълнение на Комисията за преглед.
5. В срок от четири месеца след получаването на плана за прилагане Комисията изготвя становище относно това дали мерките са достатъчни за премахване на регулаторните отклонения или проявите на неефективност на пазара, установени съгласно параграф 2 и може да прикани държавите членки да изменят своите планове за изпълнение по съответния начин.
6. Съответните държави членки наблюдават прилагането на своите планове за изпълнение и публикуват резултатите от наблюдението в годишен доклад и представят този доклад на Комисията.
7. Комисията изготвя становище дали плановете за изпълнение са били осъществени в достатъчна степен и дали са били отстранени опасенията относно адекватността на ресурсите.
8. Държавите членки продължават да се придържат към плана за изпълнение след разрешаване на установеното опасение относно адекватността на ресурсите.

Член 21

Общи принципи за механизми за осигуряване на капацитет

1. За да бъдат премахнати оставащите опасения относно адекватността на ресурсите, държавите членки могат, като последна мярка при прилагането на мерките, посочени в член 20, параграф 3 от настоящия регламент в съответствие с членове 107, 108 и 109 от ДФЕС, да въведат механизми за осигуряване на капацитет.
2. Преди въвеждането на механизми за осигуряване на капацитет съответните държави членки провеждат всеобхватно проучване относно възможните последици от тези механизми за съседните държави членки, като се консултират поне със съседните си държави членки, с които поддържат електроенергийни връзки, и заинтересованите страни от тези държави членки.
3. Държавите членки преценяват дали даден механизъм за осигуряване на капацитет под формата на стратегически резерв може да даде отговор на опасенията за адекватността на ресурсите. Когато случаят не е такъв, държавите членки може да приложат различен вид механизъм за осигуряване на капацитет.
4. Държавите членки не въвеждат механизми за осигуряване на капацитет, когато нито европейските, нито националните оценки на адекватността на ресурсите, или — при липса на национална оценка на адекватността на ресурсите — европейската оценка на адекватността на ресурсите, не са установили опасение за адекватността на ресурсите.
5. Държавите членки не въвеждат механизми за осигуряване на капацитет, преди подробният план за изпълнение, посочен в член 20, параграф 3, да е получил становище от Комисията, както е посочено в член 20, параграф 5.
6. Когато държава членка прилага механизъм за осигуряване на капацитет, тя прави преглед на този механизъм и гарантира, че няма да се сключват нови договори в рамките на този механизъм, когато оценката на адекватността нито на европейските, нито на националните ресурси, или при липса на оценка на адекватността на националните ресурси, оценката на адекватността на европейските ресурси, не са установили опасение за адекватността на ресурсите или планът за изпълнение, посочен в член 20, параграф 3, не е получил становище от Комисията съгласно посоченото в член 20, параграф 5.
7. Когато разработват механизми за осигуряване на капацитет, държавите членки включват разпоредба, позволяваща ефективното постепенно прекратяване по административен път на механизма за осигуряване на капацитет, когато в продължение на три поредни години не са сключвани нови договори по параграф 6.

8. Механизмите за осигуряване на капацитет са временни. Те се одобряват от Комисията за срок, не по-дълъг от 10 години. Те се премахват поэтапно или количеството на ангажираните капацитети се намалява въз основа на плановете за изпълнение, посочени в член 20. Държавите членки продължават да прилагат плана за изпълнение след въвеждането на механизма за осигуряване на капацитет.

Член 22

Принципи за проектиране на механизми за осигуряване на капацитет

1. Всеки механизъм за осигуряване на капацитет:

- а) има временен характер;
- б) не поражда ненужни смущения на пазара и не ограничава междузоновата търговия;
- в) не превишава необходимото, за да се отговори на опасението за адекватност, посочени в член 20;
- г) подбира доставчици на капацитет чрез прозрачен, недискриминационен и конкурентен процес;
- д) предоставя стимули за доставчиците на капацитет да бъдат на разположение в периоди на очаквано извънредно натоварване на системата;
- е) гарантира, че възнаграждението на доставчиците на капацитет се определя чрез конкурентен процес;
- ж) определя технически условия за участие на доставчиците на капацитет преди процеса на подбор;
- з) е отворен за участие на всички ресурси, които са способни да предоставят изискваните технически характеристики, включително за съхраняване на енергия и управление на търсенето;
- и) прилагат подходящи санкции за доставчиците на капацитет, когато не са на разположение в моменти на извънредно натоварване на системата.

2. Планирането на стратегически резерви отговаря на следните изисквания:

- а) когато механизъм за осигуряване на капацитет е бил планиран като стратегически резерв, ресурсите в стратегическия резерв трябва да се диспечират само ако има вероятност операторите на преносни системи да изчерпят своите балансиращи ресурси за установяване на равновесие между търсенето и предлагането;
- б) по време на периодите за уреждане на дисбаланса, когато ресурсите в стратегическия резерв са били диспечирани, дисбалансите на пазара трябва да се уреждат най-малко на стойността на загубите от прекъсване/на стойност или на по-висока от техническите ограничения на цените в рамките на деня, както е посочено в член 10, параграф 1, в зависимост от това коя от двете стойности е по-висока;
- в) производството на стратегическия резерв след диспечирание трябва да бъде приписан на отговарящите за баланса лица чрез механизма за уреждане на дисбалансите;
- г) Възнаграждението за ресурсите, които участват в стратегическия резерв, не трябва да се осъществява чрез пазарите на електроенергия на едро, нито на балансиращите пазари;
- д) ресурсите в стратегическия резерв трябва да се държат извън пазара най-малко за срока на договора.

Изискването, посочено в първа алинея, буква а) не засяга активирането на ресурсите преди действителното им диспечирание с цел да бъдат спазени ограниченията, свързани с линейното изменение, и оперативните изисквания на ресурсите. Производството на стратегическия резерв по време на активиране не се покрива от балансните групи чрез пазарите на едро, нито променя дисбалансите им.

3. В допълнение към изискванията, определени в параграф 1, механизмите за осигуряване на капацитет, различни от стратегическите резерви:

- а) се изграждат по начин, който гарантира, че цената, заплащана за наличност, автоматично клони към нула, когато се очаква нивото на доставяния капацитет да бъде достатъчно, за да се отговори на нивото на търсения капацитет;
- б) предоставят възнаграждение за участващите ресурси само за тяхното наличие и гарантират, че възнаграждението не оказва влияние върху решенията на доставчика на капацитет дали да произвежда или не;
- в) гарантират, че задълженията за осигуряване на капацитет са прехвърляеми между отговарящите на условията доставчици на капацитет.

4. Механизмите за осигуряване на капацитет включват в себе си следните изисквания по отношение на допустимите стойности на емисиите на CO₂:

- а) най-късно от 4 юли 2019 г. производственият капацитет, който е започнал производство за търговски цели на или след тази дата и е с емисии над 550 грама CO₂ от изкопаеми горива за kWh електроенергия не се ангажира, нито получава плащания или задължения за бъдещи плащания в рамките на механизъм за осигуряване на капацитет;
- б) най-късно от 1 юли 2025 г. производственият капацитет, който е започнал производство за търговски цели преди 4 юли 2019 г. и е с емисии над 550 грама CO₂ от изкопаеми горива за kWh електроенергия и над 350 килограма CO₂ от изкопаеми горива средно на година за инсталирана мощност в kW не се ангажира, нито получава плащания или задължения за бъдещи плащания в рамките на механизъм за осигуряване на капацитет.

Нормите за допустими емисии от 550 грама CO₂ от изкопаеми горива за kWh електроенергия и ограничението от 350 килограма CO₂ от изкопаеми горива средно на година за инсталирана мощност в kW, посочени в първа алинея, букви а) и б) се изчисляват въз основа на проектния КПД на генераторната единица, което означава нетна ефикасност при номинален капацитет съгласно относимите стандарти на Международната организация по стандартизация.

До 5 януари 2020 г. ACER публикува становище, в което предоставя технически насоки, свързани с изчисляването на посочените в алинея 1 стойности.

5. Държавите членки, прилагашки механизми за осигуряване на капацитет към 4 юли 2019 г., адаптират своите механизми, така че те да са в съответствие с глава 4, без да се засягат ангажиментите или договорите, сключени преди 31 декември 2019 г.

Член 23

Оценка на адекватността на европейските ресурси

1. В оценката на адекватността на европейските ресурси се посочват опасенията относно адекватността на ресурсите, като се оценява цялостната адекватност на електроенергийната система за задоволяване на текущото и планираното търсене на електроенергия на нивото на Съюза, на нивото на държавите членки и на нивото на отделните пазарни зони, по целесъобразност. Оценката на адекватността на европейските ресурси обхваща период от една година в рамките на даден десетгодишен период, считано от датата на въпросната оценка.

2. Оценката на адекватността на европейските ресурси се извършва от ЕМОПС за електроенергия.

3. До 5 януари 2020 г. ЕМОПС за електроенергия представя на Групата за координация в областта на електроенергетиката, създадена съгласно член 1 от решение на Комисията от 15 ноември 2012 г. ⁽²¹⁾ и на ACER проект на методика за оценка на адекватността на европейските ресурси въз основа на принципите, предвидени в параграф 5 от настоящия член.

4. Операторите на преносни системи предоставят на ЕМОПС за електроенергия данните, от които се нуждае, за да извършва оценката на адекватността на европейските ресурси.

ЕМОПС за електроенергия извършва оценката на адекватността на европейските ресурси ежегодно. Производителите на електроенергия и други участници на пазара представят на операторите на преносни системи данни относно очакваното използване на производствените ресурси, като отчитат наличието на първични ресурси и подходящи сценарии за планираното търсене и предлагане.

5. Оценката на адекватността на европейските ресурси се прави въз основа на прозрачна методика, която гарантира, че оценката:

- а) да се извършва на равнището на всяка пазарна зона, като се обхващат най-малко всички държави членки;
- б) да се основава на подходящи централни референтни сценарии за прогнозираното търсене и предлагане, включително икономическа оценка на вероятността за излизане от експлоатация, спиране на експлоатацията, изграждане на нови генериращи мощности и мерки за постигане на целите за енергийната ефективност и за свързаност между електроенергийните системи и подходяща чувствителност на екстремни метеорологични събития, хидроложки условия, цените на едро и развитието на цената на въглеродните емисии;
- в) да съдържа отделни сценарии, отразяващи различните вероятности за възникване на опасения относно адекватността на ресурсите, за чието отстраняване са разработени различните видове механизми за осигуряване на капацитет;

⁽²¹⁾ Решение на Комисията от 15 ноември 2012 г. за създаване на Група за координация в областта на електроенергетиката (ОВ С 353, 17.11.2012 г., стр. 2).

- г) да е надлежно съобразена с приноса на всички ресурси, включително сегашните и бъдещите възможности за производство, съхраняването на енергията, секторната интеграция, оптимизацията на потреблението и възможностите за внос и износ, както и с техния принос за гъвкава експлоатация на системата;
 - д) да предвижда вероятното въздействие на мерките, посочени в член 20, параграф 3;
 - е) да включва варианти без съществуващи или бъдещи механизми за осигуряване на капацитет, и където е приложимо, вариант с такива механизми;
 - ж) да се основава на пазарен модел, в който се използва основан на потоците подход, когато е приложим такъв;
 - з) да е с прилагане на изчисления за вероятността;
 - и) да прилага единен инструмент за моделиране;
 - й) включва най-малко на следните показатели, посочени в член 25:
 - „очаквана непредоставена електроенергия“, и
 - „очаквани загуби от прекъсване на електроснабдяването“;
 - к) да разкрива източниците за възможни опасения за адекватността на ресурсите, по-специално дали те представляват мрежово или ресурсно ограничение или и двете;
 - л) да отчита действителното развитие на мрежата;
 - м) да гарантира, че националните производствени характеристики, търсенето, гъвкавостта и съхраняването на енергия, наличието на първични ресурси и равнището на междусистемна свързаност са надлежно взети предвид.
6. До 5 януари 2020 г. ЕМОПС за електроенергия представя на ACER проект на методика за изчисляване на:
- а) стойността на загубите от прекъсване на електроснабдяването;
 - б) „разходи за въвеждане на нови мощности“ (cost of new entry) в производството или в оптимизацията на потреблението; и
 - в) нормата за надеждност, посочена в член 25.

Методиката се основава на прозрачни, обективни и проверими критерии.

7. Предложенията по параграфи 3 и 6 за проекта на методика, сценариите, чувствителността и допусканията, на които те се основават, и резултатите от оценката на адекватността на европейските ресурси съгласно параграф 4 подлежат на предварителната консултация с държавите членки, Групата за координация в областта на електроенергетиката и съответните заинтересовани страни и на одобрение от ACER съгласно процедурата, посочена в член 27.

Член 24

Оценки на адекватността на националните ресурси

1. Оценките на адекватността на националните ресурси имат регионален обхват и се основават на методиката, посочена в член 23, параграф 3, и по-специално в член 23, параграф 5, букви б) — м).

Оценките на адекватността на националните ресурси съдържат референтните централни сценарии, съгласно посоченото в член 23, параграф 5, буква б).

Оценките на адекватността на националните ресурси може да вземат предвид допълнителна чувствителност освен тази, посочена в член 23, параграф 5, буква б). В такива случаи в оценките на адекватността на националните ресурси може:

- а) да се правят допускания, при които да се отчитат особеностите на националното търсене и предлагане на електроенергия;
- б) да се използват инструменти и съгласувани скоростни данни, които са в допълнение на използваните от ЕМОПС за електроенергия за оценка на адекватността на европейските ресурси.

В допълнение към това при оценяването на приноса на доставчиците на капацитет, разположени в друга държава членка за сигурността на доставките на обхванатите от тях пазарни зони, в оценките на адекватността на националните ресурси се използва методиката, предвидена в член 26, параграф 11, буква а).

2. До оценките на адекватността на националните ресурси и когато е приложимо, до оценката на адекватността на европейските ресурси и становището на ACER по параграф 3 се осигурява публичен достъп.

3. Когато при оценката на адекватността на националните ресурси се установи опасение за адекватността във връзка с дадена пазарна зона, което не е било установено при оценката на адекватността на европейските ресурси, оценката на адекватността на националните ресурси включва причините за разликите между двете оценки на адекватността на ресурсите, в това число и подробности за използваната чувствителност и съответните заложи допускания. Държавите членки публикуват тази оценка и я представят на ACER.

В срок от два месеца след получаването на доклада ACER предоставя становище относно това дали разликите между националните и европейската оценка на адекватността на ресурсите са обосновани.

Органът, компетентен за оценката на адекватността на националните ресурси взема надлежно предвид становището на ACER и, когато е необходимо, променя своята окончателна оценка. Ако реши да не вземе напълно предвид становището на ACER, той публикува подробно мотивиран доклад.

Член 25

Норма за надеждност

1. Когато прилагат механизми за осигуряване на капацитет, държавите членки въвеждат норма за надеждност. Нормата за надеждност посочва по прозрачен начин необходимото равнище на сигурност на доставките за държавата членка. По отношение на трансграничните пазарни зони тези норми за надеждност се определят съвместно от съответните органи.

2. По предложение на регулаторните органи нормата за надеждност се задава от държавата членка или от компетентен орган, определен от държавата членка. Нормата за надеждност се определя въз основа на посочената в член 23, параграф 6 методика.

3. Стойността на нормата за надеждност се изчислява, като се използва най-малко стойността на загубите от прекъсване на електроснабдяването, както и стойността на разходите за нов вход за даден срок, и се изразява като „очаквана непредоставена електроенергия“ и „очаквани загуби от прекъсване на електроснабдяването“.

4. Когато се прилагат механизми за осигуряване на капацитет, параметрите, определящи размера на капацитета, набавен в механизма за осигуряване на капацитет, се одобряват от държавата членка или от компетентен орган, определен от държавата членка въз основа на предложение на регулаторния орган.

Член 26

Трансгранично участие в механизми за осигуряване на капацитет

1. Механизмите за осигуряване на капацитет, които са различни от стратегически резерви, и когато това е технически изпълнимо, стратегическите резерви са отворени за пряко трансгранично участие на доставчиците на капацитет, разположени в други държави членки, при спазване на предвидените в настоящия член условия.

2. Държавите членки гарантират, че чуждестранен капацитет, който е в състояние да предостави равностойни на националния капацитет технически характеристики, има възможност да участва в същия конкурентен процес, както националният. Когато механизмите за осигуряване на капацитет функционират от 4 юли 2019 г., държавите членки могат да разрешат пряко участие в същия конкурентен процес на междусистемните електропроводи като чуждестранен капацитет за максимум четири години, считано от 4 юли 2019 г. или две години след одобряването на методиките, посочени в параграф 11, което от двете настъпи първо.

Държавите членки могат да изискват чуждестранният капацитет да бъде разположен в държава членка с пряка мрежова връзка между тази държава членка и държавата членка, която прилага механизма.

3. Държавите членки не лишават капацитета, който е на тяхната територия, от участие в механизми на други държави членки за осигуряване на капацитет.

4. Трансграничното участие в механизми за осигуряване на капацитет не трябва да променя или да се отразява другояче на междузоновите графици или на физическите потоци между държавите членки. Тези графици и потоци се определят единствено от резултата от разпределянето на капацитета съгласно член 16.

5. Доставчиците на капацитет могат да участват в повече от един механизъм за осигуряване на капацитет.

Когато доставчиците на капацитет участват в повече от един механизъм за осигуряване на капацитет за един и същ срок на доставяне, те участват до очакваното наличие на междусистемни свързаности и вероятността за съвпадение на извънредно натоварване между системата, в която се прилага механизмът, и системата, в която се намира чуждестранният капацитет в съответствие с методиката, посочена в параграф 11, буква а).

6. Доставчиците на капацитет са задължени да извършват плащания за неналичие по отношение на периоди, през които техния капацитет не е на разположение.

Когато доставчиците на капацитет участват в повече от един механизъм за осигуряване на капацитет за един и същ срок на доставяне, те са задължени да извършат множество плащания за неналичие, когато не са в състояние да изпълнят множество задължения.

7. За целите на предоставянето на препоръка на операторите на преносни системи регионалните координационни центрове, създадени съгласно член 35, ежегодно изчисляват максималния входен капацитет, който е на разположение за участието на чуждестранен капацитет. При това изчисление се вземат предвид очакваното наличие на междусистемна свързаност и вероятността за съвпадение на извънредно натоварване в системата, в която се прилага механизмът, и системата, в която се намира чуждестранният капацитет. Такова изчисление се изисква за всяка една граница между пазарни зони.

Операторите на преносни системи ежегодно определят максималния входен капацитет, който е на разположение за участието на чуждестранен капацитет, въз основа на препоръката на регионалния координационен център.

8. Държавите членки гарантират, че входният капацитет, посочен в параграф 7, се разпределя на отговарящи на условията доставчици на капацитет по прозрачен, пазарен и недискриминационен начин.

9. Когато механизмите за осигуряване на капацитет позволяват трансгранично участие в две съседни държави членки, всички приходи, възникващи вследствие на разпределянето, посочено в параграф 8, се начисляват на съответните оператори на преносни системи и се разпределят между тях в съответствие с методиката, посочена в параграф 11, буква б) от настоящия член, или в съответствие с обща методика, одобрена от двата съответни регулаторни органа. Ако съседната държава членка не прилага механизъм за осигуряване на капацитет или прилага механизъм за осигуряване на капацитет, който не е отворен за трансгранично участие, делът на приходите се одобрява от компетентния национален орган на държавата членка, в която се прилага механизмът за осигуряване на капацитет, след като се поиска становище от регулаторните органи на съседните държави членки. Операторите на преносни системи използват приходите от това за целите, посочени в член 19, параграф 2.

10. Операторът на преносната система, където се намира чуждестранният капацитет:

а) установява дали заинтересованите доставчици на капацитет могат да предоставят техническите характеристики, изисквани за механизма за осигуряване на капацитет, в който възнамеряват да участват, и вписва отговарящите на условията доставчици на капацитет в създаден за целта регистър;

б) извършва проверки за наличие;

в) уведомява оператора на преносна система в държавата членка, в която се прилага механизмът за осигуряване на капацитет, за информацията, получена по букви а) и б) от настоящата алинея и по втора алинея.

Съответният доставчик на капацитет уведомява без забавяне оператора на преносна система за своето участие в механизъм за чуждестранен капацитет.

11. До 5 юли 2020 г. ЕМОПС за електроенергия представя на ACER:

а) методика за изчисляване на максималния входен капацитет за трансгранично участие, посочен в параграф 7;

- б) методика за разпределяне на приходите, посочени в параграф 9;
- в) общи правила за извършване на проверки за наличие, посочени в параграф 10, буква б);
- г) общи правила за определяне дали се дължи плащане за неналичие;
- д) условия за воденето на регистъра, посочен в параграф 10, буква а);
- е) общи правила за установяване на капацитет, допустим за участие в механизъм за осигуряване на капацитет, съгласно посоченото в параграф 10, буква а);

Предложението подлежи на предварителна консултация и одобрение от страна на ACER в съответствие с в член 27.

12. Съответните регулаторни органи проверяват дали стойностите за капацитета са изчислени в съответствие в методиката, посочена в параграф 11, буква а).

13. Регулаторните органи гарантират, че трансграничното участие в механизми за осигуряване на капацитет се организира по ефективен и недискриминационен начин. Те предвиждат по-специално подходящи административни мерки за правоприлагане по отношение на трансграничните плащания за неналичие.

14. Капацитетите, разпределени в съответствие с параграф 8, могат да бъдат прехвърляни между отговарящите на условията доставчици на капацитет. Отговарящите на условията доставчици на капацитет уведомяват регистъра за всяко такова прехвърляне съгласно посоченото в параграф 10, буква а).

15. До 5 юли 2021 г. ЕМОПС за електроенергия създава и води регистъра, посочен в параграф 10, буква а). Регистърът е отворен за всички отговарящи на условията доставчици на капацитет, системите, прилагащи механизмите за осигуряване на капацитет и техните оператори на преносни системи.

Член 27

Процедура за одобрение

1. При позоваване на настоящия член се прилага процедурата, посочена в параграфи 2, 3 и 4 за одобряването на предложения, представени от ЕМОПС за електроенергия.
2. Преди да представи предложение, ЕМОПС за електроенергия провежда консултация с участието на всички съответни заинтересовани страни, включително регулаторни органи и други национални органи. В своето предложение ЕМОПС за електроенергия взема надлежно предвид резултатите от посочената консултация.
3. В срок от три месеца от получаване на посоченото в параграф 1 предложение ACER или го одобрява, или го изменя. В случай, че го изменя ACER се консултира с ЕМОПС за електроенергия преди да одобри измененото предложение. ACER публикува одобреното на своя уебсайт в срок от три месеца от получаване на предложените документи.
4. ACER може да поиска промени в одобреното предложение по всяко време. В срок от шест месеца от датата на получаване на такова искане ЕМОПС за електроенергия представя на ACER проект за предложените промени. В срок от три месеца от приемане на проекта ACER изменя или одобрява промените и ги публикува на своя уебсайт.

ГЛАВА V

ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПРЕНΟΣНИТЕ СИСТЕМИ

Член 28

Европейска мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия

1. Операторите на преносни системи си сътрудничат на равнището на Съюза посредством ЕМОПС за електроенергия, за да се съдейства за завършването и функционирането на вътрешния пазар на електроенергия, както и за междузоновата търговия, и да се гарантират оптималното управление, координираната експлоатация и стабилната техническа еволюция на европейската мрежа за пренос на електроенергия.

2. При изпълнението на своите функции съгласно правото на Съюза, ЕМОПС за електроенергия действа с цел да бъде създаден добре функциониращ и интегриран вътрешен пазар за електроенергия и допринася за ефикасното и устойчиво постигане на целите, посочени в рамката за политиките в областта на климата и енергетиката, обхващаща периода 2020—2030 г., като по-специално допринася за ефикасната интеграция на електроенергията, произведена от възобновяеми енергийни източници, и за повишаване на енергийната ефективност, като същевременно запазва сигурността на системата. ЕМОПС за електроенергия разполага с необходимите човешки и финансови ресурси, за да изпълнява задълженията си.

Член 29

Създаване на ЕМОПС за електроенергия

1. Операторите на преносни системи за електроенергия предоставят на Комисията и на ACER всеки проект за изменения на устава, списъка на членовете или на правилника за дейността на ЕМОПС за електроенергия.
2. В срок от два месеца от получаването на проекта за изменения на устава, списъка на членовете или на правилника за дейността и след консултация с организациите, които представляват всички заинтересовани страни, и по-специално с ползвателите на системата, включително клиентите, ACER предоставя на Комисията становище относно проекта за изменения на устава, списъка на членовете или на правилника за дейността.
3. Комисията дава становището си по проекта за изменения на устава, списъка на членовете или на правилника за дейността, като взема предвид становището на ACER, съгласно предвиденото в параграф 2, и в срок от три месеца от получаването на становището на ACER.
4. В срок от три месеца от получаването на благоприятно становище на Комисията операторите на преносни системи приемат и публикуват изменения устав или правилник за дейността.
5. Документите, посочени в параграф 1, се предоставят на Комисията и ACER в случай на промени в тях или по мотивирано искане на Комисията или на ACER. Комисията и ACER дават становище в съответствие с параграфи 2, 3 и 4.

Член 30

Задачи на ЕМОПС за електроенергия

1. ЕМОПС за електроенергия:
 - а) разработва мрежови кодекси в областите, посочени в член 59, параграфи 1 и 2, с оглед постигане на целите, посочени в член 28;
 - б) приема и публикува необвързващ десетгодишен план за развитие на мрежата в рамките на целия Съюз (план за развитие на мрежата в целия Съюз) на всеки две години;
 - в) подготвя и приема предложения във връзка с оценката на адекватността на европейските ресурси съгласно член 23 и за техническите спецификации за трансгранично участие в механизми за осигуряване на капацитет съгласно член 26, параграф 11;
 - г) приема препоръки относно координацията на техническото сътрудничество между оператори на преносни системи от Съюза и оператори на преносни системи от трети държави;
 - д) приема рамка за сътрудничество и координация между регионалните координационни центрове;
 - е) приема предложение за определяне на региона на експлоатация на системата в съответствие с член 36;
 - ж) си сътрудничи с операторите на разпределителни системи и с ООРСЕС;
 - з) насърчава цифровизацията на преносните мрежи, включително внедряване на интелигентни мрежи, ефикасно събиране на данни в реално време и прилагане на интелигентни измервателни системи;
 - и) приема инструменти за съвместна експлоатация на мрежата с оглед осигуряване на координация при експлоатация на мрежата в нормални и извънредни условия, включително обща скала за класификация на аварии и планове за научноизследователска дейност, включително изпълнението на тези планове чрез ефективна научноизследователска програма. Тези инструменти наред с другото посочват конкретно:
 - и) информацията, включително подходяща информация за ден напред, в рамките на деня и в реално време, която да е полезна за подобряване на оперативното координиране, както и оптимална честота за събиране и споделяне на тази информация;

- ii) технологичната платформа за обмен на информация в реално време и където е подходящо, технологичните платформи за събирането, обработката и предаването на другата информация, посочена в подточка i), както и за прилагане на процедурите, с които би могло да се засили оперативното координиране между операторите на преносни системи с оглед тази координация да обхване целия Съюз;
 - iii) начина, по който операторите на преносни системи предоставят оперативната информация на останалите оператори на преносни системи или на всяка структура, която е надлежно упълномощена да ги подпомага за постигане на оперативно координиране, и на ACER; и
 - iv) тези оператори на преносни системи определят звено за контакт, което да отговаря на запитванията относно такава информация от други оператори на преносни системи или от всяка структура, която е надлежно упълномощена съгласно посоченото в подточка iii), или от ACER;
- й) приема годишна работна програма;
- к) допринася за определянето на изисквания за оперативна съвместимост и недискриминационни и прозрачни процедури за достъп до данните, съгласно предвиденото в член 24 от Директива (ЕС) 2019/944;
- л) приема годишен доклад;
- м) изготвя и приема сезонни оценки за адекватността съгласно член 9 параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/941;
- н) насърчава киберсигурността и защитата на данните, в сътрудничество със съответните органи и регулираните субекти;
- о) взема предвид развитието на оптимизацията на потреблението при изпълнението на своите задачи.
2. ЕМОПС за електроенергия докладва на ACER установените недостатъци във връзка със създаването и функционирането на регионални координационни центрове.
3. ЕМОПС за електроенергия публикува протоколите от заседанията на своето събрание, своя управителен съвет и своите комитети, като редовно предоставя на обществеността информация за решенията, които взема, и за дейността си.
4. Годишната работна програма по параграф 1, буква з) включва списък и описание на мрежовите кодекси, които да се подготвят, план за координиране на експлоатацията на мрежата и научноизследователски и развойни дейности, които да се осъществят през тази година, както и примерен график.
5. ЕМОПС за електроенергия предоставя информацията, искана от ACER за изпълнение на задачите ѝ съгласно член 32, параграф 1. За да позволят на ЕМОПС за електроенергия да изпълни това изискване, операторите на преносни системи предоставят на ЕМОПС за електроенергия необходимата информация.
6. По искане на Комисията ЕМОПС за електроенергия изразява пред Комисията своето мнение относно приемането на насоките, посочени в член 61.

Член 31

Консултации

1. Докато подготвя предложенията съгласно задачите, посочени в член 30, параграф 1, ЕМОПС за електроенергия провежда обстоен процес на консултации на ранен етап, и по открит и прозрачен начин. Процесът на консултации трябва да бъде структуриран по начин, позволяващ да се вземат предвид коментарите на заинтересованите страни преди окончателното приемане на предложението, както и по открит и прозрачен начин с участието на всички съответни заинтересовани страни и особено на организациите, в които са представени тези заинтересовани страни в съответствие с правилника за дейността, посочен в член 29. В посочените консултации участват и регулаторните органи и други национални органи, предприятия за доставка и производство на електроенергия, ползватели на системата, включително клиенти, оператори на разпределителни системи, включително съответните промишлени асоциации, технически органи и платформи на заинтересовани страни. Тези консултации имат за цел установяване на възгледите и предложенията на всички заинтересовани страни по време на процеса на вземане на решения.
2. Всички документи и протоколи от заседанията, свързани с консултациите, посочени в параграф 1, се правят публично достояние.

3. Преди да приеме предложения съгласно член 30, параграф 1, ЕМОПС за електроенергия посочва как са били взети под внимание становищата, получени по време на консултацията. Когато становищата не са били взети под внимание, тя излага основанията за това.

Член 32

Мониторинг от ACER

1. ACER наблюдава изпълнението на задачите на ЕМОПС за електроенергия, посочени в член 30, параграфи 1, 2 и 3, и докладва за резултатите на Комисията.

ACER наблюдава прилагането от ЕМОПС за електроенергия на мрежовите кодекси, разработени съгласно член 59. В случаите, когато ЕМОПС за електроенергия не е приложил такива мрежови кодекси, ACER изисква от ЕМОПС за електроенергия да представи надлежно мотивирано обяснение относно причините за това. ACER информира Комисията за това обяснение и представя своето становище по него.

ACER наблюдава и анализира прилагането на мрежовите кодекси и насоките, приети от Комисията в съответствие с член 58, параграф 1, и тяхното въздействие върху хармонизирането на приложимите правила, целящи улесняване на интегрирането на пазара, както и върху недискриминацията, ефективната конкуренция и ефикасното функциониране на пазара, и докладва на Комисията.

2. ЕМОПС за електроенергия внася в ACER за становище проекта на плана за развитие на мрежата в целия Съюз и проекта на годишната работна програма, включително информацията относно процеса на консултация и другите документи, посочени в член 30, параграф 1.

Когато счита, че проектът на годишна работна програма или проектът на плана за развитие на мрежата в целия Съюз, предоставени от ЕМОПС за електроенергия, не допринасят за недискриминацията, ефективната конкуренция, ефикасното функциониране на пазара или за задоволителна степен на трансгранична свързаност на мрежите, отворени за достъп за трети страни, ACER предоставя надлежно мотивирано становище, както и препоръки до ЕМОПС за електроенергия и до Комисията в срок от два месеца от получаването им.

Член 33

Разходи

Разходите, свързани с дейностите на ЕМОПС за електроенергия, посочени в членове 28—32 и 58—61 от настоящия регламент и в член 11 от Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁽²²⁾, се поемат от операторите на преносни системи и се вземат предвид при изчисляване на тарифите. Регулаторните органи одобряват тези разходи единствено ако те са обосновани и пропорционални.

Член 34

Регионално сътрудничество между операторите на преносни системи

1. Операторите на преносни системи установяват регионално сътрудничество в рамките на ЕМОПС за електроенергия, за да допринасят за дейностите, посочени в член 30, параграфи 1, 2 и 3. По-специално те публикуват регионален инвестиционен план на всеки две години и могат да вземат инвестиционни решения на основата на регионалния инвестиционен план. ЕМОПС за електроенергия насърчава сътрудничеството между операторите на преносни системи на регионално равнище, осигуряващо оперативна съвместимост, комуникации и наблюдение на регионалните характеристики в тези области, които все още не са хармонизирани на равнището на Съюза.

2. Операторите на преносни системи насърчават постигането на оперативни договорености, за да бъде осигурено оптимално управление на мрежата, и насърчават развитието на енергийния обмен, координираното разпределяне на трансграничен капацитет чрез недискриминационни пазарно обусловени решения и като отдават дължимото внимание на специфичните предимства на имплицитните търгове за краткосрочно разпределяне, и насърчават интегрирането на механизмите за балансиране и за резервна мощност.

⁽²²⁾ Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2013 г. относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура и за отмяна на Решение № 1364/2006/ЕО, както и за изменение на регламенти (ЕО) № 713/2009, (ЕО) № 714/2009 и (ЕО) № 715/2009 (ОВ L 115, 25.4.2013 г., стр. 39).

3. С оглед постигане на целите, установени в параграфи 1 и 2, географската област, която всяка структура за регионално сътрудничество обхваща, може да бъде установена от Комисията, като се вземат предвид съществуващите структури за регионално сътрудничество. Всяка държава членка може да насърчава сътрудничество в повече от една географска област.

На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 68, за допълване на настоящия регламент като установи географската област, обхващана от всяка структура за регионално сътрудничество. За тази цел Комисията се консултира с регулаторните органи, ACER и ЕМОПС за електроенергия.

Делегираните актове, посочени в настоящия параграф, не засягат член 36.

Член 35

Създаване и мисия на регионалните координационни центрове

1. До 5 юли 2020 г. всички оператори на преносни системи в региона на експлоатация на системата представят предложение за създаването на регионални координационни центрове на съответните регулаторни органи в съответствие с критериите, посочени в настоящата глава.

Регулаторните органи в региона на експлоатация на системата преглеждат и одобряват предложението.

Предложението включва най-малко следните елементи:

- а) държавата членка, в която се разполага бъдещото седалище на регионалните координационни центрове, и участващите оператори на преносни системи;
- б) организационните, финансовите и оперативните договорености, необходими за осигуряването на ефикасна, сигурна и надеждна експлоатация на взаимосвързаната преносна система;
- в) план за изпълнение за започването на дейността на регионалните координационни центрове;
- г) уставите и процедурните правилници на регионалните координационни центрове;
- д) описание на процесите на сътрудничество в съответствие с член 38;
- е) описание на договореностите относно отговорността на регионалните координационни центрове в съответствие с член 47;
- ж) при поддържане на два регионални координационни центъра на ротационен принцип в съответствие с член 36, параграф 2, описание на договореностите за предоставяне на ясни отговорности на тези регионални координационни центрове и процедури във връзка с изпълнението на техните задачи.

2. След като регулаторните органи одобрят предложението по параграф 1, регионалните координационни центрове заменят регионалните координатори по сигурността, създадени съгласно насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009, и влизат в сила до 1 юли 2022 г.

3. Регионалните координационни центрове имат една от правните форми, посочени в приложение II към Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²³⁾.

4. При изпълнението на своите задачи съгласно правото на Съюза регионалните координационни центрове действат независимо от отделните национални интереси и от интересите на операторите на преносни системи.

5. Регионалните координационни центрове допълват ролята на операторите на преносни системи, като изпълняват задачите от регионално значение, възложени им в съответствие с член 37. Операторите на преносни системи отговарят за управлението на потоците на електроенергия и за гарантирането на сигурна, надеждна и ефикасна електроенергийна система в съответствие с член 40, параграф 1, буква г) от Директива (ЕС) 2019/944.

⁽²³⁾ Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г. относно някои аспекти на дружественото право (ОВ L 169, 30.6.2017 г., стр. 46).

Член 36

Географски обхват на регионалните координационни центрове

1. До 5 януари 2020 г. ЕМОПС за електроенергия представя на ACER предложение, в което се уточнява кои оператори на преносни системи, пазарни зони, граници на пазарни зони, региони на изчисляване на капацитета и региони за координиране на изключването на електроснабдяването са обхванати от всеки от регионите на експлоатация на системата. В предложението се взема предвид топологията на мрежата, включително степента на междусистемна свързаност и взаимозависимост на електроенергийната система във връзка с потоците и размера на региона, който обхваща поне един регион за изчисляване на капацитета.
2. Операторите на преносни системи в региона на експлоатация на системата участват в регионалния координационен център, установен в този регион. В изключителни обстоятелства, когато контролната зона на оператор на преносна система е част от различни синхронни зони, операторът на преносна система може да участва в два регионални координационни центъра. За границите на пазарни зони, които са съседни на регионите на експлоатация на системата, предложението по параграф 1 уточнява как да се осъществява координацията между регионалните координационни центрове за тези граници. За синхронната зона на континентална Европа, където дейностите на два регионални координационни центъра могат да се припокриват в даден регион на експлоатация на системата, операторите на преносни системи от този регион на експлоатация на системата вземат решение дали да определят единен регионален координационен център в този регион или двата регионални координационни центъра да изпълняват някои или всички задачи от регионално значение в целия регион на експлоатация на системата, на ротационен принцип, а други задачи да се изпълняват от единен, специално определен регионален координационен център.
3. В срок от три месеца от датата на получаване на предложението по параграф 1 относно определяне на регионите на експлоатация на системата ACER или го одобрява, или предлага изменения в него. Във втория случай ACER се консултира с ЕМОПС за електроенергия преди да приеме измененията. Приетото предложение се публикува на уебсайта на ACER.
4. Съответните оператори на преносни системи могат да представят на ACER предложение за промяна на регионите на експлоатация на системата, установени съгласно параграф 1. Прилага се процесът по параграф 3.

Член 37

Задачи на регионалните координационни центрове

1. Всеки регионален координационен център изпълнява най-малко всички изброени по-долу задачи от регионално значение в целия регион на експлоатация на системата, в който е създаден:
 - а) извършва координираното изчисляване на капацитета в съответствие с методиките, изготвени съгласно насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009;
 - б) извършва координирания анализ на сигурността в съответствие с методиките, изготвени съгласно насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009;
 - в) създава модели на обща електроенергийна мрежа в съответствие с методиките и процедурите, изготвени съгласно насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009;
 - г) оказва подкрепа за оценката на съгласуваността на плановете на операторите на преносни системи за защита и възстановяване в съответствие с процедурата, посочена в мрежовия кодекс относно извънредните ситуации и възстановяването на електроснабдяването, приет въз основа на член 6, параграф 11 от Регламент (ЕО) 714/2009;
 - д) прави регионални прогнози за една седмица напред за адекватността на системата най-малко един ден напред и подготовка на действията за намаляване на риска в съответствие с методиката, посочена в член 8 от Регламент (ЕС) 2019/941, и процедурите, посочени в насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009;
 - е) осъществява регионална координация на планирането на изключванията на електрозахранването в съответствие с процедурите и методиките, посочени в насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009;
 - ж) обучение и сертифициране на персонала на регионалните координационни центрове;
 - з) оказва подкрепа за координацията и оптимизацията на възстановяването в региона съгласно искането на операторите на преносни системи;

- и) изготвя анализ и докладва след операции и смущения;
- й) извършва регионално оразмеряване на резервния капацитет;
- к) улеснява възлагането в региона на поръчки за балансиращ капацитет;
- л) подпомага на операторите на преносни системи, по тяхно искане, за оптимизиране на спогодбите между операторите на преносни системи;
- м) извършва задачи, свързани с установяването на регионални сценарии при криза в електроснабдяването, ако и доколкото те са делегирани на регионалните координационни центрове съгласно член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/941;
- н) извършва задачи, свързани със сезонни прогнози за адекватността, ако и доколкото те са делегирани на регионални координационни центрове съгласно член 9, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/941;
- о) изчислява стойността на максималния входен капацитет, който е на разположение за участието на чуждестранен капацитет в механизми за осигуряване на капацитет, за целите на изготвянето на препоръка съгласно член 26, параграф 7;
- п) извършва задачи, свързани с подкрепа на операторите на преносни системи за установяване на потребностите от нов преносен капацитет, от модернизиране на съществуващия преносен капацитет или от техните алтернативи, като те се представят на регионалните групи, създадени по силата на Регламент (ЕС) № 347/2013, и се включват в десетгодишния план за развитие на мрежата, посочен в член 51 от Директива (ЕС) 2019/944.

Посочените в първа алинея задачи са изложени по-подробно в приложение I.

2. Въз основа на предложение на Комисията или на държава членка, комитетът, създаден съгласно член 68 от Директива (ЕС) 2019/944, изготвя становище относно възлагането на нови консултативни задачи на регионалните координационни центрове. Когато посоченият комитет даде положително становище за възлагане на нови консултативни задачи, регионалните координационни центрове изпълняват тези задачи въз основа на предложение, изготвено от ЕМОПС за електроенергия и одобрено от ACER в съответствие с процедурата, посочена в член 27.

3. Операторите на преносни системи предоставят на своите регионални координационни центрове информацията, която им е необходима за изпълнение на техните функции.

4. Регионалните координационни центрове предоставят на операторите на преносни системи от региона на експлоатация на системата информацията, която им е необходима за изпълнение на координираните действия и препоръките, изготвени от регионалните координационни центрове.

5. За задачите по настоящия член, които не са обхванати от съответните мрежови кодекси или насоки, ЕМОПС за електроенергия изготвя предложение в съответствие с процедурата по член 27. Регионалните координационни центрове изпълняват тези задачи въз основа на предложение, одобрено от ACER.

Член 38

Сътрудничество в рамките на и между регионалните координационни центрове

Ежедневната координация в рамките на и между регионалните координационни центрове се управлява чрез процеси на сътрудничество между операторите на преносни системи от региона, включително договореностите за координация между регионалните координационни центрове, когато това е целесъобразно. Процесите на сътрудничество се основават на:

- а) правила за работа, с цел да бъдат взети предвид аспектите на планирането и дейността, имащи отношение към задачите, посочени в член 37;
- б) процедура за обмен на анализи и консултиране на предложенията на регионалните координационни центрове с операторите на преносни системи в региона на експлоатация на системата и съответните заинтересовани страни и с други регионални координационни центрове, по ефективен и приобщаващ начин, във връзка с изпълнението на техните оперативни задължения и задачи в съответствие с член 40, както и с други регионални координационни центрове;
- в) процедура за приемане на координирани действия и препоръки в съответствие с член 42;

Член 39

Правила за работа

1. Регионалните координационни центрове разработват правила за работа, които са ефикасни, приобщаващи, прозрачни и улесняващи постигането на консенсус с цел да бъдат разгледани аспектите на планирането и дейността във връзка със задачите, които трябва да се изпълнят, като вземат предвид по-специално особеностите на тези задачи и изискванията за тях, както е уточнено в приложение I. Регионалните координационни центрове също така разработват процес за преразглеждането на тези правила за работа.
2. Регионалните координационни центрове гарантират, че посочените в параграф 1 правила за работа съдържат правила за уведомяване на засегнатите страни.

Член 40

Процедура за консултации

1. Регионалните координационни центрове разработват процедура за организиране, във връзка с изпълнението на техните ежедневни оперативни задължения и задачи, на целесъобразни и редовни консултации с операторите на преносни системи в региона на експлоатация на системата, други регионални координационни центрове и със съответните заинтересовани страни. При необходимост се включват и регулаторни органи, за да се осигури възможност за разглеждане на въпроси по регулирането.
2. Регионалните координационни центрове се консултират с държавите членки в региона на експлоатация на системата и, при наличието на регионален форум, с техните регионални форуми, по въпроси от политическо значение с изключение на въпроси относно ежедневната дейност на регионалните координационни центрове и изпълнението на техните задачи. Регионалните координационни центрове вземат надлежно под внимание препоръките, отправени от държавите членки, както и, когато е приложимо, от техните регионални форуми.

Член 41

Прозрачност

1. Регионалните координационни центрове разработват процес на участие на заинтересованите страни и провеждат редовни срещи със заинтересованите страни за обсъждане на въпросите във връзка с ефикасното, сигурно и надеждно функциониране на взаимосвързаната система, както и за установяване на недостатъците и предлагане на подобрения.
2. ЕМОПС за електроенергия и регионалните координационни центрове работят при пълна прозрачност по отношение на заинтересованите страни и обществеността. Те публикуват всички относими документи на своите уебсайтове.

Член 42

Приемане и преглед на координирани действия и препоръки

1. Операторите на преносни системи в даден регион на експлоатация на системата разработват процедура за приемането и прегледа на координираните действия и препоръки, изготвени от регионалните координационни центрове в съответствие с критериите, посочени в параграфи 2, 3 и 4.
2. Регионалните координационни центрове изготвят координирани действия, адресирани до операторите на преносни системи, по отношение на задачите, посочени в член 37, параграф 1, букви а) и б). Операторите на преносни системи прилагат координираните действия, с изключение на случаите, когато изпълнението на координираните действия би довело до нарушение на ограниченията във връзка с оперативната сигурност, определени от всеки оператор на преносна система в съответствие с насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009.

Когато даден оператор на преносна система реши да не прилага координирано действие по причините, определени в настоящия параграф, той докладва по прозрачен и подробен начин и без ненужно забавяне причините до регионалния координационен център и до операторите на преносни системи от региона на експлоатация на системата. В такива случаи регионалният координационен център оценява въздействието на посоченото решение върху другите оператори на преносни системи от региона на експлоатация на системата и може да предложи различен набор от координирани действия, при спазване на процедурата, посочена в параграф 1.

3. Регионалните координационни центрове изготвят препоръки, адресирани до операторите на преносни системи, по отношение на задачите, изброени в член 37, параграф 1, букви в) — п) или възложени в съответствие с член 37, параграф 2.

Когато даден оператор на преносна система реши да се отклони от дадена препоръка съгласно посоченото в параграф 1 той представя обосновка за своето решение на регионалните координационни центрове и на другите оператори на преносни системи от региона на експлоатация на системата без ненужно забавяне.

4. Прегледът на координирани действия или на препоръка се извършва по искане на един или повече оператори на преносни системи от региона на експлоатация на системата. След прегледа на координираното действие или препоръката, регионалните координационни центрове потвърждават или променят съответната мярка.

5. Когато дадено координирано действие подлежи на преглед в съответствие с параграф 4 от настоящия член, искането за преглед не спира действието на координираното действие освен когато прилагането на координираното действие би довело до нарушение на ограниченията във връзка с оперативната сигурност, определени от всеки отделен оператор на преносна система в съответствие с насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009.

6. По предложение на държава членка или на Комисията и след консултация с комитета, създаден съгласно член 68 от Директива (ЕС) 2019/944, държавите членки в региона на експлоатация на системата могат да решат съвместно да предоставят правомощия за изготвянето на координирани действия на техния регионален координационен център с цел изпълнение на една или повече от задачите, предвидени в член 37, параграф 1, букви в) — п) от настоящия регламент.

Член 43

Управителен съвет на регионалните координационни центрове

1. Регионалните координационни центрове учредяват свой управителен съвет, който да приема мерки във връзка с управлението им и да наблюдава дейността им.

2. Управителният съвет се състои от членове, представляващи всички оператори на преносни системи, които участват в съответния регионален координационен център.

3. Управителният съвет отговаря за:

- а) изготвяне и одобряване на устава и процедурния правилник на регионалните координационни центрове;
- б) вземане на решения относно организационната структура и изпълнението им;
- в) изготвяне и одобряване на годишния бюджет;
- г) разработване и одобряване на съвместните процеси в съответствие с член 38.

4. Компетентностите на управителния съвет изключват тези, които са свързани с ежедневната дейност на регионалните координационни центрове и с изпълнението на техните задачи.

Член 44

Организационна структура

1. Операторите на преносни системи в региона на експлоатация на системата установяват организационната структура на регионалните координационни центрове, която подпомага безопасността на техните задачи.

Тяхната организационна структура определя:

- а) правомощията, задълженията и отговорностите на персонала;
- б) връзката и линиите за докладване между различните части и процеси в организацията.

2. Регионалните координационни центрове могат да създават регионални офиси, които да се занимават с подрегионални особености или определят подпомагащи регионални координационни центрове за ефикасното и надеждно изпълнение на техните задачи в случаи на доказана абсолютна необходимост от това.

Член 45

Оборудване и персонал

Регионалните координационни центрове се оборудват с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, които са необходими за изпълнение на задълженията им по настоящия регламент и изпълнение на техните задачи по независим и безпристрастен начин.

Член 46

Мониторинг и докладване

1. Регионалните координационни центрове въвеждат процес за непрекъснато наблюдение най-малко на:
 - a) оперативната им дейност;
 - b) изготвените координирани действия и препоръки, степента на прилагане на координираните действия и препоръките от операторите на преносни системи, както и постигнатите резултати;
 - в) ефективността и ефикасността за всяка една от задачите, за които те отговарят, и където е приложимо, ротацията на тези задачите.
2. Регионалните координационни центрове установяват своите разходи по прозрачен начин и ги докладват на ACER и на регулаторните органи в региона на експлоатация на системата.
3. Регионалните координационни центрове представят годишен доклад с резултатите от наблюдението по параграф 1, както и информация за своята дейност на ЕМОПС за електроенергия, ACER и регулаторните органи в региона на експлоатация на системата, както и на Групата за координация в областта на електроенергетиката.
4. Регионалните координационни центрове докладват за недостатъците, установени от тях в процеса на наблюдение съгласно параграф 1, на ЕМОПС за електроенергия, регулаторните органи в региона на експлоатация на системата и ACER, както и на другите компетентните органи на държавите членки, отговарящи за предотвратяването и управлението на ситуации при криза в електроснабдяването. Въз основа на този доклад съответните регулаторни органи в региона на експлоатация на системата могат да предложат на регионалните координационни центрове мерки за справяне с проблемите.
5. Без да се засягат необходимостта от запазване на сигурността и поверителността на търговската информация с чувствителен характер, регионалните координационни центрове оповестяват публично докладите, посочени в параграфи 3 и 4.

Член 47

Отговорност

В предложенията за създаване на регионални координационни центрове в съответствие с член 35 операторите на преносни системи в региона на експлоатация на системата включват необходимите стъпки за покриване на отговорността, свързана с изпълнението на задачите на регионалните координационни центрове. Прилаганият метод за осигуряване на покритието е съобразен с правния статут на регионалните координационни центрове и с равнището на предлаганото на пазара застрахователно покритие.

Член 48

Десетгодишен план за развитие на мрежата

1. Този план за развитие на мрежата в целия Съюз, посочен в член 30, параграф 1, буква б), включва моделиране на интегрираната мрежа, разработване на сценарии и оценка на устойчивостта на системата.

Планът за развитие на мрежата в целия Съюз, по-специално:

- a) се основава на националните инвестиционни планове, като се вземат предвид регионалните инвестиционни планове, посочени в член 34, параграф 1 от настоящия регламент, и ако е целесъобразно, съюзните аспекти на планирането на мрежите съгласно определеното в Регламент (ЕС) № 347/2013; той се подлага на анализ на разходите и ползите, като се използва методологията, установена съгласно определеното в член 11 от този регламент;

б) по отношение на трансграничните междусистемни електропроводи се основава на разумните потребности на различните ползватели на системата и включва дългосрочните ангажименти на инвеститори, посочени в членове 44 и 51 от Директива (ЕС) 2019/944; и

в) открива пропуски в инвестициите, по-специално по отношение на трансграничните капацитети.

По отношение на буква в) от първа алинея, може да се добави преглед на пречките пред укрепването на трансграничния капацитет на мрежата, които произтичат от различните процедури или практики за одобрение, като приложение към плана за развитие на мрежата в целия Съюз.

2. ACER представя становище относно националните десетгодишни планове за развитие на мрежата с оглед извършване на оценка на съответствието им с плана за развитие на мрежата в целия Съюз. Ако ACER установи несъответствия между даден национален десетгодишен план за развитие на мрежата и плана за развитие на мрежата в целия Съюз, тя препоръчва да се измени националният десетгодишен план за развитие на мрежата или планът за развитие на мрежата в целия Съюз, според случая. Ако такъв национален десетгодишен план за развитие на мрежата е изготвен в съответствие с член 51 от Директива (ЕС) 2019/944, ACER препоръчва на съответните регулаторни органи да изменят националния десетгодишен план за развитие на мрежата в съответствие с член 51, параграф 7 от посочената директива и да уведомят Комисията за това.

Член 49

Компенсаторен механизъм между операторите на преносни системи

1. Операторите на преносни системи получават компенсации за разходите по приема на трансгранични потоци електроенергия в техните мрежи.

2. Компенсациите, посочени в параграф 1, се изплащат от операторите на националните преносни системи, от които произхождат трансграничните потоци, и от системите, в които завършват тези потоци.

3. Изплащането на компенсации се извършва редовно по отношение на определен минал период от време. Когато е необходимо да бъдат отразени действителните разходи, се изплащат корекции на компенсациите със задна дата.

Първият период, за който трябва да се изплатят компенсации, се определя в насоките, посочени в член 61.

4. Комисията приема делегирани актове в съответствие с член 68 за допълване на настоящия регламент като посочва сумите, дължими като компенсации.

5. Размерът на приетите трансгранични потоци и размерът на трансграничните потоци, посочени като произхождащи от или завършващи в национални преносни системи, се определя на базата на физическите потоци електроенергия, действително измерени през определен период от време.

6. Разходите, направени в резултат на приема на трансгранични потоци, се установяват на базата на прогнозните дългосрочни средни пределни разходи, като се вземат предвид загубите, инвестициите в нова инфраструктура и съответна част от стойността на съществуващата инфраструктура, доколкото тази инфраструктура се използва за преноса на трансгранични потоци, и по-специално като се вземе предвид необходимостта от гарантиране на сигурността на доставките. Когато се установяват направените разходи, се използват стандартни методики за определяне на разходите. Ползите за дадена мрежа от приема на трансгранични потоци се вземат предвид, за да бъдат намалени получените компенсации.

7. Само за целите на компенсаторния механизъм между операторите на преносни системи, когато преносните системи на две или повече държави членки принадлежат отчасти или изцяло към един контролен блок, контролният блок като цяло се счита за принадлежащ към преносната мрежа на едната от съответните държави членки, с цел да се избегне считането на потоците в рамките на контролните блокове като трансгранични потоци съгласно член 2, параграф 2, буква б) и да се инициират компенсационни плащания съгласно параграф 1 от настоящия член. Регулаторните органи на съответните държави членки може да решат към коя държава членка се счита, че принадлежи контролният блок като цяло.

Член 50

Предоставяне на информация

1. Операторите на преносни системи въвеждат механизми за координация и информационен обмен с оглед гарантиране на сигурността на мрежите във връзка с управлението на претоварването.

2. Използваните от операторите на преносни системи стандарти за безопасност, експлоатация и планиране се огласяват. Публикуваната информация включва обща схема за изчисляване на общия преносен капацитет и маржа на надеждност на преноса, въз основа на електрическите и физическите характеристики на мрежата. Тези схеми подлежат на одобрение от страна на регулаторните органи.
3. Операторите на преносни системи публикуват прогнози за наличния преносен капацитет за всеки ден, като посочват дали определен наличен преносен капацитет вече е запазен. Тези публикации излизат на определени интервали преди деня на пренос и при всички случаи включват прогнози за седмица напред и за месец напред, както и количествени показания по отношение на очакваната надеждност на наличния капацитет.
4. Операторите на преносни системи публикуват релевантната информация за обобщената прогноза и фактическото търсене, за наличието и фактическото използване на генериращи и потребляващи мощности, за разполагаемостта и използването на мрежите и междусистемните електропроводи, за балансиращата мощност и резервния капацитет, както и за наличието на гъвкавост. По отношение на наличието и фактическото използване на малки генериращи и потребляващи мощности може да се използват обобщени прогнозни данни.
5. Съответните участници на пазара предоставят на операторите на преносни системи релевантните данни.
6. Предприятията за производство на електроенергия, които притежават или експлоатират генериращи мощности, сред които поне една инсталирана мощност от поне 250 MW, или които имат портфейл, включващ поне 400 MW генериращи мощности, съхраняват на разположение на регулаторния орган, националния орган по конкуренция и Комисията в продължение на пет години данните за всеки час и за всяка централа, които са необходими, за да се проверят всички оперативни решения за диспечеране и поведението на борсите за енергиен обмен, търговете за междусистемни електропроводи, пазарите на резервни мощности и пазарите „на гише“. Информацията за всеки час и за всяка централа, която трябва да се съхранява, включва, но не се ограничава единствено до данни относно наличния производствен капацитет и предоставените резервни мощности, включително тяхното разпределение на ниво централа, по време на наддаването и по време на производството.
7. Операторите на преносни системи редовно обменят набор от достатъчно точни данни за мрежите и потоците на натоварване, за да се даде възможност за изчисляване на потоците на натоварване за всеки оператор на преносна система в съответната му зона. Същият набор от данни се предоставя на регулаторните органи и на Комисията и държавите членки, при поискване. Регулаторните органи, държавите членки и Комисията третираят този набор от данни като поверителен и гарантират третирането му като поверителен и от страна на всеки консултант, който извършва аналитична работа по тяхно искане въз основа на тези данни.

Член 51

Сертифициране на операторите на разпределителни системи

1. Комисията разглежда незабавно всяка нотификация на решение за сертифициране на оператор на преносна система съгласно член 52, параграф 6 от Директива (ЕС) 2019/944. В срок от два месеца от деня на получаване на такава нотификация Комисията дава становището си на съответния регулаторен орган относно съответствието ѝ с член 43, и с член 52, параграф 2 или член 53 от Директива (ЕС) 2019/944.

При изготвяне на посоченото в първа алинея становище Комисията може да поиска ACER да предостави становище относно решението на регулаторния орган. В такъв случай двумесечният срок, посочен в първа алинея, се удължава с още два месеца.

При отсъствието на становище от Комисията в срока, посочен в първа и втора алинея, се счита, че Комисията не повдига възражения срещу решението на регулаторния орган.

2. В срок от два месеца от получаването на становище на Комисията регулаторният орган приема окончателното си решение относно сертифицирането на оператора на преносна система, като се съобразява в най-голяма степен с това становище. Решението на регулаторния орган и становището на Комисията се публикуват заедно.

3. Във всеки един момент по време на процедурата регулаторните органи или Комисията може да изискват от оператор на преносна система или от предприятие, извършващо някоя от функциите по производство или доставка, всяка релевантна информация за изпълнението на задачите им по настоящия член.

4. Регулаторните органи и Комисията защитават поверителността на търговската информация с чувствителен характер.
5. Когато Комисията получи нотификация за сертифициране на оператор на преносна система съгласно член 43, параграф 9 от Директива (ЕС) 2019/944, Комисията взема решение относно сертифицирането. Регулаторният орган се съобразява с решението на Комисията.

ГЛАВА VI

ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА РАЗПРЕДЕЛИТЕЛНИ СИСТЕМИ

Член 52

Организация на операторите на разпределителни системи в Европейския съюз

1. Операторите на разпределителни системи си сътрудничат на равнището на Съюза чрез ООРСЕС, за да насърчават завършването и функционирането на вътрешния пазар на електроенергия и оптималното управление и координираната експлоатация на преносните и разпределителните системи. Операторите на разпределителни системи, които желаят да участват в ООРСЕС, имат право да се регистрират като членове на организацията.

Регистрираните членове могат да участват в ООРСЕС пряко или да бъдат представлявани от националната асоциация, определена от държавата членка, или от асоциация на равнището на Съюза.

2. ООРСЕС изпълнява своите задачи и процедури в съответствие с член 55. В качеството си на експертна организация, която работи за общия интерес на Съюза, ООРСЕС нито представлява нечий интереси в частност, нито се стреми да влияе на процеса на вземане на решения с оглед насърчването на определени интереси.

3. Членовете на ООРСЕС подлежат на регистрация и плащане на справедлив и пропорционален членски внос според броя на клиентите, свързани към съответния оператор на разпределителна система.

Член 53

Създаване на ООРСЕС

1. ООРСЕС се състои най-малкото от общо събрание, съвет на директорите, стратегическа консултативна група, експертна група и генерален секретар.

2. До 5 юли 2020 г. операторите на разпределителни системи представят на Комисията и на ACER проекта за устав в съответствие с член 54, включително кодекс на поведение, списък на регистрираните членове, проекта на правилник за дейността, включително процедурен правилник относно консултирането с ЕМОПС за електроенергия и с други заинтересовани страни, както и правилата за финансиране на ООРСЕС, която предстои да бъде създадена.

В проекта на правилник за дейността на ООРСЕС се гарантира балансирано представителство на всички участващи оператори на разпределителни системи.

3. В срок от два месеца след получаване на проекта за устав, списъка на регистрираните членове и проекта на правилник за дейността, ACER предоставя на Комисията своето становище след консултация с организациите, които представляват всички заинтересовани страни, и по-специално ползвателите на разпределителни системи.

4. В срок от три месеца след получаване на становището на ACER, Комисията дава становището по проекта на устав, списъка на членовете и проекта на правилник за дейността, като взема предвид становището на ACER, предвидено в параграф 3.

5. В срок от три месеца след получаване на положителното становище на Комисията операторите на разпределителни системи създават ООРСЕС за електроенергия, приемат и публикуват нейния устав и правилник за дейността.

6. Документите, посочени в параграф 2, се представят на Комисията и ACER в случай на промени в тях или по мотивирано искане на Комисията или на ACER. ACER и Комисията дават становище в съответствие с процеса, описан в параграфи 2, 3 и 4.

7. Разходите, свързани с дейностите на ООРСЕС за електроенергия, се поемат от операторите на разпределителни системи и се вземат предвид при изчисляването на тарифите. Регулаторните органи одобряват тези разходи единствено ако те са обосновани и пропорционални.

Член 54

Основни правила и процедури по отношение на ООРСЕС за електроенергия

1. Уставът на ООРСЕС, приет в съответствие с член 53, гарантира спазването на следните принципи:
 - а) участието в работата на ООРСЕС е ограничено до регистрираните членове с възможност за делегирането му в рамките на членството;
 - б) стратегическите решения по отношение на дейностите на ООРСЕС, както и политическите насоки за съвета на директорите се приемат от общото събрание;
 - в) решенията на общото събрание се приемат съгласно следните правила:
 - i) всеки член разполага с брой гласове, който е пропорционален на броя клиенти на този член,
 - ii) подадени са 65 % от разпределените на членовете гласове; и
 - iii) решението се приема с мнозинство от 55 % от членовете.
 - г) решенията на общото събрание се отхвърлят съгласно следните правила:
 - i) всеки член има брой гласове, който е пропорционален на броя клиенти на този член,
 - ii) подадени са 35 % от разпределените на членовете гласове; и
 - iii) решението се приема с мнозинство от 25 % от членовете;
 - д) съветът на директорите се избира от общото събрание с мандат от максимум четири години;
 - е) съветът на директорите предлага кандидатурите за председател и за тримата заместник-председатели измежду членовете на съвета;
 - ж) сътрудничеството между операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи съгласно членове 56 и 57 се ръководи от съвета на директорите;
 - з) решенията на съвета на директорите се приемат с абсолютно мнозинство;
 - и) генералният секретар се назначава от общото събрание по предложение на съвета на директорите измежду членовете на общото събрание с мандат от четири години, който може да се поднови еднократно;
 - й) експертните групи се назначават от общото събрание по предложение на съвета на директорите и техният състав не надвишава 30 членове, при което е възможно 1/3 от тях да нямат членство в ООРСЕС; в допълнение се създава се експертна група „една държава“, която се състои от един представител на операторите на разпределителни мрежи от всяка държава членка.
2. Приетите от ООРСЕС процедури гарантират справедливо и пропорционално третиране на нейните членове и отразяват разнообразието на географската и икономическата структура на членския състав. По-специално процедурата предвижда, че:
 - а) съветът на директорите се състои от председателя на съвета и 27 представители на членовете, от които:
 - i) девет са представители на членове с повече от 1 милион ползватели на мрежата;
 - ii) девет са представители на членове с повече от 100 000 и по-малко от 1 милион ползватели на мрежата; и
 - iii) девет са представители на членове с по-малко от 100 000 ползватели на мрежата;
 - б) на представителите на действащи асоциации на оператори на разпределителни системи се разрешава да участват като наблюдатели в заседанията на съвета на директорите;
 - в) на съвета на директорите не се разрешава да включва от повече от трима представители на членове, установени в една и съща държава членка или в една и съща промишлена група;

- г) за всеки заместник-председател на съвета се предлага кандидатура измежду представителите на членовете във всяка категория, описана в буква а);
- д) представителите на членове, установени в една държава членка или в една и съща промишлена група, не могат да съставляват мнозинството от участниците в експертната група;
- е) съветът на директорите създава стратегическа консултативна група, която представя становището си на съвета на директорите и на експертните групи и се състои от представители на европейските асоциации на операторите на разпределителни системи и представители на държавите членки, които не са представени в съвета на директорите.

Член 55

Задачи на ООРСЕС за електроенергия

1. Задачите на ООРСЕС за електроенергия са, както следва:
 - а) насърчаване на експлоатацията и планирането на разпределителни мрежи в координация с експлоатацията и планирането на преносни мрежи;
 - б) улесняване на интегрирането на възобновяеми енергийни източници, разпределено производство и други ресурси, внедрени в разпределителната мрежа, като например съхраняване на енергия;
 - в) улесняване на оптимизацията на потреблението и гъвкавостта на системите и достъпа до пазарите на потребителите на разпределителни мрежи;
 - г) оказване на принос за цифровизацията на разпределителните системи, включително внедряване на интелигентни мрежи и интелигентни измервателни системи;
 - д) оказване на подкрепа за развитието на управлението на данните, киберсигурността и защитата на данните в сътрудничество със съответните органи и регулаторни органи;
 - е) участие в изработването на мрежови кодекси, които са от значение за експлоатацията и планирането на разпределителните мрежи и координираната експлоатация на преносните и разпределителните мрежи съгласно член 59.
2. Освен това ООРСЕС:
 - а) си сътрудничи с ЕМОПС за електроенергия по наблюдението за прилагането на мрежовите кодекси и насоки, приети съгласно настоящия регламент, които са от значение за експлоатацията и планирането на разпределителни мрежи, както и за координираната експлоатация на преносни и разпределителни мрежи, и които са приети съгласно настоящия регламент;
 - б) си сътрудничи с ЕМОПС за електроенергия и приема най-добри практики за координираната експлоатация и планиране на преносни и разпределителни мрежи, включително по проблеми като обмена на данни между операторите и координацията на разпределени енергийни ресурси;
 - в) работи по установяването на най-добри практики в областите, посочени в параграф 1, и за въвеждането в разпределителната мрежа на подобрения в енергийната ефективност;
 - г) приема годишна работна програма и годишен доклад;
 - д) действа с съответствие с правото в областта конкуренцията и гарантира неутралност.

Член 56

Консултации в процеса на разработване на мрежови кодекси

1. Когато участва в разработването на нови мрежови кодекси в съответствие с член 59, ООРСЕС провежда процес на обстоятелни консултации на ранен етап по открит и прозрачен начин с участието на всички съответни заинтересовани страни, и по-специално на организациите, представляващи тези заинтересовани страни, в съответствие с процедурния правилник, посочен в член 53. В посочените консултации участват и регулаторните органи и други национални органи, предприятия за доставка и производство на електроенергия, ползватели на системата, включително клиенти, технически органи и платформи на заинтересовани страни. Тези консултации имат за цел установяване на възгледите и предложенията на всички заинтересовани страни по време на процеса на вземане на решения.

2. Всички документи и протоколи от заседанията, свързани с консултациите, посочени в параграф 1, се правят публично достояние.
3. ООРСЕС взема предвид възгледите, изразени по време на консултациите. Преди да приеме предложения за мрежовите кодекси, посочени в член 59, ООРСЕС указва как са били взети под внимание становищата, получени по време на консултациите. Когато становищата не са били взети под внимание, тя излага основанията за това.

Член 57

Сътрудничество между операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи

1. Операторите на разпределителни системи и операторите на преносни системи си сътрудничат едни с други в планирането и експлоатацията на своите мрежи. По-конкретно операторите на разпределителни системи и операторите на преносни системи си обменят цялата необходима информация и данни, отнасящи се за ефективността на генериращите мощности и оптимизацията на потреблението, ежедневната експлоатация на своите мрежи и дългосрочното планиране на инвестициите в мрежите, с оглед да обезпечат разходоэффективното, сигурно и надеждно развитие и експлоатация на мрежите си.
2. Операторите на разпределителни системи и операторите на преносни системи си сътрудничат едни с други, за да получат координиран достъп до ресурси, като например за разпределено производство на електроенергия, съхраняване на енергия или оптимизация на потреблението, които могат да задоволят конкретни нужди както на операторите на разпределителната, така и на операторите на преносната система.

ГЛАВА VII

МРЕЖОВИ КОДЕКСИ И НАСОКИ

Член 58

Приемане на мрежови кодекси и насоки

1. Комисията може да приема актове за изпълнение или делегирани актове, при условие че е оправомощена за това съгласно членове 59, 60 и 61. Такива актове могат да бъдат приети или като мрежови кодекси въз основа на текста на предложения, изготвени от ЕМОПС за електроенергия, или когато е предвидено в списъка на приоритетите съгласно член 59, параграф 3 — от ООРСЕС, по целесъобразност при сътрудничество с ЕМОПС за електроенергия и ACER съгласно процедурата по член 59, или като насоки съгласно процедурата по член 61.
2. Мрежовите кодекси и насоки:
 - а) осигуряват предоставянето на минималната степен на хармонизация, която е необходима за постигане на целите на настоящия регламент;
 - б) са съобразени при необходимост с регионалните особености;
 - в) не надхвърлят необходимото за целите по буква а); и
 - г) не засягат правото на държавите членки да създават национални мрежови кодекси, които не засягат междузоновата търговия.

Член 59

Установяване на мрежови кодекси

1. Комисията е оправомощена да приема актове за изпълнение с оглед да се гарантират еднакви условия за прилагането на настоящия регламент чрез създаване на мрежови кодекси в следните области:
 - а) правила за сигурност и надеждност на мрежата, включително правила за технически резервен преносен капацитет за оперативна сигурност на мрежата, както и правила за оперативна съвместимост за изпълнение на членове 34 – 47 и член 57 от настоящия регламент и член 40 от Директива (ЕС) 2019/944, включително правила относно състоянията на системата, коригиращи действия и ограничения във връзка с оперативната сигурност, регулиране на напрежението и управление на реактивната мощност, управление на тока на късо съединение, управление на потока на мощност, анализ на извънредните ситуации и действия в такива ситуации, оборудване и схеми за защита, обмен на данни, приваждане в съответствие, обучение, оперативното планиране и анализ на сигурността, координация на експлоатационната сигурност на регионално равнище, координиране на изключването на електроснабдяването, планове за наличност на значимите активи, анализ на адекватността, спомагателни услуги, съставяне на графици, както и среда за данни за оперативното планиране;

- б) правила за разпределяне на капацитета и за управление на претоварването за изпълнение на член 6 от Директива (ЕС) 2019/944 и членове 7 — 10, членове 13 — 17 и членове 35 — 37 от настоящия регламент, включително правила относно методиките и процесите за ден напред, в рамките на деня и за предварително изчисляване на капацитета, мрежови модели, конфигурация на пазарни зони, повторно диспечирание и насрещна търговия, търговски алгоритми, единно свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, гарантираност на разпределения междузонов капацитет, разпределяне на приходите от претоварване, хеджиране на риска при междузоново пренасяне, процедури за заявяване, както и възстановяване на разходите за разпределяне на капацитета и за управление на претоварването;
- в) правила за изпълнение на членове 5, 6 и 17 по отношение на търговия, свързана с техническото и оперативното предоставяне на услуги за достъп до мрежата и балансиране на системата, включително свързаните с мрежата правила за резервна мощност, включително функции и задължения, платформи за обмен на балансираща енергия, часове на затваряне на пазара, изисквания за стандартните и специалните балансиращи продукти, поръчки на услуги по балансиране, разпределяне на междузоновия капацитет за обмен на услуги по балансиране или за споделяне на резервите, уреждане на балансиращата енергия, уреждане на обмена на енергия между операторите на преносни и разпределителни системи, уреждане на дисбаланса и уреждане на балансиращата мощност, контрол на честотата на електроснабдяване, параметри, определящи качеството на честотата и целеви параметри, резерви за първично регулиране на честотата, резерви за вторично регулиране на честотата, резерви за заместване, обмен и съвместно ползване на резерви, трансгранични процеси на задействане на резерви, процеси за контрол на времето и прозрачност на информацията;
- г) правила за изпълнение на членове 36, 40 и 54 от Директива (ЕС) 2019/944 относно недискриминационно, прозрачно предоставяне на спомагателни услуги, различни от контрола на честотата, включително правила относно контрол за стабилност на напрежението, инерционен момент, бързо инжектиране на реактивен ток, инерционно пускане за стабилност на мрежата, ток на късо съединение, възможност за черен старт, а именно пускане без външно захранване, както и способност за експлоатация на електроенергийни острови;
- д) правила за изпълнение на член 57 от настоящия регламент и членове 17, 31, 32, 36, 40 и 54 от Директива (ЕС) 2019/944 относно оптимизацията на потреблението, включително правила относно агрегирането, съхраняването на енергия и правила за ограничаване на търсенето.

Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 67, параграф 2.

2. Комисията е оправомощена да приема делегирани актове в съответствие с член 68 за допълване на настоящия регламент във връзка с установяването на мрежови кодекси в следните области:

- а) правила за присъединяване към мрежата, включително правила относно присъединяването на потребяващи съоръжения, присъединени към преносна система, разпределителни съоръжения и разпределителни системи, присъединени към преносна система, свързване на потребяващи единици, използвани за предоставяне на оптимизация на потреблението, изисквания за присъединяване на производителите на електроенергия към електроенергийната мрежа, изисквания за присъединяване към електроенергийната мрежа на постоянен ток с високо напрежение (ПТВН), изисквания за модули от вида „електроенергиен парк“, присъединени чрез връзка за постоянен ток, и за отдалечени преобразователни подстанции за ПТВН, и оперативни процедури за уведомление при присъединяване към електроенергийната мрежа;
- б) правила за обмен на данни, уреждане и прозрачност, включително по-специално правила относно преносен капацитет за съответните времеви хоризонти, прогнози и действителни стойности за разпределението и използването на преносни мощности, прогноза и реално търсене на съоръжения и тяхното агрегиране, включително липса на съоръжения, прогноза и реално генериране на генераторни единици и тяхното агрегиране, включително липса на единици, наличие и използване на мрежи, мерки за управление на претоварването и данни за балансиращия пазар. Правилата следва да включват начини, по които се публикува информацията, сроковете за публикуване, субектите, отговарящи за обработването;
- в) правила за достъп на трета страна;
- г) оперативни процедури при извънредни ситуации и възстановяване в извънредни ситуации, включително планове за защита на системата, планове за възстановяване, пазарни взаимодействия, обмен на информация и комуникация и инструменти и съоръжения;
- д) специфични за сектора правила за свързаните с киберсиурността аспекти на трансграничните потоци на електроенергия, включително правила относно общи минимални изисквания, планиране, наблюдение, докладване и управление на кризи.

3. Комисията, след консултация с ACER, ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС и другите съответни заинтересовани страни, изготвя списък на приоритетите, на всеки три години, определящ областите, уредени в параграфи 1 и 2, които следва да се включат при разработването на мрежовите кодекси.

Ако предметът на мрежовия кодекс е пряко свързан с експлоатацията на разпределителната система и не касае в основна степен преносната система, Комисията може да поиска от ООРСЕС в сътрудничество с ЕМОПС за електроенергия да свика комитет за изготвянето на проект и да представи на ACER предложение за мрежов кодекс.

4. Комисията изисква от ACER да ѝ представи в разумен срок, не по-дълъг от шест месеца след получаването на искането на Комисията, необвързващи рамкови насоки, в които да се установят ясни и обективни принципи за разработването на мрежови кодекси, свързани с установените области в списъка на приоритетите („рамкова насока“). Искането на Комисията може да включва условия, на които да отговаря рамковата насока. Всяка рамкова насока допринася за пазарната интеграция, недискриминацията, ефективната конкуренция и ефикасното функциониране на пазара. При мотивирано искане от страна на ACER Комисията може да удължи срока за представяне на насоките.
5. ACER се консултира с ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС и другите съответни заинтересовани страни относно рамковата насока в продължение най-малко на два месеца по открит и прозрачен начин.
6. ACER представя необвързваща рамкова насока на Комисията при искане за това съгласно параграф 4.
7. Ако Комисията счете, че рамковата насока не допринася за пазарна интеграция, недискриминация, ефективна конкуренция и ефикасно функциониране на пазара, тя може да поиска от ACER да преразгледа рамковата насока в разумен срок и да я представи повторно на Комисията.
8. Ако ACER не представи или не представи повторно рамковата насока в определения от Комисията срок по параграф 4 или 7, Комисията изготвя въпросната рамкова насока.
9. Комисията иска от ЕМОПС за електроенергия или, когато е решено така в списъка на приоритетите, посочен в параграф 3, от ООРСЕС, в сътрудничество с ЕМОПС за електроенергия, в разумен срок, който не надвишава 12 месеца получаването на искането на Комисията, да представи на ACER предложение за мрежов кодекс в съответствие със съответната рамкова насока.
10. ЕМОПС за електроенергия или, когато е решено така в списъка на приоритетите, посочен в параграф 3, ООРСЕС в сътрудничество с ЕМОПС за електроенергия свиква комитет за изготвянето на проект, който да я подпомага в процеса на разработване на мрежовия кодекс. Комитетът за изготвянето на проект се състои от представители на ACER, на ЕМОПС за електроенергия, когато е уместно ООРСЕС и НОПЕ, и ограничен брой от главните засегнати заинтересовани страни. ЕМОПС за електроенергия или, когато е решено така в списъка на приоритетите, посочен в параграф 3, ООРСЕС, в сътрудничество с ЕМОПС за електроенергия, разработва предложения за мрежови кодекси в областите, посочени в параграфи 1 и 2, когато за това е отправено искане от Комисията в съответствие с параграф 9.
11. ACER преразглежда предложения мрежов кодекс, за да гарантира, че мрежовият кодекс, който предстои да бъде приет спазва съответните рамкови насоки и допринася за пазарна интеграция, недискриминация, ефективна конкуренция и ефикасно функциониране на пазара, и представя преразгледания мрежов кодекс на Комисията в срок от шест месеца след получаване на предложението. В предложението, представено на Комисията, ACER взема предвид възгледите, изразени от всички участващи страни по време на ръководеното от ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС изготвяне на предложението и се консултира със съответните заинтересовани страни относно версията, която ще бъде представена на Комисията.
12. Когато ЕМОПС за електроенергия или ООРСЕС не успее да разработи мрежов кодекс в определения от Комисията срок по параграф 9, Комисията може да поиска от ACER да подготви проект на мрежов кодекс въз основа на съответната рамкова насока. ACER може да започне допълнителна консултация в хода на подготовката на проект на мрежов кодекс по настоящия параграф. ACER внася в Комисията проект на мрежов кодекс, подготвен по настоящия параграф, и може да препоръча неговото приемане.
13. Комисията може да приеме по собствена инициатива един или повече мрежови кодекси в областите, изброени в параграфи 1 и 2, когато ЕМОПС за електроенергия или ООРСЕС не са успели да разработят мрежов кодекс или ACER не е успяла да разработи проект на мрежов кодекс, съгласно посоченото в параграф 12, или по предложението на ACER съгласно параграф 11.
14. Когато Комисията предложи приемането на мрежов кодекс по своя собствена инициатива, Комисията се консултира с ACER, ЕМОПС за електроенергия и всички заинтересовани страни по отношение на проекта на мрежов кодекс в продължение на период от не по-малко от два месеца.
15. Настоящият член не засяга правото на Комисията да приема и изменя предвидените в член 61 насоки. Той не засяга възможността ЕМОПС за електроенергия да разработва незадължителни указания в областите, посочени в параграфи 1 и 2, когато такива указания не се отнасят за области, включени в обхвата на отправеното от Комисията искане до ЕМОПС за електроенергия. ЕМОПС за електроенергия представя всички такива указания на ACER за становище и взема надлежно предвид това становище.

Член 60

Изменения на мрежови кодекси

1. Комисията е оправомощена да изменя мрежовите кодекси в областите, изброени в член 59, параграфи 1 и 2 в съответствие със съответната процедура, предвидена в посочения член. ACER също може да предлага изменения на мрежовите кодекси в съответствие с параграфи 2 и 3 от настоящия член.
2. Лица, които е вероятно да са заинтересовани от даден мрежов кодекс, приет по силата на член 59, включително ЕМОПС за електроенергия, ООРПЕС, регулаторните органи, операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, ползвателите на системата и потребителите могат да предлагат на ACER проекти за изменения на този мрежов кодекс. ACER също може да предложи изменения по собствена инициатива.
3. ACER може да представи на Комисията мотивирани предложения за изменения, като обясни по какъв начин тези предложения съответстват на целите на мрежовите кодекси, установени в член 59, параграф 3 от настоящия регламент. Когато счита дадено предложение за изменение за допустимо и когато предлага изменения по собствена инициатива, ACER се консултира с всички заинтересовани страни съгласно член 14 от Регламент (ЕС) 2019/942.

Член 61

Насоки

1. На Комисията се предоставя правомощието да приема задължителни насоки в областите, изброени в настоящия член.
2. На Комисията се предоставя правомощието да приема насоки в областите, за които разработването на такива актове е възможно и по процедурата за мрежови кодекси съгласно член 59, параграфи 1 и 2. Тези насоки се приемат във формата на делегирани актове или на актове за изпълнение, в зависимост от съответното оправомощаване, предвидено в настоящия регламент.
3. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 68 за допълване на настоящия регламент като установява насоки, свързани с компенсаторния механизъм между операторите на преносни системи. В съответствие с уредените в членове 18 и 49 принципи тези насоки определят:
 - а) подробности по отношение на процедурата за определяне кои оператори на преносни системи са длъжни да плащат компенсации за трансграничните потоци, включително разграничение между операторите на националните преносни системи, от които произхождат трансграничните потоци, и системите, в които те завършват, в съответствие с член 49, параграф 2;
 - б) подробности по отношение на процедурата на плащане, която да се следва, включително определяне на първия период, за който следва да бъде изплатена компенсация, в съответствие с член 49, параграф 3, втора алинея;
 - в) подробности по отношение на методиките за определяне на приетите трансгранични потоци, за които се дължи компенсация в съответствие с член 49, по отношение както на количество, така и на типа потоци, както и определяне на величините на тези потоци като произхождащи или завършващи в преносните системи на отделните държави членки, в съответствие с член 49, параграф 5;
 - г) подробности по отношение на методиката за определяне на разходите и ползите в резултат на приемане на трансгранични потоци, в съответствие с член 49, параграф 6;
 - д) подробности относно третирането на потоци електроенергия, произхождащи или завършващи в държави извън Европейското икономическо пространство, в контекста на компенсаторния механизъм между операторите на преносни системи; и
 - е) условия и ред за участието на национални системи, които са свързани чрез електропроводи на постоянен ток, в съответствие с член 49.
4. Когато е целесъобразно, Комисията може да приема актове за изпълнение, за установяване на насоки, в които се посочва минималната степен на необходима хармонизация за постигане целите на настоящия регламент. В тези насоки може да се уточняват също така и:
 - а) подробности относно правилата за търговия с електроенергия за изпълнение на член 6 от Директива (ЕС) 2019/944 и членове 5—10, 13—17, 35, 36 и 37 от настоящия регламент;
 - б) подробности относно правилата за инвестиционните стимули за капацитет на междусистемен електропровод, в това число локационните сигнали, за изпълнение на член 19.

Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 67, параграф 2.

5. Комисията може да приема актове за изпълнение, за установяване на насоки относно оперативната координация между операторите на преносни системи на равнището на Съюза. Тези насоки са съгласувани с посочените в член 59 мрежови кодекси и се основават на тях, както и на приетите спецификации, посочени в член 30, параграф 1, буква и). При приемането на тези насоки Комисията взема предвид различните оперативни изисквания на регионално и национално равнище.

Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 67, параграф 2.

6. Когато приема или изменя насоки, Комисията се консултира с ACER, ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС и, когато е уместно, други заинтересовани страни.

Член 62

Право на държавите членки да предвиждат по-подробни мерки

Настоящият регламент не засяга правото на държавите членки да запазят или въведат мерки, които съдържат по-подробни разпоредби от тези, установени в настоящия регламент, в насоките, посочени в член 61, или в мрежовите кодекси, посочени в член 59, при условие че тези мерки са съвместими с правото на Съюза.

ГЛАВА VIII

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 63

Нови междусистемни електропроводи

1. При поискване и за ограничен период от време новите междусистемни електропроводи за прав ток може да бъдат освободени от член 19, параграфи 2 и 3 от настоящия регламент и от членове 6 и 43, член 59, параграф 7 и член 60, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944 при следните условия:

- а) инвестициите засилват конкуренцията при доставката на електроенергия;
- б) степента на риск, свързан с инвестициите, е такава, че инвестициите няма да бъдат осъществени, ако не бъде предоставено такова освобождаване;
- в) междусистемният електропровод е собственост на физическо или юридическо лице, което е отделно поне по отношение на правната си форма от системните оператори, в рамките на чиито системи ще бъде изграден междусистемният електропровод;
- г) таксите се начисляват на ползвателите на този междусистемен електропровод;
- д) след частичното отваряне на пазара, посочено в член 19 от Директива 96/92/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁴⁾, нито една част от капиталовите или оперативните разходи за междусистемния електропровод не е възвръната от който и да било елемент от таксите за използване на преносните или разпределителните мрежи, свързани чрез междусистемния електропровод; и
- е) освобождаването не би навредило на конкуренцията и ефективното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия или на ефективното функциониране на регулираната система, към която е свързан междусистемният електропровод.

2. В изключителни случаи параграф 1 се прилага също така за междусистемните електропроводи на променлив ток, при условие че разходите и рисковете при въпросните инвестиции са особено високи в сравнение с разходите и рисковете, които обикновено съпътстват свързването на две съседни национални преносни системи чрез междусистемен електропровод на променлив ток.

3. Параграф 1 се прилага също и при значително нарастване на капацитета на съществуващите междусистемни електропроводи.

⁽²⁴⁾ Директива 96/92/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 декември 1996 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия (ОВ L 27, 30.1.1997 г., стр. 20).

4. Решението за предоставяне на освобождаване съгласно посоченото в параграфи 1, 2 и 3 се взема за всеки отделен случай от регулаторните органи на съответните държави членки. Освобождаването може да покрива целия или част от капацитета на новия междусистемен електропровод или на съществуващия междусистемен електропровод със значително увеличен капацитет.

В срок от два месеца от получаване на искането за освобождаване от последния от съответните регулаторни органи, ACER може да даде становище на тези регулаторни органи. Регулаторни органи могат да основат своето решение на това становище.

При вземане на решение за предоставяне на освобождаване за всеки отделен случай регулаторните органи отчитат нуждата от налагане на условия, свързани със срока на освобождаване и недискриминационния достъп до междусистемния електропровод. При вземането на решение относно тези условия, регулаторните органи по-специално отчитат допълнителния капацитет, който ще бъде изграден, или на промяната на съществуващия капацитет, времевата рамка на проекта и националните обстоятелства.

Преди да предоставят освобождаване, регулаторните органи на съответните държави членки определят правилата и механизмите за управление и разпределяне на капацитета. Тези правила за управление на преговарянето включват задължение за предлагане на неизползван капацитет на пазара, а лицата, използващи съоръженията, са оправомощени да търгуват с договорения си капацитет на вторичния пазар. При оценяването на критериите, посочени в параграф 1, букви а), б) и е), се вземат предвид резултатите от процедурата за разпределяне на капацитет.

Когато всички съответни регулаторни органи постигнат споразумение относно решението за освобождаване в шестмесечен срок от получаване на искането, те информират ACER за това решение.

Решението за освобождаване, включително посочените в трета алинея от настоящия параграф условия, са надлежно обосновани и се публикуват.

5. Решението, посочено в параграф 4, се взема от ACER:

- а) когато съответните регулаторни органи не са постигнали споразумение в срок от шест месеца от датата, на която последният от тези регулаторни органи е получил искането за освобождаване; или
- б) при съвместно искане от съответните регулаторни органи.

Преди да вземе такова решение, ACER се консултира със съответните регулаторни органи и кандидатите.

6. Независимо от параграфи 4 и 5 държавите членки може да предвидят регулаторният орган или ACER, в зависимост от случая, да предостави за официално решение на съответния орган в държавата членка своето становище по искането за освобождаване. Това становище се публикува заедно с решението.

7. При получаване на всяко искане за освобождаване регулаторните органи незабавно изпращат копие от него за информация на ACER и на Комисията. Съответните регулаторни органи или ACER (нотифициращите органи), според случая, незабавно нотифицират решението на Комисията, заедно с цялата релевантна информация във връзка с решението. Тази информация може да бъде предоставена на Комисията в обобщена форма, което да даде възможност на Комисията да постигне добре обосновано решение. По-специално информацията включва:

- а) подробно описание на причините, въз основа на които е предоставено или отказано освобождаването, включително финансова информация, обосноваваща необходимостта от освобождаване;
- б) извършения анализ на ефекта върху конкуренцията и ефективното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия в резултат на предоставянето на освобождаване;
- в) причините да се определи съответният период от време и дял от общия капацитет на междусистемния електропровод, за които е предоставено освобождаването; и
- г) резултатите от консултациите със съответните регулаторни органи.

8. В срок от 50 работни дни от деня, следващ деня на получаването на нотификацията по параграф 7 Комисията може да вземе решение да изиска от нотифициращите органи да изменят или отменят решението за предоставяне на освобождаване. Този срок може да бъде удължен с още 50 работни дни, в случай че Комисията отправи искане за допълнителна информация. Допълнителният срок започва да тече от деня след получаването на пълната информация. Първоначалният срок може да бъде удължен и с едновременното съгласие на Комисията и на нотифициращите органи.

Ако поисканата информация не бъде предоставена в срока, предвиден в искането на Комисията, нотификацията се счита за оттеглена, освен ако преди изтичането му този срок е удължен с едновременното съгласие на Комисията и на нотифициращите органи, или ако нотифициращите органи чрез надлежно мотивирано изявление уведомят Комисията, че считат нотификацията за пълна.

Нотифициращите органи се съобразяват с решението на Комисията за изменение или отмяна на решението за освобождаване в срок от един месец от получаването му и информират Комисията за това.

Комисията защитава поверителността на търговската информация с чувствителен характер.

Одобрението на Комисията на решението за освобождаване изтича две години след датата на приемането му, в случай че изграждането на междусистемния електропровод все още не е започнало до тази дата, и пет години след датата на приемането му, ако междусистемният електропровод не е започнал да функционира до тази дата, освен ако Комисията реши въз основа на мотивирано искане от нотифициращите органи, че забавянето се дължи на значителни пречки, които са извън контрола на лицето, на което е било предоставено освобождаването.

9. Когато регулаторните органи на съответните държави членки решат да изменят решение за освобождаване, те нотифицират на Комисията без забавяне своето решение заедно с цялата съответна информация във връзка с решението. Параграфи 1—8 се прилагат по отношение на решението за изменение на решение за освобождаване, като се вземат предвид особеностите на съществуващото освобождаване.

10. Комисията може, при съответно искане или по своя собствена инициатива, да възобнови производството, свързано с искане за освобождаване когато:

- a) при надлежно отчитане на легитимните очаквания на страните и на икономическия баланс, постигнат в първоначалното решение за освобождаване, е настъпила съществена промяна в някой от фактите, на които се е основавало решението;
- b) съответните предприятия действат в разрез със своите ангажменти; или
- в) решението се е основавало на непълна, невярна или подвеждаща информация, предоставена от страните.

11. Комисията е оправомощена да приеме делегирани актове в съответствие с член 68 за допълване на настоящия регламент като се установяват насоки за прилагането на условията, посочени в параграф 1 от настоящия член, и се определя процедурата, която да бъде следвана за прилагането на параграфи 4 и 7—10 от настоящия член.

Член 64

Дерогации

1. Държавите членки могат да отправят искане за дерогации от съответните разпоредби на членове 3 и 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11, членове 14—17, членове 19 — 27, членове 35—47 и член 51 при условие че:

- a) държавата членка може да докаже, че са налице значителни проблеми за експлоатацията на малки изолирани системи и малки свързани системи;
- b) става въпрос за най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС, които по очевидни физически причини не могат да бъдат междусистемно свързани с енергийния пазар на Съюза.

В посочената в първа алинея, буква а) ситуация, дерогацията е ограничена по време и трябва да отговаря на условия, целящи засилване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар за електроенергия.

В посочената в първа алинея, буква б) ситуация дерогацията не се ограничава във времето.

Комисията информира държавите членки за тези искания, преди да приеме решението, като защитава поверителността на търговската информация с чувствителен характер.

Дерогация, предоставена по силата на настоящия член цели да гарантира, че тя не възпрепятства прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, съхраняването на енергия, електромобилността и оптимизацията на потреблението.

В своето решение за предоставяне на дерогация Комисията посочва степента, в която дерогацията трябва да отчита прилагането на мрежовите кодекси и насоки.

2. Членове 3, 5 и 6, член 7, параграф 1, букви в) и ж), член 7, параграф 2, членове 8 – 17, член 18, параграфи 5 и 6, членове 19 и 20, член 21, параграфи 1, 2 и 4 — 8, член 22, параграф 1, буква в), член 22, параграф 2, букви б) и в), последната алинея от член 22, параграф 2, членове 23 — 27, член 34, параграфи 1, 2 и 3, членове 35 – 47, член 48, параграф 2 и членове 49 и 51 не се прилагат за Кипър, докато неговата преносна система не бъде свързана с преносните системи на други държави членки чрез междусистемни електропроводи.

Ако преносната система на Кипър не бъде свързана с преносните системи на други държави членки чрез междусистемни електропроводи до 1 януари 2026 г., Кипър прави оценка на необходимостта от дерогация от тези разпоредби и може да отправи искане до Комисията за удължаване на дерогацията. Комисията извършва оценка дали съществува риск прилагането на разпоредбите да причини значителни проблеми за експлоатацията на електроенергийната система в Кипър или дали се очаква тяхното прилагане в Кипър да донесе ползи за функционирането на пазара. Въз основа на тази оценка Комисията изготвя мотивирано решение относно пълното или частичното удължаване на дерогацията. Това решение се публикува в *Официален вестник на Европейския съюз*.

3. Настоящият регламент не засяга прилагането на дерогациите, предоставени по силата на член 66 от Директива (ЕС) 2019/944.

4. Във връзка с постигането на целта за междусистемна свързаност от 2030 г., съгласно предвиденото в Регламент (ЕС) 2018/1999, електроенергийната връзка между Малта и Италия се взема надлежно предвид.

Член 65

Предоставяне на информация и поверителност

1. При искане от страна на Комисията държавите членки и регулаторните органи ѝ предоставят цялата информация, необходима за целите на правоприлагането на настоящия регламент.

Комисията определя разумен срок, в който следва да бъде представена информацията, като взема под внимание сложността на изискваната информация и доколко е неотложна нуждата от нея.

2. Ако дадена държава членка или съответен регулаторен орган не предостави тази информация в посочения в параграф 1 срок, Комисията може да поиска пряко от съответните предприятия цялата информация, необходима за целите на прилагането на настоящия регламент.

Когато се изпраща искане за предоставяне на информация до предприятие, Комисията едновременно изпраща копие от него до регулаторните органи на държавата членка, на чиято територия се намира седалището на предприятието.

3. В искането за предоставяне на информация по параграф 1 Комисията посочва правното основание за искането, срока, в който трябва да бъде предоставена исканата информация, целта на искането, както и предвидените в член 66, параграф 2 санкции при подаване на невярна, непълна или подвеждаща информация.

4. Исканата информация се предоставя от собствениците на предприятията или техни представители и — в случаите на юридически лица — от физическите лица, оправомощени да ги представляват по закон или по силата на техния акт за учредяване. Когато адвокати са упълномощени да предоставят информацията от името на своите клиенти, клиентите остават изцяло отговорни, в случай че подадената информация е невярна, непълна или подвеждаща.

5. Когато предприятие не предостави исканата информация в определения от Комисията срок или подадената информация е непълна, Комисията може с решение да изиска предоставянето на информацията. В решението се уточнява каква информация е необходима и се определя подходящ срок за нейното предоставяне. В него се отбелязват и санкциите, предвидени в член 66, параграф 2. В него се отбелязва и правото на решение да бъде предмет на контрол от Съда на Европейския съюз.

По същото време Комисията изпраща копие от решението си до регулаторните органи на държавата членка, на чиято територия пребивава лицето или се намира седалището на предприятието.

6. Информацията, посочена в параграфи 1 и 2, се използва единствено за целите на правоприлагането на разпоредбите на регламент.

Комисията не разкрива информация, получена по силата на настоящия регламент, когато тази информация е обхваната от задължението за професионална тайна.

Член 66

Санкции

1. Без да се засяга параграф 2 от настоящия член, държавите членки установяват правилата за санкциите, приложими при нарушаване на настоящия регламент, мрежовите кодекси, приети съгласно член 59, и насоките, приети съгласно член 61, и предприемат всички необходими мерки, за да гарантират, че те се изпълняват. Предвидените санкции трябва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи. Държавите членки нотифицират на Комисията тези правила и мерки без забавяне и я нотифицират без забавяне за всяко последващо изменение, което ги засяга.
2. Комисията може с решение да наложи на предприятията глоби, които не надвишават 1 % от общия оборот от предходната финансова година, в случаите, когато умишлено или поради небрежност тези предприятия предоставят неточна, непълна или подвеждаща информация в отговор на искане, направено съгласно член 65, параграф 3, или не успеят да осигурят исканата информация в срока, определен в решение, прието съгласно член 65, параграф 5, първа алинея. При определяне на размера на глобата Комисията взема предвид доколко сериозно е неизпълнението на изискванията, посочени в параграф 1 на настоящия член.
3. Предвидените в параграф 1 санкции и решенията, взети съгласно параграф 2, не са от наказателноправен характер.

Член 67

Процедура на комитет

1. Комисията се подпомага от комитета, създаден съгласно член 68 от Директива (ЕС) 2019/944. Този комитет е комитет по смисъла на Регламент (ЕС) № 182/2011.
2. При позоваване на настоящия параграф се прилага член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011.

Член 68

Упражняване на делегирането

1. Правомощието да приема делегирани актове се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.
2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в член 34, параграф 3, член 49, параграф 4, член 59, параграф 2, член 61, параграф 2 и член 63, параграф 11, се предоставя на Комисията до 31 декември 2028 г. Комисията изготвя доклад относно делегирането на правомощия не по-късно от девет месеца преди изтичането на този срок и, ако е приложимо, преди края на последващите периоди. Делегирането на правомощия се продължава мълчаливо за срокове от осем години, освен ако Европейският парламент или Съветът не възразят срещу подобно продължаване не по-късно от три месеца преди изтичането на всеки срок.
3. Делегирането на правомощия по член 34, параграф 3, член 49, параграф 4, член 59, параграф 2, член 61, параграф 2 и член 63, параграф 11 може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в *Официален вестник на Европейския съюз* или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.
4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в Междунституционалното споразумение за по-добро законотворчество от 13 април 2016 г.
5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.
6. Делегиран акт, приет съгласно член 34, параграф 3, член 49, параграф 4, член 59, параграф 2, член 61, параграф 2 и член 63, параграф 11, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът не са представили възражения в срок от два месеца след нотифицирането на същия акт на Европейския парламент и Съвета за акта или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент, и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Този срок се удължава с два месеца по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 69

Прегледи и доклади на Комисията

1. До 1 юли 2025 г. Комисията прави преглед на съществуващите мрежови кодекси и насоки, за да оцени кои техни разпоредби биха могли да бъдат включени по подходящ начин в законодателни актове на Съюза относно вътрешния пазар на електроенергия и как може да бъде направен преглед на оправомощаванията във връзка с мрежовите кодекси и насоките, предвидени в членове 59 и 61.

Комисията представя подробен доклад за своята оценка на Европейския парламент и на Съвета в същия срок.

До 31 декември 2026 г. Комисията представя, когато е целесъобразно, законодателни предложения въз основа на своята оценка.

2. До 31 декември 2030 г. Комисията прави преглед на настоящия регламент и представя доклад въз основа на този преглед на Европейския парламент и на Съвета, придружен, по целесъобразност, от законодателно предложение.

Член 70

Отмяна

Регламент (ЕО) № 714/2009 се отменя. Позоваванията на отменения регламент се считат за позовавания на настоящия регламент и се четат съгласно таблицата на съответствието в приложение III.

Член 71

Влизане в сила

1. Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

2. Той се прилага от 1 януари 2020 г.

Независимо от първа алинея, членове 14, 15, член 22, параграф 4, член 23, параграфи 3 и 6, членове 35, 36 и 62 се прилагат от датата на влизане в сила на настоящия регламент. За целите на изпълнението на член 14, параграф 7 и член 15, параграф 2, член 16 също се прилага от тази дата.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Брюксел на 5 юни 2019 година.

За Европейския парламент
Председател
A. TAJANI

За Съвета
Председател
G. CIAMBA

ПРИЛОЖЕНИЕ I

ЗАДАЧИ НА РЕГИОНАЛНИТЕ КООРДИНАЦИОННИ ЦЕНТРОВЕ

1. Координирано изчисляване на капацитета
 - 1.1 Регионалните координационни центрове извършват координираното изчисляване на междузоновите капацитети.
 - 1.2 Координираното изчисляване на капацитета се извършва за ден напред и в рамките на деня.
 - 1.3 Координираното изчисляване на капацитета се извършва въз основа на методиките, разработени съгласно насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009.
 - 1.4 Координираното изчисляване на капацитета се извършва въз основа на модел на обща електроенергийна мрежа в съответствие с точка 3.
 - 1.5 С координираното изчисляване на капацитета се гарантира ефикасно управление на претоварването в съответствие с принципите за управление на претоварването, формулирани в настоящия регламент.
2. Координиран анализ на сигурността
 - 2.1 Регионалните координационни центрове извършват координиран анализ на сигурността, с който се цели надеждната експлоатация на системата.
 - 2.2 Анализът на сигурността се извършва за всички срокове на оперативно планиране, в интервала за година напред до в рамките на деня, като се използват моделите на обща електроенергийна мрежа.
 - 2.3 Координираният анализ на сигурността се извършва въз основа на методиките, разработени съгласно насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009.
 - 2.4 Регионалните координационни центрове споделят резултатите от координирания анализ на сигурността поне с операторите на преносни системи в региона на действие на системата.
 - 2.5 Когато в резултат на координирания анализ на сигурността регионален координационен център открие възможно ограничение, той планира коригиращи действия за максимално увеличаване на ефективността, включително икономическата ефективност.
3. Създаване на модели на обща електроенергийна мрежа
 - 3.1 Регионалните координационни центрове установяват ефикасни процеси за създаването на модел на обща електроенергийна мрежа за всеки срок на оперативно планиране в интервала за година напред до в рамките на деня.
 - 3.2 Операторите на преносни системи определят един регионален координационен център, който да създаде модели на обща електроенергийна мрежа в целия Съюз.
 - 3.3 Моделите на обща електроенергийна мрежа се изготвят в съответствие с методиките, разработени съгласно насоките относно експлоатацията на системата и насоките относно разпределянето на капацитета и управлението на претоварването, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009.
 - 3.4 Моделите на обща електроенергийна мрежа включват данни от значение за ефикасното оперативно планиране и изчисляване на капацитета за всички срокове на оперативно планиране в интервала за година напред до в рамките на деня.
 - 3.5 Моделите на обща електроенергийна мрежа се предоставят на всички регионални координационни центрове, оператори на преносни системи, ЕМОПС за електроенергия и, при поискване, на ACER.
4. Подкрепа за плановете на операторите на преносни системи за защита и възстановяване по отношение на оценката на съгласуваността.
 - 4.1 Регионалните координационни центрове подпомагат операторите на преносни системи в региона на действие на системата при извършването на оценката на съгласуваността на плановете на операторите на преносни системи за защита и възстановяване съгласно процедурите, посочени в мрежовия кодекс относно извънредните ситуации и възстановяването на електроснабдяването, приет въз основа на член 6, параграф 11 от Регламент (ЕО) № 714/2009.

- 4.2. Всички оператори на преносни системи се договарят относно прага, над който последиците от действията на един или повече оператори на преносни системи при извънредни състояния, състояния на прекъсване или на възстановяване на електроснабдяването се считат значителни за други оператори на преносни системи, които са синхронно или асинхронно взаимосвързани.
- 4.3. При оказването на помощ на операторите на преносни системи от регионалния координационен център, той:
 - а) установява евентуални несъвместимости;
 - б) предлага действия за смекчаване.
- 4.4. Операторите на преносни системи оценяват и вземат под внимание предложените действия за смекчаване.
5. Подпомагане на координацията и оптимизацията на възстановяването в региона
 - 5.1. Всеки съответен регионален координационен център подпомага операторите на преносни системи, назначени за водещи по отношение на честотата и на ресинхронизирането съгласно Мрежовия кодекс относно извънредните ситуации и възстановяването на електроснабдяването, приет въз основа на член 6, параграф 11 от Регламент (ЕО) № 714/2009 с цел подобряване на ефективността и ефикасността на възстановяването на системата. Операторите на преносни системи в региона на действие на системата определят ролята на регионалния координационен център, свързана с подпомагането на координацията и оптимизацията на възстановяването в региона.
 - 5.2. Операторите на преносни системи могат да изискват съдействие от регионалните координационни центрове, ако тяхната система е в състояние на прекъсване или на възстановяване.
 - 5.3. Регионалните координационни центрове се оборудват със системи за възможно най-близък до реалното време надзорен контрол и събиране на данни с наблюдаемостта, определена от прилагането на прага, посочен в точка 4.2.
6. Анализ и докладване след действия и смущения
 - 6.1. Регионалните координационни центрове разследват всяка авария над прага, посочен в точка 4.2, и изготвят доклад за нея. Регулаторните органи в региона на действие на системата и ACER могат да участват в проучването по тяхно искане. Докладът съдържа препоръки с цел предотвратяване на подобни аварии в бъдеще.
 - 6.2. Регионалните координационни центрове публикуват доклада. ACER може да изготви препоръки с цел предотвратяване на подобни аварии в бъдеще.
7. Регионално оразмеряване на резервния капацитет
 - 7.1. Регионалните координационни центрове изчисляват резервния капацитет за региона на действие на системата. При определянето на изискванията относно резервния капацитет:
 - а) се преследва общата цел да се поддържа оперативната сигурност по най-ефективния начин по отношение на разходите;
 - б) то се извършва за ден напред или в рамките на деня, или и в двата случая;
 - в) се изчислява общият размер на изисквания резервен капацитет за региона на действие на системата;
 - г) се установяват минималните изисквания за всеки вид резервен капацитет;
 - д) се вземат предвид възможни замени между различните видове резервен капацитет с цел да се сведат до минимум разходите за набавяне;
 - е) се определят необходимите изисквания за географското разпределение на изисквания резервен капацитет, ако има такива.
8. Улесняване на регионалното набавяне на резервен капацитет
 - 8.1. Регионалните координационни центрове подпомагат операторите на преносни системи в региона на действие на системата при определянето на размера на балансиращия капацитет, който трябва да бъде набавен. При определянето на размера на балансиращия капацитет:
 - а) то се извършва за ден напред или в рамките на деня, или и в двата случая;

- б) се вземат предвид възможни замени между различните видове резервен капацитет с цел да се сведат до минимум разходите за набавяне;
 - в) се вземат предвид обемите изискван резервен капацитет, които се очаква да бъдат предоставени с оферти за балансираща енергия, които не са представени въз основа на договор за балансиращ капацитет.
- 8.2. Регионалните координационни центрове подпомагат операторите на преносни системи в региона на действие на системата при набавянето на изисквания балансиращ капацитет, определен в съответствие с точка 8.1. Набавянето на балансиращ капацитет:
- а) се извършва за ден напред или в рамките на деня, или и в двата случая;
 - б) е съобразно възможни замени между различните видове резервен капацитет с цел да се сведат до минимум разходите за набавяне.
9. Регионални оценки на адекватността на системата за седмица напред до най-малко ден напред и подготовка на действия за намаляване на риска
- 9.1 Регионалните координационни центрове извършват регионални оценки на адекватността за седмица напред до най-малко ден напред в съответствие с процедурите, посочени в Регламент 2017/1485 на Комисията и въз основа на методиката, разработена съгласно член 8 от Регламент (ЕС) 2019/941.
- 9.2 Регионалните координационни центрове извършват краткосрочните регионални оценки на адекватността въз основа на информацията, предоставена от операторите на преносни системи в региона на действие на системата, с цел да разкрият ситуации, при които се очаква липса на адекватност в някоя от контролните зони или на регионално равнище. Регионалните координационни центрове вземат предвид възможен междузонов обмен и ограниченията с оглед на оперативната сигурност за всички съответни срокове на оперативно планиране.
- 9.3 При извършването на регионална оценка на адекватността на системата всеки регионален координационен център се координира с другите регионални координационни центрове, за да:
- а) провери заложените допускания и прогнози;
 - б) открие възможни междурегионални ситуации на липса на адекватност.
- 9.4 Всеки регионален координационен център предоставя на операторите на преносни системи в региона на действие на системата и на другите регионални координационни центрове резултатите от регионалната оценка на адекватността на системата заедно с предложенията си за действия с оглед да се намалят рисковете от липса на адекватност.
10. Регионално координиране на планирането на изключванията
- 10.1 Всеки регионален координационен център осъществява регионално координиране на изключванията в съответствие с процедурите, посочени в насоките относно експлоатацията на системата, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009, за да следи за разполагаемостта на съответните активи и да координира техните планове за разполагаемостта с цел обезпечаване на оперативната сигурност на преносната система, като същевременно максимално се увеличава капацитетът на междусистемните електропроводи и/или на преносните системи, влияещ на междузоновите потоци.
- 10.2 Всеки регионален координационен център поддържа единен списък на съответните мрежови елементи, модули за производство на електроенергия и потребяващи съоръжения в региона на действие на системата и го предоставя в средата за данни за оперативното планиране на ЕМОПС за електроенергия.
- 10.3 Всеки регионален координационен център извършва следните дейности, свързани с координирането на изключванията в региона на действие на системата:
- а) оценява съвместимостта в планирането на изключванията, като използва плановете на всички оператори на преносни системи за разполагаемостта за година напред;
 - б) предоставя на операторите на преносни системи в региона на действие на системата списък на откритите несъвместимости в планирането и предлага решения за тяхното разрешаване.
11. Оптимизация на компенсаторните механизми между операторите на преносни системи
- 11.1 Операторите на преносни системи в региона на действие на системата могат съвместно да вземат решение да получат подкрепа от регионалния координационен център в управлението на финансовите потоци, свързани със споразуменията между повече от двама оператори на преносни системи, като например за разходите за повторно диспечирание, приходите от претоварване, непреднамерени отклонения или разходи за набавяне на резерви.

12. Обучение и сертифициране на персонала на регионалните координационни центрове
 - 12.1. Регионалните координационни центрове подготвят и изпълняват програми за обучение и сертифициране, съсредоточени върху функционирането на регионалната система, за персонала, работещ за регионалните координационни центрове.
 - 12.2. Програмите за обучение обхващат всички важни компоненти на функционирането на системата, по отношение на които регионалният координационен център изпълнява задачи, включително сценарии за регионална криза.
 13. Идентифицирането на регионални сценарии при криза в електроснабдяването
 - 13.1. Ако ЕМОПС за електроенергия делегира тази функция, регионалните координационни центрове идентифицират регионални сценарии при криза в електроснабдяването в съответствие с критериите, посочени в член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/941.

Идентифицирането на регионални сценарии при криза в електроснабдяването се извършва в съответствие с методиката, определена в член 5 от Регламент (ЕС) 2019/941.
 - 13.2. Регионалните координационни центрове подкрепят компетентните органи във всеки регион на действие на системата по тяхно искане при подготвянето и извършването на симулация на кризи на всеки две години в съответствие с член 12, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/941.
 14. Установяване на потребностите от нов преносен капацитет, модернизирани на съществуващия преносен капацитет или техните алтернативи
 - 14.1. Регионалните координационни центрове подпомагат операторите на преносни системи за установяване на потребностите от нов преносен капацитет, от актуализиране на съществуващия преносен капацитет или от техните алтернативи, като те се представят на регионалните групи, създадени по силата на Регламент (ЕС) № 347/2013, и се включват в десетгодишния план за развитие на мрежата, посочен в член 51 от Директива (ЕС) 2019/944.
 15. Изчисляване на максималния входен капацитет, който е на разположение за участието на чуждестранен капацитет в механизми за осигуряване на капацитет
 - 15.1. Регионалните координационни центрове подпомагат оператора на преносни системи при изчисляването на максималния входен капацитет, който е на разположение за участието на чуждестранен капацитет в механизми за осигуряване на капацитет, като вземат предвид очакваното наличие на междусистемни електропроводи и вероятността за съвпадение на извънредно натоварване между системата, в която се прилага механизмът, и системата, в която се намира чуждестранният капацитет.
 - 15.2. Изчисляването се извършва в съответствие с методиката, определена в член 26, параграф 11, буква а).
 - 15.3. Регионалните координационни центрове представят изчисление за всяка граница на пазарна зона, обхваната от региона на действие на системата.
 16. Изготвяне на сезонни оценки на адекватността
 - 16.1. Ако ЕМОПС за електроенергия делегира тази функция съгласно член 9 от Регламент (ЕС) 2019/941, регионалните координационни центрове извършват регионални сезонни оценки на адекватността.
 - 16.2. Изготвянето на сезонните оценки на адекватността се извършва въз основа на методиката, разработена съгласно член 8 от Регламент (ЕС) 2019/941.
-

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ОТМЕНЕНИЯТ РЕГЛАМЕНТ И СПИСЪК НА НЕГОВИТЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ ИЗМЕНЕНИЯ

Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2013 година относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура и за отмяна на Решение № 1364/2006/ЕО, както и за изменение на регламенти (ЕО) № 713/2009, (ЕО) № 714/2009 и (ЕО) № 715/2009 (ОВ L 115, 25.4.2013 г., стр. 39)	Член 8, параграф 3, буква а) Член 8, параграф 10, буква а) Член 11 Член 18, параграф 4а Член 23, параграф 3
Регламент (ЕС) № 543/2013 на Комисията от 14 юни 2013 година за представяне и публикуване на данни на пазарите за електроенергия и за изменение на приложение I към Регламент (ЕО) № 714/2009 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 163, 15.6.2013 г., стр. 1)	Точки 5.5 — 5.9 от Приложение I

ПРИЛОЖЕНИЕ III

ТАБЛИЦА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО

Регламент (ЕО) № 714/2009	Настоящият регламент
—	Член 1 а
—	Член 1 б
Член 1 а	Член 1 в
Член 1 б	Член 1 г
Член 2, параграф 1	Член 2, точка 1
Член 2, параграф 2, буква а)	Член 2, точка 2
Член 2, параграф 2, буква б)	Член 2, точка 3
Член 2, параграф 2, буква в)	Член 2, точка 4
Член 2, параграф 2, буква г)	—
Член 2, параграф 2, буква д)	—
Член 2, параграф 2, буква е)	—
Член 2, параграф 2, буква ж)	Член 2, точка 5
—	Член 2, точки 6 —71
—	Член 3
—	Член 4
—	Член 5
—	Член 6
—	Член 7
—	Член 8
—	Член 9
—	Член 10
—	Член 11
—	Член 12
—	Член 13
—	Член 14
—	Член 15
Член 16, параграфи 1 — 3	Член 16, параграфи 1 — 4
—	Член 16, параграфи 5 — 8
Член 16, параграфи 4 — 5	Член 16, параграфи 9 — 11
—	Член 16, параграфи 12 и 13
—	Член 17
Член 14, параграф 1	Член 18, параграф 1
—	Член 18, параграф 2
Член 14, параграфи 2 — 5	Член 18, параграфи 3 — 6
—	Член 18, параграфи 7 — 11
—	Член 19, параграф 1
Член 16, параграф 6	Член 19, параграфи 2 и 3
—	Член 19, параграфи 4 и 5
—	Член 20

Регламент (ЕО) № 714/2009	Настоящият регламент
—	Член 21
—	Член 22
Член 8, параграф 4	Член 23, параграф 1
—	Член 23, параграфи 2 — 7
—	Член 25
—	Член 26
—	Член 27
Член 4	Член 28, параграф 1
—	Член 28, параграф 2
Член 5	Член 29, параграфи 1 — 4
—	Член 29, параграф 5
Член 8, параграф 2, първо изречение	Член 30, параграф 1, буква а)
Член 8, параграф 3, буква б)	Член 30, параграф 1, буква б)
—	Член 30, параграф 1, буква в)
Член 8, параграф 3, буква в)	Член 30, параграф 1, буква г)
—	Член 30, параграф 1, букви д) и е)
—	Член 30, параграф 1, букви ж) и з)
Член 8, параграф 3, буква а)	Член 30, параграф 1, буква и)
Член 8, параграф 3, буква г)	Член 30, параграф 1, буква й)
—	Член 30, параграф 1, буква к)
Член 8, параграф 3, буква д)	Член 30, параграф 1, буква л)
—	Член 30, параграф 1, букви м) — о)
—	Член 30, параграфи 2 и 3
Член 8, параграф 5	Член 30, параграф 4
Член 8, параграф 9	Член 30, параграф 5
Член 10	Член 31
Член 9	Член 32
Член 11	Член 33
Член 12	Член 34
—	Член 35
—	Член 36
—	Член 37
—	Член 38
—	Член 39
—	Член 40
—	Член 41
—	Член 42
—	Член 43
—	Член 44
—	Член 45
—	Член 46
—	Член 47
—	Член 48
Член 8, параграф 10	Член 48

Регламент (ЕО) № 714/2009	Настоящият регламент
Член 13	Член 49
Член 2, параграф 2, последна алинея	Член 49, параграф 7
Член 15	Член 50, параграфи 1 — 6
Приложение I – точка 5.10	Член 50, параграф 7
Член 3	Член 51
—	Член 52
—	Член 53
—	Член 54
—	Член 55
—	Член 56
—	Член 57
—	Член 58
Член 8, параграф 6	Член 59, параграф 1, букви а), б) и в)
—	Член 59, параграф 1, букви г) и д)
—	Член 59, параграф 2
Член 6, параграф 1	Член 59, параграф 3
Член 6, параграф 2	Член 59, параграф 4
Член 6, параграф 3	Член 59, параграф 5
—	Член 59, параграф 6
Член 6, параграф 4	Член 59, параграф 7
Член 6, параграф 5	Член 59, параграф 8
Член 6, параграф 6	Член 59, параграф 9
Член 8, параграф 1	Член 59, параграф 10
Член 6, параграф 7	—
Член 6, параграф 8	—
Член 6, параграфи 9 и 10	Член 59, параграфи 11 и 12
Член 6, параграф 11	Член 59, параграфи 13 и 14
Член 6, параграф 12	Член 59, параграф 15
Член 8, параграф 2	Член 59, параграф 15
—	Член 60, параграф 1
Член 7, параграф 1	Член 60, параграф 2
Член 7, параграф 2	Член 60, параграф 3
Член 7, параграф 3	—
Член 7, параграф 4	—
—	Член 61, параграф 1
—	Член 61, параграф 2
Член 18, параграф 1	Член 61, параграф 3
Член 18, параграф 2	—
Член 18, параграф 3	Член 61, параграф 4
Член 18, параграф 4	—
Член 18, параграф 4а	Член 61, параграф 5
Член 18, параграф 5	Член 61, параграфи 5 и 6
Член 19	—

Регламент (ЕО) № 714/2009	Настоящият регламент
Член 21	Член 62
Член 17	Член 63
—	Член 64
Член 20	Член 65
Член 22	Член 66
Член 23	Член 67
Член 24	—
—	Член 68
—	Член 69
Член 25	Член 70
Член 26	Член 71

ДИРЕКТИВИ

ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/944 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 5 юни 2019 година

относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС

(преработен текст)

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 194, параграф 2 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽¹⁾,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите ⁽²⁾,

в съответствие с обикновената законодателна процедура ⁽³⁾,

като имат предвид, че:

- (1) В Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁴⁾ трябва да се внесат редица изменения. С оглед на постигане на яснота посочената директива следва да бъде преработена.
- (2) Вътрешният пазар на електроенергия, който постепенно се създава в целия Съюз от 1999 г. насам, има за цел чрез организиране на конкурентоспособни трансгранични пазари на електроенергия да предоставя действителен избор за всички крайни клиенти в Съюза, били те граждани или предприятия, нови възможности за развиване на стопанска дейност, конкурентни цени, ефикасни сигнали за инвеститорите и по-високи стандарти на обслужване, както и да способства за сигурността на доставките и устойчивото развитие.
- (3) Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁵⁾ и Директива 2009/72/ЕО допринесоха значително за създаването на вътрешния пазар на електроенергия. Енергийната система на Съюза обаче е в процес на коренна промяна. Общата цел за декарбонизация на енергийната система създава нови възможности и предизвикателства за участниците на пазара. Същевременно, напредъкът на технологиите позволява създаването на нови форми на участие на потребителите и на трансгранично сътрудничество. Налице е нужда от адаптиране на правилата за пазара на Съюза към новата пазарна реалност.
- (4) В съобщението на Комисията от 25 февруари 2015 г., озаглавено „Рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето политика по въпросите на изменението на климата“, се излага визията за енергиен съюз, основан на гражданите, в който последните се чувстват ангажирани с енергийния преход, възползват се от новите технологии, за да намалят сметките си и участват активно на пазара, а уязвимите потребители са защитени.

⁽¹⁾ ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 91.

⁽²⁾ ОВ С 342, 12.10.2017 г., стр. 79.

⁽³⁾ Позиция на Европейския парламент от 26 март 2019 г. (все още непубликувана в Официален вестник) и решение на Съвета от 22 май 2019 г.

⁽⁴⁾ Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 55).

⁽⁵⁾ Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и отменяща Директива 96/92/ЕО (ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 37), отменена и заменена, считано от 2 март 2011 г., от Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 55).

- (5) В съобщението на Комисията от 15 юли 2015 г., озаглавено „Предоставяне на нов търговски механизъм за потребителите на енергия“, се представя визията на Комисията за вариант на пазара на дребно, който обслужва по-добре потребителите на енергия, в това число и като създава по-добра връзка между пазарите на едро и на дребно. Като се възползват от новите технологии, новите и иновативните дружества за енергийни услуги следва да дават възможност на всички потребители в пълна степен да участват в енергийния преход, като управляват своето потребление за осигуряване на енергийно ефективни решения, които им спестяват пари и допринасят за цялостното намаление на потреблението на енергия.
- (6) В съобщението на Комисията от 15 юли 2015 г., озаглавено „Започване на процеса на обществени консултации относно новата структура на енергийния пазар“ се подчертава, че преходът от производството в големи централни инсталации към децентрализирано производство на електроенергия от възобновяеми източници и към декарбонизиран пазар налага да се адаптират настоящите правила за търговия с електроенергия и да се променят съществуващите роли на пазара. В съобщението се обръща особено внимание на необходимостта пазарите на електроенергия да се организират по по-гъвкав начин и да се интегрират изцяло всички участници на пазара, — включително производителите на енергия от възобновяеми източници, новите доставчици на енергийни услуги — съхраняването на енергията и гъвкавото търсене. Също толкова важно за Съюза е спешно да се инвестира във взаимосвързаност на равнището на Съюза за пренос на енергия посредством електропреносни системи с високо напрежение.
- (7) С оглед на създаването на вътрешен пазар на електроенергия държавите членки следва да насърчават интеграцията на националните си пазари и сътрудничеството между системните оператори на равнището на Съюза и на регионално равнище, като обхващат и изолираните системи, формиращи електроенергийни острови, които продължават да съществуват в Съюза.
- (8) Освен новите предизвикателства, с настоящата директива се цели да се преодолеят все още съществуващите пречки пред завършването на вътрешния пазар на електроенергия. Необходимо е с помощта на подобрената регулаторна рамка да се подпомогне преодоляването на настоящите проблеми, свързани с разпокъсаността на националните пазари, в които все още се наблюдава висока степен на регулаторна интервенция. Тази интервенция е довела до пречки пред доставките на електроенергия при еднакви условия, както и до разходи, които са по-високи в сравнение с вариантите за доставка на електроенергия, основани на трансграничното сътрудничество и пазарните принципи.
- (9) Най-ефективният начин Съюзът да постигне целите си в областта на възобновяемите енергийни източници е посредством създаването на пазарна рамка, която насърчава гъвкавостта и иновациите. Добре работещата структура на пазара на електроенергия е основният фактор за навлизането на възобновяемите енергийни източници.
- (10) Потребителите са много важни за постигане на гъвкавостта, която е необходима за адаптирането на електроенергийната система към променливо и разпределено производство на електроенергия от възобновяеми източници. Технологичният напредък в управлението на мрежата и производството на електроенергия от възобновяеми източници разкри много възможности за потребителите. Здравословната конкуренция на пазарите на дребно е от съществено значение за въвеждане на пазарноориентирани иновативни нови услуги, които отговарят на променящите се потребности и възможности на потребителите, като увеличават гъвкавостта на системата. Липсата на информация относно потреблението на енергия, която да се предоставя на потребителите в реално време или почти в реално време, обаче ги възпрепятства да бъдат активни участници на енергийния пазар и в енергийния преход. Като се оправомощават потребителите и им се предоставят инструменти да участват в по-голяма степен в енергийния пазар и по нови начини, целта е гражданите в Съюза да се възползват от вътрешния пазар на електроенергия и да се постигнат целите на Съюза във връзка с възобновяемите енергийни източници.
- (11) Свободите, които Договорът за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), гарантира на гражданите на Съюза, *inter alia*, свободното движение на стоки, свободата на установяване и свободата на предлагане на услуги — са възможни единствено в условията на напълно отворен пазар, който позволява на всички потребители да избират свободно своя доставчик и на всички доставчици — да извършват свободно доставки на своите клиенти.
- (12) Насърчаването на лоялна конкуренция и на лесен достъп за различните доставчици е от първостепенно значение за държавите членки, за да се позволи на потребителите да се възползват в пълна степен от възможностите на либерализирания вътрешен пазар на електроенергия. Въпреки това е възможно пазарната неефективност да продължи да съществува в периферните малки електроенергийни системи и в системи, които не са свързани с други държави членки, където цените на електроенергията не осигуряват подходящите сигнали за насърчване на инвестициите, и поради това може да се изискват специални решения с цел да се гарантира адекватно ниво на сигурност на доставките.
- (13) За да се насърчи конкуренцията и да се гарантират доставките на електроенергия на най-конкурентни цени, държавите членки и регулаторните органи следва да улесняват трансграничния достъп за нови доставчици на електроенергия от различни енергийни източници, както и за нови производители на електроенергия и за нови доставчици на услуги по съхраняване на енергия и оптимизация на потреблението.

- (14) Държавите членки следва да гарантират, че не съществуват неоправдани пречки на вътрешния пазар на електроенергия по отношение на навлизането на пазара, експлоатацията и излизането от пазара. Същевременно следва да се поясни, че това задължение не засяга компетентността, която държавите членки запазват по отношение на трети държави. Това пояснение не следва да се тълкува като даващо право на държава членка да упражнява изключителната компетентност на Съюза. Следва също така да се поясни, че участниците на пазара от трети държави, които извършват дейност в рамките на вътрешния пазар, трябва да спазват приложимото право на Съюза и национално право, както всички други участници на пазара.
- (15) Правилата за пазара дават възможност на производителите и доставчиците да навлизат на него и да го напускат въз основа на тяхната оценка за икономическата и финансовата жизнеспособност на дейността им. Този принцип не е несъвместим с възможността държавите членки да налагат на предприятията, работещи в електроенергийния сектор, задължения за обществени услуги в общ икономически интерес, когато това се извършва в съответствие с Договорите, и по-специално с член 106 от ДФЕС, и с разпоредбите на настоящата директива и на Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁶⁾.
- (16) В своите заключения от 23 и 24 октомври 2014 г. Европейският съвет посочва, че Комисията, с подкрепата на държавите членки, трябва да предприеме мерки с цел осигуряване на незабавното постигане на минимална цел от 10 % от съществуващите електроенергийни междусистемни електропроводи до 2020 г. поне за държавите членки, които все още не са постигнали минимално равнище на интеграция във вътрешния енергиен пазар, а именно прибалтийските държави, Португалия и Испания, и за държавите членки, които са тяхна главна точка за достъп до вътрешния енергиен пазар. Той също така посочва, че Комисията трябва да докладва редовно на Европейския съвет с оглед на постигането на цел от 15 % до 2030 г.
- (17) Наличието на достатъчно физически междусистемни електропроводи със съседните държави е важно, за да могат всички държави членки и съседни държави да се възползват от положителните въздействия на вътрешния пазар, както се подчертава в съобщението на Комисията от 23 ноември 2017 г., озаглавено „Съобщение относно засилване на възможностите на европейските енергийни мрежи“, и както е отразено в интегрираните национални планове за енергетиката и климата на държавите членки в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁷⁾.
- (18) Пазарите на електроенергия се различават от други пазари, като тези на природния газ например, с това, че при тях се търгува със стока, която понастоящем не може лесно да се съхранява и се произвежда в голям брой разнообразни инсталации за производство, включително чрез разпределено производство. Това е отразено в различните подходи към регулаторното третиране на междусистемните електропроводи в електроенергийния и газовия сектор. Интеграцията на пазарите на електроенергия изисква висока степен на сътрудничество между системните оператори, участниците на пазара и регулаторните органи, особено когато електроенергията се търгува чрез свързване на пазарите.
- (19) Гарантирането на общи правила за истински вътрешен пазар и широкото, достъпно за всеки, снабдяване с електроенергия следва също да бъдат едни от основните цели на настоящата директива. За тази цел реалните пазарни цени биха стимулирали трансграничните междусистемни електропроводи и инвестициите в нови производства на електроенергия, като същевременно водят до сближаване на цените в дългосрочен план.
- (20) Пазарните цени следва да създават подходящи стимули за развитие на мрежата и за инвестиции в нови производства на електроенергия.
- (21) Съществуват различни видове организация на вътрешния пазар на електроенергия. Мерките, които държавите членки биха могли да вземат, за да гарантират равнопоставени условия, следва да се основават на първостепенните изисквания от обществен интерес. Комисията следва да бъде консултирана относно съвместимостта на тези мерки с ДФЕС и с останалото право на Съюза.
- (22) Държавите членки следва да запазят голяма свобода на действие при налагането на задължения за обществена услуга на електроенергийните предприятия при преследването на цели от общ икономически интерес. Държавите членки следва да гарантират, че битовите клиенти и когато държавите членки смятат за подходящо, малките предприятия се ползват от правото да им бъде доставяна електроенергия с определено качество при изцяло съпоставими, прозрачни и конкурентни цени. Независимо от това, задължението за обществена услуга под формата на определяне на цените за доставка на електроенергия представлява нарушаваща из основи конкуренцията мярка, която често води до натрупването на тарифни дефицити, ограничаване на избора на потребителя, по-слаби стимули за пестене на енергия и за инвестиции в енергийната ефективност, по-ниски стандарти на обслужване, по-ниски равнища на ангажираност и удовлетворение на потребителите, ограничаване на конкуренцията, както и до

⁽⁶⁾ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (вж. страница 54 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽⁷⁾ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

по-малко на брой новаторски продукти и услуги на пазара. Вследствие на това, държавите членки следва да прилагат други инструменти на политиките, по-конкретно целенасочени мерки в областта на социалната политика, за да запазят достъпността на електроснабдяването за своите граждани. Публичната интервенция при определянето на цените за доставка на електроенергия следва да се прилага само под формата на задължения за обществена услуга и при спазването на определени условия, посочени в настоящата директива. Напълно либерализираният, добре работещ пазар на дребно на електроенергия ще насърчава ценовата и неценовата конкуренция между съществуващите доставчици и ще създаде стимули за навлизането на пазара на нови участници, с което ще се подобряват изборът и удовлетворението на потребителите.

- (23) Задълженията за обществена услуга под формата на определяне на цените за доставка на електроенергия следва да бъдат използвани, без това да нарушава принципа на отворените пазари, при ясно определени обстоятелства и бенефициери, и следва да бъдат с ограничен срок на действие. Такива обстоятелства може да възникнат например, когато доставката е силно ограничена и това води до значително по-високи цени на електроенергията в сравнение с нормалните, или в случай на неефективност на пазара, когато интервенцията на регулаторните органи и на органите за защита на конкуренцията се е оказала неефективна. Това би засегнало по несъразмерен начин домакинствата, и по-специално уязвимите клиенти, които обикновено харчат по-голяма част от доходите си за сметките за енергия в сравнение с потребителите с високи доходи. За да се смекчи нарушаването на конкуренцията от задълженията за обществена услуга при определянето на цените за доставка на електроенергията, държавите членки, които прилагат подобна интервенция, следва да въведат допълнителни мерки, включително мерки за предотвратяване на нарушенията на конкуренцията при определянето на цените на пазара на едро. Държавите членки следва да гарантират, че всички бенефициери на регулираните цени са в състояние да се възползват напълно от офертите на конкурентния пазар, когато решат да направят това. За тази цел е необходимо тези бенефициери да разполагат с интелигентни измервателни системи и да имат достъп до договори с динамична цена на електроенергията. Освен това те следва да бъдат пряко и редовно информирани за офертите и възможностите за икономии на конкурентния пазар, по-специално за договорите с динамична цена на електроенергията, и следва да им се предостави помощ, за да реагират на пазарните оферти и да се възползват от тях.
- (24) Правото на бенефициерите на регулирани цени да получават индивидуални интелигентни измервателни уреди без допълнителни разходи не следва да е пречка за държавите членки да променят функционалните характеристики на интелигентните измервателни системи, когато не съществува инфраструктура от интелигентни измервателни уреди, защото оценката на разходите и ползите във връзка с въвеждането на интелигентни измервателни системи е била отрицателна.
- (25) Публичните интервенции при определянето на цените за доставка на електроенергия не следва да води до пряко кръстосано субсидиране между различните категории клиенти. Съгласно този принцип ценовите системи не трябва изрично да натоварват определени категории клиенти с поемането на разходите за ценовата интервенция, която засяга други категории клиенти. Например ценова система, чиито разходи се поемат от доставчиците или други оператори по недискриминационен начин, не следва да се разглежда като пряко кръстосано субсидиране.
- (26) За да се осигури запазването на високи нива на обществените услуги в Съюза, всички мерки, предприети от държавите членки за постигане на целта на настоящата директива, следва да се нотифицират редовно на Комисията. Комисията следва периодично да публикува доклад, в който се анализират мерките, взети на национално равнище за постигане на целите, свързани с обществените услуги, и се прави сравнение на тяхната ефективност с оглед на даването на препоръки относно мерките, които да бъдат взети на национално равнище за постигане на високи стандарти на обществени услуги.
- (27) Следва да е възможно държавите членки да определят доставчик, който да действа в краен случай. Този доставчик може да бъде отделът, който се занимава с продажби във вертикално интегрирано предприятие, което изпълнява и функциите на разпределение, при условие че отговаря на изискванията за отделяне съгласно настоящата директива.
- (28) Следва да е възможно мерките, въведени от държавите членки за постигане на целите за социално и икономическо сближаване, да включват по-специално осигуряването на адекватни икономически стимули, като използват, според случая, всички съществуващи инструменти на национално равнище и на равнището на Съюза. Тези инструменти може да включват механизми за надеждност с цел гарантиране на необходимите инвестиции.
- (29) Доколкото мерките, взети от държавите членки за изпълнение на задълженията за обществена услуга, представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС, съществува задължение по член 108, параграф 3 от ДФЕС тези мерки да бъдат нотифицирани на Комисията.

- (30) Междусекторното законодателство предоставя стабилна основа за защита на потребителите за широка гама от съществуващи енергийни услуги и вероятно ще се доразвива. Въпреки това следва да бъдат ясно установени някои основни договорни права на потребителите.
- (31) На потребителите следва да бъде предоставена ясна и недвусмислена информация за правата им по отношение на енергийния сектор. След консултация със съответните заинтересовани страни, включително държавите членки, регулаторните органи, организациите на потребителите и електроенергийните предприятия Комисията създаде контролен списък за потребителите на енергия, предоставящ на потребителите практическа информация за техните права. Този контролен списък следва да бъде редовно актуализиран, предоставен на всички потребители и обществено достъпен.
- (32) Няколко фактора възпрепятстват достъпа, разбирането и реагирането на потребителите по отношение на различните налични за тях източници на пазарна информация. От това следва, че трябва да се подобри сравнимостта на офертите и да се сведат до минимум пречките за смяна на доставчика, без неправомерно да се ограничават изборът на потребителите.
- (33) При смяна на доставчика на по-малките клиенти все още се начисляват множество преки и непреки такси. Подобни такси правят правят по-трудна преценката кой е най-добрият продукт или услуга и намаляват непосредствената финансова изгода от смяната на доставчика. Въпреки че премахването на тези такси може да ограничи избора на потребителите чрез премахване на продукти, които се основават на лоялността на потребителите, по-нататъшното ограничаване на използването на таксите следва да подобри благосъстоянието и ангажираността на потребителите, а също и конкуренцията на пазара.
- (34) По-краткото време за преминаване към друг доставчик вероятно ще насърчи потребителите да търсят по-добри търговски условия за електроенергия и да сменят доставчика си. Поради по-широкото използване на информационните технологии до 2026 г. техническият процес на прехвърляне, изразяващ се в регистрирането на нов доставчик в измервателна точка на оператора на пазара, следва по принцип да може да се осъществява в рамките на 24 часа всеки работен ден. Независимо от другите стъпки при процеса на прехвърляне, които трябва да бъдат завършени преди началото на техническия процес на прехвърляне, ако се гарантира, че до тази дата техническият процес може да се осъществява в рамките на 24 часа, това ще сведе до минимум времето за прехвърляне и ще спомогне за повишаване на ангажираността на потребителите и конкуренцията на пазара на дребно. Във всички случаи общата продължителност на процеса на прехвърляне следва да не надхвърля три седмици, считано от датата на искането от страна на клиента.
- (35) Независимите инструменти за сравнение, включително уебсайтовете, са ефективни средства, чрез които по-малките потребители правят оценка на предимствата на различните оферти за енергия, предлагани на пазара. С тези инструменти се намаляват разходите за търсене, тъй като потребителите вече не трябва да събират информация от отделните доставчици и доставчици на услуги. Подобни инструменти могат да предоставят правилното съотношение между необходимостта от ясна и сбита и същевременно пълна и изчерпателна информация. Те следва да са насочени към включването на възможно най-широк спектър от налични оферти и да обхващат пазара възможно най-пълно, за да дават на потребителите представителен обзор. От решаващо значение е по-малките клиенти да имат достъп поне до един инструмент за сравнение и информацията, давана от подобни инструменти, да бъде достоверна, безпристрастна и прозрачна. За тази цел държавите членки могат да предвидят инструмент за сравнение, който се поддържа от национален орган или от частно дружество.
- (36) По-голяма защита на потребителите се гарантира чрез наличието на ефективни и независими механизми за извънсъдебно разрешаване на спорове за всички потребители, като например енергиен омбудсман, орган за защита на потребителите или регулаторен орган. Държавите членки следва да въведат бързи и ефективни процедури за обработка на жалби.
- (37) Всички потребители следва да могат да се възползват от прякото си участие на пазара, по-специално като адаптират потреблението си според пазарните сигнали и в замяна извличат ползи от по-ниските цени на електроенергията или други финансови стимули. Очаква се ползите от това активно участие да се увеличат с течение на времето, тъй като ще се повиши осведомеността на иначе пасивните потребители за възможностите им като активни потребители и тъй като информацията за възможностите за активно участие ще стане по-достъпна и по-добре известна. Потребителите следва да имат възможност да участват във всички форми на оптимизация на потреблението. Следователно те следва да разполагат с възможността да се възползват от пълното въвеждане на интелигентни измервателни системи, а когато оценката на въвеждането им е била отрицателна, те следва да разполагат с възможността да изберат интелигентна измервателна система и договор с динамична цена на електроенергията. Това би следвало да им даде възможност да адаптират потреблението си спрямо ценовите сигнали в реално време, които отразяват стойността и цената на електроенергията или преноса ѝ в различни периоди от време, докато държавите членки следва да осигурят разумна експозиция на потребителите на рисковете от цените на едро. Потребителите следва да бъдат информирани за ползите и потенциалните ценови рискове, свързани с

договорите с динамична цена на електроенергията. Държавите членки следва също така да гарантират, че потребителите, които изберат да не участват активно на пазара, не са поставени в неизгодно положение. Напротив, способността им да вземат информирани решения измежду възможностите, с които разполагат, следва да бъде улеснена по начина, който е най-подходящ за условията на националния пазар.

- (38) За да увеличат в максимална степен ползите и ефективността на динамичното образуване на цената на електроенергията, държавите членки следва да оценят потенциала за въвеждане в сметките за електроенергия на повече динамични компоненти или за намаляване на дела на фиксираните компоненти, а когато такъв потенциал съществува, да предприемат подходящи действия.
- (39) Всички групи клиенти (промишлени, търговски и битови) следва да имат достъп до пазарите на електроенергия, за да търгуват със своята гъвкавост и произведената от самите тях електроенергия. На потребителите следва да се даде възможност да се възползват в пълна степен от предимствата от агрегирането на производството и доставката в големи региони и да извлекат ползи от трансграничната конкуренция. Участниците на пазара, извършващи агрегиране, вероятно ще изиграят важна роля като посредници между групите потребители и пазара. Държавите членки следва да имат свободата да изберат подходящия модел за осъществяване и подход за управление за независимо агрегиране, като спазват общите принципи, установени в настоящата директива. Този модел или подход може да включва избор на пазарни или регулаторни принципи, които осигуряват решения за спазване на настоящата директива, като например модели, при които дисбалансите са поправени или е въведена корекция на даден периметър. Избраният модел следва да съдържа прозрачни и справедливи правила, за да позволи на независимите доставчици на агрегирани услуги да изпълняват ролята си на посредници и за да гарантира, че крайните клиенти се ползват по подходящ начин от дейността им. На всички пазари на електроенергия, включително на тези за спомагателни услуги и за капацитет, следва да бъдат определени продукти с цел да се насърчи участието в оптимизацията на потреблението.
- (40) В съобщението на Комисията от 20 юли 2016 г., озаглавено „Европейската стратегия за мобилност с ниски емисии“, се подчертава необходимостта от декарбонизация на транспортния сектор и намаляване на неговите емисии по-специално в градските райони, както и важната роля, която електромобилността може да изиграе за постигането на тези цели. Освен това въвеждането на електромобилността представлява важен елемент от енергийния преход. Поради това правилата за пазара, предвидени в настоящата директива, следва да допринесат за създаването на благоприятна среда за електрическите превозни средства от всякакъв вид. По-специално, с тях следва да се гарантира ефективното въвеждане на мрежа от обществено достъпни и частни пунктове за зареждане на електрически превозни средства, а също и да се осигури ефикасната интеграция на зареждането на електрическите превозни средства в системата.
- (41) Оптимизацията на потреблението е от основно значение за осъществяване на възможността за интелигентно зареждане на електрическите превозни средства, с което ще се създадат предпоставки за ефикасното интегриране на електрическите превозни средства в електрическата мрежа, което ще бъде от решаващо значение за процеса на декарбонизация на транспорта.
- (42) Потребителите следва да могат да използват, съхраняват и продават на пазара произведената от самите тях електроенергия, както и да участват на всички пазари на електроенергия, като предоставят гъвкавост за системата, например чрез съхранение на енергия, като например съхранение, като се използват електрически превозни средства, чрез оптимизация на потреблението или чрез схеми за енергийна ефективност. Тези дейности в бъдеще ще бъдат улеснени от новите технологични разработки. Съществуват обаче правни и търговски бариери, като например прекомерни такси за потребление на произведената от самия потребител електроенергия, задължения за предаване на тази електроенергия в енергийната система, и административна тежест, напр. задължението потребителите, които произвеждат сами електроенергия и я продават на системата, да отговарят на изискванията за доставчиците и т.н. Тези пречки, които възпрепятстват потребителите сами да произвеждат електроенергия и да потребяват, съхраняват или продават на пазара произведената от самите тях електроенергия, следва да се премахнат, като същевременно следва да се гарантира, че тези потребители поемат адекватен дял от разходите на системата. Държавите членки следва да могат да предвидят в националното си право различни разпоредби във връзка с данъците и налозите за индивидуално и съвместно действащи активни клиенти, както и за битови и други крайни клиенти.
- (43) Технологиите за разпределено производство на електроенергия и оправомощаването на потребителите са превърнали общността енергетика в ефективен и ефикасен от гледна точка на разходите начин да се отговори на нуждите и очакванията на гражданите по отношение на енергийните източници, услугите и местното участие. Общността енергетика предлага на всички потребители приобщаващата възможност да вземат пряко участие в производството, потреблението или споделянето на енергията. Инициативите за общностна енергетика са насочени преди всичко към осигуряване на достъпна енергия от конкретен вид, например енергия от възобновяеми източници, на членовете на общността или на акционерите, а не към извеждане на преден план на генерирането на приходи, както е случаят с традиционните електроенергийни предприятия. Чрез пряко ангажиране с потребителите инициативите за общностна енергетика показват потенциала си за улесняване на внедряването по интегриран начин на нови технологии и схеми на потребление, включително на интелигентните разпределителни мрежи и оптимизацията на потреблението. Общността енергетика може също да спомогне за увеличаването на енергийната ефективност на ниво домакинство и да подпомогне борбата с енергийната бедност чрез намаляване на

потреблението и по-ниски тарифи за доставка. Общностната енергетика също така дава възможност на някои групи от битови клиенти, които иначе не биха имали възможност да правят това, да участват на пазара на електроенергия. Там, където са били прилагани с успех, тези инициативи са осигурили на общността икономически, социални и екологични ползи, които далеч надхвърлят ползите, произтичащи единствено от предоставянето на енергийни услуги. Настоящата директива има за цел признаването на определени категории граждански енергийни инициативи на равнището на Съюза като „граждански енергийни общности“, за да им осигури благоприятстваща рамка, справедливо отношение, равни условия и ясно определен набор от права и задължения. На битовите клиенти следва да се даде възможност да участват доброволно в инициативите за общностна енергетика, както и да ги напускат, без да губят достъп до мрежата, експлоатирана от инициативата за общностна енергетика, или правата си като потребители. Достъпът до мрежата на дадена гражданска енергийна общност следва да се предоставя съгласно справедливи и отразяващи разходите условия.

- (44) За всички категории субекти следва да има отворен достъп до членство в гражданските енергийни общности. Правомощията за вземане на решение в рамките на гражданската енергийната общност обаче следва да бъдат ограничени до членовете или акционерите, които не участват в мащабна търговска дейност и за които енергийният сектор не представлява основна област на икономическа дейност. Гражданските енергийни общности се считат за категория сътрудничество между граждани или между местни участници, която следва да бъдат призната и защитена от правото на Съюза. Разпоредбите относно гражданските енергийни общности не изключват съществуването на други граждански инициативи, като например произтичащите от частноправни споразумения. Ето защо следва да е възможно държавите членки да предвидят всякаква форма на правосубектност за гражданските енергийни общности, например сдружение, кооперация, партньорство, сдружение с нестопанска цел или малко или средно предприятие, при условие че това образувание може самостоятелно да упражнява права и да бъде носител на задължения.
- (45) Разпоредбите на настоящата директива за гражданските енергийни общности предвиждат права и задължения, които могат да бъдат изведени от други съществуващи права и задължения, като например свободата на договаряне, правото на смяна на доставчика, задълженията на оператора на разпределителната система, правилата за таксите за достъп до мрежата и задълженията за балансиране.
- (46) Гражданските енергийни общности представляват нов тип образувание поради своята членска структура, изисквания по отношение на управлението и цел. На тях следва да им бъде разрешено да извършват дейност на пазара при равни условия, без да се нарушава конкуренцията, и правата и задълженията, които се прилагат спрямо другите електроенергийни предприятия на пазара, следва да се прилагат по недискриминационен и пропорционален начин спрямо гражданските енергийни общности. Тези права и задължения следва да се прилагат според изпълняваните от тях роли, например ролята на краен клиент, производител, доставчик или оператор на разпределителна система. Гражданските енергийни общности следва да не срещат регулаторни ограничения, ако прилагат съществуващите или бъдещите информационни и комуникационни технологии, за да споделят електроенергията от производствените активи в рамките на гражданската енергийна общност между своите членове или акционери въз основа на пазарните принципи, например чрез приспадане на енергийния компонент на членовете или акционерите, които използват производството в рамките на общността, дори и през обществената мрежа, при условие че и двете измервателни точки принадлежат на общността. Споделянето на електроенергия дава възможност на членовете или акционерите да бъдат снабдявани с електроенергия от инсталациите за производство в рамките на общността, без да са в непосредствена физическа близост до инсталацията за производство и без да са зад единна измервателна точка. Когато електроенергията се споделя, споделянето не следва да оказва влияние върху събирането на таксите за достъп до мрежата, тарифите и таксите, свързани с потоците електроенергия. Споделянето следва да бъде улеснено съобразно задълженията и точните срокове за балансиране, измерване и изравняване. Разпоредбите на настоящата директива относно гражданските енергийни общности не засягат компетентността на държавите членки да разработват и прилагат политиките за енергийния сектор във връзка с таксите и тарифите за достъп до мрежата или да разработват и прилагат системите за финансиране на енергийната политика и поделянето на разходите, при условие че тези политики са недискриминационни и законосъобразни.
- (47) С настоящата директива държавите членки се оправомощават да позволят на гражданските енергийни общности да станат оператори на разпределителна система съгласно общия режим или като „оператори на затворена разпределителна система“. След като на гражданската енергийна общност се предостави статут на оператор на разпределителна система, тя следва да се третира като оператор на разпределителна система и да подлежи на задълженията на оператор на разпределителна система. Разпоредбите на настоящата директива относно гражданските енергийни общности изясняват само онези аспекти на експлоатацията на разпределителната система, които е вероятно да са приложими за гражданските енергийни общности, докато другите аспекти на експлоатацията на разпределителната система се прилагат в съответствие с правилата относно операторите на разпределителни системи.

- (48) Сметките за електроенергия са важно средство за информиране на крайните клиенти. Освен данните за потреблението и разходите, с тях може да се предоставя и друга информация, която помага на потребителите да сравняват настоящия си договор с други оферти. Споровете във връзка със сметките са обаче твърде често причина за жалби от страна на потребителите, фактор, който допринася за постоянно ниските нива на удовлетвореност на потребителите и ниската им степен на ангажираност в електроенергийния сектор. Поради това е необходимо сметките да се направят по-ясни и лесни за разбиране, както и да се гарантира, че в сметките и в информацията за фактурирането на видно място се посочват ограничен брой важни информационни елементи, които са необходими, за да се даде възможност на потребителите да регулират потреблението си на енергия, да сравняват офертите и да сменят доставчика си. Другите информационни елементи следва да са на разположение на крайните клиенти в техните сметки, в приложение към тях или обозначени в сметките. Тези елементи следва да бъдат посочени в сметката или да бъдат в отделен документ, приложен към нея, или сметката следва да съдържа препратка, с която крайният клиент може лесно да намери информацията на уебсайт, чрез мобилно приложение или чрез други средства.
- (49) Редовното предоставяне на точна информация за фактурирането въз основа на действителното потребление на електроенергия, улеснено от интелигентното измерване, е важно, за да се помогне на клиентите да контролират своето потребление на електроенергия и своите разходи. Въпреки това клиентите, и по-специално битовите клиенти, следва да имат достъп до гъвкави условия за самото плащане на сметките си. Възможно е например на клиентите често да се предоставя информация за фактурирането, а плащането да се извършва едва на тримесечен принцип, или пък може да има продукти, за които клиентът плаща една и съща сума всеки месец независимо от реалното потребление.
- (50) Разпоредбите относно фактурирането в Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁸⁾, следва да бъдат актуализирани, опростени и преместени в настоящата директива, където те се вписват по-логично.
- (51) Държавите членки следва да насърчават модернизацията на разпределителните мрежи, например чрез въвеждането на интелигентни мрежи, които следва да се изграждат по начин, който насърча децентрализираното производство и енергийната ефективност.
- (52) Ангажирането на потребителите изисква наличието на подходящи стимули и технологии, като например интелигентните измервателни системи. Интелигентните измервателни системи предоставят възможности на потребителите, защото им позволяват да получават почти в реално време точна информация относно своето потребление или производство на енергия, да управляват по-добре своето потребление, да участват и да извличат ползи от програмите за оптимизация на потреблението и други услуги, както и да намаляват сметките си за електроенергия. Интелигентните измервателни системи дават възможност и на операторите на разпределителни мрежи да наблюдават по-добре мрежите си и вследствие на това да намаляват своите експлоатационни разходи и разходите за поддръжка, и да отразяват тези икономии спрямо потребителите под формата на ниски тарифи за разпределение.
- (53) Когато на национално равнище трябва да се взема решение за въвеждането на интелигентни измервателни системи, следва да е възможно това решение да се основава на икономическа оценка. Тази икономическа оценка следва да отчита дългосрочните ползи от въвеждането на интелигентни измервателни системи за потребителите и за цялата верига на стойността, включително по-доброто управление на мрежите, по-точното планиране и определяне на загубите по мрежата. Ако заключението от тази оценка е, че въвеждането на такива измервателни системи е разходоефективно единствено за потребители с определено количество потребление на електроенергия, държавите членки следва да могат да вземат това заключение предвид, когато пристъпят към въвеждането на интелигентни измервателни системи. Тези оценки обаче следва да се преразглеждат редовно в отговор на значителни промени в основополагащите допускания или най-малко на всеки четири години предвид бързото развитие в технологиите.
- (54) Държавите членки, които не въвеждат системно интелигентни измервателни системи, следва да позволят на потребителите да се възползват от инсталирането на интелигентен измервателен уред, при поискване, при справедливи и разумни условия и следва да им предоставят всичката необходима информация. Когато потребителите не разполагат с интелигентни измервателни уреди, те следва да имат право да получат такива уреди, които отговарят на минималните изисквания, необходими, за да им предоставят информацията за фактурирането, посочена в настоящата директива.

⁽⁸⁾ Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр.1).

- (55) За да се подпомогне активното участие на потребителите на пазарите на електроенергия, интелигентните измервателни системи, които държавите членки ще въведат на териториите си, следва да бъдат оперативно съвместими и да могат да осигуряват необходимите данни за системите за управление на потреблението на енергия от потребителите. За тази цел държавите членки следва да вземат предвид в необходимата степен използването на съответните налични стандарти, включително на стандарти, които позволяват оперативна съвместимост на равнището на модела за данни и на приложението, най-добрите практики и важността на развитието на обмена на данни, бъдещите и иновативни енергийни услуги, въвеждането на интелигентни мрежи и вътрешния пазар на електроенергия. Освен това интелигентните измервателни системи, които са въведени, не следва да са пречка за смяната на доставчика и следва да притежават подходящи за целта функционални характеристики, които позволяват на потребителите да разполагат почти в реално време с достъп до данните за потреблението си, да променят потреблението си на енергия и доколкото основната инфраструктура позволява това, да предлагат на мрежата и на електроенергийните предприятия излишъка си от електроенергия и да бъдат възнаграждавани за това и да намаляват сметките си за електроенергия.
- (56) Предоставянето на достъп до обективни и прозрачни данни за потреблението е ключов аспект на доставките за клиенти. Поради това потребителите следва да имат достъп до данните за потреблението си и свързаните с него цени и разходи за услугите, за да могат да отправят покани към конкурентни предприятия за представяне на предложения на базата на тази информация. Потребителите следва също да имат правото да бъдат надлежно информирани за своето потребление на енергия. Авансовите плащания следва да не се превръщат в непропорционално бреме за ползващите ги, а различните системи за плащане следва да не бъдат дискриминиращи. Информацията за разходите за енергия, предоставяна достатъчно често на потребителите, ще създаде стимули за спестяване на енергия, защото ще предостави на клиентите пряка обратна информация за последиците от инвестирането в енергийната ефективност и промените на поведението. В това отношение пълното прилагане на Директива 2012/27/ЕС ще помогне на потребителите да намалят своите разходи за електроенергия.
- (57) Понастоящем в държавите членки след въвеждането на интелигентните измервателни системи са разработени или се разработват различни модели за управление на данните. Независимо от модела на управление на данните е важно държавите членки да въведат прозрачни правила, съгласно които може да бъде предоставен достъп до данните при недискриминационни условия и да се гарантира най-високото равнище на киберсигурност и защита на данните, както и безпристрастността на субектите, които обработват данните.
- (58) Държавите членки следва да предприемат необходимите мерки, за да защитят уязвимите клиенти и клиентите в положение на енергийна бедност в условията на вътрешния пазар на електроенергия. Такива мерки може да се различават в зависимост от конкретните условия в съответните държави членки и могат да включват мерки в областта на социалната или енергийната политика във връзка с плащането на сметките за електроенергия, инвестициите в енергийната ефективност на жилищните сгради или защитата на потребителите, като например гаранции срещу изключването от мрежата. Когато универсалната услуга се предоставя и на малки предприятия, мерките за гарантиране на тази универсална услуга може да се различават според това дали се отнасят за битови клиенти или за малки предприятия.
- (59) Енергийните услуги са от основно значение за гарантиране на благосъстоянието на гражданите на Съюза. Адекватното отопление, охлаждане, осветление и енергията за домакинските уреди са основни услуги, които гарантират приемлив стандарт на живот и здравето на гражданите. Достъпът до тези енергийни услуги дава възможност на гражданите на Съюза да реализират своя потенциал и засилва социалното им приобщаване. Домакинствата в положение на енергийна бедност, нямат възможност да си позволят тези енергийни услуги поради съчетанието от нисък доход, високи енергийни разходи и ниска енергийна ефикасност на жилищата си. Държавите членки следва да събират необходимата информация, за да следят броя на домакинствата в положение на енергийна бедност. Точното измерване би позволило на държавите членки да идентифицират домакинствата, засегнати от енергийна бедност, с цел да оказат целенасочена помощ. Комисията следва активно да подкрепя изпълнението на разпоредбите на настоящата директива относно енергийната бедност чрез улесняване на обмена на добри практики между държавите членки.
- (60) Когато държавите членки са засегнати от енергийна бедност и все още не са разработили национални планове за действие или други подходящи рамки за справяне с енергийната бедност, те следва да направят това с цел намаляване на броя на клиентите в положение на енергийна бедност. Ниските доходи, високите енергийни разходи и ниската енергийна ефективност на жилищата са важни фактори за установяването на критерии за измерване на енергийната бедност. Във всеки случай държавите членки следва да гарантират необходимите доставки за уязвимите клиенти и клиентите в положение на енергийна бедност. За тази цел може да се използва интегриран подход, например в рамките на енергийната и социалната политика, и мерките могат да включват социални политики или повишаване на енергийната ефективност на жилищата. Настоящата директива следва да укрепи националните политики в полза на уязвимите клиенти и клиентите в положение на енергийна бедност.

- (61) Операторите на разпределителни системи следва да интегрират по разходоефективен начин новото производство на електроенергия, по-специално инсталациите за производство на електроенергия от възобновяеми източници и нови товари, като например товари от термopомпи и електрически превозни средства. За тази цел операторите на разпределителни системи следва да имат възможност и да бъдат стимулирани да ползват услуги от разпределени енергийни ресурси като оптимизация на потреблението и съхраняване на енергията, основани на пазарни процедури, за да експлоатират ефикасно своите мрежи и да избягват скъпоструващото разширяване на мрежите. Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки, като национални мрежови кодекси и правила за пазара, както и да стимулират операторите на разпределителни системи чрез мрежови тарифи, които не създават пречки пред гъвкавостта или подобряването на енергийната ефективност на мрежата. Държавите членки следва също така да въведат планове за развитие на мрежата по отношение на разпределителните системи с цел да подкрепят интегрирането на инсталациите, които произвеждат електроенергия от възобновяеми енергийни източници, да улеснят разработването на съоръжения за съхраняване на енергия и електрификацията на транспортния сектор, както и да предоставят на ползвателите на системата адекватна информация за очакваните разширения или модернизации на мрежата, тъй като понастоящем подобни процедури не съществуват в по-голямата част от държавите членки.
- (62) Операторите на системи следва да не притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия. В новата структура на пазара на електроенергия услугите по съхраняване на енергия следва да бъдат пазарно ориентирани и конкурентни. Поради това следва да се избягва кръстосаното субсидиране между съхраняването на енергия и регулираните функции по разпределение или пренос. Тези ограничения на собствеността върху съоръженията за съхраняване на енергия имат за цел да предотвратят нарушаването на конкуренцията, да премахнат риска от дискриминация, да гарантират справедлив достъп до услугите по съхраняване на енергия за всички участници на пазара и да насърчават ефективното и ефикасно използване на съоръженията за съхраняване на енергия отделно от експлоатацията на разпределителната или преносната система. Това изискване следва да се тълкува и прилага в съответствие с правата и принципите, установени в Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“), по-специално със свободата на стопанска инициатива и правото на собственост, гарантирани в членове 16 и 17 от Хартата.
- (63) Когато съоръженията за съхраняване на енергия са напълно интегрирани компоненти на мрежата, които не се използват за балансиране или управление на претоварването, за тях не следва да се прилагат, ако това бъде одобрено от страна на регулаторния орган, същите строги ограничения да притежават, разработват, управляват или експлоатират тези съоръжения, които се прилагат за операторите на системи. Такива напълно интегрирани компоненти на мрежата могат да включват съоръжения за съхраняване на енергия като кондензатори или маховици, които предоставят важни услуги за сигурност и надеждност на мрежата и допринасят за синхронизирането на различните части на системата.
- (64) За целта на постигането на напредък към напълно декарбонизиран електроенергиен сектор, който не създава никакви емисии, е необходимо да се отбележи напредък в сезонното съхранение на енергия. Това съхранение на енергия е елемент, който би послужил като инструмент за експлоатирането на електроенергийната система, за да се позволят краткосрочното и сезонното коригиране с цел преодоляването на променливостта на производството на електроенергия от възобновяеми енергийни източници и свързаните с това непредвидени ситуации в тези хоризонти.
- (65) Недискриминационният достъп до разпределителната мрежа определя достъпа надолу по веригата до клиентите на дребно. За да бъдат създадени условия на равнопоставеност на пазара на дребно, дейностите на операторите на разпределителни системи следва да бъдат наблюдавани, за да не им се дава възможност да се възползват от вертикалната си интеграция от гледна точка на конкурентното си положение на пазара, особено по отношение на битовите и малките небитови клиенти.
- (66) Когато за осигуряването на оптималната ефикасност на интегрираните доставки, изискващи специфични оперативни стандарти, се използва затворена разпределителна система, или когато затворена разпределителна система се поддържа основно за използване от собственика на системата, следва да е възможно операторът на разпределителната система да бъде освободен от задълженията, които биха представлявали излишна административна тежест поради специфичното естество на отношенията между оператора на разпределителната система и ползвателите на системата. Промислените и търговските обекти, обектите, предлагащи съвместни услуги, като сгради на железопътни гари, летища, болници, големи къмпинги с интегрирани съоръжения, и химическите заводи могат да включват затворени разпределителни системи поради специфичното естество на дейността им.
- (67) Без ефективно отделяне на мрежите от дейностите по производство и доставка („ефективно отделяне“) съществува вътрешно присъщ риск от дискриминация не само в експлоатацията на мрежата, но и в стимулите за вертикално интегрираните предприятия да инвестират адекватно в мрежите си.

- (68) Ефективното отделяне може да бъде осигурено единствено чрез отстраняването на стимулите за вертикално интегрираните предприятия да дискриминират конкурентите си по отношение на достъпа до мрежата и инвестициите. Отделянето на собствеността, което предполага определянето на собственика на мрежата за системен оператор и неговата независимост от свързаните с доставката и производството интереси, несъмнено е ефективен и стабилен начин за разрешаване на вътрешно присъщия конфликт на интереси и за гарантиране на сигурността на доставките. Поради тази причина в своята резолюция от 10 юли 2007 г. относно перспективите за вътрешния пазар на газ и електроенергия, Европейският парламент посочи отделянето на собствеността на равнище пренос като най-ефективния инструмент за стимулиране на инвестициите в инфраструктура по недискриминационен начин, на равнопоставения достъп на нови участници до мрежата и на прозрачността на пазара. Ето защо във връзка с отделянето на собствеността от държавите членки следва да се изисква да гарантират, че едно и също лице или едни и същи лица нямат право да упражняват контрол върху производител или доставчик, ако едновременно с това упражняват контрол или други права върху оператор на преносна система или върху преносна система. Обратно, контролът върху оператор на преносна система или преносна система следва да изключва възможността за упражняване на контрол или други права по отношение на производител или доставчик. В тези рамки, производителят или доставчикът следва да може да има миноритарно дялово участие в оператор на преносна система или в преносна система.
- (69) Всяка система за отделяне следва ефективно да отстранява конфликтите на интереси между производители, доставчици и оператори на преносни системи, за да се създадат стимули за необходимите инвестиции и да се гарантира достъпът на нови участници на пазара при условията на прозрачен и ефикасен регулаторен режим, както и следва да не създава прекалено тежък регулаторен режим за регулаторните органи.
- (70) Тъй като отделянето на собствеността налага реструктурирането на предприятия в някои случаи, на държавите членки, които решат да извършат отделяне на собствеността, следва да бъде предоставено допълнително време за прилагането на съответните разпоредби. Освен това предвид вертикалните връзки между секторите на електроенергия и на природен газ разпоредбите за отделяне следва да се прилагат и в двата сектора.
- (71) Във връзка с отделянето на собствеността, за да се гарантира пълната независимост на експлоатацията на мрежите от свързаните с доставката и производството интереси и за да се предотврати обменът на поверителна информация, едно и също лице не следва да бъде член на управителните съвети едновременно на оператор на преносна система или на преносна система и на предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка. По същата причина едно и също лице не следва да има правото да назначава членове на управителните съвети на оператор на преносна система или на преносна система и едновременно с това да упражнява контрол или други права върху производителя или доставчика.
- (72) Създаването на системен оператор или на преносен оператор, независими от свързаните с доставката и производството интереси, следва да даде възможност на вертикално интегрирано предприятие да запази собствеността си върху свързаните с мрежите активи, като едновременно с това изпълнява изискването за ефективно отделяне на интересите, при условие че такъв независим системен оператор или независим преносен оператор изпълнява всички функции на системен оператор, и при условие че се въведат подробна регламентация и механизми за широк регулаторен контрол.
- (73) Когато на 3 септември 2009 г. предприятие, което притежава преносна система, е било част от вертикално интегрирано предприятие, на държавите членки следва да бъде предоставен избор между отделяне на собствеността и създаване на системен оператор или преносен оператор, който е независим от свързаните с доставката и производството интереси.
- (74) За да се запазят изцяло интересите на акционерите/съдружниците във вертикално интегрираните предприятия, държавите членки следва да могат да избират как да прилагат отделянето на собствеността — чрез преки продажби или чрез разделяне на акциите/дяловете на интегрираното предприятие на акции/дялове на предприятие на мрежата и акции/дялове на оставащо предприятие за доставка и производство, при условие че са спазени изискванията за отделяне на собствеността.
- (75) Пълната ефективност на възможните решения за създаването на независим системен оператор или независим преносен оператор следва бъде гарантирана чрез конкретни допълнителни правила. Правилата за независими преносни оператори осигуряват подходяща регулаторна рамка за гарантиране на лоялна конкуренция, достатъчно инвестиции, достъп за нови участници на пазара и интегриране на пазарите на електроенергия. Ефективното отделяне чрез разпоредби за независими преносни оператори следва да се основава върху стълб от организационни мерки и мерки, свързани с управлението на операторите на преносни системи, и върху стълб от мерки, свързани с инвестициите, със свързването в мрежата на нови производствени мощности и с интеграцията на пазарите посредством регионално сътрудничество. Независимостта на преносни оператори следва също така да се гарантира, *inter alia*, чрез определени „периоди за анализ“, по време на които не се упражнява никаква управленска или друга подобна дейност, предоставяща достъп до същата информация, която е възможно да бъде придобита при упражняването на управленска дейност във вертикално интегрираното предприятие.

- (76) Държавите членки имат право да изберат пълно отделяне на собствеността на тяхна територия. Когато държава членка е упражнила това си право, предприятието няма право да създава независим системен оператор или независим преносен оператор. Освен това, предприятие, което изпълнява някои от функциите по производство или доставка, не може да упражнява пряк или непряк контрол или каквото и да е право върху оператор на преносна система от държава членка, която е избрала пълно отделяне на собствеността.
- (77) Прилагането на ефективно отделяне следва да бъде съобразено с принципа на недискриминация между публичния и частния сектор. За тази цел едно и също лице не следва да има възможност да упражнява контрол или други права, в нарушение на правилата за отделяне на собствеността или на избора на независим системен оператор, поотделно или заедно с други лица, върху състава, гласуването или вземането на решения от органите както на операторите на преносни системи или преносните системи, така и на производителя или доставчика. По отношение на отделянето на собствеността и избора на независим системен оператор, при условие че съответната държава членка може да покаже, че съответните изисквания са спазени — два отделни публични органа следва да са в състояние да контролират дейностите по производство и доставка, от една страна, и дейностите по преноса, от друга страна.
- (78) Напълно ефективното отделяне на дейностите, свързани с мрежата от дейностите по доставка и производство следва да се прилага в Съюза както за предприятията от Съюза, така и за предприятия извън него. За да се гарантира, че дейностите по експлоатация на мрежите и дейностите за доставка и производство остават независими едни от други в целия Съюз регулаторните органи следва да имат правомощия да отказват да сертифицират оператори на преносни системи, които не спазват разпоредбите за отделяне. За да се осигури последователното прилагане на тези правила в целия Съюз, регулаторните органи следва в най-голяма степен да отчетат становищата на Комисията, когато вземат решения във връзка със сертифицирането. В допълнение, за да се осигури изпълнението на международните задължения на Съюза, както и за да се гарантира солидарност и енергийна сигурност в рамките на Съюза, Комисията следва да има правото да дава становища за сертифициране по отношение на собственик на преносна система или оператор на преносна система, който се контролира от лице или лица от трета държава или трети държави.
- (79) Процедурите за издаване на разрешения не следва да водят до административна тежест, несъразмерна на големината и потенциалното влияние на производителите. Прекомерно продължителните процедури за издаване на разрешения може да представляват препятствие за достъпа на нови участници до пазара.
- (80) Регулаторните органи следва да могат да вземат решения по отношение на всички важни въпроси, свързани с регулирането, за да функционира правилно вътрешният пазар на електроенергия и е необходимо да бъдат напълно независими от всякакви други обществени или частни интереси. Това не възпрепятства нито съдебния контрол, нито парламентарния надзор в съответствие с конституционното право на държавите членки. Освен това одобряването на бюджета на регулаторния орган от националния законодател не представлява пречка за бюджетна автономност. Разпоредбите, свързани с автономността при изпълнението на бюджета, предоставен на регулаторния орган, следва да бъдат прилагани в рамките, определени от националните право и правила за бюджета. Като допринасят за независимостта на регулаторните органи от политически или икономически интереси чрез подходяща ротационна схема, държавите членки следва да могат да вземат надлежно предвид наличните човешки ресурси и състава на съвета.
- (81) Регулаторните органи следва да могат да определят или одобряват тарифите или методиките, на които се основава изчисляването на тарифите, въз основа на предложение от оператора на преносната система или операторите на разпределителни системи или въз основа на предложение, договорено между тези оператори и ползвателите на мрежата. При изпълнение на тези задачи регулаторните органи следва да гарантират, че тарифите за пренос и разпределение са недискриминационни и отразяват разходите, и следва да вземат предвид дългосрочните, маргиналните, избегнатите мрежови разходи от разпределеното производство и мерките за управление на търсенето.
- (82) Регулаторните органи следва да определят или одобряват индивидуални мрежови тарифи за преносните и разпределителните мрежи или методика, или и двете. При всеки един от тези варианти независимостта на регулаторните органи при определянето на мрежовите тарифи съгласно член 57, параграф 4, буква б), подточка ii) следва да се запази.
- (83) Регулаторните органи следва да гарантират, че операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи предприемат подходящи мерки, за да направят мрежата си по-устойчива и по-гъвкава. За тази цел те следва да наблюдават резултатите от дейността на тези оператори въз основа на показатели като способността на операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи да експлоатират електропроводи, работещи със системи за оценка на преносната способност в реално време, развитието на дистанционно наблюдение и контрола в реално време на подстанциите, намаляването на загубите по мрежата и честотата и продължителността на прекъсванията в електрозахранването.

- (84) Регулаторните органи следва да имат правомощието да издават обвързващи решения спрямо електроенергийните предприятия и да им налагат ефективни, пропорционални и възпиращи санкции, когато не изпълняват задълженията си или да предлагат на компетентен съд да им налага такива санкции. За целта, регулаторните органи следва са в състояние да изискват съответна информация от електроенергийните предприятия, да провеждат подходящи и достатъчни разследвания и да уреждат спорове. На регулаторните органи следва да бъдат предоставени и правомощия да вземат решения, независимо от прилагането на правилата за конкуренция, относно въвеждането на подходящи мерки за да се гарантират ползи за клиентите чрез насърчаване на ефективната конкуренция, необходима за правилното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия.
- (85) Регулаторните органи следва да се координират помежду си при изпълнението на своите задачи, за да гарантират, че Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ЕМОПС за електроенергия), Организацията на операторите на разпределителни системи в Европейския съюз (ООРСЕС) и регионалните координационни центрове, спазват своите задължения съгласно регулаторната рамка на вътрешния пазар на електроенергия и решенията на Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER), създадена с Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета⁽⁹⁾. С разширяването на оперативните отговорности на ЕМОПС за електроенергия, на ООРСЕС и на регионалните координационни центрове е необходимо да се засили надзорът над образуванията, действащи на равнището на целия Съюз или на регионално равнище. Регулаторните органи следва да се консултират помежду си и да координират надзора си, за да се установят случаите, при които е налице съвместно неспазване на съответните задължения от страна на ЕМОПС за електроенергия, ООРСЕС или регионалните координационни центрове.
- (86) На регулаторните органи следва също да се предоставят правомощия да допринасят за осигуряването на високи стандарти за задълженията за универсални и обществени услуги в съответствие с изискванията за отваряне на пазара, за защита на уязвимите клиенти, както и за пълната ефективност на мерките за защита на потребителите. Тези разпоредби следва да не засягат нито правомощията на Комисията относно прилагането на правилата за конкуренция, включително контрола върху сливанията със значение на равнището на Съюза, нито правилата за вътрешния пазар, като например правилата за свободното движение на капитали. Независимият орган, пред който има право да обжалва дадена страна, засегната от решението на регулаторен орган, може да бъде съд или друг правораздавателен орган с правомощия да осъществява съдебен контрол.
- (87) Настоящата директива и Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета⁽¹⁰⁾ не лишават държавите членки от възможността да установяват и провеждат тяхната национална енергийна политика. От това следва, че в зависимост от конституционните разпоредби на държавата членка определянето на политическата рамка, в която следва да работят регулаторните органи, например относно сигурността на доставките, би могла да е от компетентността на държавата членка. Въпреки това общите енергийни политически насоки, дадени от държавата членка, следва да не накърняват независимостта или автономността на регулаторните органи.
- (88) Регламент (ЕС) 2019/943 предвижда Комисията да приема насоки или мрежови кодекси с оглед на постигане необходимото равнище на хармонизация. Такива насоки и мрежови кодекси представляват обвързващи мерки за изпълнение и с оглед на някои разпоредби на настоящата директива, са полезен инструмент, който при необходимост може бързо да бъде адаптиран.
- (89) Държавите членки и договарящите се страни от Договора за създаване на Енергийна общност⁽¹¹⁾ следва да работят в тясно сътрудничество по всички въпроси, свързани с разработването на интегриран регион за търговия с електроенергия, и следва да не вземат мерки, които застрашават по-нататъшната интеграция на пазарите на електроенергия или сигурността на доставките на държавните членки и договарящите се страни от Енергийната общност.
- (90) Настоящата директива следва да се разглежда съвместно с Регламент (ЕС) 2019/943, в който се определят основните принципи на новата структура на пазара на електроенергия, които ще дадат възможност за по-добро възнаграждаване на гъвкавостта, ще осигурят адекватни ценови сигнали и ще гарантират развитието на функциониращи интегрирани краткосрочни пазари. В Регламент (ЕС) 2019/943 също се определят нови правила в различни области, в това число относно областта на механизмите за осигуряване на капацитет и сътрудничеството между операторите на преносни системи.

⁽⁹⁾ Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (вж. страница 22 от настоящия брой на Официален вестник).

⁽¹⁰⁾ Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и за отмяна на Директива 2003/55/ЕО (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 94).

⁽¹¹⁾ ОВ L 198, 20.7.2006 г., стр. 18.

- (91) Настоящата директива защита основните права и следва принципите, заложиени в Хартата. Поради това настоящата директива следва да се тълкува и прилага в съответствие с тези права и принципи, и по-конкретно с правото на защита на личните данни, гарантирано от член 8 от Хартата. От съществено значение е всяка обработка на лични данни съгласно настоящата директива да се извършва в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹²⁾.
- (92) С цел да се осигури минималната степен на хармонизация, необходима за постигането на целта на настоящата директива, на Комисията следва да се делегира правомощието да приема актове в съответствие с член 290 от ДФЕС, за да приема правила относно обхвата на задълженията на регулаторните органи да си сътрудничат един с друг и с ACER и за определяне на детайлите на процедурата за спазване на мрежовите кодекси и насоките. От особена важност е Комисията да провежда необходимите консултации по време на подготвителната работа, включително и на експертно равнище, като консултациите се провеждат в съответствие с принципите, предвидени в Междунституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество ⁽¹³⁾ По-специално, с цел осигуряване на равно участие в изготвянето на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, а техни експерти систематично имат достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с изготвянето на делегирани актове.
- (93) С цел да се осигурят еднакви условия за изпълнението на настоящата директива, на Комисията следва да се предоставят изпълнителни правомощия, за да определя изискванията за оперативна съвместимост на енергийните услуги и недискриминационни и прозрачни процедури за достъп до данните от измерването, данните за потреблението, както и данните, изисквани за прехвърлянето на клиенти, оптимизацията на потреблението и други услуги. Тези правомощия следва да бъдат упражнявани в съответствие с Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁴⁾.
- (94) Когато се прилага дерогация съгласно член 66, параграфи 3, 4 или 5, дерогацията следва да обхваща и всички разпоредби на настоящата директива, които са съпътстващи или изискват предварителното прилагане на някоя от разпоредбите, от които е предоставена дерогация.
- (95) Разпоредбите на Директива 2012/27/ЕС, свързани с пазарите на електроенергия, като разпоредбите за измерването и фактурирането на електроенергия, оптимизация на потреблението, приоритетно диспечирание, достъп до мрежите за високоефективното комбинирано производство, се актуализират с разпоредбите, посочени в настоящата директива и в Регламент (ЕС) 2019/943. Поради това Директива 2012/27/ЕС следва да бъде съответно изменена.
- (96) Доколкото целта на настоящата директива, а именно създаването на напълно работещ вътрешен пазар на електроенергия, не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите членки, а поради нейния обхват и последици, може да бъде по-добре постигната на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския Съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.
- (97) В съответствие със Съвместната политическа декларация от 28 септември 2011 г. на държавите членки и Комисията относно обяснителните документи ⁽¹⁵⁾ държавите членки се задължават да приложат, в обосновани случаи, към съобщението за своите мерки за транспониране един или повече документи, обясняващи връзката между компонентите на дадена директива и съответните елементи от националните инструменти за транспониране. По отношение на настоящата директива законодателят смята предоставянето на такива документи за основателно.
- (98) Задължението за транспониране на настоящата директива в националното право трябва да бъде ограничено до разпоредбите, които представляват изменение по същество в сравнение с Директива 2009/72/ЕО. Задължението за транспониране на разпоредбите, които не са изменени, произтича от Директива 2009/72/ЕО.
- (99) Настоящата директива не засяга задълженията на държавите членки относно сроковете за транспониране в националното законодателство и датата на прилагане на Директива 2009/72/ЕО, посочена в приложение III,

⁽¹²⁾ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1).

⁽¹³⁾ ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 1.

⁽¹⁴⁾ Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. за установяване на общите правила и принципи относно реда и условията за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията (ОВ L 55, 28.2.2011 г., стр. 13).

⁽¹⁵⁾ ОВ С 369, 17.12.2011 г., стр. 14.

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I

ПРЕДМЕТ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 1

Предмет

Настоящата директива установява общите правила за производството, преноса, разпределението, съхраняването на енергия и доставката на електроенергия, както и разпоредби относно защитата на потребителите, с оглед на създаването на наистина интегрирани, конкурентни, ориентирани към потребителя, гъвкави, справедливи и прозрачни пазари на електроенергия в Съюза.

Като се използват предимствата на интегрирания пазар, с настоящата директива се цели да се гарантират достъпни и прозрачни цени и разходи за енергия за потребителите, висока степен на сигурност на енергийните доставки, както и плавен преход към устойчива нисковъглеродна енергийна система. С настоящата директива се определят основните правила, свързани с организацията и функционирането на електроенергийния сектор на Съюза, по-специално правилата за оправомощаването и защитата на потребителите, за свободния достъп до интегрирания пазар, за достъпа на трети лица до преносната и разпределителната инфраструктура, за изискванията за отделяне и за правилата за независимост на регулаторните органи на държавите членки.

Настоящата директива установява и начини за сътрудничество между държавите членки, регулаторните органи и операторите на преносните системи с цел създаване на напълно взаимосвързан вътрешен пазар на електроенергия, който увеличава интеграцията на електроенергията от възобновяеми източници, свободната конкуренция и сигурността на доставките.

Член 2

Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

- 1) „клиент“ означава клиент на едро или краен клиент на електроенергия;
- 2) „клиент на едро“ означава физическо или юридическо лице, което купува електроенергия с цел препродажба в рамките на системата, в която то е установено, или извън нея;
- 3) „краен клиент“ означава клиент, който купува електроенергия за собствено ползване;
- 4) „битов клиент“ означава клиент, който купува електроенергия за собствено битово потребление, като се изключват търговските или професионалните дейности;
- 5) „небитов клиент“ означава физическо или юридическо лице, което купува електроенергия, която не е за собствени битови нужди, включително производителите, промишлените клиенти, малките и средните предприятия, предприятията и клиентите на едро;
- 6) „микропредприятие“ означава предприятие, в което са наети по-малко от 10 души и чийто годишен оборот и/или общо салдо по годишния счетоводен баланс не надхвърля 2 милиона евро;
- 7) „малко предприятие“ означава предприятие, в което са наети по-малко от 50 души и чийто годишен оборот и/или общо салдо по годишния счетоводен баланс не надхвърля 10 милиона евро;
- 8) „активен клиент“ означава краен клиент или група от действащи съвместно крайни клиенти, които потребяват или съхраняват електроенергията, произведена в техните обекти, разположени в точно определени граници, или, когато това е разрешено от държавите членки, в други обекти, продават произведената от самите тях електроенергия или участват в схеми за гъвкавост или за енергийна ефективност, при условие че тези дейности не са основните им търговски или професионални дейности;
- 9) „пазари на електроенергия“ означава пазари за електроенергия, включително извънборсовите пазари и борсите за електроенергия, пазарите за търговия с електроенергия, капацитет, услуги по балансиране и спомагателни услуги във всички периоди, включително форуърдните пазари, пазарите „ден напред“ и пазарите в рамките на деня;

- 10) „участник на пазара“ означава участник на пазара съгласно определението в член 2, точка 25 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 11) „гражданска енергийна общност“ означава правен субект:
 - а) основан на доброволно и открито участие, реално контролиран от членове или акционери, които са физически лица, местни органи, включително общини, или малки предприятия,
 - б) има за основна цел осигуряване на екологични, икономически или социални общностни ползи за своите членове или акционери или за местните райони, в които извършва дейност, а не финансови печалби, и
 - в) може да извършва производство, включително на енергия от възобновяеми източници, разпределение, доставка, потребление, агрегиране, съхраняване на електроенергия, услуги за повишаване на енергийната ефективност или услуги за зареждане на електрически превозни средства, или да предоставя други енергийни услуги на своите членове или акционери;
- 12) „доставка“ означава продажбата, включително препродажбата, на електроенергия на клиенти;
- 13) „договор за доставка на електроенергия“ означава договор за доставка на електроенергия, но не включва електроенергийни деривати;
- 14) „електроенергиен дериват“ означава финансов инструмент, посочен в приложение I, раздел B, точка 5, 6 или 7 от Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁶⁾, когато този инструмент е свързан с електроенергията;
- 15) „договор с динамична цена на електроенергията“ означава договор за доставка на електроенергия между доставчик и краен клиент, който отразява колебанията в цената на спотовите пазари, включително на пазарите „ден напред“ и пазарите в рамките на деня, на интервали, които са най-малкото равни на честотата на уреждане на дисбаланса на пазара;
- 16) „такса за прекратяване на договор“ означава такса или санкция, наложена на клиентите от доставчиците или участниците на пазара, извършващи агрегиране, за прекратяване на договор за доставка на електроенергия или от договор за услуги;
- 17) „такса при смяна“ означава такса или санкция за смяна на доставчика или на участник на пазара, извършващ агрегиране, включително таксите за прекратяване на договор, наложени пряко или непряко на клиентите от доставчиците, от участниците на пазара, извършващи агрегиране, или от операторите на системи;
- 18) „агрегиране“ означава функция, осъществявана от физическо или юридическо лице, което съчетава множество товари при потребителя или произведена електроенергия с цел продажба, купуване или обявяване на търг на пазарите на електроенергия;
- 19) „независим доставчик на услуги по агрегиране“ означава участник на пазара, който извършва агрегиране и който не е свързан с доставчика на своя клиент;
- 20) „оптимизация на потреблението“ означава промяна на електрическия товар от страна на крайните клиенти, която се отклонява от тяхната нормална или настояща схема на потребление и която е предприета в отговор на пазарни сигнали, сред които са променящите се във времето цени на електроенергията или стимулиращите плащания, или в отговор на приемане на предложение от крайния клиент за продажба на намаляване или увеличаване на търсенето на съответната цена на организиран пазар съгласно член 2, точка 4 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 1348/2014 на Комисията ⁽¹⁷⁾, самостоятелно или чрез агрегиране;
- 21) „информация за фактурирането“ означава информацията, предоставена в сметката на крайният клиент, освен искането за плащане;
- 22) „традиционен измервателен уред“ означава аналогов или електронен измервателен уред, който не може да предава и получава данни;
- 23) „интелигентна измервателна система“ означава електронна система, която може да измерва електроенергията, подадена в мрежата или на потреблението на електроенергия от мрежата, като предоставя повече информация от традиционния измервателен уред и която дава възможност за предаване и получаване данни с цел информация, наблюдение и контрол посредством някакъв вид електронна комуникация;

⁽¹⁶⁾ Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 349).

⁽¹⁷⁾ Регламент за изпълнение (ЕС) № 1348/2014 на Комисията от 17 декември 2014 г. за прилагане на член 8, параграфи 2 и 6 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия по отношение на докладването на данни (ОВ L 363, 18.12.2014 г., стр. 121).

- 24) „оперативна съвместимост“ означава — в контекста на интелигентното измерване — способността на две или повече енергийни или комуникационни мрежи, системи, устройства, приложения или компоненти да взаимодействат, обменят и използват информация с цел изпълнение на изискваните от тях функции;
- 25) „период за уреждане на дисбаланса“ означава период за уреждане на дисбаланса съгласно определението в член 2, точка 15 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 26) „почти в реално време“ означава — в контекста на интелигентното измерване — кратък период от време, обикновено ограничен до секунди или до периода за уреждане на дисбаланса в рамките на националния пазар;
- 27) „най-добри налични техники“ означава — в контекста на защитата и сигурността на данните при интелигентното измерване — най-ефективните, напредналите и практически пригодни техники за предоставяне по принцип на основата за спазване на правилата на Съюза за защита на данните и сигурността;
- 28) „разпределение“ означава преносът на електроенергия по разпределителни системи с високо, средно и ниско напрежение с цел да бъде доставена до клиенти, като не се включва доставка;
- 29) „оператор на разпределителна система“ означава физическо или юридическо лице, отговорно за функционирането на разпределителната система, за нейната поддръжка и ако това е необходимо — за развитието на разпределителната система на дадена територия, а ако е приложимо — и за междусистемните електропроводи между тази система и други системи, както и за осигуряването в дългосрочен план на способността на системата да отговаря на разумни искания за разпределяне на електроенергия;
- 30) „енергийна ефективност“ означава съотношението на изходното количество производителност, услуга, стока или енергия спрямо вложеното количество енергия;
- 31) „енергия от възобновяеми източници“ или „възобновяема енергия“ означава енергия от възобновяеми неизкопаеми източници, а именно вятърна, слънчева (слънчева термична и слънчева фотоволтаична) и геотермална енергия, енергия от околната среда, енергия от приливите и отливите, от вълните и друга океанска енергия, водноелектрическа енергия, биомаса, сметишен газ, газ от пречиствателни станции за отпадъчни води и биогазове;
- 32) „разпределено производство“ означава производствени инсталации, свързани към разпределителната система;
- 33) „зарядна точка“ означава интерфейс, с помощта на който може да се зарежда по едно електрическо превозно средство или да се заменя акумулаторът на едно електрическо превозно средство;
- 34) „пренос“ означава транспортиране на електроенергия по взаимосвързана система със свръхвисоко и високо напрежение с цел да бъде доставена до крайни клиенти или разпределители, като не се включва доставка;
- 35) „оператор на преносна система“ означава физическо или юридическо лице, което отговаря за функционирането на преносната система, за нейната поддръжка и ако е необходимо — за развитието на преносната система на дадена територия, а където е приложимо — за междусистемните електропроводи между тази система и други системи, както и за осигуряването в дългосрочен план на способността на системата да отговаря на разумни искания за пренос на електроенергия;
- 36) „ползвател на система“ означава физическо или юридическо лице, което снабдява преносна или разпределителна система или е снабдявано от нея;
- 37) „производство“ означава производството на електроенергия;
- 38) „производител“ означава физическо или юридическо лице, което произвежда електроенергия;
- 39) „междусистемен електропровод“ означава оборудване, използвано за свързване на електроенергийни системи;
- 40) „взаимосвързана система“ означава няколко преносни и разпределителни системи, свързани заедно чрез един или повече междусистемни електропроводи;
- 41) „директна електропроводна линия“ означава или електропроводна линия, свързваща отделен производствен обект с отделен клиент, или електропроводна линия, свързваща производител и електроснабдително предприятие за директно снабдяване на техните обекти, дъщерни дружества и клиенти;
- 42) „малка изолирана система“ означава система, която е имала консумация под 3 000 GWh през 1996 г., като под 5 % от годишната консумация се получава чрез свързване с други системи;

- 43) „малка свързана система“ означава всяка система, която е имала консумация под 3 000 GWh през 1996 г., като повече от 5 % от годишната консумация се получава чрез свързване с други системи;
- 44) „претоварване“ означава претоварване съгласно определението в член 2, точка 4 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 45) „балансиране“ означава балансиране съгласно определението в член 2, точка 10 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 46) „балансираща енергия“ означава балансираща енергия съгласно определението в член 2, точка 11 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 47) „отговарящо за баланса лице“ означава отговарящо за баланса лице съгласно определението в член 2, точка 14 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 48) „спомогателна услуга“ означава услуга, необходима за работата на преносна или разпределителна система, включително балансиране и спомогателни услуги, различни от контрола на честотата, но не се включва управлението на претоварването;
- 49) „спомогателна услуга, различна от контрола на честотата“ означава услуга, използвана от оператора на преносна система или от оператора на разпределителна система за управление на напрежението при установен режим, за бързо подаване на реактивен ток, за осигуряване на способност за инерционно пускане за стабилност на местната мрежа, токове на късо съединение, пускане без външно захранване и за експлоатация на електроенергийни острови;
- 50) „регионален координационен център“ означава регионален координационен център, създаден съгласно член 35 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- 51) „напълно интегрирани мрежови компоненти“ означава мрежови компоненти, които са интегрирани в преносната или разпределителната система, включително в съоръженията за съхраняване, и които се използват единствено с цел гарантиране на сигурна и надеждна работа на преносната или разпределителната система, а не за балансиране или за управление на претоварването;
- 52) „интегрирано електроенергийно предприятие“ означава вертикално интегрирано предприятие или хоризонтално интегрирано предприятие;
- 53) „вертикално интегрирано предприятие“ означава електроенергийно предприятие или група електроенергийни предприятия, за които едно и също лице или лица са оправомощени, пряко или непряко, да упражняват контрол, и предприятието или групата предприятия изпълняват най-малко една от функциите по пренос или разпределение и най-малко една от функциите по производство или доставка;
- 54) „хоризонтално интегрирано предприятие“ означава електроенергийно предприятие, изпълняващо поне една от следните функции: производство с цел продажба, пренос, разпределение или доставка, както и друга, различна от електроенергийната, дейност;
- 55) „свързано предприятие“ означава свързани предприятия по смисъла на член 2, точка 12 от Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁸⁾ и предприятия, които принадлежат на едни и същи акционери;
- 56) „контрол“ означава права, договори или други средства, които самостоятелно или в комбинация и предвид свързаните с тях фактически и правни обстоятелства предоставят възможността за упражняване на решаващо влияние върху дадено предприятие, по-специално чрез:
- а) собственост или право на ползване на всички или част от активите на дадено предприятие;
 - б) права или договори, които предоставят решаващо влияние върху състава, гласуването или решенията на органите на предприятието;
- 57) „електроенергийно предприятие“ означава физическо или юридическо лице, което изпълнява поне една от следните функции: производство, пренос, разпределение, агрегиране, оптимизация на потреблението, съхраняване на енергия, доставка или закупуване на електроенергия, и което отговаря за търговски и технически задачи и за задачи по поддръжката, свързани с тези дейности, но без да се включват крайните клиенти;
- 58) „сигурност“ означава както сигурност на доставките и снабдяване с електроенергия, така и техническа безопасност;

⁽¹⁸⁾ Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове дружества и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета (ОВ L 182, 29.6.2013 г., стр. 19).

- 59) „съхраняване на енергия“ означава, в рамките на електроенергийната система, отлагане на крайното ползване на електроенергията до момент, който е по-късен от момента на нейното произвеждане или преобразуване във форма на енергия, която може да се съхранява, съхраняването на тази енергия и последващото ѝ обратно преобразуване в електроенергия или използване в друг енергиен носител;
- 60) „съоръжения за съхраняване на енергия“ означава, в рамките на електроенергийната система, съоръжение, в което се съхранява енергия.

ГЛАВА II

ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЙНИЯ СЕКТОР

Член 3

Конкурентен, ориентиран към потребителя, гъвкав и недискриминационен пазар на електроенергия

1. Държавите членки гарантират, че националното им право не затруднява неоправдано трансграничната търговия с електроенергия, участието на потребителя, включително посредством оптимизация на потреблението, инвестициите по-конкретно в променливото и гъвкаво производство на енергия, съхраняването на енергията, развитието на електромобилността или въвеждането на нови междусистемни електропроводи между държавите членки, и гарантират, че цените на електроенергията отразяват действителното търсене и предлагане.
2. При разработването на нови междусистемни електропроводи държавите членки вземат предвид целите за междусистемна електроенергийна свързаност, установени в член 4, буква г), точка 1 от Регламент (ЕС) 2018/1999.
3. Държавите членки гарантират, че не съществуват неоправдани пречки в рамките на вътрешния пазар на електроенергия по отношение на навлизането на пазара, извършването на дейност на пазара и излизането от пазара, без да се засяга компетентността, която държавите членки запазват по отношение на трети държави.
4. Държавите членки гарантират наличието на еднакви условия на конкуренция, при които електроенергийните предприятия са подчинени на прозрачни, пропорционални и недискриминационни правила, такси и третиране, по-специално в областта на задължението за балансиране, достъпа до пазари на едро, достъпа до данни, процедурите за смяна и режимите на фактуриране, а когато е приложимо – и при лицензирането.
5. Държавите членки гарантират, че участниците на пазара от трети държави, когато извършват дейност в рамките на вътрешния пазар на електроенергия, отговарят на изискванията на приложимото законодателство на Съюза и на националното законодателство, включително на законодателството, свързано с политиката в областта на околната среда и безопасността.

Член 4

Свободен избор на доставчик

Държавите членки гарантират, че всички клиенти са свободни да купуват електроенергията си от избрания от тях доставчик и гарантират, че всички клиенти са свободни да сключват повече от един договор за доставка на електроенергия едновременно, при условие че се създадат изискваната връзка и измервателни точки.

Член 5

Обусловени от пазара цени за доставка

1. Доставчиците са свободни да определят цената, на която предоставят електроенергия на клиентите си. Държавите членки предприемат подходящи действия, за да гарантират ефективната конкуренция между доставчиците.
2. Държавите членки гарантират защитата на енергийно бедните и уязвимите битови клиенти съгласно членове 28 и 29 чрез социалната си политика или чрез други средства, различни от публичните интервенции в определянето на цените за доставката на електроенергия.
3. Чрез дерогация от параграфи 1 и 2 държавите членки могат да прилагат публични интервенции при определянето на цените за доставка на електроенергия за енергийно бедните или уязвимите битови клиенти. Тези публични интервенции са обвързани с условията, посочени в параграфи 4 и 5.
4. Публичните интервенции при определянето на цените за доставка на електроенергия:
 - a) преследват общ икономически интерес и не надхвърлят необходимото за постигането на общия икономически интерес;

- б) са ясно определени, прозрачни, недискриминационни и прилагането им да подлежи на проверка;
- в) гарантират на клиентите равен достъп до електроенергийните предприятия от Съюза;
- г) са ограничени по време и са пропорционални по отношение на своите бенефициери;
- д) не водят до допълнителни разходи за участниците на пазара по дискриминационен начин.

5. Всяка държава членка, която прилага публични интервенции при определянето на цените за доставка на електроенергия в съответствие с параграф 3 от настоящия член, също така спазва член 3, параграф 3, буква г) и член 24 от Регламент (ЕС) 2018/1999, независимо от това дали в съответната държава членка има значителен брой домакинства в положение на енергийна бедност.

6. За да има преходен период, през който да се създаде ефективна конкуренция за договорите за доставка на електроенергия между доставчиците и да се постигне пълноценно действащо обусловено от пазара ценообразуване на електроенергията на дребно в съответствие с параграф 1, държавите членки могат да прилагат публични интервенции при определянето на цените за доставка на електроенергия за битовите клиенти, както и за микропредприятията, които не се ползват от публични интервенции съгласно параграф 3.

7. Публичните интервенции по член 6 трябва да отговарят на критериите, определени в параграф 4, и:

- а) да са придружени от набор от мерки за постигане на ефективна конкуренция и за въвеждане на методика за оценяване на напредъка постигнат във връзка с тези мерки;
- б) да се определят чрез методика, която гарантира недискриминационното третиране на доставчиците;
- в) да бъдат определени на цена, която е по-висока от себестойността, на равнище, на което може да възникне ефективна ценова конкуренция;
- г) да са създадени така, че да свеждат до минимум отрицателното въздействие върху пазара на електроенергия на едро;
- д) да гарантират, че всички бенефициери на публични интервенции имат възможност да изберат конкурентни пазарни оферти и са пряко информирани поне веднъж на тримесечие за наличието на оферти и възможности за икономии на конкурентния пазар, по-специално за договори за динамична цена на електроенергията, както и да гарантират, че им се предоставя помощ за преминаване към обусловено от пазара предлагане;
- е) да гарантират, че в съответствие с членове 19 и 21 всички бенефициери на такива публични интервенции имат право да им бъдат инсталирани интелигентни измервателни уреди без допълнителни първоначални разходи за тях, получават предложения за тази цел, пряко информирани са за възможността да инсталират интелигентни измервателни уреди и получават необходимата помощ;
- ж) да не водят до пряко кръстосано субсидиране между клиентите, обслужвани по цени на свободния пазар, и клиентите, обслужвани по регулирани цени за доставка.

8. Държавите членки нотифицират Комисията за мерките, взети в съответствие с параграфи 3 и 6, в срок от един месец след приемането им и могат да ги прилагат незабавно. Нотификацията следва да бъде придружена от обяснение защо други инструменти не са били достатъчни за постигането на преследваната цел, по какъв начин са изпълнени изискванията, посочени в параграфи 4 и 7, и какви са последиците от мерките, предмет на нотификацията, върху конкуренцията. В нотификацията се описват обхватът на бенефициерите, продължителността на прилагане на мерките и броят на битовите клиенти, засегнати от тях, и се обяснява как са били определени регулираните цени.

9. В срок до 1 януари 2022 г. и 1 януари 2025 г. държавите членки представят на Комисията доклади за прилагането на настоящия член, за необходимостта от публични интервенции съгласно настоящия член и тяхната пропорционалност, както и оценка на напредъка към постигане на ефективна конкуренция между доставчиците и прехода към пазарно обусловени цени. Държавите членки, които прилагат регулирани цени в съответствие с параграф 6, докладват за изпълнението на условията, посочени в параграф 7, включително за изпълнението им от доставчиците, от които се изисква да прилагат такива интервенции, както и за въздействието на регулираните цени върху финансовото положение на тези доставчици.

10. В срок до 31 декември 2025 г. Комисията извършва преглед и представя на Европейския парламент и на Съвета доклад за прилагането на настоящия член с цел постигане на обусловено от пазара ценообразуване на електроенергията на дребно; този доклад е придружен или е последван от законодателно предложение, ако е целесъобразно. Това законодателно предложение може да предвижда крайна дата за прилагането на регулираните цени.

Член 6

Достъп на трети лица

1. Държавите членки осигуряват прилагането на система за достъп на трети лица до преносните и разпределителните системи въз основа на публикувани тарифи, приложими за всички клиенти и прилагани обективно и без дискриминация между ползвателите на системата. Държавите членки гарантират, че тези тарифи или методиките, на които се основава тяхното изчисление, са одобрени в съответствие с член 59 преди влизането им в сила и че тези тарифи и методики — когато само методиките са одобрени — са публикувани преди влизането им в сила.
2. Операторът на преносна или разпределителна система може да откаже достъп, когато липсва необходимият капацитет. Подобен отказ се придружава от надлежно обосновани мотиви, особено предвид разпоредбите на член 9, като се изхожда от обективни и основателни в техническо и икономическо отношение критерии. Държавите членки или ако държавите членки са предвидили това — регулаторните органи на тези държави членки, гарантират, че тези критерии се прилагат последователно и че ползвателят на системата, на когото е бил отказан достъп, може да се възползва от процедура за разрешаване на спорове. Регулаторните органи гарантират също така, когато е подходящо и когато се дава отказ за достъп, че операторът на преносна система или операторът на разпределителна система предоставя съответната информация за мерките, които биха били необходими за укрепване на мрежата. Тази информация се предоставя във всички случаи, когато е бил отказан достъпът до зарядните точки. На лицето, поискало тази информация, може да бъде наложена разумна такса, отразяваща разходите за предоставяне на подобна информация.
3. Настоящият член се прилага и за гражданските енергийни общности, които управляват разпределителни мрежи.

Член 7

Директни електропроводни линии

1. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да могат:
 - а) всички производители и предприятия за доставка на електроенергия, установени на тяхна територия, да снабдяват своите обекти, дъщерни дружества и клиенти чрез директна електропроводна линия, без да им бъдат налагани непропорционални административни процедури или разходи;
 - б) всички клиенти на тяхна територия индивидуално или съвместно да бъдат снабдявани чрез директна електропроводна линия от производители и предприятия за доставка на електроенергия.
2. Държавите членки установяват критериите за предоставянето на разрешения за изграждане на директни електропроводни линии на тяхна територия. Тези критерии трябва да бъдат обективни и недискриминационни.
3. Възможността за доставка на електроенергия чрез директна електропроводна линия, посочена в параграф 1 от настоящия член, не засяга възможността за договаряне на електроенергия в съответствие с член 6.
4. Държавите членки може да издават разрешения за изграждане на директна електропроводна линия при условията на отказ за достъп до системата въз основа, според приложимото, на член 6 или при условията на започване на процедура за разрешаване на спор съгласно член 60.
5. Държавите членки може да откажат разрешение за директна електропроводна линия, ако издаването на подобно разрешение би възпрепятствало прилагането на разпоредбите относно задълженията за обществена услуга съгласно член 9. Този отказ се придружава от надлежно обосновани мотиви.

Член 8

Процедура за издаване на разрешения за нови мощности

1. Държавите членки приемат процедура за издаване на разрешения за изграждане на нови производствени мощности, която се провежда в съответствие с обективни, прозрачни и недискриминационни критерии.
2. Държавите членки установяват критериите за предоставяне на разрешения за изграждане на производствени мощности на тяхна територия. При определянето на подходящи критерии държавите членки вземат предвид:
 - а) безопасността и сигурността на електроенергийната система, инсталациите и прилежащото оборудване;
 - б) защитата на общественото здраве и безопасност;
 - в) опазването на околната среда;

- г) използването на земята и избор на площадки за изграждане на обекти;
 - д) използването на обществени земи;
 - е) енергийната ефективност;
 - ж) естеството на първичните източници;
 - з) специфичните за кандидата характеристики, например технически, икономически и финансови възможности;
 - и) спазването на мерките, приети съгласно член 9;
 - й) приноса на производствените мощности за постигане на общата цел на Съюза от поне 32-процентен дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия в Съюза през 2030 г., посочена в член 3, параграф 1 от Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁹⁾;
 - к) приноса на производствените мощности за намаляване на емисиите; и
 - л) алтернативите на изграждането на нова производствена мощност, например решения за оптимизация на потреблението и съхраняване на енергия.
3. Държавите членки гарантират, че съществуват специални, опростени и рационализирани процедури за издаване на разрешения за малки по размер децентрализирани и/или разпределени производства, които отчитат техния ограничен размер и потенциално въздействие.

Държавите членки може да установят насоки за тази специална процедура за издаване на разрешения. Регулаторните органи или други компетентни национални органи, включително планиращите органи, преразглеждат тези насоки и може да препоръчат изменения.

Когато са установили специални процедури за издаване на разрешения за използването на земята, които се прилагат за големи нови инфраструктурни проекти за производствен капацитет, държавите членки по целесъобразност включват изграждането на нови производствени мощности в обхвата на тези процедури и ги прилагат по недискриминационен начин и в подходяща времева рамка.

4. Процедурите и критериите за издаване на разрешения се оповестяват публично. Кандидатите се уведомяват за мотивите за отказ за издаване на разрешение. Мотивите трябва бъдат обективни, недискриминационни, добре обосновани и надлежно доказани. Кандидатите имат на разположение процедури по обжалване.

Член 9

Задължения за обществена услуга

1. Без да се засяга параграф 2, въз основа на институционалната си организация и като надлежно спазват принципа на субсидиарност, държавите членки гарантират, че дейността на електроенергийните предприятия се извършва в съответствие с принципите на настоящата директива с цел да се постигне конкурентен, сигурен и екологично устойчив пазар на електроенергия, като не упражняват дискриминация спрямо тези предприятия нито по отношение на правата, нито по отношение на задълженията.

2. При пълно зачитане на съответните разпоредби на ДФЕС, по-специално на член 106 от него, държавите членки може да налагат на предприятията, работещи в електроенергийния сектор, с оглед на общите икономически интереси, задължения за обществена услуга, които може да се отнасят до сигурността, включително сигурността на доставките, редовността, качеството и цената на доставките и опазването на околната среда, включително енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и опазването на климата. Тези задължения трябва да бъдат ясно определени, прозрачни, недискриминационни, изпълнението им да подлежи на проверка и да гарантират равни условия на достъп на електроенергийните предприятия от Съюза до националните потребители. Задълженията за обществена услуга, които засягат определянето на цените на доставка на електроенергия, трябва да отговарят на изискванията, определени в член 5 от настоящата директива.

3. Когато за изпълнението на задълженията, установени в параграф 2 от настоящия член, или за предоставянето на универсалната услуга, предвидена в член 27, държавите членки предоставят финансова компенсация, други форми на компенсация и изключителни права, те правят това по недискриминационен и прозрачен начин.

4. Когато транспонират настоящата директива, държавите членки уведомяват Комисията за всички мерки, приети за изпълнение на задълженията за универсална услуга и за обществена услуга, включително за защита на потребителите и за опазване на околната среда, и за възможното им въздействие върху вътрешната и международната конкуренция независимо от това дали за тези мерки е необходима дерогация от настоящата директива. Впоследствие държавите членки уведомяват Комисията на всеки две години за всички промени в тези мерки независимо от това дали за тях е необходима дерогация от настоящата директива.

⁽¹⁹⁾ Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 82).

5. Държавите членки може да решат да не прилагат членове 6, 7 и 8 от настоящата директива, доколкото тяхното прилагане би възпрепятствало, правно или фактически, изпълнението на задълженията, наложени на електроенергийните предприятия в името на общите икономически интереси, и доколкото развитието на търговията не би било засегнато до такава степен, че да бъде в противоречие с интересите на Съюза. Интересите на Съюза включват, *inter alia*, конкуренцията по отношение на клиентите в съответствие с член 106 от ДФЕС и настоящата директива.

ГЛАВА III

ОПРАВОВОЩАВАНЕ И ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Член 10

Основни договорни права

1. Държавите членки гарантират правото на всички крайни клиенти да бъдат снабдявани с електроенергия от даден доставчик, при условие че той даде съгласието си, независимо от това в коя държава членка е регистриран доставчикът, при условие че доставчикът спазва приложимите търговски правила и правилата за балансиране. Във връзка с това държавите членки предприемат всички мерки, необходими, за да гарантират, че административните процедури не дискриминират доставчиците, които вече са регистрирани в друга държава членка.

2. Без да се засягат правилата на Съюза относно защитата на потребителите, и по-специално Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁰⁾ и Директива 93/13/ЕИО на Съвета ⁽²¹⁾, държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат правата, предвидени в параграфи 3—12 от настоящия член.

3. Крайните клиенти имат право да сключват със своя доставчик договор, в който се посочват:

- а) самоличността и адресът на доставчика;
- б) предоставяните услуги, предлаганите равнища на качество на обслужването, както и сроковете за първоначално свързване към мрежата;
- в) видовете услуги по поддръжката, които се предлагат;
- г) средствата, чрез които може да се получи актуална информация за всички приложими тарифи, такси за поддръжка и пакетни продукти/или услуги;
- д) продължителността на договора, условията за подновяване и прекратяване на договора и услугите, включително на продуктите или услугите, които са в пакет с тези услуги, както и дали се разрешава прекратяване на договора, без да се заплаща такса;
- е) договорености за компенсации и възстановяване на суми, които се прилагат, ако не са спазени нивата на качество на договорената услуга, включително неточно или забавено фактуриране;
- ж) способът за започване на извънсъдебни процедури за разрешаване на спорове в съответствие с член 26;
- з) информацията относно правата на потребителите, включително информацията относно обработката на жалби, и цялата информация, посочена в настоящия параграф, като те се съобщават ясно на фактурата или на уебсайта на електроенергийното предприятие.

Условията трябва да бъдат справедливи и предварително добре известни. При всички случаи тази информация се предоставя преди сключването или потвърждаването на договора. Когато се сключват договори чрез посредници, информацията, свързана с въпросите, уредени в настоящия параграф, също се предоставя преди сключване на договора.

На крайните клиенти се предоставя резюме на ключовите договорни условия, което е лесно видимо и е формулирано по кратък и опростен начин.

4. На крайните клиенти се дава подходящо предизвестие за всяко намерение за изменение на договорните условия и, когато им бъде отправено предизвестие, се уведомяват за правото им да прекратят договора. Доставчиците уведомяват крайните си клиенти директно, по прозрачен и разбираем начин, за всяко преизчисление на цената за доставка, както и за причините и предварителните условия за преизчислението и за неговия обхват, в подходящ момент, не по-късно от две

⁽²⁰⁾ Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 22.11.2011 г., стр. 64).

⁽²¹⁾ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29).

седмици или не по-късно от един месец за битовите клиенти, преди преизчислението да влезе в сила. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти са свободни да прекратят договорите, ако не приемат новите договорни условия или преизчислението на цената за доставка, съобщени им от техния доставчик.

5. Доставчиците предоставят на крайните клиенти прозрачна информация за приложимите цени и тарифи и за стандартните ред и условия във връзка с достъпа до електроенергийни услуги и ползването им.

6. Доставчиците предлагат на крайните клиенти широк избор на методи на плащане. Тези методи на плащане не дискриминират непропорционално клиентите. Разликите в таксите, свързани с методите на плащане или системите за авансови плащания, са обективни, недискриминационни и пропорционални и не надвишават преките разходи, понесени от получателя на плащането за използването на конкретния метод на плащане или система за авансово плащане, съгласно член 62 от Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²³⁾.

7. Съгласно параграф 6 битовите клиенти, които имат достъп до системи за авансови плащания, не трябва да са поставени в по-неблагоприятно положение от системите за авансово плащане.

8. Доставчиците предоставят на крайните клиенти справедливи и прозрачни общи условия, които са формулирани на ясен и недвусмислен език и не включват извъндоговорни пречки за упражняването на правата на потребителите, например прекомерна договорна документация. Клиентите трябва да са защитени от непотчени и подвеждащи методи на продажба.

9. Крайните клиенти имат право на добро качество на обслужване и обработка на жалбите от своите доставчици. Доставчиците обработват жалбите по опростен, справедлив и бърз начин.

10. Когато осъществяват достъп до универсалната услуга в съответствие с разпоредбите, приети от държавите членки съгласно член 27, крайните клиенти се уведомяват за правата си във връзка с универсалната услуга.

11. Доставчиците предоставят предварително на битовите клиенти адекватна информация за алтернативните мерки на изключването от мрежата, с достатъчно предизвестие преди планираното изключване. Тези алтернативни мерки могат да се отнасят до източници на подкрепа с цел избягване на изключването от мрежата, системи за авансови плащания, енергийни одити, консултантски услуги по енергийните въпроси, алтернативни разплащателни планове, съвети за управление на дълга или мораториуми върху изключването от мрежата и не създават допълнителни разходи за клиентите, застрашени от изключване от мрежата.

12. Доставчиците предоставят на крайните клиенти окончателна изравнителна сметка след всяка смяна на доставчика не по-късно от шест седмици след осъществяване на смяната.

Член 11

Право на договор с динамична цена на електроенергията

1. Държавите членки гарантират, че националната регулаторна уредба дава възможност на доставчиците да предлагат договори с динамична цена на електроенергията. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти, които разполагат с инсталиран интелигентен измервателен уред, могат да поискат да сключат договор с динамична цена на електроенергията с поне един доставчик, както и с всички доставчици с над 200 000 крайни клиенти.

2. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти са подробно информирани от доставчиците за възможностите, разходите и рисковете, свързани с договорите с динамична цена на електроенергията, и гарантират, че от доставчиците се изисква да предоставят съответната информация на крайните клиенти, включително за необходимостта да им се инсталира подходящ измервателен уред за електроенергията. Регулаторните органи наблюдават развитието на пазара, оценяват рисковете, които могат да възникнат от новите продукти и услуги, и вземат мерки срещу злоупотребите.

3. Доставчиците получават от всеки краен клиент съгласието му, преди този клиент да бъде прехвърлен към договор с динамична цена на електроенергията.

⁽²³⁾ Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО (ОВ L 337, 23.12.2015 г., стр. 35).

4. В продължение на най-малко десет години след появата на уредбата на договорите с динамична цена на електроенергията държавите членки или техните регулаторни органи наблюдават и публикуват годишен доклад за основните промени в тези договори, включително за пазарното предлагане и за въздействието върху сметките на потребителите, и по-конкретно за равнището на нестабилност на цените.

Член 12

Право на смяна и правила относно таксите при смяна

1. Смяната на доставчик или на участник на пазара, извършващ агрегиране, се осъществява във възможно най-кратък срок. Държавите членки гарантират, че клиент, който спазва договорните условия и желае да смени доставчика си или участник на пазара, извършващ агрегиране, има право на смяна в срок от максимум три седмици от датата на искането. Не по-късно от 2026 г. техническият процес на смяна на доставчика трябва да отнема не повече от 24 часа и да е възможен във всеки един работен ден.
2. Държавите членки гарантират, че поне на битовите клиенти и малките предприятия не се налагат такси при смяна.
3. Чрез дерогация от параграф 2 държавите членки могат да разрешат на доставчиците или на участниците на пазара, извършващи агрегиране, да начисляват на клиентите такси за прекратяване на договора, когато тези клиенти прекратяват доброволно срочен договор за доставка на електроенергия с фиксирана цена преди изтичането му, при условие че тези такси са част от договор, доброволно сключен от клиента, и преди сключването на договора са съобщени ясно на клиента. Подобни такси са пропорционални и не надвишават преките икономически загуби на доставчика или на участника на пазара, извършващ агрегиране, произтичащи от прекратяването на договора от клиента, включително разходите за всякакви пакетни инвестиции или услуги, които вече са били предоставени на клиента като част от договора. Тежестта на доказване на преките икономически загуби винаги се поема от доставчика или участника на пазара, извършващ агрегиране, а допустимостта на таксите за прекратяване на договора се наблюдава от регулаторния орган или от друг компетентен национален орган.
4. Държавите членки гарантират, че правото на смяна на доставчика или на участниците на пазара, извършващи агрегиране, се предоставя на клиентите по недискриминационен начин по отношение на разходи, усилия и време.
5. Битовите клиенти имат право да участват в колективни схеми за смяна. Държавите членки премахват всички регулаторни или административни пречки за колективната смяна, като същевременно осигуряват рамка, която гарантира максимална защита за потребителите с цел избягване на злоупотреби.

Член 13

Договор за агрегиране

1. Държавите членки гарантират, че всички клиенти са свободни да купуват и продават електроенергийни услуги, включително агрегирането, различни от доставката, независимо от техния договор за доставка на електроенергия и от електроенергийно предприятие по свой избор.
2. Държавите членки гарантират, че ако краен клиент желае да сключи договор за агрегиране, крайният клиент има право да направи това без съгласието на електроенергийното предприятие на крайния клиент.

Държавите членки гарантират, че участниците на пазара, извършващи агрегиране, подробно информират клиентите си за условията на договорите, които те им предлагат.

3. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат право да получават безплатно всички значими данни за оптимизацията на потреблението или данните за доставената и продадената електроенергия поне веднъж на всеки период на фактуриране, ако клиентът поиска това.
4. Държавите членки гарантират, че правата, посочени в параграфи 2 и 3, се предоставят на крайните клиенти по недискриминационен начин по отношение на разходи, усилия или време. По-специално държавите членки гарантират, че клиентите не са подлагани от своя доставчик на дискриминационни технически и административни изисквания, процедури или такси въз основа на това дали те са сключили договор с участник на пазара, извършващ агрегиране.

Член 14

Инструменти за сравняване

1. Държавите членки гарантират, че поне битовите клиенти и микропредприятията с очаквано годишно потребление под 100 000 kWh имат безплатен достъп до поне един инструмент за сравняване на офертите на доставчиците, включително оферти за договори с динамична цена на електроенергията. Клиентите се уведомяват за наличието на тези инструменти в своите сметки или в приложение към тях, или по друг начин. Инструментите отговарят най-малко на следните изисквания:

- а) независими са от участниците на пазара и гарантират, че електроенергийните предприятия се третираат еднакво при резултатите от търсенето;
- б) съдържат ясно указание за своите собственици и физическото или юридическото лице, което отговаря за функционирането и контрола на инструмента, както и информацията относно начина на финансиране на инструментите;
- в) определят ясни и обективни критерии, въз основа на които се извършва сравнението, включително услугите, и ги оповестяват;
- г) използват ясен и недвусмислен език;
- д) предоставят точна и актуална информация и посочват кога е извършена последната актуализация;
- е) достъпни са за хората с увреждания, тъй като са лесни за сетивно възприемане, функционално пригодни, разбираеми и стабилни;
- ж) осигуряват ефективна процедура за съобщаване на наличието на неточна информация относно публикуваните оферти; и
- з) извършват сравнения, като същевременно ограничават изискваните лични данни до данните, които са строго необходими за сравняването.

Държавите членки гарантират, че поне един инструмент обхваща целия пазар. Когато повече инструменти обхващат пазара, те включват колкото е възможно по-пълен спектър от оферти за електроенергия, обхващащи значителна част от пазара, а когато инструментите не обхващат целия пазар, това се съобщава ясно преди показването на резултатите;

2. Оператор на инструментите, посочени в параграф 1, може да бъде всеки субект, включително частни дружества и публични органи или структури.

3. Държавите членки назначават компетентен орган, който да отговаря за издаването на знак за доверие за инструментите за сравняване, които отговарят на изискванията, посочени в параграф 1, и да гарантира, че инструментите за сравняване, получили знак за доверие, продължават да отговарят на изискванията, посочени в параграф 1. Този орган е независим от участниците на пазара и операторите на инструменти за сравняване.

4. Държавите членки могат да изискат инструментите за сравняване, посочени в параграф 1, да включват сравнителни критерии във връзка с естеството на услугите, предлагани от доставчиците.

5. Всеки инструмент, с който се сравняват офертите на участниците на пазара, може да кандидатства за знак за доверие в съответствие с настоящия член на доброволна и недискриминационна основа.

6. Чрез дерогация от параграфи 3 и 5 държавите членки могат да решат да не издават знак за доверие на инструментите за сравняване, ако публичен орган или публична структура предоставя инструмент за сравняване, който отговаря на изискванията, посочени в параграф 1.

Член 15

Активни клиенти

1. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат право да действат като активни клиенти, без да са обект на непропорционални или дискриминационни технически изисквания, административни изисквания, процедури и такси, и такси за достъп до мрежата, които не отразяват разходите.

2. Държавите членки гарантират, че активните клиенти:

- а) имат право да действат пряко или чрез агрегиране;
- б) имат право да продават произведената от тях електроенергия, включително чрез споразумения за изкупуване на енергия;

- в) имат право да участват в схемите за гъвкавост и схемите за енергийна ефективност;
 - г) имат право да възложат на трета страна управлението на инсталациите, необходими за тяхната дейност, включително инсталирането, експлоатацията, управлението на данни и поддръжката без третата страна да се счита за активен клиент;
 - д) налагат им се отразяващи разходите, прозрачни и недискриминационни такси за достъп до мрежата, при които се отчитат поотделно електроенергията, подавана в мрежата, и електроенергията, получена от мрежата, в съответствие с член 59, параграф 9 от настоящата директива и член 18 от Регламент (ЕС) 2019/943, като се гарантира, че те допринасят по адекватен и балансиран начин за разпределяне на общите разходи за системата;
 - е) са финансово отговорни за дисбалансиите, които причиняват в електроенергийната система; в тази степен те са отговарящи за баланса лица или делегират своята отговорност за балансиране в съответствие с член 5 от Регламент (ЕС) 2019/943.
3. Държавите членки могат да предвидят в своето национално законодателство различни разпоредби за индивидуалните и съвместно действащите активни клиенти, при условие че всички права и задължения, уредени в настоящия член, се прилагат за всички активни клиенти. Всяко различно третиране на съвместно действащите активни клиенти трябва да бъде пропорционално и надлежно обосновано.
4. Държавите членки, чиито действащи схеми не отчитат поотделно електроенергията, подадена в мрежата, и електроенергията, получена от мрежата, не предоставят нови права по тези схеми след 31 декември 2023 г. Във всеки случай, клиентите на действащите схеми имат възможност да изберат във всеки един момент нова схема, която отчита поотделно електроенергията, подадена в мрежата, и електроенергията, получена от мрежата, като основа за изчисляване на таксите за достъп до мрежата.
5. Държавите членки гарантират, че активните клиенти, които притежават съоръжение за съхраняване на енергия:
- а) имат право на свързване към мрежата в рамките на разумен срок след подаване на заявлението, при условие че са изпълнени всички необходими условия, като например отговорност за балансиране и подходящо измерване;
 - б) не им се налагат двойни такси, включително такси за достъп до мрежата, за съхраняваната в техните обекти електроенергия или при предоставянето на услуги за гъвкавост на операторите на системите;
 - в) не им се налагат непропорционални лицензионни изисквания или такси;
 - г) имат право да предоставят едновременно няколко услуги, ако това е технически осъществимо.

Член 16

Граждански енергийни общности

1. Държавите членки създават благоприятна регулаторна рамка за гражданските енергийни общности, като гарантират, че:
- а) участието в гражданските енергийни общности е отворено за всички и доброволно;
 - б) членовете или акционерите на гражданската енергийна общност имат право да я напускат— в такъв случай се прилага член 12;
 - в) членовете или акционерите на гражданската енергийна общност не губят правата и задълженията си на битови клиенти или активни клиенти;
 - г) при условие че се предлага справедлива компенсация съгласно оценката на регулаторния орган, съответните оператори на разпределителни системи, си сътрудничат с гражданските енергийни общности, за да улеснят преноса на електроенергия в рамките на гражданските енергийни общности;
 - д) за гражданските енергийни общности се прилагат недискриминационни, справедливи, пропорционални и прозрачни процедури и такси, включително регистрация и лицензиране, както и прозрачни, недискриминационни и отразяващи разходите такси за достъп до мрежата в съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2019/943, като се гарантира, че те допринасят по подходящ и балансиран начин за разпределяне на общите разходи за системата.

2. Държавите членки може да предвидят в благоприятната регулаторна рамка, че гражданските енергийни общности:
 - а) са отворени за трансгранично участие;
 - б) имат правото да притежават, изграждат, закупуват или отдават под наем разпределителни мрежи и да ги управляват самостоятелно при условията, определени в параграф 4 от настоящия член;
 - в) подлежат на освобождаванията, предвидени в член 38, параграф 2.
3. Държавите членки гарантират, че гражданските енергийни общности:
 - а) имат достъп по недискриминационен начин до всички пазари на електроенергия или пряко, или чрез агрегиране;
 - б) са третираны по недискриминационен и пропорционален начин във връзка със своите дейности, права и задължения като крайни клиенти, производители, доставчици, оператори на разпределителни системи или участници на пазара, извършващи агрегиране;
 - в) носят финансова отговорност за дисбалансите, които причиняват в електроенергийната система; в тази степен те са отговарящи за баланса лица или делегират своята отговорност за балансиране в съответствие с член 5 от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - г) по отношение на потреблението на произведената от тях електроенергия гражданските енергийни общности се третират като активни клиенти в съответствие с член 15, параграф 2, буква д);
 - д) имат право да организират в рамките на гражданската енергийна общност обмен на електроенергията, произведена от производствените единици, притежавани от общността, при спазване на останалите изисквания, установени в настоящия член и при условие, че се запазват правата и задълженията на членовете на общността като крайни клиенти.

За целите на буква д), първа алинея при споделянето на електроенергия не се засягат приложимите такси за достъп до мрежата, тарифи и налози в съответствие с извършения от компетентния национален орган прозрачен анализ на разходите и ползите, свързани с разпределените енергийни ресурси.

4. Държавите членки може да решат да предоставят на гражданските енергийни общности правото да управляват разпределителните мрежи в тяхната област на дейност и да създадат съответните процедури, без да се засягат глава IV или други правила и разпоредби, които се прилагат за операторите на разпределителни системи. Ако предоставят такова право, държавите членки гарантират, че:
 - а) гражданските енергийни общности имат право да сключват споразумение относно експлоатацията на своята мрежа със съответния оператор на разпределителна система или оператор на преносна мрежа, към която е свързана тяхната мрежа;
 - б) на гражданските енергийни общности се налагат подходящи такси за достъп до мрежата в точките на присъединяване между тяхната мрежа и разпределителната мрежа извън гражданската енергийна общност, и че тези такси за достъп до мрежата в съответствие с член 59, параграф 7 отчитат поотделно електроенергията, подадена в разпределителната мрежа, и електроенергията, получена от разпределителната мрежа, извън гражданската енергийна общност;
 - в) гражданските енергийни общности не дискриминират, нито вредят на потребителите, които остават свързани към разпределителната система.

Член 17

Оптимизация на потреблението чрез агрегиране

1. Държавите членки разрешават и насърчават участието в оптимизацията на потреблението чрез агрегиране. Държавите членки разрешават на крайните клиенти, включително на крайните клиенти, които предлагат оптимизация на потреблението посредством агрегиране, да участват наред с производителите по недискриминационен начин на всички пазари на електроенергия.
2. Държавите членки гарантират, че операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи, когато осигуряват спомагателни услуги, третират участниците на пазара, които извършват агрегиране на оптимизацията на потреблението, по недискриминационен начин наред с производителите въз основа на техните технически възможности.
3. Държавите членки гарантират, че съответната им регулаторна рамка съдържа най-малко следните елементи:
 - а) правото на всеки участник на пазара, извършващ агрегиране, в това число независимите доставчици на агрегирани услуги, да навлиза на пазарите на електроенергия без съгласието на другите участници на пазара;

- б) недискриминационни и прозрачни правила, чрез които ясно се определят ролите и отговорностите на всички електроенергийни предприятия и клиенти;
- в) недискриминационни и прозрачни правила и процедури за обмен на данни между участниците на пазара, извършващи агрегиране, и други електроенергийни предприятия, които гарантират лесен достъп до данните при равни и недискриминационни условия, като същевременно напълно защитават търговската информация с чувствителен характер и личните данни на клиентите;
- г) задължение на участниците на пазара, извършващи агрегиране да носят финансова отговорност за дисбалансите, които причиняват в електроенергийната система; в тази степен те са отговарящи за баланса лица или делегират своята отговорност за балансиране в съответствие с член 5 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- д) разпоредба, съгласно която на крайните клиенти, които имат договор с независими доставчици на агрегирани услуги, не се налагат неправомерни плащания, санкции или други неправомерни договорни ограничения от страна на доставчиците им;
- е) механизъм за разрешаване на спорове между участниците на пазара, извършващи агрегиране, и други участници на пазара, включително във връзка с отговорността за дисбалансите.

4. Държавите членки могат да изискват от електроенергийните предприятия или участващите крайни клиенти да изплатят финансова компенсация на други участници на пазара или на лицата, отговарящи за баланса на участниците на пазара, ако тези участници на пазара или отговарящи за баланса лица са пряко засегнати от задействането на оптимизацията на потреблението. Тази финансова компенсация не трябва да създава пречки за навлизането на пазара на участници, извършващи агрегиране, нито пречки за гъвкавостта. В такива случаи финансовата компенсация е строго ограничена до покриване на разходите, направени от доставчиците на участващите клиенти или от отговарящите за баланса лица на доставчика по време на задействането на оптимизацията на потреблението. Методът за изчисляване на компенсацията може да отчита ползите, които други участници на пазара извличат от независимите доставчици на агрегирани услуги, като в такъв случай от доставчиците на агрегирани услуги или от участващите клиенти може да се изиска да допринесат към компенсацията, но само ако и доколкото ползите за всички доставчици, клиенти и отговарящи за баланса лица не превишават направените преки разходи. Методът за изчисляване трябва да бъде одобрен от регулаторния орган или от друг компетентен национален орган.

5. Държавите членки гарантират, че регулаторните органи или, когато националната им правна система предвижда това, операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи, като действат в тясно сътрудничество с участниците на пазара и крайните клиенти, определят техническите изисквания за участие в услугите по оптимизация на потреблението на всички пазари на електроенергия въз основа на техническите характеристики на тези пазари и на възможностите за оптимизация на потреблението. Тези изисквания включват участието с обединени товари.

Член 18

Сметки и информация за фактурирането

1. Държавите членки гарантират, че сметките и информацията за фактурирането са точни, лесни за разбиране, ясни, кратки, удобни за ползване и представени по начин, който улеснява сравняването от крайните клиенти. При поискване крайните клиенти получават ясно и разбираемо обяснение за начина на изчисляване на сметката им, особено когато сметките не се основават на действителното потребление.
2. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти получават всички свои сметки и информацията за фактурирането безплатно.
3. Държавите членки гарантират, че на крайните клиенти се предлага опция за електронни сметки и електронна информация за фактурирането, както и гъвкави условия за самото плащане на сметките.
4. Ако договорът предвижда бъдеща промяна на продукт, цена или отстъпка, това трябва да се посочи в сметката заедно с датата, на която е направена промяната.
5. Държавите членки се консултират с организации на потребителите, когато обмислят промени в изискванията за съдържанието на сметките.
6. Държавите членки гарантират, че сметките и информацията за фактурирането отговарят на минималните изисквания, посочени в приложение I.

Член 19

Интелигентните измервателни системи

1. С цел насърчаване на енергийната ефективност и оправомощаване на крайните клиенти държавите членки или, когато държавата членка е предвидила това – регулаторният орган, настоятелно препоръчват електроенергийните предприятия и другите участници на пазара да оптимизират потреблението на електроенергия, *inter alia* посредством предоставяне на услуги по управление на енергията, разработване на иновативни ценообразуващи формули и въвеждане на интелигентни измервателни системи, които са оперативни съвместими, по-конкретно със системите за управление на потреблението на енергия от потребителите и с интелигентните мрежи, в съответствие с приложимите правила на Съюза за защита на данните.
2. Държавите членки осигуряват въвеждането на интелигентни измервателни системи на своята територия, които подпомагат активното участие на клиентите на пазара на електроенергия. Въвеждането може да бъде обект на оценка на разходите и ползите, която се предприема съгласно принципите, посочени в приложение II.
3. Държавите членки, които пристъпват към въвеждането на интелигентни измервателни системи, приемат и публикуват минималните функционални и технически изисквания за интелигентните измервателни системи, които ще бъдат въведени на територията им, в съответствие с разпоредбите, посочени в член 20 и приложение II. Държавите членки гарантират оперативната съвместимост на тези интелигентни измервателни системи, както и тяхната способност да предоставят резултати за системите за управление на потреблението на енергия от потребителите. Във връзка с това държавите членки обръщат надлежно внимание на използването на съответните стандарти, включително на стандартите, които позволяват оперативна съвместимост, най-добрите практики и значението на развитието на интелигентните мрежи и на вътрешния пазар на електроенергия.
4. Държавите членки, които пристъпват към въвеждането на интелигентни измервателни системи, гарантират, че крайните клиенти допринасят за посрещането на разходите, свързани с въвеждането му, по прозрачен и недискриминационен начин, като същевременно се отчитат дългосрочните ползи за цялата верига на стойността. Държавите членки или ако дадена държава членка е предвидила това – определените компетентни органи, извършват редовно наблюдение на въвеждането им на своята територия, за да следят предоставянето на ползи за потребителите.
5. Когато въвеждането на интелигентни измервателни системи получи отрицателна оценка в резултат от оценката на разходите и ползите, посочена в параграф 2, държавите членки гарантират, че оценката се преразглежда най-малко на всеки четири години или по-често в отговор на значителни промени в основните допускания и в отговор на технологичните и пазарните тенденции. Държавите членки уведомяват Комисията за резултатите от своята актуализирана оценка на разходите и ползите, когато тя стане налична.
6. Разпоредбите за интелигентни измервателни системи в настоящата директива се прилагат за бъдещите инсталации и за инсталациите, които заменят по-стари интелигентни измервателни уреди. Интелигентните измервателни системи, които вече са инсталирани или чието „започване на работа“ датира от преди 4 юли 2019 г., могат да продължат да бъдат експлоатирани в рамките на жизнения им цикъл, но интелигентни измервателни системи, които не отговарят на изискванията по член 20 и приложение II, не могат да бъдат експлоатирани след изтичането на 5 юли 2031 г.

За целите на настоящия параграф „започване на работа“ означава започване на строителните работи по инвестицията или поемане на първия твърд ангажимент за поръчване на оборудване или други ангажименти, които правят инвестицията необратима, в зависимост от това кое е първо във времето. Закупуването на земя и подготвителните работи, като например получаване на разрешителни и провеждане на предварителни проучвания за осъществимост, не се считат за започване на работа. За поглъщанията „започването на работа“ означава момента на придобиване на активи, пряко свързани с придобитото предприятие.

Член 20

Функционални възможности на интелигентните измервателни системи

Когато въвеждането на интелигентни измервателни системи получи положителна оценка в резултат на оценката на разходите и ползите, посочена в член 19, параграф 2, или когато интелигентните измервателни системи са системно въведени след 4 юли 2019 г., държавите членки въвеждат интелигентните измервателни системи в съответствие с европейските стандарти, приложение II и следните изисквания:

- a) интелигентните измервателни системи измерват точно действителното потребление на електроенергия и могат да предоставят на крайните клиенти информация за действителното време на използване. Валидираната информация за предходното потребление се предоставя на разположение по лесен и сигурен начин и се визуализира за крайните клиенти при поискване и без допълнителни разходи. Невалидираната информация за потреблението почти в реално време също се предоставя на разположение по лесен и сигурен начин на крайните клиенти без допълнителни разходи посредством стандартизиран интерфейс или посредством дистанционен достъп с цел да се подкрепят автоматизираните програми за енергийна ефективност, оптимизация на потреблението и други услуги;

- б) сигурността на интелигентните измервателни системи и предаването на данни са в съответствие с приложимите правила на Съюза в областта на сигурността, като се вземат надлежно предвид най-добрите налични техники, за да се осигури най-високо равнище на защита от кибератаки, като същевременно се имат предвид разходите и принципът на пропорционалност;
- в) правото на неприкосновеност на личния живот на крайните клиенти и защитата на техните данни са в съответствие с приложимите правила на Съюза относно защита на данните и неприкосновеността на личния живот;
- г) операторите на измервателни уреди гарантират, че измервателните уреди на активните клиенти, които подават електроенергия в мрежата, могат да отчитат електроенергията, подадена в мрежата от обектите на активния клиент;
- д) при поискване от крайните клиенти данните относно електроенергията, която те са подали в мрежата, и относно тяхното потребление на електроенергия се предоставят на тези клиенти, в съответствие с актовете за изпълнение, приети съгласно член 24, посредством стандартизиран комуникационен интерфейс или посредством дистанционен достъп, или на трета страна, която действа от тяхно име, в лесно разбираем формат, което им дава възможност да сравняват офертите на съпоставима основа;
- е) на крайните клиенти се предоставят подходящи съвети и информация преди или в момента на инсталиране на интелигентните измервателни уреди, по-специално относно техния пълен потенциал по отношение на управлението на отчитането на показанията и следенето на енергопотреблението, както и относно събирането и обработката на лични данни в съответствие с приложимите правила на Съюза за защита на данните;
- ж) интелигентните измервателни системи дават възможност измерванията на крайните потребители и уреждането на задълженията им да се извършват синхронно с периодите за уреждане на дисбаланса на националния пазар.

За целите на първа алинея, буква д) крайните клиенти имат възможност да извличат своите данни от измерването или да ги предават на друго лице без допълнителни разходи в съответствие с правото си на преносимост на данните съгласно приложимите правила на Съюза за защита на данните.

Член 21

Право на интелигентен измервателен уред

1. Когато въвеждането на интелигентни измервателни системи е оценено отрицателно в резултат на оценката на разходите и ползите, посочена в член 19, параграф 2, и когато интелигентните измервателни системи не са системно въвеждани, държавите членки гарантират, че всеки краен клиент има право при поискване, като поема свързаните с това разходи, да му бъде инсталиран интелигентен измервателен уред при справедливи, разумни и икономически ефективни условия, или, когато е приложимо, неговият съществуващ измервателен уред да бъде модернизиран, така че новият или модернизираният интелигентен измервателен уред:

- а) да е оборудван, когато това е технически осъществимо, с функционалните възможности, посочени в член 20, или с минималния набор от функционални възможности, които ще бъдат определени и публикувани от държавите членки на национално равнище и в съответствие с приложение II,
- б) да е оперативно съвместим и да може да осъществява желаните връзки с инфраструктурата за измерване на системите за управление на потреблението на енергия на потребителите почти в реално време.

2. В контекста на искане за интелигентен измервателен уред от страна на клиент съгласно параграф 1 държавите членки или, ако държава членка е предвидила това – определените компетентни органи:

- а) гарантират, че в офертата, отправена към крайния клиент, пожелал инсталирането на интелигентен измервателен уред, изрично се посочват и ясно се описват:
 - i) функциите и оперативната съвместимост, които може да поддържа интелигентният измервателен уред, а също и осъществимите услуги и ползите, които могат реално да бъдат извлечени от притежаването на конкретния интелигентен измервателен уред в конкретния момент;
 - ii) всякакви свързани с това разходи, които трябва да бъдат понесени от крайния клиент;
- б) гарантират, че измервателният уред се инсталира в разумен срок, не по-късно от четири месеца след като клиентът отправи искането;
- в) редовно и поне веднъж на всеки две години преразглеждат и правят обществено достояние свързаните с инсталирането разходи, като проследяват тяхното развитие в резултат на технологичните разработки и евентуалните осъвременявания на измервателната система.

Член 22

Традиционни измервателни уреди

1. Когато крайните клиенти не разполагат с интелигентни измервателни уреди, държавите членки гарантират, че са им предоставени индивидуални традиционни измервателни уреди, които точно измерват действителното потребление.
2. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти са в състояние лесно да прочетат показанията на своите традиционни измервателни уреди, както непосредствено, така и чрез електронен интерфейс онлайн или чрез друг подходящ интерфейс.

Член 23

Управление на данните

1. При създаването на правилата по отношение на управлението и обmena на данни държавите членки или, когато държавата членка е предвидила това – определените компетентни органи, определят правилата за достъпа на отговарящите на условията лица до данните на крайния клиент съгласно настоящия член и приложимата правна уредба на Съюза. За целите на настоящата директива данните следва да включват данни относно измерването и потреблението, както и данни, изисквани за прехвърлянето на клиенти, оптимизацията на потреблението и други услуги.
2. Държавите членки организират управлението на данните с цел да се гарантира ефективен и сигурен достъп и обмен на данни, както и защита и сигурност на данните.

Независимо от модела за управление на данните, прилаган във всяка държава членка, лицата, отговорни за управлението на данните, предоставят на всяко отговарящо на условията лице достъп до данните на крайния клиент в съответствие с параграф 1. Отговарящите на условията лица разполагат с поисканите данни по недискриминационен начин и едновременно. Достъпът до данните трябва да е лесен, като същевременно съответните процедури за получаване на достъп до данните се оповестяват.

3. Правилата относно достъпа до данни и съхраняването им за целите на настоящата директива са в съответствие с приложимото право на Съюза.

Обработването на лични данни в рамките на настоящата директива се извършва в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679.

4. Държавите членки или, когато дадена държава членка е предвидила това – определените компетентни органи, упълномощават и сертифицират лицата, които отговарят за управлението на данните, или, когато е приложимо, упражняват надзор над тях, с цел да се гарантира, че те спазват изискванията на настоящата директива.

Без да се засягат задачите на длъжностните лица по защита на данните по смисъла на Регламент (ЕС) 2016/679, държавите членки могат да решат да изискат от лицата, които отговарят за управлението на данните, да назначат служители по съответствието, които да отговарят за наблюдението на изпълнението на мерките, взети от тези лица с цел гарантиране на недискриминационен достъп до данните и спазване на изискванията на настоящата директива.

С оглед на изпълнението на задълженията по настоящия параграф държавите членки могат да назначават служители или органи по съответствието, посочени в член 35, параграф 2, буква г) от настоящата директива.

5. Когато крайните клиенти осъществяват достъп до данните си или отправят искане за предоставяне на техните данни, за това не им се начисляват допълнителни такси.

Държавите членки отговарят за определяне на съответните такси за достъп до данните от отговарящи на условията лица.

Държавите членки или, ако дадена държава членка е предвидила това – определените компетентни органи, гарантират, че таксите, начислявани от регулираните субекти, които предоставят услуги, свързани с данни, са разумни и надлежно обосновани.

Член 24

Изисквания за оперативна съвместимост и процедури за достъп до данни

1. С цел да се насърчи конкуренцията на пазара на дребно и да се избегнат прекомерните административни разходи за отговарящите на условията лица, държавите членки улесняват пълната оперативна съвместимост на енергийните услуги в рамките на Съюза.

2. Посредством актове за изпълнение, Комисията определя изискванията за оперативна съвместимост и недискриминационните и прозрачни процедури за достъп до данните, посочени в член 23, параграф 1. Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по консултиране, предвидена в член 68, параграф 2.
3. Държавите членки гарантират, че електроенергийните предприятия прилагат изискванията за оперативна съвместимост и процедурите, посочени в параграф 2. Тези изисквания и процедури се основават на съществуващите национални практики.

Член 25

Единни точки за контакт

Държавите членки гарантират създаването на единни точки за контакт с цел предоставяне на клиентите на цялата необходима информация относно техните права, приложимото право и механизмите за разрешаване на спорове, с които разполагат в случай на спор. Такива точки за контакт могат да са част от пунктове за обща информация за потребителите.

Член 26

Право на извънсъдебно разрешаване на спорове

1. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат достъп до опростен, справедлив, прозрачен, независим, ефективен и ефикасен механизъм за извънсъдебно разрешаване на спорове във връзка с правата и задълженията, установени по силата на настоящата директива чрез независим механизъм като енергиен омбудсман или орган за защита на потребителите или чрез регулаторен орган. Когато крайният клиент е потребител по смисъла на Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽²³⁾, тези извънсъдебни механизми за разрешаване на спорове трябва да отговарят на изискванията за качество, установени в Директива 2013/11/ЕС, и ако е необходимо, осигуряват системи за възстановяване и компенсация.
2. Ако е необходимо, държавите членки гарантират, че структурите за алтернативно разрешаване на спорове оказват сътрудничество, за да предоставят опростени, справедливи, прозрачни, независими, ефективни и ефикасни механизми за извънсъдебно разрешаване на спорове във връзка с всякакви спорове, които възникват от продукти или услуги, които са свързани с продукти или услуги, попадащи в обхвата на настоящата директива, или са част от пакети, включващи такива продукти или услуги.
3. Участието на електроенергийните предприятия в механизмите за извънсъдебно разрешаване на спорове на битовите клиенти е задължително, освен ако държавата членка докаже пред Комисията, че други механизми са еднакво ефективни.

Член 27

Универсална услуга

1. Държавите членки гарантират, че всички битови клиенти, а когато държавите членки сметнат за подходящо – и малките предприятия, се ползват от универсална услуга, а именно правото да им се доставя електроенергия с определено качество в рамките на тяхната територия на конкурентни, лесно и ясно съпоставими, прозрачни и недискриминационни цени. За гарантиране на предоставянето на универсална услуга държавите членки може да определят доставчик, който да действа в краен случай. Държавите членки налагат на операторите на разпределителни системи задължение да свързват клиенти към своята мрежа при условия и тарифи, определени в съответствие с процедурата, предвидена в член 59, параграф 7. Настоящата директива не възпрепятства държавите членки да заздравят пазарната позиция на битовите клиенти и малките и средните небитови клиенти чрез насърчаване на възможностите за доброволно обединяване на представителството за тази категория клиенти.
2. Параграф 1 се прилага по прозрачен и недискриминационен начин и не възпрепятства свободния избор на доставчик, предвиден в член 4.

⁽²³⁾ Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 г. за алтернативно решаване на потребителски спорове и за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2009/22/ЕО (Директива за АРС за потребители) (ОВ L 165, 18.6.2013 г., стр. 63).

Член 28

Уязвими клиенти

1. Държавите членки вземат подходящи мерки за защита на клиентите и по-специално осигуряват подходящи гаранции за защита на уязвимите клиенти. Във връзка с това всяка държава членка определя понятието „уязвими клиенти“, което може да се отнася до енергийна бедност и, *inter alia*, до забраната за изключването от мрежата на такива клиенти в критични моменти. Понятието „уязвими клиенти“ може да включва равнище на доходите, дял на разходите за енергия в разполагаемия доход, енергийна ефективност на жилищата, критична зависимост от електрическо оборудване по здравословни причини, възраст или други критерии. Държавите членки осигуряват прилагането на правата и задълженията, свързани с уязвимите клиенти. По-специално те вземат мерки за защита на крайните клиенти в отдалечените райони. Те осигуряват високи нива на защита на потребителя, особено по отношение на прозрачността относно договорните условия, общата информация и механизмите за разрешаване на спорове.

2. Държавите членки предприемат подходящи мерки, като например предоставяне на помощи по линия на системите за социална сигурност, за да гарантират необходимите доставки за уязвимите клиенти, или предоставянето на помощ за повишаване на енергийната ефективност, с цел преодоляване на енергийната бедност в случаите, в които тя бъде установена съгласно член 3, параграф 3, буква г) от Регламент (ЕС) 2018/1999, включително в по-широкия контекст на бедността. Тези мерки не възпрепятстват ефективното отваряне на пазара съгласно член 4 или функционирането на пазара и се нотифицират на Комисията, когато е уместно, в съответствие с член 9, параграф 4. Тези нотификации може да включват също така мерки, предприети в рамките на общата система за социална сигурност.

Член 29

Енергийна бедност

При оценката на броя на домакинствата в положение на енергийна бедност съгласно член 3, параграф 3, буква г) от Регламент (ЕС) 2018/1999 държавите членки определят и публикуват набор от критерии, които могат да включват ниски доходи, високи енергийни разходи като дял от разполагаемия доход и ниска енергийна ефективност.

Комисията предоставя насоки относно определението за „значителен брой домакинства в положение на енергийна бедност“ в този контекст и в контекста на член 5, параграф 5, като изхожда от презумпцията, че всеки дял от домакинствата в положение на енергийна бедност може да се счита за значителен.

ГЛАВА IV

ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА РАЗПРЕДЕЛИТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ

Член 30

Определяне на операторите на разпределителни системи

Държавите членки определят сами или изискват от предприятията, които притежават или отговарят за разпределителни системи, да определят един или повече оператори на разпределителните системи за период от време, който се установява от държавите членки, като се вземат предвид съображенията за ефективност и икономически баланс.

Член 31

Задачи на операторите на разпределителни системи

1. Операторът на разпределителна система е отговорен за гарантиране на дългосрочната способност на системата да отговаря на разумни искания за разпределението на електроенергията, за експлоатацията, поддръжката и развитието при икономически условия на сигурна, надеждна и ефикасна електроразпределителна система на своята територия, като се съобразява надлежно с околната среда и енергийната ефективност.

2. При всички случаи операторът на разпределителна система не трябва да дискриминира ползватели на системата или групи от ползватели на системата, особено в полза на свързаните с него предприятия.

3. Операторът на разпределителна система предоставя на ползвателите на системата информацията, която им е необходима за ефективен достъп до системата, включително за нейното използване.

4. Държавата членка може да поиска от оператора на разпределителна система при диспечирание на инсталациите за производство да даде приоритет на тези от тях, които използват възобновяеми енергийни източници или високоефективно комбинирано производство на енергия, в съответствие с член 12 от Регламент (ЕС) 2019/943.
5. Всеки оператор на разпределителна система действа като неутрален посредник на пазара при осигуряването на енергията, която използва за покриване на енергийни загуби в своята система, в съответствие с прозрачни, недискриминационни и обусловени от пазара процедури в случаите, когато има такава функция.
6. Когато оператор на разпределителна система отговаря за доставката на продукти и услуги, необходими за ефективното, надеждно и сигурно действие на разпределителната система, правилата, приети от оператора на разпределителната система за тази цел, трябва да са обективни, прозрачни и недискриминационни и да са разработени в координация с операторите на преносни системи и с другите участници на пазара, които имат отношение към това. Редът и условията за предоставянето на такива продукти и услуги от операторите на разпределителни системи, включително правилата и тарифите, когато е приложимо, се установяват в съответствие с член 59, параграф 7 по недискриминационен и отразяващ разходите начин и се публикуват.
7. При изпълнението на задачите, посочени в параграф 6, операторът на разпределителна система осигурява спомагателните услуги, различни от контрол на честотата, които са необходими за неговата система съгласно прозрачни, недискриминационни и обусловени от пазара процедури, освен ако регулаторният орган не е преценил, че обусловеното от пазара осигуряване на спомагателните услуги, различни от контрола на честотата, е икономически неефективно, и е предоставил дерогация. Задължението за осигуряване на спомагателни услуги, различни от контрол на честотата, не се прилага за напълно интегрираните мрежови компоненти.
8. Осигуряването на продуктите и услугите, посочени в параграф 6, гарантира ефективното участие на всички квалифицирани участници на пазара, включително участниците на пазара, които предлагат енергия от възобновяеми източници, участниците на пазара, които извършват оптимизация на потреблението, операторите на съоръжения за съхраняване на енергия и участниците на пазара, извършващи агрегиране, по-специално като се изисква от регулаторните органи и операторите на разпределителни системи да определят в тясно сътрудничество с всички участници на пазара, както и с операторите на преносни системи, техническите изисквания за участие на посочените пазари въз основа на техническите характеристики на тези пазари и възможностите на всички участници на пазара.
9. Операторите на разпределителни системи си сътрудничат с операторите на преносни системи за ефективното участие на участниците на пазара, свързани с тяхната мрежа за търговия на дребно, търговия на едро и балансиращите пазари. Предоставянето на услуги по балансиране, произтичащи от ресурси, разположени в разпределителната система, се договаря със съответния оператор на преносна система в съответствие с член 57 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 182 от Регламент 2017/1485 на Комисията ⁽²⁴⁾.
10. Държавите членки или определените от тях компетентни органи могат да разрешат на операторите на разпределителни системи да извършват дейности, различни от предвидените в настоящата директива и в Регламент (ЕС) 2019/943, ако тези дейности са необходими, за да може операторите на разпределителни системи да изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива или Регламент (ЕС) 2019/943, при условие че регулаторният орган е преценил необходимостта от такава дерогация. Настоящият параграф не засяга правото на операторите на разпределителни системи да притежават, разработват, управляват или експлоатират мрежи, различни от електроенергийните мрежи, ако държавата членка или определеният компетентен орган са им предоставили това право.

Член 32

Стимули за използването на гъвкавост в разпределителните мрежи

1. Държавите членки осигуряват необходимата регулаторна рамка, за да се даде възможност на операторите на разпределителни системи и те да се стимулират да осигуряват услуги за гъвкавост, включително управление на претоварването в техните райони, с цел подобряване на ефикасността на функционирането и развитието на разпределителната система. По-специално, съответната регулаторна рамка гарантира, че операторите на разпределителни системи могат да ползват тези услуги от доставчиците на разпределено производство, оптимизация на потреблението и съхраняване на енергия и да насърчават въвеждането на мерки за енергийна ефективност, когато тези услуги намаляват по икономически ефективен начин необходимостта от модернизирани или подмяна на електроенергийна мощност и са в подкрепа на ефикасното и сигурно функциониране на разпределителната система. Операторите на разпределителни системи осигуряват посочените услуги съгласно прозрачни, недискриминационни и обусловени от пазара процедури, освен ако регулаторният орган е установил, че осигуряването на такива услуги е икономически неефективно или че то води до тежки нарушения на пазара или до по-висока степен на претоварване.

⁽²⁴⁾ Регламент (ЕС) 2017/1485 на Комисията от 2 август 2017 г. за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия (ОВ L 220, 25.8.2017 г., стр. 1).

2. Операторите на разпределителни системи, при условие че е предоставено одобрение от страна на регулаторния орган, или самият регулаторен орган, в рамките на прозрачен и приобщаващ процес, който включва всички имащи отношение ползватели на системата и оператори на преносната система, определят спецификациите за предоставяните услуги за гъвкавост и, когато е целесъобразно, стандартизирани пазарни продукти за съответните услуги поне на национално равнище. Спецификациите гарантират ефективно и недискриминационно участие на всички участници на пазара, включително участниците, които предлагат енергия от възобновяеми източници, участниците, които извършват оптимизация на потреблението, операторите на съоръжения за съхраняване на енергия и пазарните участници, извършващи агрегиране. Операторите на разпределителни системи обменят цялата необходима информация и координират операторите на преносни системи, за да се гарантира оптимално използване на ресурсите, да се осигури надеждната и ефикасна работа на системата и да се улесни развитието на пазара. Операторите на разпределителни системи получават адекватно възнаграждение за предоставянето на тези услуги, за да могат да покрият поне съответните разумни разходи, включително необходимите разходи за информационни и комуникационни технологии и разходите за инфраструктура.

3. Развитието на разпределителната система се основава на прозрачен план за развитие на мрежата, който операторите на разпределителни системи публикуват най-малко на всеки две години и представят на регулаторния орган. Планът за развитие на мрежата предвижда прозрачност на необходимите средносрочни и дългосрочни услуги за гъвкавост, и представя планираните инвестиции за следващите пет до десет години, с особен акцент върху основната разпределителна инфраструктура, която е необходима, за да се присъединяват към мрежата нови произвеждащи мощности и нови товари, включително точки за зареждане на електрически превозни средства. Планът за развитие на мрежата освен това включва използването на оптимизацията на потреблението, енергийната ефективност, съоръженията за съхраняване на енергия или други ресурси, които операторите на разпределителните системи използват като алтернатива на разширяването на системата.

4. Операторите на разпределителните системи се консултират с всички имащи отношение ползватели на системата и с имащите отношение оператори на преносни системи относно плана за развитие на мрежата. Операторите на разпределителни системи публикуват резултатите от процеса на консултации заедно с плана за развитие на мрежата и представят резултатите от консултацията и плана за развитие на мрежата на регулаторния орган. Регулаторният орган може да поиска внасяне на изменения в плана.

5. Държавите членки могат да решат да не прилагат задължението, посочено в параграф 3, за интегрирани електроенергийни предприятия, които обслужват по-малко от 100 000 свързани клиенти или които обслужват малки изолирани системи.

Член 33

Интегриране на електромобилността в електрическата мрежа

1. Без да се засягат разпоредбите на Директива 2014/94/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁵⁾, държавите членки осигуряват необходимата нормативна уредба, за да улеснят свързването на публично достъпни и частни зарядни точки към разпределителни мрежи. Държавите членки гарантират, че операторите на разпределителни системи си сътрудничат на недискриминираща основа с всяко предприятие, което притежава, разработва, експлоатира или управлява зарядни точки за електрически превозни средства, включително и по отношение на свързването с мрежата.

2. Операторите на разпределителни системи не могат да притежават, разработват, управляват или експлоатират зарядни точки на електрически превозни средства, с изключение на случаите, когато операторите на разпределителни системи притежават частни зарядни точки единствено за своя собствена употреба.

3. Чрез дерогация от параграф 2 държавите членки могат да разрешат на операторите на разпределителни системи да притежават, разработват, управляват или експлоатират зарядни точки за електрически превозни средства при условие че е изпълнено всяко от следните условия:

- a) трети лица, след открита, прозрачна и недискриминационна тръжна процедура, подлежаща на преглед и одобрение от регулаторния орган, не са получили правото да притежават, разработват, контролират, управляват или експлоатират зарядни точки за електрически превозни средства; или не са могли да предоставят тези услуги на разумна цена и навременно;
- б) регулаторният орган е извършил предварителен преглед на условията на процедурата за възлагане на обществената поръчка съгласно буква а) и е дал своето одобрение;
- в) операторът на разпределителната система експлоатира зарядните точки въз основа на достъпа на трети лица в съответствие с член 6 и не дискриминира ползватели на системата или категории ползватели на системата, особено в полза на свързаните с него предприятия.

⁽²⁵⁾ Директива 2014/94/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. за разгръщането на инфраструктура за алтернативни горива (ОВ L 307, 28.10.2014 г., стр. 1).

Регулаторният орган може да изготвя насоки или клаузи относно обществените поръчки, за да подпомогне операторите на разпределителни системи да осигурят справедлива тръжна процедура.

4. Ако държавите членки са изпълнили условията, определени в параграф 3, държавите членки или определените от тях компетентни органи провеждат на редовни интервали или най-малко на всеки пет години обществена консултация, за да извършат отново оценка на потенциалния интерес на други лица да притежават, разработват, експлоатират или управляват зарядни точки за електрически превозни средства. Когато обществената консултация покаже, че други лица са в състояние да притежават, разработват, експлоатират или управляват тези точки, държавите членки гарантират, че дейностите на операторите на разпределителни системи в това отношение постепенно се прекратяват, при условие че успешно е завършила тръжната процедура, посочена в параграф 3, буква а). Като част от условията по тази процедура регулаторните органи може да разрешат на операторите на разпределителни системи да си възстановят остатъчната стойност от инвестицията, направена в инфраструктурата за зареждане.

Член 34

Задачи на операторите на разпределителни системи в областта на управлението на данни

Държавите членки гарантират, че всички лица, които отговарят на условията, имат недискриминационен достъп до данните при ясни и еднакви условия съгласно приложимите правила в областта на защитата на данните. В държавите членки, в които са въведени интелигентните измервателни системи съгласно член 19 и когато операторите на разпределителни системи участват в управлението на данни, програмите за съответствие, посочени в член 35, параграф 2, буква г), трябва да включват конкретни мерки с цел да се изключи дискриминационният достъп до данни от лица, отговарящи на условията, както предвидено в член 23. В случаите, когато към операторите на разпределителни системи не се прилагат разпоредбите на член 35, параграфи 1, 2 или 3, държавите членки предприемат всички необходими мерки, за да гарантират, че вертикално интегрираните предприятия не получават привилегирован достъп до данните за извършване на своите дейности по осъществяване на доставките.

Член 35

Отделяне на операторите на разпределителни системи

1. Когато операторът на разпределителна система е част от вертикално интегрирано предприятие, той е независим поне по отношение на правната си форма, организацията и взимането на решения от други дейности, които не са свързани с разпределението. Тези правила не създават задължение за отделяне на собствеността върху активите на оператора на разпределителна система от вертикално интегрираното предприятие.

2. В допълнение към изискванията по параграф 1, когато операторът на разпределителна система е част от вертикално интегрирано предприятие, той е независим по отношение на организацията и вземането на решения от другите дейности, които не са свързани с разпределението. За да се постигне това, се прилагат следните минимални критерии:

а) лицата, които отговарят за управлението на оператора на разпределителна система, не трябва да участват в дружествени структури на интегрираното електроенергийно предприятие, отговарящи, пряко или непряко, за ежедневното управление на производството, преноса или доставката на електроенергия;

б) следва да се вземат подходящи мерки, за да се гарантира, че професионалните интереси на лицата, отговорни за управлението на оператора на разпределителна система, са отчетени по начин, гарантиращ, че тези лица са в състояние да действат независимо;

в) операторът на разпределителна система трябва да има ефективни права за вземане на решения, независимо от интегрираното електроенергийно предприятие, по отношение на активи, необходими за експлоатацията, поддръжката или развитието на мрежата. За да изпълнява тези задачи, операторът на разпределителна система разполага с необходимите ресурси, включително човешки, технически, физически и финансови ресурси. Това следва да не възпрепятства съществуването на подходящи координационни механизми, които да гарантират защитата на икономическите и управленско-надзорните права на дружеството майка в негово дъщерно дружество по отношение на възвръщаемостта върху активите, регулирани непряко в съответствие с член 59, параграф 7. По-специално това дава възможност на дружеството майка да одобрява годишния финансов план или друг равностоен инструмент на оператора на разпределителна система и да поставя глобални ограничения върху равнището на задлъжнялост на дъщерното дружество. Не се допуска дружеството майка да дава указания относно текущата дейност или по отношение на отделни решения, свързани с изграждането или модернизиранието на електропроводи на ниво разпределение, които не надвишават условията на одобрения финансов план или равностоен документ; и

- г) операторът на разпределителна система трябва да въведе програма за съответствие, в която са посочени взетите мерки за недопускане на дискриминационно поведение, и да гарантира, че спазването ѝ се контролира по подходящ начин. Програмата за съответствие определя конкретните задължения на служителите за изпълнението на тази цел. Лицето или органът, отговарящ за наблюдението на програмата за съответствие – отговорникът по съответствието на оператора на разпределителната система – представя на регулаторния орган, посочен в член 57, параграф 1, годишен доклад, в който са посочени взетите мерки и който се публикува. Отговорникът по съответствието на оператора на разпределителната система има пълна независимост и достъп до цялата информация за оператора на разпределителна система и всички свързани с него предприятия, необходима за изпълнението на задачите му.
3. Когато операторът на разпределителна система е част от вертикално интегрирано предприятие, държавите членки гарантират, че дейността му се следи от регулаторните органи или други компетентни органи, така че да не може да се възползва от вертикалната си интеграция с цел нарушаване на конкуренцията. По-специално вертикално интегрираният оператор на разпределителна система в комуникациите си и при използването на търговската си марка не създава възможност за обръкване относно отделната идентичност на клона за доставка на вертикално интегрираното предприятие.
4. Държавите членки може да решат да не прилагат параграфи 1, 2 и 3 за интегрирани електроенергийни предприятия, обслужващи по-малко от 100 000 свързани клиенти или обслужващи малки изолирани системи.

Член 36

Притежаване на съоръжения за съхраняване на енергия от операторите на разпределителни системи

1. Операторите на разпределителни системи не могат да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия.
2. Чрез дерогация от параграф 1 държавите членки могат да разрешат на операторите на разпределителни системи да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия, когато те са напълно интегрирани мрежови компоненти и регулаторният орган е дал одобрението си за тях, или когато е изпълнено всяко от следните условия:
- а) трети лица, след открита, прозрачна и недискриминационна тръжна процедура, подлежаща на преглед и одобрение от регулаторния орган, не са получили правото да притежават, разработват, контролират, управляват или експлоатират такива съоръжения или не са могли да предоставят тези услуги на разумна цена и своевременно;
- б) тези съоръжения са необходими на операторите на разпределителни системи, за да изпълняват задълженията си по настоящата директива за ефективното, надеждно и сигурно функциониране на разпределителната система, и не се използват за покупка или продажба на електроенергия на пазарите на електроенергия; и;
- в) регулаторният орган е оценил необходимостта от такава дерогация и е извършил оценка на тръжната процедура, включително на нейните условия, и е дал своето одобрение.

Регулаторният орган може да изготвя насоки или клаузи относно обществените поръчки, за да подпомогне операторите на разпределителни системи да осигурят справедлива тръжна процедура.

3. Регулаторните органи провеждат редовно или поне веднъж на пет години обществена консултация относно съществуващите съоръжения за съхраняване на енергия, за да оценят потенциалната наличност и потенциалния интерес от инвестиции в такива съоръжения. Ако обществената консултация, съгласно оценката на регулаторния орган, покаже, че трети лица са в състояние да притежават, разработват, експлоатират или управляват подобни съоръжения по икономически ефективен начин, регулаторният орган гарантира, че дейностите на операторите на разпределителни системи в това отношение постепенно се прекратяват в срок от 18 месеца. Като част от условията за тази процедура регулаторните органи може да разрешат на операторите на разпределителни системи да получат разумна компенсация, по-специално да си възстановят остатъчната стойност от инвестицията, направена в съоръженията за съхраняване на енергия.
4. Параграф 3 не се прилага за напълно интегрирани мрежови компоненти, нито за обичайния срок на амортизация на новите съоръжения за акумулаторно съхраняване с крайно инвестиционно решение до 4 юли 2019 г., при условие че тези съоръжения за акумулаторно съхраняване:
- а) са свързани към мрежата най-късно две години след това;
- б) са интегрирани в разпределителната система;

- в) се използват единствено за реактивното незабавно възстановяване на мрежовата сигурност в случай на непредвидени мрежови ситуации, когато мярката за възстановяване започва незабавно и приключва, когато с редовното преразпределение може да се разреши проблемът; и
- г) не се използват за покупка или продажба на електроенергия на пазарите на електроенергия, включително балансиращите пазари.

Член 37

Задължения за поверителност на операторите на разпределителни системи

Без да се засяга член 55 или други правни изисквания за разкриване на информация, всеки оператор на разпределителна система трябва да запази поверителността на чувствителната търговска информация, получена при извършването на дейността му, и да предотврати разкриването по дискриминационен начин на информацията относно собствената му дейност, която може да доведе до търговски предимства.

Член 38

Затворени разпределителни системи

1. Държавите членки може да предвидят, че регулаторните органи или други компетентни органи класифицират като „затворена разпределителна система“ такава система, която разпределя електроенергия в рамките на географски обособен промишлен или търговски обект или обект с общо ползване на услуги и, без да се засяга параграф 4, не снабдява битови потребители, в случай че:

- а) поради определени технически причини или причини, свързани с безопасността, дейностите или производственият процес на ползвателите на тази система са интегрирани; или
- б) тази система разпределя електроенергия основно на собственика или оператора на системата или на предприятия, свързани с тях.

2. Затворените разпределителни системи се смятат за разпределителни системи за целите на настоящата директива. Държавите членки може да предвидят, че регулаторните органи освобождават оператора на затворена разпределителна система от:

- а) изискването съгласно член 31, параграфи 5 и 7 да осигурява енергията, която използва за покриване на енергийни загуби и спомагателни услуги, различни от контрол на честотата в своята система, в съответствие с прозрачни, недискриминационни и обусловени от пазара процедури;
- б) изискването съгласно член 6, параграф 1 тарифите или методиките, на които се основава тяхното изчисление, да са одобрени в съответствие с член 59, параграф 1 преди влизането им в сила.
- в) изискванията съгласно член 32, параграф 1 за възлагане на услуги за гъвкавост и съгласно член 32, параграф 3 за разработване на системи на оператора въз основа на планове за развитие на мрежата;
- г) изискването съгласно член 33, параграф 2 да не притежават, разработват, управляват или експлоатират зарядни точки за електрически превозни средства; и
- д) изискването съгласно член 36, параграф 1 да не притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия.

3. Когато е предоставена дерогация съгласно параграф 2, приложимите тарифи или методиките, на които се основава тяхното изчисление, се преразглеждат и одобряват в съответствие с член 59, параграф 1 по искане на ползвател на затворената разпределителна система.

4. Инцидентното използване на системата от малък брой домакинства, които са наети на работа при собственика на разпределителната система или които имат подобни връзки с него и се намират в границите на зоната, обслужвана от затворена разпределителна система, не изключва предоставяне на освобождаване по параграф 2.

Член 39

Оператор на комбинирана система

Член 35, параграф 1 не възпрепятства дейността на оператора на комбинирана преносна система и на оператора на разпределителна система, при условие че този оператор спазва член 43, параграф 1, или членове 44 и 45, или раздел 3 от глава VI, или че операторът попада в обхвата на член 66, параграф 3.

ГЛАВА V

ОБЩИ ПРАВИЛА, ПРИЛОЖИМИ КЪМ ОПЕРАТОРИТЕ НА ПРЕНОСНИ СИСТЕМИ

Член 40

Задачи на операторите на преносни системи

1. Всеки оператор на преносна система отговаря за:
 - а) гарантирането на дълготрайния капацитет на системата да покрива търсенето на пренос на електроенергия в разумни граници, експлоатацията, поддръжката и развитието при икономически приемливи условия на сигурни, надеждни и ефективни преносни мрежи, като се отдава необходимото внимание на околната среда, в тясно сътрудничество с операторите на съседни преносни системи и с операторите на разпределителни системи;
 - б) осигуряването на подходящи средства за изпълнение на задълженията му;
 - в) подобряването на сигурността на доставките чрез достатъчен преносен капацитет и надеждност на системата;
 - г) управлението на потоците на електроенергия през системата, като се отчитат обмените с други свързани системи. За тази цел операторът на преносната система отговаря за гарантирането на сигурна, надеждна и ефективна електроенергийна система и в тази връзка за осигуряване на наличието на всички необходими спомагателни услуги, включително услуги, предоставяни за оптимизация на потреблението и за съоръжения за съхраняване на енергия, доколкото наличието на тези услуги е независимо от друга преносна система, с която неговата система е взаимосвързана;
 - д) предоставянето на оператора на други системи, с която неговата система е свързана, на достатъчно информация за осигуряване на надеждна и ефективна експлоатация, съгласувано развитие и оперативна съвместимост на свързаната система;
 - е) недопускането на дискриминация между ползватели на системата или между категории ползватели на системата, особено в полза на свързани с него предприятия;
 - ж) предоставянето на ползвателите на системата на информация, която им е необходима за ефикасен достъп до системата;
 - з) събирането на такси и приходи за претоварване по механизма за компенсиране между операторите на преносни системи в съответствие с член 49 от Регламент (ЕО) 2019/943, предоставянето и управлението на достъп на трети лица и представянето на обосновка, когато такъв достъп им е отказан, се наблюдават от регулаторните органи; при изпълнение на задълженията си съгласно настоящия член операторите на преносни системи на първо място спомагат за пазарната интеграция;
 - и) осигуряването на спомагателни услуги с цел гарантиране на оперативна безопасност;
 - й) приемането на рамка за сътрудничество и координация между регионалните координационни центрове;
 - к) участието в установяването на европейската и националната оценки на адекватността на ресурсите съгласно глава IV от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - л) цифровизацията на преносните системи;
 - м) управлението на данните, включително разработването на системи за управление на данни, киберсигурността и защитата на данните, като се спазват приложимите правила и без да се засяга компетентността на други органи.
2. Държавите членки могат да предвидят, че една или няколко от задачите, посочени в параграф 1 от настоящия член, се възлагат на оператор на преносна система, различен от собственика на преносната система, към която иначе биха се прилагали съответните задължения. Операторът на преносна система, на когото са възложени задачите, трябва да се сертифицира съгласно модела за отделяне на собствеността, модела за независим системен оператор или модела за независим преносен оператор, и да отговаря на изискванията, посочени в член 43, но не е необходимо да притежава преносната система, за която е отговорен.

Операторът на преносна система, който притежава преносната система, трябва да отговаря на изискванията, предвидени в глава VI, и да е сертифициран в съответствие с член 43. Това не засяга възможността операторите на преносни системи, които са сертифицирани съгласно модела за отделяне на собствеността, модела за независим системен оператор или модела за независим оператор на преносна система, да делегират определени задачи по собствена инициатива и под техен надзор на други оператори на преносни системи, които са сертифицирани съгласно модела за отделяне на собствеността, модела за независим системен оператор или модела за независим оператор на преносна система, когато това делегиране на задачи не застрашава правата за ефективно и независимо вземане на решения на делегиращия оператор на преносна система.

3. При изпълнение на задачите, посочени в параграф 1, операторът на преносна система взема предвид препоръките, издадени от регионалните координационни центрове.

4. При изпълнение на задачата, посочена в параграф 1, подточка i), операторите на преносни системи осигуряват услуги по балансиране, като спазват следното:

а) прозрачни, недискриминационни и обусловени от пазара процедури;

б) участие на всички квалифицирани електроенергийни предприятия и участници на пазара, включително участниците на пазара, които предлагат енергия от възобновяеми източници, участниците на пазара, които извършват оптимизация на потреблението, операторите на съоръжения за съхраняване на енергия и пазарните участници, извършващи агрегиране.

За целта на буква б) от първа алинея регулаторните органи и операторите на преносни системи определят в тясно сътрудничество с всички участници на пазара техническите изисквания за участие на посочените пазари въз основа на техническите характеристики на тези пазари.

5. Параграф 4 се прилага за предоставянето от операторите на преносни системи на спомагателни услуги, различни от контрол на честотата, освен ако регулаторният орган е преценил, че обусловеното от пазара осигуряване на спомагателните услуги, различни от контрол на честотата, е икономически неефективно, и е предоставил дерогация. По-специално, регулаторната рамка гарантира, че операторите на преносни системи могат да си осигурят предоставянето на услуги от доставчиците на оптимизация на потреблението и съхраняване на енергия, и насърчава въвеждането на мерки за енергийна ефективност, когато тези услуги намаляват по икономически ефективен начин необходимостта от модернизирани или подмяна на електроенергийна мощност и са в подкрепа на ефикасното и сигурно функциониране на преносната система.

6. Операторите на преносни системи, при условие че е предоставено одобрение от страна на регулаторния орган, или самият регулаторен орган, в рамките на прозрачен и приобщаващ процес, който включва всички имащи отношение ползватели на системата и операторите на разпределителни системи, определят спецификациите за предоставяните спомагателни услуги, различни от контрол на честотата, а когато е целесъобразно – и за стандартизирани пазарни продукти за тези услуги поне на национално равнище. Спецификациите гарантират ефективното и недискриминационно участие на всички участници на пазара, включително участниците на пазара, които предлагат енергия от възобновяеми източници, участниците на пазара, които извършват оптимизация на потреблението, операторите на съоръжения за съхраняване на енергия и участниците на пазара, извършващи агрегиране. Операторите на преносни системи обменят цялата необходима информация и се координират с операторите на разпределителни системи, за да се гарантира оптимално използване на ресурсите, да се осигури надеждна и ефикасна работа на системата и да се способства за развитието на пазара. Операторите на преносни системи получават адекватно възнаграждение за предоставянето на тези услуги, за да покрият поне съответните разумни разходи, включително необходимите разходи за информационни и комуникационни технологии и разходите за инфраструктура.

7. Задължението за осигуряване на спомагателни услуги, различни от контрол на честотата, посочено в параграф 5, не се прилага за напълно интегрираните мрежови компоненти.

8. Държавите членки или определените от тях компетентни органи могат да разрешат на операторите на преносни системи да извършват дейности, различни от предвидените в настоящата директива и в Регламент (ЕС) 2019/943, ако тези дейности са необходими, за да може операторите на преносни системи да изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива или Регламент (ЕС) 2019/943, при условие че регулаторният орган е преценил необходимостта от такава дерогация. Настоящият параграф не засяга правото на операторите на преносни системи да притежават, разработват, управляват или експлоатират мрежи, различни от електроенергийните мрежи, ако държавата членка или определеният компетентен орган им е предоставил това право.

Член 41

Изисквания за поверителност и прозрачност по отношение на операторите на преносни системи и собствениците на преносни системи

1. Без да се засяга член 55 или други правни задължения за разкриване на информация, всеки оператор на преносна система и всеки собственик на преносна система запазва поверителността на чувствителната търговска информация, получена при извършването на дейността му, и предотвратява разкриването по дискриминационен начин на информацията относно собствената си дейност, която може да доведе до търговски предимства. По-специално той не разкрива чувствителна търговска информация на останалите части от предприятието, освен ако това разкриване е необходимо за сключването на търговска сделка. За да се осигури изцяло спазването на правилата за отделяне на информацията, държавите членки гарантират, че собственикът на преносната система и останалата част от предприятието не използват съвместни служби, като например съвместни правни служби, освен такива с чисто административни или ИТ функции.

2. Операторите на преносни системи нямат право в контекста на продажбите или покупките на електроенергия от свързани предприятия да злоупотребяват с чувствителна търговска информация, получена от трети лица при осигуряването или договарянето на достъп до системата.
3. Информацията, необходима за ефективната конкуренция и ефективното функциониране на пазара, се оповестява публично. Това задължение не засяга запазването на поверителността на чувствителната търговска информация.

Член 42

Правомощия за вземане на решение по отношение на свързването на нови инсталации за производство и съоръжения за съхраняване на енергия към преносната система

1. Операторът на преносна система определя и публикува прозрачни и ефикасни процедури за недискриминационно свързване на нови инсталации за производство и на нови съоръжения за съхраняване на енергия към преносната система. Тези процедури подлежат на одобрение от страна на регулаторните органи.
2. Операторът на преносна система няма право да откаже свързването на нова инсталация за производство или на ново съоръжение за съхраняване на енергия на основание възможни бъдещи ограничения на съществуващите мощности на мрежата, като например претоварване в отдалечени части на преносната система. Операторът на преносна система предоставя необходимата информация.

Първата алинея не засяга възможността операторите на преносни системи да ограничават капацитета на гарантираната връзка или да предлагат връзки, които подлежат на оперативни ограничения, за да се гарантира икономическа ефикасност по отношение на новите инсталации за производство или на новите съоръжения за съхраняване на енергия, при условие че тези ограничения са били одобрени от регулаторния орган. Регулаторният орган гарантира, че всякакви ограничения на капацитета на гарантираната връзка или оперативни ограничения се въвеждат въз основа на прозрачни и недискриминационни процедури и не създават пречки за навлизането на пазара. Не се прилагат ограничения, когато инсталацията за производство или съоръжението за съхраняване на енергия поемат разходите, свързани с осигуряването на неограничена връзка.

3. Операторът на преносна система няма право да откаже нова точка за свързване на основание, че това би довело до допълнителни разходи, произтичащи от необходимото увеличение на капацитета на елементите от системата в непосредствена близост до точката на свързване.

ГЛАВА VI

ОТДЕЛЯНЕ НА ОПЕРАТОРИТЕ НА ПРЕНОСНИ СИСТЕМИ

Раздел 1

Отделяне на собствеността

Член 43

Отделяне на собствеността на преносните системи и операторите на преносни системи

1. Държавите членки гарантират, че:
 - а) всяко предприятие, което притежава преносна система, действа като оператор на преносна система;
 - б) едно и също лице или едни и същи лица нямат право:
 - i) да упражняват пряко или непряко контрол върху предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка, както и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат правомощия върху оператори на преносна система или върху преносна система; или
 - ii) да упражняват пряко или непряко контрол върху оператор на преносна система или върху преносна система и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат правомощия спрямо предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка;

- в) едно и също лице или едни и същи лица нямат право да определят членове на надзорния съвет, административния съвет или на законно представляващи предприятието органи на оператор на преносна система или на преносна система, както и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат правомощия спрямо предприятието, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка; и
- г) едно и също лице няма право да бъде член на надзорния съвет, административния съвет или на законно представляващи предприятието органи едновременно на предприятието, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка, и на оператор на преносна система или на преносна система.
2. Правомощията, посочени в параграф 1, букви б) и в), включват по-специално:
- а) правомощието да се гласува;
- б) правомощието да се определят членове на надзорния съвет, административния съвет или законно представляващи предприятието органи; или
- в) притежаването на мажоритарен дял.
3. За целите на параграф 1, буква б) понятието „предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка“ включва „предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка“ по смисъла на Директива 2009/73/ЕО, а понятията „оператор на преносна система“ и „преносна система“ включват „оператор на преносна система“ и „преносна система“ по смисъла на посочената директива.
4. Задължението, определено в параграф 1, буква а), се смята за изпълнено, когато две или повече предприятия, притежаващи преносни системи, са създали съвместно предприятие, което действа като оператор на преносна система в две или повече държави членки по отношение на съответните преносни системи. Друго предприятие не може да бъде част от съвместното предприятие, освен ако не е било одобрено като независим системен оператор съгласно член 44 или като независим оператор на преносна система за целите на раздел 3.
5. За прилагането на настоящия член, когато лицето, посочено в параграф 1, букви б), в) и г), е държавата членка или друг публичен орган, два отделни публични органа, упражняващи контрол върху оператора на преносна система или върху преносна система, от една страна, и върху предприятието, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка, от друга страна, не се смятат за едно и също лице или едни и същи лица.
6. Държавите членки гарантират, че нито посочената в член 41 чувствителна търговска информация, притежавана от оператор на преносна система, който е бил част от вертикално интегрирано предприятие, нито персоналът на този оператор не се прехвърлят към предприятия, изпълняващи някоя от функциите по производство или доставка.
7. Ако към 3 септември 2009 г. преносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие, държава членка може да вземе решение да не прилага параграф 1.
- В този случай тази държава членка извършва едно от следните действия:
- а) определя независим системен оператор в съответствие с член 44; или
- б) изпълнява раздел 3.
8. Ако към 3 септември 2009 г. преносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие и са били налице договорености, гарантиращи по-ефективна независимост на оператора на преносна система, отколкото раздел 3, съответната държава членка може да реши да не прилага параграф 1.
9. Преди едно предприятие да бъде одобрено и определено за оператор на газопреносна система в съответствие с параграф 8 от настоящия член, то бива сертифицирано съгласно процедурите, предвидени в член 52, параграфи 4, 5 и 6 от настоящата директива и член 51 от Регламент (ЕС) 2019/943, съгласно които Комисията проверява дали наличните договорености ясно гарантират по-ефективна независимост на оператора на преносна система, отколкото раздел 3 от настоящата глава.
10. Вертикално интегрирано предприятие, притежаващо преносна система, при никакви обстоятелства не се възпира да предприема мерки за изпълнение на изискванията на параграф 1.
11. Предприятия, изпълняващи някоя от функциите по производство или доставка, в никакъв случай нямат възможност да контролират пряко или непряко или да упражняват каквито и да било права спрямо отделните оператори на преносни системи в държавите членки, за които се прилага параграф 1.

Раздел 2

Независим системен оператор

Член 44

Независим системен оператор

1. В случаите, в които към 3 септември 2009 г. преносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие, държавите членки може да вземат решение да не прилагат член 43, параграф 1 и да определят независим системен оператор по предложение на собственика на преносната система. Определянето на независим системен оператор подлежи на одобрение от Комисията.
2. Държавата членка може да одобрява и определя независим системен оператор, при условие че:
 - а) кандидатът за оператор е доказал, че отговаря на изискванията, установени в член 43, параграф 1, букви б), в) и г);
 - б) кандидатът за оператор е доказал, че разполага с финансовите, техническите, физическите и човешките ресурси, необходими за изпълнението на задачите му по член 40;
 - в) кандидатът за оператор се е ангажирал да спазва 10-годишния план за развитие на мрежата, чието изпълнение се контролира от регулаторния орган;
 - г) собственикът на преносна система е доказал способността си да изпълнява задълженията си по параграф 5, като за тази цел същият представя всички проекти на договорни споразумения с кандидата оператор и с всички други заинтересовани образувания; и
 - д) кандидатът за оператор е доказал способността си да изпълнява задълженията си съгласно Регламент (ЕС) 2019/943, включително сътрудничеството между оператори на газопреносни системи на европейско и регионално равнище.
3. Държавите членки одобряват и определят за независими оператори на системи предприятията, които са сертифицирани от регулаторния орган като отговарящи на изискванията по член 53 и параграф 2 от настоящия член. Прилага се процедурата за сертифициране, предвидена или в член 52 от настоящата директива и член 51 от Регламент (ЕС) 2019/943, или в член 53 от настоящата директива.
4. Всеки независим системен оператор отговаря за осигуряването и управлението на достъпа на трети лица, включително за събирането на такси за достъп и претоварване и на приходи от механизма за компенсация между операторите на преносни системи в съответствие с член 49 от Регламент (ЕС) 2019/943, както и за експлоатацията, поддръжката и развитието на преносната система и за гарантирането на дълготрайния капацитет на системата да покрива потребление в разумни граници чрез инвестиционно планиране. В рамките на развитието на преносната система независимият оператор на система отговаря за планирането (включително за разрешителната процедура), изграждането и възлагането на новата инфраструктура. За тази цел независимият оператор на система действа като оператор на преносна система съгласно разпоредбите на настоящия раздел. Собственикът на преносна система не отговаря за предоставянето и управлението на достъпа на трети лица, нито за инвестиционното планиране.
5. Когато бъде определен независимият системен оператор, собственикът на преносната система:
 - а) осигурява необходимото сътрудничество и помощ на независимия системен оператор при изпълнението на задачите му, включително по-специално цялата необходима информация;
 - б) финансира инвестициите, които независимият системен оператор е решил да направи и които са одобрени от регулаторния орган, или дава съгласието си за финансиране от която и да е заинтересована страна, включително от независимия системен оператор. Регулаторният орган одобрява съответните финансови споразумения. Преди това одобрение регулаторният орган се консултира със собственика на преносната система и други заинтересовани страни;
 - в) осигурява покритието на отговорността, свързана с активите на мрежата, с изключение на отговорността, която е свързана със задачите на независимия системен оператор; и
 - г) осигурява гаранциите, необходими за улесняване на финансирането на всички разширения на мрежата с изключение на инвестициите, за които в съответствие с буква б) е дал съгласието си да бъдат финансирани от която и да е заинтересована страна, включително от независимия системен оператор.

6. Съответният национален орган за защита на конкуренцията, действащ в тясно сътрудничество с регулаторния орган, разполага с всички необходими правомощия за ефективен надзор над изпълнението на задълженията на собственика на преносна система съгласно параграф 5.

Член 45

Отделяне на собствениците на преносни системи

1. Когато има определен независим оператор на система, собственикът на преносна система, който е част от вертикално интегрирани предприятия, е независим поне по отношение на правната си форма, организацията и вземането на решения от други дейности, които не са свързани с преноса.
2. За да се осигури независимостта на собствениците на преносни системи съгласно параграф 1, се прилагат следните минимални критерии:
 - а) лицата, отговорни за управлението на собственика на преносната система, не участват в дружествени структури на интегрираното електроенергийно предприятие, отговарящи пряко или непряко за ежедневното функциониране на производството, разпределението и доставката на електроенергия;
 - б) вземат се подходящи мерки, за да се гарантира, че професионалните интереси на лицата, които отговарят за управлението на дружеството собственик на преносната система, се вземат предвид по начин, осигуряващ способността им да действат независимо; и
 - в) собственикът на преносната система въвежда програма за съответствие, в която са посочени взетите мерки за недопускане на дискриминационно поведение, и гарантира, че спазването ѝ се контролира по подходящ начин. Програмата за съответствие определя конкретните задължения на служителите за постигането на тези цели. Лицето или органът, отговарящ за наблюдението на програмата за съответствие, представя на регулаторния орган годишен доклад, в който са посочени взетите мерки и който се публикува.

Раздел 3

Независими преносни оператори

Член 46

Активи, оборудване, персонал и самоличност

1. Операторите на преносни системи разполагат с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, необходими за изпълнение на задълженията им по настоящата директива и за извършване на дейността по пренос на електроенергия, и по-специално:
 - а) активите, необходими за дейността по пренос на електроенергия, включително преносната мрежа, са собственост на оператора на преносната система;
 - б) персоналът, необходим за дейността по пренос на електроенергия, включително изпълнението на всички задачи на дружеството, се наема на работа от оператора на преносната система;
 - в) забранява се наемането на персонал или предоставянето на услуги от и за други части на вертикално интегрираното предприятие. Операторът на преносна система може обаче да предоставя услуги на вертикално интегрираното предприятие, при условие че:
 - i) предоставянето на тези услуги не допуска дискриминиране между ползватели на система, достъпно е за всички ползватели на система при едни и същи условия и ред и не ограничава, не нарушава и не възпрепятства конкуренцията в производството или доставката; и
 - ii) редът и условията за предоставяне на тези услуги са одобрени от регулаторния орган;
 - г) без да се засягат решенията на надзорния орган съгласно член 49, вертикално интегрираното предприятие предоставя своевременно на оператора на преносната система достатъчни финансови ресурси за бъдещи инвестиционни проекти и/или за подмяна на съществуващи активи в отговор на целесъобразно искане от страна на оператора на преносната система.

2. Дейността по пренос на електроенергия включва най-малко следните задачи в допълнение към изброените в член 40:
 - а) представителството на оператора на преносната система и контакти с трети лица и с регулаторните органи;
 - б) представителството на оператора на преносна система в рамките на ЕМОПС за електроенергия;
 - в) осигуряване и управление на достъпа на трети лица на недискриминационна основа спрямо ползватели на системата или категории ползватели на системата;
 - г) събирането на всички свързани с преносната система такси, включително таксите за достъп, за енергия за покриване на загуби и таксите за спомагателни услуги;
 - д) експлоатацията, поддръжката и развитието на сигурна, ефикасна и икономична преносна система;
 - е) инвестиционно планиране, което да осигури дълготрайния капацитет на системата да покрива в разумни граници търсенето и да гарантира сигурността на доставките;
 - ж) създаването на подходящи съвместни предприятия, включително с един или повече оператори на преносни системи, енергийни борси и другите съответни участници, с цел да се развива създаването на регионални пазари или да се улеснява процесът на либерализиране; и
 - з) всички корпоративни услуги, включително правни услуги, счетоводство и ИТ услуги.
3. Операторите на преносни системи са организирани в правна форма, предвидена в приложение I към Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁶⁾.
4. Операторът на преносна система чрез своята корпоративна самоличност, комуникации, търговски марки и обекти не създава объркване по отношение на отделната самоличност на вертикално интегрираното предприятие или която и да било част от него.
5. Операторът на преносна система не споделя ИТ системи или оборудване, обекти и системи за сигурност по отношение на достъпа с никоя част от вертикално интегрираното предприятие, нито използва същите консултанти или външни изпълнители за ИТ системи или оборудване и системи за сигурност по отношение на достъпа.
6. Отчетите на операторите на преносни системи подлежат на одит от страна на одитор, различен от този на вертикално интегрираното предприятие или на която и да е негова част.

Член 47

Независимост на оператора на преносна система

1. Без да се засягат решенията на надзорния орган съгласно член 49, операторът на преносна система разполага с:
 - а) действителни права за вземане на решения, независимо от вертикално интегрираното предприятие, по отношение на активи, необходими за експлоатацията, поддръжката или развитието на преносната система; и
 - б) правомощия да набира средства на капиталовия пазар, по-специално чрез заем и увеличаване на капитала.
2. Операторът на преносна система по всяко време действа по такъв начин, че да гарантира наличността на необходимите му ресурси за изпълнение на дейността по преноса по подходящ и ефективен начин и за развитие и поддръжка на ефективна, сигурна и икономична преносна система.
3. Дъщерните предприятия на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващи функциите на производство или доставка, не притежават пряко или непряко дялово участие в оператора на преносна система. Операторът на преносна система не притежава нито пряко, нито непряко дялово участие в никое дъщерно предприятие на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващо функциите по производство или доставка, нито получава дивиденди или финансови облаги от това дъщерно предприятие.
4. Цялостната управленска структура и устав на дружеството на оператора на преносна система гарантират ефективната независимост на оператора на преносна система съгласно настоящия раздел. Вертикално интегрираното предприятие не определя пряко или непряко конкурентното поведение на оператора на преносна система по отношение на текущите дейности на оператора на преносна система и управлението на мрежата или по отношение на дейностите, необходими за изготвянето на десетгодишния план за развитие на мрежата, разработен съгласно член 51.

⁽²⁶⁾ Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г. относно някои аспекти на дружественото право (ОВ L 169, 30.6.2017 г., стр. 46)).

5. При изпълнение на задачите си по член 40 и член 46, параграф 2 от настоящата директива и в съответствие с членове 16, 18, 19 и 50 от Регламент (ЕС) 2019/943 операторите на преносни системи не упражняват дискриминация спрямо различни лица или образувания, нито ограничават, нарушават или възпрепятстват конкуренцията в производството или доставките.
6. Всички търговски и финансови отношения между вертикално интегрираното предприятие и оператора на преносна система, включително заеми, предоставяни от оператора на преносна система на вертикално интегрираното предприятие, се осъществяват при пазарни условия. Операторът на преносна система съхранява подробна документация за тези търговски и финансови отношения и при поискване предоставя достъп до нея на регулаторния орган.
7. Операторът на преносна система представя за одобрение от регулаторния орган всички търговски и финансови споразумения с вертикално интегрираното предприятие.
8. Операторът на преносна система информира регулаторния орган за финансовите ресурси, посочени в член 46, параграф 1, буква г), които се предоставят за бъдещи инвестиционни проекти и/или за смяна на съществуващи активи.
9. Вертикално интегрираното предприятие се въздържа от всякакво действие, възпрепятстващо или ограничавашо оператора на преносна система при изпълнението на задълженията му съгласно настоящата глава, и не изисква от оператора на преносна система да иска разрешение от вертикално интегрираното предприятие, за да изпълнява тези задължения.
10. Предприятие, сертифицирано от регулаторния орган като изпълняващо изискванията по настоящата глава, се одобрява и определя за оператор на преносна система от съответната държава членка. Прилага се процедурата за сертифициране, предвидена или в член 52 от настоящата директива и член 51 от Регламент (ЕС) 2019/943 или в член 53 от настоящата директива.

Член 48

Независимост на персонала и ръководството на оператора на преносна система

1. Решенията, свързани с назначаването и подновяването на договори, условията на работа, включително възнаграждението и прекратяването на мандата на лицата, отговарящи за управлението, и/или на членовете на административните органи на оператора на преносна система, се вземат от надзорния орган на оператора на преносна система, определен съгласно член 49.
 2. Самоличността и условията, които уреждат мандата, продължителността му и прекратяването му за лицата, определени от надзорния орган за назначаване или подновяване на договорите им като отговарящи за оперативното управление и/или като членове на административните органи на оператора на преносна система, както и основанията за всяко предлагано решение за прекратяване на такъв мандат, се съобщават на регулаторния орган. Тези условия и решенията, посочени в параграф 1, придобиват обвързваща сила, ако в срок от три седмици след съобщаването им регулаторният орган не е възразил срещу тях.
- Регулаторният орган може да възрази срещу решенията, посочени в параграф 1, когато:
- а) възникнат съмнения относно професионалната независимост на лицата, определени като отговарящи за управлението и/или като членове на административни органи; или
 - б) в случай на предсрочно прекратяване на мандат съществуват съмнения относно основанията за това предсрочно прекратяване.
3. За срок от три години преди назначаването им лицата, отговарящи за управлението, и/или членовете на административните органи на оператора на преносна система, които подлежат на условията на настоящия параграф, не са заемали професионален пост или отговорна длъжност, не са имали интереси или делови отношения, пряко или непряко, с вертикално интегрирано предприятие или която и да е част от него, или с негови акционери, притежаващи контролен пакет от акции, и различни от оператора на преносна система.

4. Лицата, отговарящи за управлението, и/или членовете на административните органи и служителите на оператора на преносна система не заемат професионален пост или отговорна длъжност, нямат интереси или делови отношения, пряко или непряко, с която и да е друга част от вертикално интегрираното предприятие или с негови акционери, притежаващи контролен пакет от акции.

5. Лицата, отговарящи за управлението, и/или членовете на административните органи и служителите на оператора на преносна система нямат интереси или не получават финансови облаги, пряко или непряко, от която и да е част от вертикално интегрираното предприятие, различна от оператора на преносна система. Тяхното възнаграждение не зависи от дейностите или резултатите на вертикално интегрираното предприятие, различни от тези на оператора на преносна система.
6. На лицата, отговарящи за управлението, и/или на членовете на административните органи на оператора на преносна система се гарантират действителни права за обжалване пред регулаторния орган на предсрочно прекратяване на мандата им.
7. След прекратяването на мандата им в оператора на преносна система лицата, отговарящи за управлението, и/или членовете на административните органи не заемат професионален пост или отговорна длъжност, нямат интереси или делови отношения с която и да е част от вертикално интегрираното предприятие, различна от оператора на преносна система, или с негови акционери, притежаващи контролен пакет от акции, за срок от най-малко четири години.
8. Параграф 3 се прилага спрямо мнозинството от лицата, отговорни за управлението, и/или членовете на административните органи на оператора на преносна система.

Лицата, отговорни за управлението, и/или членовете на административните органи на оператора на преносна система, които не подлежат на условията на параграф 3, не са упражнявали управленска или друга значима дейност във вертикално интегрираното предприятие за срок от най-малко шест месеца преди назначаването им.

Първа алинея от настоящия параграф и параграфи 4 – 7 се прилагат по отношение на всички лица, участващи в оперативното управление, както и към лицата, които им докладват директно по въпроси, свързани с експлоатацията, поддръжката и развитието на мрежата.

Член 49

Надзорен орган

1. Операторът на преносна система има надзорен орган, отговарящ за вземането на решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на акционерите в оператора на преносна система, по-специално решенията, свързани с одобрението на годишните финансови планове, нивото на задължнялост на оператора на преносна система и размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите. Решенията, попадащи в обхвата на компетентност на надзорния орган, изключват тези, които са свързани с текущите дейности на оператора на преносна система и управлението на мрежата, както и с дейностите, необходими за изготвянето на десетгодишния план за развитие на мрежата, разработен съгласно член 51.
2. Надзорният орган е съставен от членове, представляващи вертикално интегрираното предприятие, членове, представляващи акционери на трети страни, а когато съответното национално право предвижда това — и членове, представляващи други заинтересовани страни, например служителите в оператора на преносна система.
3. Член 48, параграф 2, първа алинея и член 48, параграфи 3—7 се прилагат поне за половината членове на надзорния орган минус един.

Член 48, параграф 2, втора алинея, буква б) се прилага за всички членове на надзорния орган.

Член 50

Програма за съответствие и отговорник по съответствието

1. Държавите членки гарантират, че операторите на преносни системи въвеждат и изпълняват програма за съответствие, в която се определят мерки за недопускане на дискриминационно поведение, и гарантират, че спазването на тази програма се контролира по подходящ начин. Програмата за съответствие определя конкретните задължения на служителите за постигането на тези цели. Тя подлежи на одобрение от регулаторния орган. Без да се засягат правомощията на регулаторния орган, спазването на програмата подлежи на независимо наблюдение от отговорника по съответствието.

2. Отговорникът по съответствието се назначава от надзорния орган след одобрение от регулаторния орган. Регулаторният орган може да откаже да одобри назначаването на отговорника по съответствието единствено на основание липса на независимост или на професионална компетентност. Отговорникът по съответствието може да бъде физическо или юридическо лице. Член 48, параграфи 2—8 се прилагат за отговорника по съответствието.
3. Отговорникът по съответствието отговаря за:
 - а) наблюдението на изпълнението на програмата за съответствие;
 - б) изготвянето на годишен доклад, в който се посочват мерките, предприети за изпълнение на програмата за съответствие, и представянето на доклада на регулаторния орган;
 - в) докладването пред надзорния орган и отправянето на препоръки относно програмата за съответствие и изпълнението ѝ;
 - г) нотифицирането на регулаторния орган относно всички значителни нарушения по отношение на изпълнението на програмата за съответствие; и
 - д) докладването пред регулаторния орган за всички търговски и финансови отношения между вертикално интегрираното предприятие и оператора на преносна система.
4. Отговорникът по съответствието представя на регулаторния орган предлаганите решения относно инвестиционния план или отделните инвестиции в мрежата. Това задължение се изпълнява най-късно към момента, когато ръководството и/или компетентният административен орган на оператора на преносна система представи тези документи на надзорния орган.
5. В случай че вертикално интегрираното предприятие на своето общо събрание или чрез гласуване на членовете на определения от него надзорен орган е попречило на приемането на дадено решение, с което е възпрепятствало или забавило инвестиции, които е трябвало да бъдат осъществени през следващите три години съгласно десетгодишния план за развитие на мрежата, отговорникът по съответствието докладва за това пред регулаторния орган, който тогава действа в съответствие с член 51.
6. Условието, които уреждат мандата или условията на заетост на отговорника по съответствието, включително продължителността на неговия мандат, подлежат на одобрение от регулаторния орган. Тези условия осигуряват независимостта на отговорника по съответствието, включително като му осигуряват всички ресурси, които са необходими за изпълнение на задълженията му. По време на своя мандат отговорникът по съответствието не заема друг професионален пост или отговорна длъжност и няма интереси, пряко или непряко, във или с която и да е част от вертикално интегрираното предприятие или в неговите акционери, притежаващи контролен пакет от акции.
7. Отговорникът по съответствието докладва редовно, устно или писмено, пред регулаторния орган и има право да докладва редовно, устно или писмено, пред надзорния орган на оператора на преносна система.
8. Отговорникът по съответствието може да присъства на всички заседания на управителните или административните органи на оператора на преносна система, както и на заседанията на надзорния орган и на общото събрание. Отговорникът по съответствието присъства на всички заседания, на които се разискват следните въпроси:
 - а) условията за достъп до мрежата, установени в Регламент (ЕС) 2019/943, по-специално по отношение на тарифи, услуги, свързани с достъп на трети лица, разпределение на капацитет, управление на претоварването, прозрачност, балансиране и вторични пазари;
 - б) проектите, целящи експлоатация, поддръжка и развитие на преносната система, включително инвестициите в междусистемните електропроводи и в свързването към системата;
 - в) закупуването или продажбите на енергия, необходими за експлоатацията на преносната система.
9. Отговорникът по съответствието контролира спазването на член 41 от оператора на преносна система.
10. Отговорникът по съответствието разполага с достъп до цялата необходима информация и до обектите на оператора на преносна система, както и до цялата информация, нужна за изпълнението на неговите задачи.
11. Отговорникът по съответствието има достъп до обектите на оператора на преносна система, без да е необходимо предварително известие.
12. След предварително одобрение от регулаторния орган надзорният орган може да освободи от длъжност отговорника по съответствието. Той освобождава отговорника по съответствието на основание липса на независимост или на професионални способности по искане на регулаторния орган.

Член 51

План за развитие на мрежата и правомощия за вземане на инвестиционни решения

1. Най-малко на всеки две години операторите на преносни системи представят на регулаторния орган десетгодишен план за развитие на мрежата, основаващ се на съществуващото и прогнозираното търсене и предлагане, след консултация с всички заинтересовани лица. Този план за развитие на мрежата съдържа ефикасни мерки с оглед на гарантирането на адекватността на системата и сигурността на доставките. Операторът на преносна система публикува десетгодишния план за развитие на мрежата на своя уебсайт.

2. По-специално десетгодишният план за развитие на мрежата:

- a) показва на участниците в пазара основната инфраструктура за пренос, която трябва да се изгради или осъвремени през следващите десет години;
- б) съдържа всички инвестиции, за които вече е взето решение, и определя новите инвестиции, които трябва да бъдат направени през следващите три години; и
- в) предвижда график за всички инвестиционни проекти.

3. При изготвянето на десетгодишния план за развитие на мрежата операторът на преносна система взема изцяло под внимание потенциала за използването на оптимизация на потреблението, съоръженията за съхраняване на енергия или други ресурси като алтернативи на разширяването на системата, както и очакваното потребление, търговията с други държави и инвестиционните планове за мрежи в целия Съюз и за регионални мрежи.

4. Регулаторният орган се консултира с всички настоящи или потенциални ползватели на системата относно десетгодишния план за развитие на мрежата по открит и прозрачен начин. От лицата или предприятията, които твърдят, че са потенциални ползватели на системата, може да бъде поискано да обосноват твърденията си. Регулаторният орган публикува резултата от процеса на консултации, и по-специално възможните нужди от инвестиции.

5. Регулаторният орган проучва дали десетгодишният план за развитие на мрежата обхваща всички нужди от инвестиции, установени в процеса на консултации, и дали той е в съответствие с необвързващия десетгодишен план за развитие на мрежата за целия Съюз („план за развитие на мрежата за целия Съюз“), посочен в член 30, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2019/943. Ако се породят съмнения относно съответствието с необвързващия план за развитие на мрежата в целия Съюз, регулаторният орган се консултира с ACER. Регулаторният орган може да поиска от оператора на преносна система да измени своя десетгодишен план за развитие на мрежата.

Компетентните национални органи проучват дали десетгодишният план за развитие на мрежата е в съответствие с националния план в областта на енергетиката и климата, внесен съгласно Регламент (ЕС) 2018/1999.

6. Регулаторният орган наблюдава и оценява изпълнението на десетгодишния план за развитие на мрежата.

7. При обстоятелства, при които операторът на газопреносна система, освен ако не са налице наложителни причини извън неговия контрол, не извърши инвестиция, която съгласно десетгодишния план за развитие на мрежата е следвало да бъде извършена в следващите три години, държавите членки гарантират, че от регулаторния орган се изисква да предприеме поне една от следните мерки, които да гарантират извършването на такава инвестиция, ако все още е подходящо да бъде направена въз основа на най-новия десетгодишен план за развитие на мрежата:

- a) да поиска от оператора на преносна система да изпълни въпросните инвестиции;
- б) да организира за въпросната инвестиция тръжна процедура, открита за всички инвеститори; или
- в) да задължи оператора на преносна система да приеме увеличение на капитала, за да финансира необходимите инвестиции, и да позволи на независими инвеститори участие в капитала.

8. При упражняване на правомощията си по параграф 7, буква б) регулаторният орган може да задължи оператора на преносна система да приеме едно или повече от следните условия:

- a) финансиране от всяка трета страна;
- б) изграждане от всяка трета страна;

- в) изграждане на съответните нови активи самостоятелно;
- г) експлоатация на съответните нови активи самостоятелно.

Операторът на преносна система предоставя на инвеститорите цялата информация, необходима за осъществяване на инвестицията, свързва нови активи с преносната мрежа и като цяло полага всички усилия да улесни изпълнението на инвестиционния проект.

Съответните финансови договорености подлежат на одобрение от регулаторния орган.

9. Когато регулаторният орган е упражнил правомощията си по параграф 7 съответните тарифни разпоредби обхващат разходите по въпросната инвестиция.

Раздел 4

Определяне и сертифициране на оператори на преносни системи

Член 52

Определяне и сертифициране на оператори на преносни системи

1. Преди дадено предприятие да бъде одобрено или определено за оператор на преносна система, то се сертифицира в съответствие с процедурите, установени в параграфи 4, 5 и 6 от настоящия член и в член 51 от Регламент (ЕС) 2019/943.
2. Предприятията, които са сертифицирани от регулаторния орган по отношение на съответствието им с изискванията на член 43 съгласно посочената по-долу процедура за сертифициране, се одобряват и определят от държавите членки за оператори на преносни системи. Изборът на оператори на преносни системи се нотифицира на Комисията и се публикува в *Официален вестник на Европейския съюз*.
3. Операторите на преносни системи уведомяват регулаторния орган относно всякакви планирани спелки, които могат да наложат преоценка на спазването от тяхна страна на изискванията на член 43.
4. Регулаторните органи наблюдават постоянното спазване от операторите на преносни системи на изискванията на член 43. Те откриват процедура по сертифициране, за да гарантират това съответствие:
 - а) след нотификация от оператора на преносна система съгласно параграф 3;
 - б) по собствена инициатива в случаите, когато имат сведения, че планирана промяна на правомощията или влиянието върху собствениците на преносни системи или операторите на преносни системи може да доведе до нарушение на член 43, или когато имат основания да смятат, че такова нарушение вече може да е извършено; или
 - в) след мотивирано искане от Комисията.
5. Регулаторните органи вземат решение относно сертифицирането на даден оператор на преносна система в срок от четири месеца от датата на нотификацията от оператора на преносна система или от датата на искането на Комисията. След изтичането на този срок сертификатът се смята за издаден. Изричното или мълчаливото решение на регулаторния орган поражда действие единствено след закриването на процедурата, предвидена в параграф 6.
6. Изричното или мълчаливото решение относно сертифицирането на даден оператор на преносна система се нотифицира незабавно на Комисията от регулаторния орган заедно с цялата свързана с това решение информация. Комисията действа съгласно процедурата, посочена в член 51 от Регламент (ЕС) 2019/943.
7. Регулаторните органи и Комисията може да изискват от операторите на преносни системи и от предприятията, изпълняващи някоя от функциите по производство или доставка, всякаква информация, свързана с изпълнението на задълженията им по настоящия член.
8. Регулаторните органи и Комисията запазват поверителността на чувствителната търговска информация.

Член 53

Сертифициране по отношение на трети държави

1. Когато сертифицирането е поискано от собственик на преносна система или от оператор на преносна система, които са контролирани от лице или лица от трета държава или трети държави, регулаторният орган нотифицира Комисията.

Регулаторният орган също така незабавно нотифицира Комисията за всяко обстоятелство, което може да доведе до придобиването на контрол върху преносна система или оператор на преносна система от лице или лица от трета държава или трети държави.

2. Операторите на преносни системи уведомяват регулаторния орган за всяко обстоятелство, което може да доведе до придобиването на контрол върху преносна система или оператор на преносна система от лице или лица от трета държава или трети държави.

3. Регулаторният орган приема проект на решение относно сертифицирането на оператор на преносна мрежа в срок от четири месеца от датата на нотификацията от оператора на преносна мрежа. Регулаторният орган отказва сертифицирането му, ако не е било доказано:

- a) дали съответното лице спазва изискванията на член 43; и
- b) пред регулаторния орган или друг компетентен национален орган, определен от държавата членка, че сертифицирането няма да представлява риск за сигурността на снабдяването с енергия на държавата членка и на Съюза. При разглеждането на този въпрос регулаторният орган или друг компетентен национален орган вземат предвид:
 - i) правата и задълженията на Съюза по отношение на съответната трета държава, които произтичат от международното право, включително всяко споразумение, сключено с една или повече трети държави, по което Съюзът е страна и което разглежда въпросите на сигурността на доставките на енергия;
 - ii) правата и задълженията на държавата членка по отношение на съответната трета държава, които произтичат от споразумения, сключени с нея, при условие че те са съобразени с правото на Съюза; и
 - iii) други конкретни данни и обстоятелства във връзка със случая и съответната трета държава.

4. Регулаторният орган незабавно нотифицира решението на Комисията заедно с цялата свързана с него информация.

5. Държавите членки предвиждат, преди регулаторният орган да приеме решение относно сертифицирането, посоченият в параграф 3, буква б) регулаторен орган или определеният компетентен орган да поиска становището на Комисията относно това дали:

- a) съответното лице спазва изискванията на член 43; и
- b) сертифицирането няма да представлява риск за сигурността на доставките на енергия за Съюза.

6. Комисията разглежда искането, посочено в параграф 5, веднага след получаването му. В срок от два месеца от получаването на искането Комисията предоставя становището си на регулаторния орган или на определения компетентен орган, в случай че последният е отправил искането.

При изготвяне на своето становище Комисията може да поиска мнението на ACER, съответната държава членка и заинтересованите страни. В случай че Комисията отправи такова искане, двумесечният срок се удължава с още два месеца.

При отсъствието на становище от страна на Комисията в рамките на срока, посочен в първа и втора алинея, се счита, че Комисията не повдига възражения срещу решението на регулаторния орган.

7. При извършване на оценката на това дали контролът от лице или лица от трета държава или трети държави ще представлява риск за сигурността на доставката на енергия за Съюза, Комисията взема предвид:

- a) конкретните данни в случая и съответната трета държава или трети държави; и
- b) правата и задълженията на Съюза по отношение на тази трета държава или трети държави, които произтичат съгласно международното право, включително съгласно всяко споразумение, сключено с една или повече трети държави, по което Съюзът е страна, и което засяга въпросите на сигурността на доставката.

8. Регулаторният орган приема окончателното си решение относно сертифицирането в срок от два месеца от изтичането на срока, посочен в параграф 6. Когато приема окончателното си решение, регулаторният орган взема в максимална степен предвид становището на Комисията. При всички случаи държавите членки имат правото да откажат сертифициране тогава, когато сертифицирането представлява риск за сигурността на доставката на енергия за държавата членка или за сигурността на доставката на енергия за друга държава членка. В случаите, когато държавата членка е определила друг компетентен национален орган да извърши оценката съгласно параграф 3, буква б), тя може да изиска от регулаторния орган да приеме окончателното си решение в съответствие с оценката на този компетентен национален орган. Окончателното решение на регулаторния орган и становището на Комисията се публикуват заедно. Когато окончателното решение се отклонява от становището на Комисията, съответната държава членка предоставя и публикува заедно с това решение и съображенията, на които то се основава.

9. Настоящият член по никакъв начин не засяга правото на държавите членки да осъществяват национален правен контрол за защита на легитимните си интереси, свързани с обществената сигурност, в съответствие с правото на Съюза.

10. Настоящият член, с изключение на параграф 3, буква а), се прилага и за държавите членки, които подлежат на дерогация съгласно член 66.

Член 54

Собственост върху съоръженията за съхраняване на енергия от оператори на преносни системи

1. Операторите на преносни системи не притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия.

2. Чрез дерогация от параграф 1 държавите членки могат да разрешат на операторите на преносни системи да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия, които са напълно интегрирани мрежови компоненти, и при условие че регулаторният орган е дал одобрението си или когато е изпълнено всяко от следните условия:

- а) трети лица, след открита, прозрачна и недискриминационна тръжна процедура, подлежаща на преглед и одобрение от регулаторния орган, не са получили правото да притежават, разработват, управляват или експлоатират такива съоръжения, или не са могли да предоставят тези услуги на разумна цена и навременно.
- б) съоръженията или спомагателните услуги, различни от контрола на честотата, са необходими на операторите на преносни системи, за да изпълняват задълженията си по настоящата директива за ефективното, надеждно и сигурно функциониране на преносната система и съоръженията не са предназначени за покупка или продажба на електроенергия на пазарите на електроенергия; и
- в) регулаторният орган е оценил необходимостта от такава дерогация, направил е предварителен преглед на приложимостта на тръжната процедура, включително на условията на тази тръжна процедура, и е дал своето одобрение.

Регулаторният орган може да изготвя насоки или клаузи относно обществените поръчки, за да подпомогне операторите на преносни системи да осигурят справедлива тръжна процедура; и

3. Решението да се даде дерогация се нотифицира на Комисията и ACER заедно с относимата информация за искането и причините за предоставяне на дерогацията.

4. Регулаторните органи провеждат редовно или поне веднъж на пет години обществено допитване за съществуващите съоръжения за съхраняване на енергия с цел да се оцени потенциалната наличност и потенциалния интерес на други лица за инвестиции в такива съоръжения. В случай че обществената консултация, съгласно оценка на регулаторния орган, покаже, че други лица имат възможност да притежават, разработват, експлоатират или управляват подобни съоръжения по разходоэффективен начин, регулаторният орган гарантира, че дейностите на операторите на преносни системи в това отношение постепенно се прекратяват в рамките на 18 месеца. Като част от условията за тази процедура регулаторните органи може да разрешат на операторите на преносни системи да получат разумна компенсация, по-специално за да си възстановят остатъчната стойност от тяхната инвестиция в съоръжения за съхраняване на енергия.

5. Параграф 4 не се прилага за напълно интегрирани мрежови компоненти, нито за обичайния срок на амортизация на новите съоръжения за акумулаторно съхраняване с крайно инвестиционно решение до 2024 г., при условие че тези съоръжения за акумулаторно съхраняване:

- а) са свързани към мрежата най-късно две години след това;
- б) са интегрирани в преносната система;

- в) се използват единствено за реактивното незабавно възстановяване на мрежовата сигурност в случай на непредвидени мрежови ситуации, когато тази мярка за възстановяване започва незабавно и приключва, когато с редовното преразпределение може да се разреши проблемът; и
- г) не се използват за покупка или продажба на електроенергия на пазарите на електроенергия, включително балансиращите пазари.

Раздел 5

Отделяне и прозрачност на счетоводните отчети

Член 55

Право на достъп до счетоводните отчети

1. Държавите членки или компетентният орган, определен от тях, включително регулаторните органи, посочени в член 57 имат право на достъп до счетоводните отчети на електроенергийните предприятия съгласно член 56, доколкото това е необходимо, за да изпълняват своите функции.
2. Държавите членки и определеният компетентен орган, включително регулаторните органи, запазват поверителността на чувствителна търговска информация. Държавите членки може да предвидят разкриване на такава информация, когато това разкриване е необходимо, за да могат компетентните органи да изпълняват функциите си.

Член 56

Отделяне на счетоводните отчети

1. Държавите членки предприемат необходимите стъпки, за да гарантират, че счетоводните отчети на електроенергийните предприятия се водят в съответствие с параграфи 2 и 3.
2. Електроенергийните предприятия, независимо от системата си на собственост или правната си форма, съставят, представят за одит и публикуват своите годишни счетоводни отчети в съответствие с разпоредбите на националното законодателство относно годишните отчети на дружествата с ограничена отговорност, приети в съответствие с Директива 2013/34/ЕС.

Предприятията, които не са правно задължени да публикуват своите годишни счетоводни отчети, съхраняват в централното си управление копие от тях на разположение на обществеността.

3. При своето вътрешно счетоводство електроенергийните предприятия, водят отделни счетоводни отчети за всяка от дейностите по пренос и разпределение, както те биха ги водили, ако въпросните дейности се извършваха от отделни предприятия, с цел недопускане на дискриминация, кръстосано субсидиране и нарушаване на конкуренцията. Те също така водят и счетоводни отчети, които могат да бъдат консолидирани, за други електроенергийни дейности, които не са свързани с пренос или разпределение. Приходите от собствеността на преносната или разпределителната система се посочват в счетоводните отчети. Когато е подходящо, те водят консолидирани счетоводни отчети за други неелектроенергийни дейности. Вътрешното счетоводство включва баланс и отчет за приходите и разходите за всяка дейност.
4. Одитът, посочен в параграф 2, удостоверява по-специално спазването на задължението за недопускане на дискриминация и кръстосано субсидиране, посочено в параграф 3.

ГЛАВА VII

РЕГУЛАТОРНИ ОРГАНИ

Член 57

Определяне и независимост на регулаторните органи

1. Всяка държава членка определя един-единствен регулаторен орган на национално равнище.
2. Параграф 1 не засяга определянето на други регулаторни органи на регионално равнище в рамките на държавите членки, при условие че има един старши представител, който представлява държавата членка и осъществява контакти на равнището на Съюза в рамките на Съвета на регулаторите на ACER в съответствие с член 21, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/942.

3. Чрез дерогация от параграф 1 дадена държава членка може да определи регулаторни органи за малки системи на географски отделен регион, чието потребление през 2008 г. е било по-малко от 3 % от общото потребление на държавата членка, от която е част. Тази дерогация не засяга определянето на един старши представител, който представлява държавата членка и осъществява контакти на равнището на Съюза в рамките на Съвета на регулаторите на ACER в съответствие с член 21, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/942.

4. Държавите членки гарантират независимостта на регулаторния орган и безпристрастното и прозрачно упражняване на правомощията му. За тази цел държавите членки гарантират, че при изпълнението на регулаторните функции, възложени му съгласно настоящата директива и свързаното с нея законодателство, регулаторният орган:

- а) е правно отделен и функционално независим от други публични и частни образувания;
- б) гарантира, че персоналът му и лицата, отговорни за управлението му:
 - i) действат независимо от пазарни интереси; и
 - ii) не търсят или не получават преки инструкции от правителство или друго публично или частно образувание при изпълнение на своите регулаторни функции. Това изискване не засяга тясното сътрудничество, при необходимост, с други релевантни национални органи, нито общите политически насоки, дадени от правителството, които не са свързани с регулаторните правомощия и задължения съгласно член 59.

5. За да защитят независимостта на регулаторния орган, държавите членки по-специално гарантират, че:

- а) регулаторният орган може да взема автономни решения, независимо от всякакви политически органи;
- б) регулаторният орган разполага с всички необходими човешки и финансови ресурси, от които той се нуждае, за да изпълнява своите задължения и упражнява правомощията си ефективно и ефикасно;
- в) регулаторният орган разполага с отделни годишни бюджетни кредити и с автономност при изпълнението на предоставения бюджет;
- г) членовете на управителния съвет на регулаторния орган или, при липса на управителен съвет, висшите ръководни служители на регулаторния орган се назначават за определен мандат от пет до седем години, който може да бъде подновен веднъж;
- д) членовете на управителния съвет на регулаторния орган или, при липса на управителен съвет, висшите ръководни служители на регулаторния орган се назначават въз основа на обективни, прозрачни и публично оповестени критерии в рамките на независима и безпристрастна процедура, с която се гарантира, че кандидатите имат необходимите умения и опит за всички съответни позиции в регулаторния орган;
- е) налице са разпоредби относно конфликт на интереси и задълженията за поверителност продължават след края на мандата на членовете на управителния съвет или, при липса на управителен съвет, след края на мандата на висшите ръководни служители на регулаторния орган;
- ж) членовете на управителния съвет на регулаторния орган или, при липса на управителен съвет, висшите ръководни служители на регулаторния орган могат да бъдат освобождавани от длъжност само въз основа на установени прозрачни критерии.

По отношение на първа алинея, буква г), държавите членки осигуряват подходяща ротационна схема за управителния съвет или висшите ръководни служители. Членовете на управителния съвет или, при липса на управителен съвет, висшите ръководни служители може да бъдат освободени от длъжност по време на мандата си единствено ако вече не отговарят на условията, посочени в настоящия член, или са виновни за закононарушения съгласно националното право.

6. Държавите членки може да предвидят последващ контрол на годишните отчети на регулаторния орган, който се осъществява от независим одитор.

7. В срок до 5 юли 2022 г. и на всеки четири години след това Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно спазването от страна на националните органи на принципа на независимост, посочен в настоящия член.

Член 58

Общи цели на регулаторния орган

При изпълнение на регулаторните функции, посочени в настоящата директива, регулаторният орган взема всички подходящи мерки за постигане на следните цели в рамките на своите задължения и правомощия, установени в член 59, в тясно сътрудничество с други съответни национални органи, включително органите по конкуренция, както и с органите на съседните държави членки и регулаторните органи от съседните държави членки и съседните трети държави, в зависимост от случая, без да се засяга тяхната компетентност:

- а) насърчаване, в тясно сътрудничество с регулаторните органи на другите държави членки, с Комисията и с ACER, на развиването на конкурентен, гъвкав, сигурен и устойчив от екологична гледна точка вътрешен пазар на електроенергия в рамките на Съюза, както и на действителното отваряне на пазара за всички клиенти и доставчици в Съюза, и осигуряване на подходящи условия за ефективната и надеждна експлоатация на електроенергийните мрежи, като се вземат предвид дългосрочните цели;
- б) развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални трансгранични пазари в рамките на Съюза за постигане на целите, посочени в буква а);
- в) премахване на ограниченията върху търговията с електроенергия между държавите членки, което включва развиване на подходящ капацитет за трансграничен пренос, с цел да се отговори на търсенето и да се стимулира интеграцията на националните пазари, с което може да се улесни свободният поток на електроенергия в Съюза;
- г) съдействие за постигане, по най-разходооефективен начин, на развитието на сигурни, надеждни и ефикасни недискриминационни системи, които са ориентирани към потребителите, и насърчаване на адекватността на системите и – съгласно общите цели на енергийната политика – на енергийната ефективност, както и на интеграцията на производство от различен мащаб на електроенергия от възобновяеми източници и разпределено производство както в преносните, така и в разпределителните мрежи, а също и за улесняване на работата им във връзка с други енергийни мрежи – газови или за топлинна енергия;
- д) улесняване на достъпа до мрежата на производствен капацитет и на съоръжения за съхраняване на енергия от ново поколение, по-специално отстраняване на пречките, които биха могли да възпрепятстват достъпа на нови участници на пазара и на електроенергията от възобновяеми източници;
- е) осигуряване на подходящи стимули в краткосрочен и дългосрочен план за операторите и ползвателите на системи, така че да се увеличи ефикасността, и по-специално енергийната ефективност, на системите и да се насърчи интеграцията на пазарите;
- ж) гарантиране, че клиентите се ползват от ефективното функциониране на националния пазар, насърчаване на ефективната конкуренция и спомагане да се гарантира високо равнище на защита на потребителите, в тясно сътрудничество със съответните органи за защита на потребителите;
- з) съдействие за постигане на високи стандарти на универсалната услуга и обществените услуги за доставка на електроенергия, допринасяне за защитата на уязвимите клиенти и допринасяне за съвместимостта на процесите за обмен на данни, необходими на клиентите за смяна на доставчика.

Член 59

Задължения и правомощия на регулаторните органи

1. Регулаторният орган има следните задължения:
 - а) определя или одобрява, в съответствие с прозрачни критерии, на тарифите за пренос или разпределение или техните методики, или и двете;
 - б) осигурява изпълнението от страна на операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи и, според случая, собствениците на системи, както и на всички електроенергийни предприятия и други участници на пазара, на задълженията им съгласно настоящата директива, Регламент (ЕС) 2019/943, мрежовите кодекси и насоките, приети съгласно членове 59, 60 и 61 от Регламент (ЕС) 2019/943, и другото съответно право на Съюза, включително по отношение на въпроси от трансграничен характер, както и решенията на ACER;

- в) в тясно сътрудничество с другите регулаторни органи, гарантира, че ЕМОПС за електроенергия и организацията на операторите на разпределителни системи от ЕС (ООРСЕС) изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива, Регламент (ЕС) 2019/943, мрежовите кодекси и насоките, приети съгласно членове 59, 60 и 61 от Регламент (ЕС) 2019/943, и другото съответно право на Съюза, включително по отношение на въпроси от трансграничен характер, както и решенията на ACER, като консултира с цел съвместно идентифициране на случаите на неизпълнение на съответните задължения от страна на ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС; когато регулаторните органи не са успели да постигнат съгласие в срок от четири месеца след началото на консултациите с цел съвместно идентифициране на случаите на неизпълнение, въпросът се отнася до Агенцията за решение съгласно член 6, параграф 10 от Регламент (ЕС) 2019/942.
- г) одобрява продукти и процес на осигуряване на спомагателни услуги, различни от контрол на честотата;
- д) прилага мрежовите кодекси и насоките, приети в съответствие с членове 59, 60 и 61 от Регламент (ЕС) 2019/943 с помощта на национални мерки или, където се изисква, чрез координирани регионални мерки или такива в рамките на целия Съюз;
- е) сътрудничи си по отношение на въпроси от трансграничен характер с регулаторните органи на съответните държави членки и с ACER, по-специално чрез участието в работата на Съвета на регулаторите на ACER в съответствие с член 21 от Регламент (ЕС) 2019/942;
- ж) спазва и изпълнява всички съответни правно обвързващи решения на Комисията и на ACER;
- з) гарантира, че операторите на преносни системи предоставят в максимална степен междусистемния капацитет съгласно член 16 от Регламент (ЕС) 2019/943;
- и) докладва ежегодно за дейността си и изпълнението на задълженията си пред съответните органи на държавите членки, Комисията и ACER, включително за предприетите мерки и получените резултати по отношение на всяко задължение, посочено в настоящия член;
- й) гарантира, че няма кръстосано субсидиране между дейностите по пренос, разпределение и доставка, или други електроенергийни или неелектроенергийни дейности;
- к) наблюдава инвестиционните планове на операторите на преносни системи и да предоставя в годишният си доклад оценка на инвестиционните планове на операторите на преносни системи по отношение на съответствието им с десетгодишния план за развитие на мрежата в целия Съюз, включително, по целесъобразност, тази оценка може да включва препоръки за изменение на тези инвестиционни планове;
- л) наблюдава и оценява резултатите на операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи във връзка с разработването на интелигентна мрежа, която насърчава енергийната ефективност и интегрирането на енергията от възобновяеми източници, въз основа на ограничен набор от показатели, и да публикува национален доклад на всеки две години, включително препоръки;
- м) определя или одобрява стандартите и изискванията за качество на услугите и качество на доставките или да допринася за това съвместно с други компетентни органи и да наблюдава съответствието с нормите за сигурност и надеждност на мрежата и да прави преглед на резултатите от минали периоди в това отношение;
- н) наблюдава равнището на прозрачност, включително на цените на едро, и да гарантира, че електроенергийните предприятия изпълняват задълженията за прозрачност;
- о) наблюдава степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията в секторите на едро и на дребно, включително на борсите за електроенергия, следи цените на електроенергията за битовите клиенти, включително системите за авансови плащания, въздействието на договорите с динамична цена на електроенергията и на ползването на интелигентни измервателни системи, процента на смяна на доставчика, процента на изключване от мрежата, таксите за услугите по поддръжка и изпълнението на тези услуги, съотношението между цените за битовите клиенти и цените на едро, промяната на мрежовите тарифи и такси, и жалбите на битовите клиенти, както и следи за всяко нарушаване или ограничаване на конкуренцията, включително да предоставя нужната информация и да отнася съответните случаи до органите по конкуренция;
- п) наблюдава случаите на ограничаване на договорни практики, включително клаузи за изключителност, които могат да възпрепятстват клиентите да сключват договори едновременно с повече от един доставчик или да повлияят ограничаване на избора им да постъпят по този начин, като по целесъобразност уведомява националните органи по конкуренция за тези практики;
- р) наблюдава времето, за което операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи извършват свързвания към мрежата и ремонтни;
- с) съдейства заедно с други компетентни органи за осигуряване на ефективността и прилагането на мерките за защита на потребителите;

- т) публикува поне веднъж годишно препоръки във връзка със съответствието на цените за доставка с член 5 и изпраща тези препоръки на органите по конкуренция, по целесъобразност;
- у) гарантира недискриминационен достъп до данни за потреблението на клиентите, за предоставянето, за незадължително ползване в лесно разбираем, хармонизиран на национално равнище формат на данните за потреблението, както и бърз достъп за всички клиенти до такива данни съгласно членове 23 и 24;
- ф) наблюдава прилагането на правилата за функциите и задачите на операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, доставчиците и клиентите и другите участници на пазара съгласно Регламент (ЕС) 2019/943;
- х) наблюдава инвестициите в производствени мощности и съоръжения за съхраняване с оглед сигурността на доставките;
- ц) наблюдава техническото сътрудничество между операторите на преносни системи от Съюза и от трети държави;
- ч) допринася за съвместимостта на процесите на обмен на данни за най-важните пазарни процеси на регионално равнище;
- ш) следи за наличието на инструменти за сравняване, които отговарят на изискванията, определени в член 14;
- щ) следи за премахването на необоснованите пречки и ограничения за развитието на потреблението на самостоятелно произведена електроенергия и на гражданските енергийни общности.

2. Когато дадена държава членка е предвидила това, задълженията за наблюдение, уредени в параграф 1, може да се осъществяват и от органи, различни от регулаторен орган. В такъв случай информацията, получена от наблюдението, се съобщава на регулаторния орган във възможно най-кратък срок.

Като запазва тяхната независимост, без да засяга специфичната им компетентност и като спазва принципите на по-добро регулиране, регулаторният орган се консултира при необходимост с операторите на преносни системи и при необходимост си сътрудничи тясно с други релевантни национални органи при изпълнение на задълженията, уредени в параграф 1.

Никое одобрение, дадено от регулаторен орган или от ACER съгласно настоящата директива, не засяга каквото и да било надлежно обосновано бъдещо упражняване на правомощията от регулаторния орган в съответствие с настоящия член или каквито и да било санкции, наложени от други релевантни органи или от Комисията.

3. Държавите членки гарантират, че регулаторните органи разполагат с правомощия, които им позволяват да изпълняват задълженията, посочени в настоящия член, ефективно и без забавяне. За тази цел регулаторният орган има най-малко следните правомощия:

- а) да издава обвързващи за електроенергийните предприятия решения;
- б) да извършва разследвания на функционирането на пазарите на електроенергия и да взема решения и да налага всички необходими и пропорционални мерки за насърчаване на ефективна конкуренция и гарантиране на нормалното функциониране на пазара. При необходимост регулаторният орган има също правомощието да си сътрудничи с националния орган по конкуренция и с регулаторите на финансовите пазари или с Комисията при провеждане на разследвания, свързани с правото в областта на конкуренцията;
- в) да изисква всякаква информация от електроенергийните предприятия, необходима за изпълнението на задачите му, включително мотиви за отказа да се предостави достъп на трети лица, както и всякаква информация относно необходимите мерки за укрепване на мрежата;
- г) да налага ефективни, пропорционални и възпиращи санкции на електроенергийните предприятия, които не изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива, Регламент (ЕС) 2019/943 или другите съответни правно обвързващи решения на регулаторния орган или на ACER, или да предлага на компетентен съд да наложи такива санкции, включително правомощието да налага или да предлага налагането на санкции в размер до 10 % от годишния оборот на оператора на преносна система спрямо същия или в размер до 10 % от годишния оборот на вертикално интегрираното предприятие спрямо същото, в зависимост от случая, ако те не спазват задълженията си съгласно настоящата директива; и
- д) подходящи права за провеждане на разследвания и съответни правомощия за издаване на указания за уреждане на спорове съгласно член 60, параграфи 2 и 3.

4. Регулаторният орган, намиращ се в държавата членка, в която се намира седалището на ЕМОПС за електроенергия или ООРСЕС, разполага с правомощието да налага ефективни, пропорционални и възпиращи санкции на субектите, които не изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива, Регламент (ЕС) 2019/943 или други относими правно обвързващи решения на регулаторния орган или на ACER, или да предлага на компетентния съд да наложи такива санкции.

5. В допълнение към възложените му съгласно параграфи 1 и 3 от настоящия член задължения регулаторният орган извършва следните действия след определянето на независим системен оператор съгласно член 44:

- а) наблюдава изпълнението от страна на собственика на преносна система и независимия системен оператор на задълженията им по настоящия член и налага санкции за неизпълнение съгласно параграф 3, буква г);
- б) наблюдава отношенията и комуникациите между независимия системен оператор и собственика на преносна система, за да гарантира изпълнението на задълженията от страна на независимия системен оператор, като по-специално одобрява договорите и действия като орган по уреждане на спорове между независимия системен оператор и собственика на преносна система по отношение на всяка жалба, внесена от която и да е от двете страни съгласно член 60, параграф 2;
- в) без да се засяга процедурата по член 44, параграф 2, буква в), одобрява по отношение на първия 10-годишен план за развитие на мрежата планираните инвестиции и многогодишния план за развитие на мрежата, представян поне веднъж на всеки две години от независимия системен оператор;
- г) гарантира, че събираните от независимия системен оператор тарифи за достъп до мрежите включват възнаграждение за собственика или собствениците на мрежи, което да осигурява достатъчна доходност от активите на мрежата и от новите инвестиции, направени в нея, при условие че тези тарифи са наложени по икономичен и ефективен начин;
- д) има правомощия да извършва проверки, включително внезапни проверки, в обектите на собственика на преносна система и на независимия оператор на система; и
- е) наблюдава използването на такси за претоварване, събирани от независимия системен оператор в съответствие с член 19, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943.

6. В допълнение към правомощията и задълженията, възложени му съгласно параграфи 1 и 3 от настоящия член, когато оператор на преносна система е определен в съответствие с раздел 3 от глава VI, регулаторният орган разполага най-малко със следните правомощия и задължения:

- а) налага санкции съгласно параграф 3, буква г) за дискриминационно поведение в полза на вертикално интегрираното предприятие;
- б) наблюдава комуникациите между оператора на преносна система и вертикално интегрираното предприятие, за да се гарантира, че операторът на преносна система изпълнява задълженията си;
- в) действа като орган по уреждане на спорове между вертикално интегрираното предприятие и оператора на преносна система по отношение на всяка жалба, подадена съгласно член 60, параграф 2;
- г) наблюдава търговските и финансовите отношения, включително заемите, между вертикално интегрираното предприятие и оператора на преносна система;
- д) одобрява всички търговски и финансови споразумения между вертикално интегрираното предприятие и оператора на преносна система, при условие че те са в съответствие с пазарните условия;
- е) изисква обосновка от вертикално интегрираното предприятие, когато се уведомява от отговорника по съответствието съгласно член 50, параграф 4, като обосновката включва по-специално доказателства, че не е имало дискриминационно поведение в полза на вертикално интегрираното предприятие;
- ж) извършва проверки, включително внезапни проверки, в обектите на вертикално интегрираното предприятие и оператора на преносна система; и
- з) да възлага всички или определени задачи на оператора на преносна система на независим системен оператор, определен съгласно член 44, в случай че операторът на преносна система нарушава системно задълженията си съгласно настоящата директива, по-специално в случай на системно дискриминационно поведение в полза на вертикално интегрираното предприятие.

7. Освен в случаите, когато ACER е компетентна за определянето и одобряването на условията и реда или методиките за изпълнение на мрежовите кодекси и насоки съгласно глава VII от Регламент (ЕС) 2019/943 съгласно член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/942 с оглед на координирания им характер, регулаторните органи отговарят за определянето и одобряването своевременно преди влизането им в сила поне на националните методики, използвани за изчисляване или установяване на реда и условията за:

- a) свързването и достъпа до националните мрежи, включително тарифите за пренос и разпределение или методиките за определянето им, като тези тарифи или методики дават възможност да се направят необходимите инвестиции в мрежите по начин, който позволява тези инвестиции да осигурят жизнеспособността на мрежите;
- b) предоставянето на спомагателни услуги, които се осъществяват по най-икономичен начин и осигуряват подходящи стимули за ползвателите на мрежата да балансират хранването и потреблението, като спомагателните услуги се предоставят по справедлив и недискриминационен начин и се основават на обективни критерии; и
- в) достъп до трансгранични инфраструктури, включително процедурите за разпределяне на капацитет и управление на претоварването.

8. Методиките или редът и условията, посочени в параграф 7, се публикуват.

9. С оглед на повишаването на прозрачността на пазара и предоставянето на всички заинтересовани страни на цялата необходима информация и на решенията или предложенията за решения относно тарифите за пренос и разпределение, както е посочено в член 60, параграф 3, регулаторните органи предоставят публично подробна информация за методиката и свързаните разходи, използвани за изчисляване на съответните мрежови тарифи, като се запазва поверителността на чувствителната търговска информация.

10. Регулаторните органи осъществяват наблюдение на управлението на претоварването на националните електроенергийни системи, включително междусистемните електропроводи, както и прилагането на правилата за управление на претоварването. За тази цел операторите на преносни системи или операторите на пазара предоставят на регулаторните органи правилата си за управление на претоварването, включително разпределянето на капацитета. Регулаторните органи може да отправят искане за внасяне на изменения в тези правила.

Член 60

Решения и жалби

1. Регулаторните органи имат правомощията да изискват от операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи при необходимост да променят реда и условията, включително тарифите или методиките, посочени в член 59 от настоящата директива, за да се гарантира, че те са пропорционални и прилагани по недискриминационен начин, в съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2019/943. В случай на забавяне при определянето на тарифите за пренос и разпределение, регулаторните органи разполагат с правомощия да определят или одобряват временни тарифи или методики за пренос и разпределение и да вземат решения относно подходящи компенсаторни мерки, в случай че окончателните тарифи или методики за пренос и разпределение се отклоняват от тези временни тарифи или методики.

2. Лицата, които имат оплакване срещу оператор на преносна или разпределителна система във връзка със задълженията на този оператор съгласно настоящата директива, могат да отнесат жалбата си към регулаторния орган, който, в качеството си на орган по разрешаване на спорове, се произнася с решение в срок от два месеца от получаване на жалбата. Този срок може да бъде удължен с два месеца, когато регулаторният орган поиска допълнителна информация. Този удължен срок може да бъде удължен допълнително със съгласието на жалбоподателя. Решението на регулаторния орган има обвързваща сила, ако и докато не бъде отменено при обжалване.

3. Лицата, които са засегнати и имат право да подадат жалба срещу решение за методиките, взето съгласно член 59, или в случаите, когато регулаторният орган има задължение да проведе консултация относно предложените тарифи или методики, могат в срок от два месеца или в по-кратък срок, предвиден от държавите членки, от публикуването на решението или предложението за решение, да подадат жалба за преразглеждане. Жалбата няма суспензивно действие.

4. Държавите членки създават подходящи и ефективни механизми за регулиране, контрол и прозрачност, за да се избегне злоупотреба с господстващо положение, особено във вреда на потребителите, и всякакви агресивни търговски практики. Тези механизми следва да вземат предвид разпоредбите на ДФЕС, и по-специално член 102 от него.

5. Държавите членки гарантират, че са взети подходящи мерки, включително административни действия или наказателно производство, съгласно националното законодателство, срещу физически или юридически лица, които са отговорни за неспазването на правилата за поверителност, наложени от настоящата директива.

6. Жалбите, посочени в параграфи 2 и 3, не засягат упражняването на правото на обжалване в съответствие с правото на Съюза или националното право.
7. Решенията на регулаторните органи са напълно мотивирани и обосновани и подлежат на съдебен контрол. Решенията са обществено достъпни, като същевременно се запазва поверителността на чувствителната търговска информация.
8. Държавите членки гарантират, че на национално равнище съществуват подходящи механизми, съгласно които всяка страна, засегната от решение на регулаторния орган, има право да обжалва пред орган, който е независим от заинтересованите страни и от което и да е правителство.

Член 61

Регионално сътрудничество между регулаторни органи по трансгранични въпроси

1. Регулаторните органи провеждат консултации и осъществяват тясно сътрудничество помежду си, по-специално в рамките на ACER, и предоставят един на друг и на ACER всяка информация, необходима за изпълнението на задачите им съгласно настоящата директива. По отношение на обмена на информация получаващият орган гарантира същата степен на поверителност, каквато се изисква от предоставящия орган.
2. Регулаторните органи си сътрудничат най-малкото на регионално равнище за:
 - а) насърчаване на постигането на оперативни договорености, които да позволят оптимално управление на мрежата, да насърчат съвместни борси за електроенергия и разпределянето на трансграничен капацитет, както и да позволят адекватно равнище на междусистемен преносен капацитет, включително чрез ново свързване на мрежите, в рамките на региона и между отделните региони, което да даде възможност за развитието на ефективна конкуренция и за подобряване на сигурността на доставките, без дискриминация между доставчиците в различните държави членки;
 - б) координиране на съвместния надзор на субекти, които изпълняват функции на регионално равнище;
 - в) координиране в сътрудничество с други заинтересовани органи на съвместния надзор на национално, регионално и европейско равнище на оценките на адекватността;
 - г) координиране на разработването на всички мрежови кодекси и насоки за съответните оператори на преносни системи и други участници на пазара; и
 - д) координиране на разработването на правилата, ръководещи управлението на претоварването.
3. Регулаторните органи имат право да сключват споразумения за сътрудничество помежду си, за да насърчат регулаторното сътрудничество.
4. Посочените в параграф 2 действия се осъществяват в тясно сътрудничество с други релевантни национални органи, когато това е необходимо, без да се засяга тяхната специфична компетентност.
5. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 67 за допълване на настоящата директива, с които се определят насоките относно обхвата на задълженията на регулаторните органи да си сътрудничат помежду си и с ACER.

Член 62

Задължения и правомощия на регулаторните органи по отношение на регионалните координационни центрове

1. Регионалните регулаторни органи на региона на действие на системата, където е установен регионален координационен център, в тясно сътрудничество помежду си:
 - а) одобряват предложението за създаване на регионални координационни центрове в съответствие с член 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - б) одобряват разходите, свързани с дейностите на регионалните координационни центрове, които се поемат от операторите на преносни системи и се вземат предвид при изчисляването на тарифите, при условие че са разумни и целесъобразни;

- в) одобряват процеса на съвместно вземане на решения;
 - г) гарантират, че регионалните координационни центрове разполагат с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, които са необходими за изпълнение на задълженията им по настоящата директива и за изпълнението на задачите им по независим и безпристрастен начин;
 - д) правят предложения съвместно с другите регулаторни органи на региона на действие на системата относно евентуалните допълнителни задачи и допълнителни правомощия, които да бъдат възложени на регионалните координационни центрове от държавите членки на региона на действие на системата;
 - е) гарантират изпълнението на задълженията по настоящата директива и друго относимо право на Съюза, по-специално по отношение на въпроси от трансграничен характер, и идентифицират съвместно случаи на неизпълнение на съответните задължения от страна на регионалните координационни центрове; когато регулаторните органи не са успели да постигнат съгласие в срок от четири месеца след началото на консултациите за целите на съвместно идентифициране на случаи на неизпълнение, въпросът се отнася до ACER за решение съгласно член 6, параграф 10 от Регламент (ЕС) 2019/942;
 - ж) наблюдават осъществяването на координацията на системата и ежегодно докладват на ACER за това, в съответствие с член 46 от Регламент (ЕС) 2019/943.
2. Държавите членки гарантират, че регулаторните органи разполагат с правомощията, които им позволяват да изпълняват задълженията, посочени в параграф 1, ефективно и без забавяне. За тази цел регулаторните органи имат най-малко следните правомощия:
- а) да изискват информация от регионалните координационни центрове;
 - б) да извършват проверки, включително внезапни проверки, в сградите на регионалните координационни центрове;
 - в) да издават съвместни обвързващи решения относно регионалните координационни центрове.

3. Регулаторният орган, намиращ се в държавата членка, в която се намира седалището на регионалния координационен център, разполага с правомощието да налага ефективни, пропорционални и възпиращи санкции на регионалния координационен център, когато той не изпълнява задълженията си съгласно настоящата директива, Регламент (ЕС) 2019/943 или други относими правно обвързващи решения на регулаторния орган или на ACER, или разполага с правомощието да предлага на компетентния съд да наложи такива санкции.

Член 63

Съответствие с мрежовите кодекси и насоките

1. Всеки регулаторен орган и Комисията може да поискат становището на ACER относно съответствието на дадено решение, взето от регулаторен орган, с мрежовите кодекси и насоките, посочени в настоящата директива или в глава VII от Регламент (ЕС) 2019/943.
2. ACER предоставя становището си на поискалия го регулаторен орган или съответно на Комисията, както и на взелия решението регулаторен орган в срок от три месеца от датата на получаване на искането.
3. Когато взелият решението регулаторен орган не се съобрази със становището на ACER в срок от четири месеца от датата на получаването на това решение, ACER уведомява Комисията за това.
4. Всеки регулаторен орган може да уведоми Комисията, когато според него решение, свързано с трансграничната търговия, взето от друг регулаторен орган, не съответства на насоките, посочени в настоящата директива или в Регламент (ЕС) 2019/943, в рамките на два месеца от датата, на която е взето това решение.
5. Когато Комисията, в срок от два месеца след като е била уведомена от ACER съгласно параграф 3 или от регулаторен орган съгласно параграф 4, или по собствена инициатива в срок от три месеца от датата на решението, прецени, че решението на регулаторен орган предизвиква сериозни съмнения относно съответствието му с мрежовите кодекси и насоките, посочени в настоящата директива или в глава VII от Регламент (ЕС) 2019/943, Комисията може да реши да проучи допълнително случая. В такъв случай тя приканва регулаторния орган и страните по производството пред същия орган да представят констатациите си.

6. Когато Комисията взема решение да проучи случая допълнително, в срок от четири месеца от датата, на която е взела това решение, Комисията излиза с окончателно решение:
- да не повдига възражения срещу решението на регулаторния орган; или
 - да изиска от съответния регулаторен орган да оттегли своето решение на основание, че мрежовите кодекси и насоките не са били спазени.
7. Когато Комисията не е взела решение да проучи допълнително случая или не е взела окончателно решение в сроковете, определени съответно в параграфи 5 и 6, се счита, че тя не е повдигнала възражения срещу решението на регулаторния орган.
8. Регулаторният орган изпълнява решението на Комисията, с което от него се изисква да оттегли решението си, в срок от два месеца и уведомява Комисията за това.
9. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 67 за допълване на настоящата директива, с които определя насоките във връзка с подробната уредба на процедурата, която трябва да бъде следвана при прилагането на настоящия член.

Член 64

Съхраняване на документацията

- Държавите членки изискват от доставчиците да съхраняват на разположение на националните органи, включително регулаторния орган, националните органи по конкуренция и Комисията, за целите на изпълнение на задачите им, за срок от най-малко пет години, данните за всички сключени сделки по договори за доставка на електроенергия и електроенергийни деривати с клиенти на едро и оператори на преносни системи.
- Данните съдържат подробности за елементите на съответната сделка като срок, условията за доставка и плащане, количеството, датите и часовете на изпълнението, цените и начините за идентифициране на съответния клиент на едро, както и точни подробности относно всички открити позиции по договори за доставка на електроенергия и по електроенергийни деривати.
- Регулаторният орган може да реши да предостави на участниците на пазара елементи от тази информация, при условие че не издава чувствителна търговска информация за конкретни участници на пазара или конкретни сделки. Настоящият параграф не се прилага по отношение на информацията за финансови инструменти, които попадат в обхвата на Директива 2014/65/ЕС.
- Настоящият член не създава допълнителни задължения за посочените в параграф 1 органи по отношение на образуванията, попадащи в обхвата на Директива 2014/65/ЕС.
- В случай че посочените в параграф 1 органи имат нужда от данни, които се съхраняват от структури, попадащи в обхвата на Директива 2014/65/ЕС, отговорните органи съгласно тази директива предоставят исканите данни на тези органи.

ГЛАВА VIII

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 65

Равнопоставеност

- Мерките, които държавите членки могат да предприемат съгласно настоящата директива, за да гарантират условия на равнопоставеност, трябва да съответстват на ДФЕС, по-специално на член 36 от него, и на правото на Съюза.
- Посочените в параграф 1 мерки са пропорционални, недискриминационни и прозрачни. Тези мерки се привеждат в действие единствено след нотификацията и одобрението им от Комисията.
- Комисията предприема действия по нотификацията, посочена в параграф 2, в срок от два месеца след получаването ѝ. Този срок започва да тече от деня след получаване на пълната информация. В случай, че Комисията не е предприела действия в срок от този двумесечен срок, се счита, че тя не е повдигнала възражения срещу нотифицираните мерки.

Член 66

Дерогации

1. Държавите членки, които могат да докажат, че са налице съществени проблеми за функционирането на техните малки свързани системи и малки изолирани системи, може да се обърнат към Комисията с искане за дерогации от съответните разпоредби на членове 7 и 8 и на глави IV, V и VI.

Малките изолирани системи и Франция, за целите на Корсика, могат да кандидатстват и за дерогация от членове 4, 5 и 6.

Комисията уведомява държавите членки за тези искания, преди да вземе решение, като взема предвид спазването на поверителността.

2. Предоставените от Комисията дерогации, посочени в параграф 1, са ограничени по време и са обвързани с условия, чиято цел е да се увеличат конкуренцията и интеграцията на вътрешния пазар, както и да се гарантира, че дерогациите не възпрепятстват прехода към възобновяема енергия, повишената гъвкавост, съхраняването на енергия, електромобилността и оптимизацията на потреблението.

За най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС, които не могат да бъдат свързани с пазарите на електроенергия на Съюза, дерогацията не е ограничена по време и е обвързана с условия, чиято цел е да се гарантира, че дерогацията не възпрепятства прехода към възобновяеми енергии.

Решенията за предоставяне на дерогации се публикуват в *Официален вестник на Европейския съюз*.

3. Член 43 не се прилага по отношение на Кипър, Люксембург и Малта. Освен това членове 6 и 35 не се прилагат за Малта, а членове 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 и 52 не се прилагат за Кипър.

За целите на член 43, параграф 1, буква б) понятието „предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка“ не включва крайни клиенти, които изпълняват някоя от функциите по производство и/или доставка на електроенергия пряко или чрез предприятия, върху които упражняват контрол, самостоятелно или съвместно, при условие че крайните клиенти, включително техният дял в електроенергията, произвеждана в контролираните предприятия, са, на средногодишна база, нетни потребители на електроенергия и при условие че икономическата стойност на електроенергията, която продават на трети лица, е незначителна спрямо останалата част от икономическата им дейност.

4. До 1 януари 2025 г. или до по-късна дата, посочена в решение съгласно параграф 1 от настоящия член, член 5 не се прилага за Кипър и Корсика.

5. Член 4 не се прилага за Малта до 5 юли 2027 г. Този срок може да бъде удължен за допълнителен срок, не по-голям от 8 години. Удължаването за допълнителен срок се извършва с решение съгласно параграф 1.

Член 67

Упражняване на делегирането

1. Правомощието да приема делегирани актове се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.

2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в член 61, параграф 5 и член 63, параграф 9, се предоставя на Комисията за неопределен срок, считано от 4 юли 2019 г.

3. Делегирането на правомощия, посочено в член 61, параграф 5 и член 63, параграф 9, може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в *Официален вестник на Европейския съюз* или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.

4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в Междунституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество.

5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.

6. Делегиран акт, приет съгласно член 61, параграф 5 и член 63, параграф 9, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът не са представили възражения в срок от два месеца от нотифицирането на акта на Европейския парламент и на Съвета или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент, и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Този срок се удължава с два месеца по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 68

Процедура на комитет

1. Комисията се подпомага от комитет. Този комитет е комитет по смисъла на Регламент (ЕС) № 182/2011.
2. При позоваване на настоящия параграф се прилага член 4 от Регламент (ЕС) № 182/2011.

Член 69

Наблюдение, преглед и докладване на Комисията

1. Комисията наблюдава и преглежда прилагането на настоящата директива и представя доклад за цялостния напредък на Европейския парламент и на Съвета като приложение към доклада за състоянието на енергийния съюз, посочен в член 35 от Регламент (ЕС) 2018/1999.
2. В срок до 31 декември 2025 г. Комисията извършва преглед на прилагането на настоящата директива и представя доклад на Европейския парламент и на Съвета.— По целесъобразност, Комисията представя законодателно предложение заедно с доклада или след неговото представяне.

При прегледа на Комисията по-специално се преценява дали клиентите, особено тези, които са уязвими или в положение на енергийна бедност, са защитени по подходящ начин съгласно настоящата директива.

Член 70

Изменения на Директива 2012/27/ЕС

Директива 2012/27/ЕС се изменя, както следва:

1) Член 9 се изменя, както следва:

а) заглавието се заменя със следното:

„Измерване на потреблението на природен газ“;

б) в параграф 1 първата алинея се заменя със следното:

„1 Държавите членки гарантират, че доколкото това е технически осъществимо, финансово разумно и пропорционално спрямо потенциалните икономии на енергия, крайните потребители на природен газ са оборудвани с индивидуални измервателни уреди на конкурентни цени, които точно отразяват действителното енергийно потребление на съответния краен потребител и които дават информация за действителното време на потреблението.“;

в) параграф 2 се изменя както следва:

і) уводната част се заменя със следното:

„2 Когато и доколкото държавите членки прилагат интелигентни измервателни системи и са въвели интелигентни измервателни уреди за природен газ в съответствие с Директива 2009/73/ЕО“;

іі) букви в) и г) се заличават.

2) Член 10 се изменя, както следва:

а) заглавието се заменя със следното:

„Информация за фактурирането на потреблението на природен газ“;

б) в параграф 1, първа алинея се заменя със следното:

„1. В случаите, при които крайните клиенти не разполагат с интелигентните измервателни уреди, посочен в Директива 2009/73/ЕО, държавите членки трябва да направят необходимото, така че до 31 декември 2014 г. информацията за фактурирането относно потреблението на природен газ да стане надеждна, точна и да се основава на действителното потребление, в съответствие с приложение VII, точка 1.1, когато това е технически възможно и икономически оправдано.“;

в) в параграф 2 първата алинея се заменя със следното:

„2. Измервателните уреди, инсталирани в съответствие с Директива 2009/73/ЕО, предоставят точна информация за фактурирането, основана на реалното потребление. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат възможност за лесен достъп до допълнителна информация относно предходно потребление, която позволява подробни самостоятелни проверки.“

3) В член 11 заглавието се заменя със следното:

„Разходи за достъп до информация за измерването и до информация за фактурирането на потреблението на природен газ“.

4) В член 13 думите „членове от 7 до 11“ се заменят с думите „членове от 7 до 11а“.

5) Член 15 се изменя както следва:

а) параграф 5 се изменя както следва:

i) първа и втора алинея се заличават;

ii) трета алинея се заменя със следното:

„Операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи спазват изискванията, посочени в приложение XII.“;

б) параграф 8 се заличава.

6) В приложение VII заглавието се заменя със следното:

„Минимални изисквания за фактурирането и информацията за фактурирането въз основа на действителното потребление на природен газ“.

Член 71

Транспониране

1. До 31 декември 2020 г. държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с членове 2—5, член 6, параграфи 2 и 3, член 7, параграф 1, член 8, параграф 2, букви й) и л), член 9, параграф 2, член 10, параграфи 2—12, членове 11—24, членове 26, 28 и 29, членове 31—34, член 36, член 38, параграф 2, членове 40 и 42, член 46, параграф 2, буква г), членове 51 и 54, членове 57—59, членове 61—63, член 70, точки 1—3, точка 5, буква б, и точка б, и приложения I и II. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби.

Държавите членки въвеждат в сила обаче законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят със:

а) член 70, точка 5, буква а) — до 31 декември 2019 г.;

б) член 70, точка 4 — до 25 октомври 2020 г.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Те включват също така уточнение, че позоваванията в действащите закони, подзаконови и административни разпоредби на директивата, отменена с настоящата директива, се считат за позовавания на настоящата директива. Условието и редът на позоваване и формулировката на уточнението се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 72

Отмяна

Директива 2009/72/ЕО се отменя от 1 януари 2021 г., без да се засягат запълженията на държавите членки във връзка със срока за транспониране в националното право и датата на прилагане на директивата, посочени в приложение III.

Позоваванията на отменената директива се считат за позовавания на настоящата директива и се четат съгласно таблицата на съответствието, съдържаща се в приложение IV.

Член 73

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 6, параграф 1, член 7, параграфи 2—5, член 8, параграф 1, член 8, параграф 2, букви а)—и) и буква к), член 8, параграфи 3 и 4, член 9, параграфи 1, 3, 4 и 5, член 10, параграфи 2—10, членове 25, 27, 30, 35 и 37, член 38, параграфи 1, 3 и 4, членове 39, 41, 43, 44 и 45, член 46, параграф 1, член 46, параграф 2, букви а), б) и в) и букви д)—з), член 46, параграфи 3—6, членове 47—50, членове 52, 53, 55, 56, 60, 64 и 65 се прилагат от 1 януари 2021 г.

Член 70, точки 1—3, член 70, точка 5, буква б) и член 70, точка 6 се прилагат от 1 януари 2021 г.

Член 70, точка 5, буква а) се прилага от 1 януари 2020 г.

Член 70, точка 4 се прилага от 26 октомври 2020 г.

Член 74

Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Брюксел на 5 юни 2019 година.

За Европейския парламент
Председател
А. ТАЈАНИ

За Съвета
Председател
G. СИМБА

ПРИЛОЖЕНИЕ I

МИНИМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ФАКТУРИРАНЕТО И ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ФАКТУРИРАНЕТО

1. Минимално необходима информация, която трябва да се съдържа в сметката и в информацията за фактурирането
 - 1.1. В сметките на крайните клиенти се показва на видно място следната ключова информация, отчетливо отделена от другите части на сметката:
 - а) цената, която трябва да платят и ако е възможно, разбивка на цената заедно с ясно посочване, че всички енергийни източници могат също така да се възползват от стимули, които не са финансирани чрез посочените в разбивката на цената налози;
 - б) датата, на която е дължимо плащането.
 - 1.2. В сметките и в информацията за фактурирането на крайните клиенти се показва на видно място следната ключова информация, отчетливо отделена от другите части на сметката и информацията за фактурирането:
 - а) електропотреблението за обхванатия от сметката период;
 - б) името и данните за контакт на доставчика, включително телефонен номер и адрес на електронна поща, на който потребителите могат да получат помощ;
 - в) наименованието на тарифата;
 - г) крайната дата на договора, ако е приложимо;
 - д) информация относно наличността на възможност за смяна на доставчика и ползата от нея;
 - е) кодът за прехвърляне на крайния клиент или единният идентификационен код за точката на доставка на крайния клиент;
 - ж) информация за правата на крайните клиенти по отношение на извънсъдебното разрешаване на спорове, включително данните за контакт на отговорното дружество съгласно член 26;
 - з) единното звено за контакт, посочено в член 25;
 - и) хипервръзка или препратка към място, където може да се намерят инструментите за сравняване, посочени в член 14.
 - 1.3 Когато сметките се основават на реалното потребление или на дистанционно отчитане от оператора, в сметките и изравнителните периодични сметки на крайните клиенти се предоставя следната информация или препратка към нея:
 - а) сравнение на потреблението на електроенергия на крайния клиент с електропотреблението на крайния клиент за същия период през предходната година, представено графично;
 - б) информация за връзка с потребителски организации, енергийни агенции или подобни органи, включително адреси в интернет, от които може да се получи информация за възможните мерки за повишаване на енергийната ефективност на енергопотребяващото оборудване;
 - в) сравнения със среднестатистически или ориентиrowъчен профил на краен клиент от същата категория ползватели;
2. Честота на фактуриране и предоставяне на информация за фактурирането:
 - а) фактурирането въз основа на действителното потребление се извършва поне веднъж годишно;
 - б) когато крайният клиент не разполага с измервателен уред, който позволява дистанционно отчитане от оператора, или когато крайният клиент активно е избрал да дезактивира дистанционното отчитане в съответствие с националното законодателство, на крайният клиент се предоставя точна информация за фактурирането въз основа на действителното потребление поне веднъж на всеки шест месеца или веднъж на три месеца при поискване или когато крайният клиент е предпочел да получава електронни сметки;

- в) когато крайният клиент не разполага с измервателен уред, който позволява дистанционно отчитане от оператора, или когато крайният клиент активно е избрал да дезактивира дистанционното отчитане в съответствие с националното законодателство, задълженията по букви а) и б) могат да бъдат изпълнени чрез система за редовно самоотчитане от крайният клиент, при която крайният клиент предава показанията от своя измервателен уред на оператора; фактурирането или информацията за фактурирането може да се основават на прогнозно потребление или на фиксирана сума единствено когато крайният клиент не предаде показанията от измервателния си уред за даден период на фактуриране;
- г) когато крайният клиент разполага с измервателен уред, който дава възможност за дистанционно отчитане от оператора, поне веднъж месечно се предоставя точна информация за фактурирането въз основа на действителното потребление; тази информация може да се предоставя и чрез интернет и да се актуализира толкова често, колкото позволяват измервателните уреди и използваните системи.

3. Разбивка на цената на крайните клиенти

Цената на клиентите е сумата от следните три основни компонента: компонент за енергията и снабдяването, компонент за мрежата (пренос и разпределение) и компонент, в който са включени данъци, такси и налози.

Когато в сметката на крайните клиенти е представена разбивка на цената, в целия Съюз трябва да се използват общите дефиниции на трите компонента в разбивката, установени с Регламент (ЕС) 2016/1952 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁾.

4. Достъп до допълнителна информация относно предходно потребление

Държавите членки изискват, доколкото е налична допълнителна информация относно предходното потребление, по искане на крайния потребител тази информация да се предоставя на доставчик или на доставчик на услуги, посочен от крайния потребител.

Когато крайният клиент разполага с измервателен уред, който позволява дистанционно отчитане от инсталирания го оператор, на крайния клиент се предоставя лесен достъп до допълнителна информация относно предходно потребление, която позволява подробни самостоятелни проверки.

Допълнителната информация относно предходното потребление включва:

- а) кумулативни данни за срок от поне три предходни години или за периода от влизането в сила на договора за доставка на електроенергия, а ако този период е по-кратък. Данните съответстват на интервалите, за които е предоставена информацията от редовното фактуриране; и
- б) подробни данни според времето на използване за който и да е ден, седмица, месец и година, които се предоставят без неоправдано забавяне на крайния клиент чрез интернет или чрез интерфейса на измервателния уред, като се обхваща срок от поне 24 предходни месеца или периодът от влизането в сила на договора за доставка на електроенергия, ако този период е по-кратък.

5. Оповестяване на източниците на енергия

Доставчиците посочват в сметките приноса на всеки енергиен източник в електроенергията, купувана от крайния клиент в съответствие с договора за доставка на електроенергия (оповестяване на равнището на продукта).

В сметките и информацията за фактурирането на крайните клиенти, заедно с тях или приложена в тях, се предоставя на разположение следната информация:

- а) делът на всеки енергиен източник в общия енергиен състав на доставчика (на национално равнище, а именно в държавата членка, в която е сключен договорът за доставка на електроенергия, а също и на равнището на доставчика, ако доставчикът работи в няколко държави членки) през предходната година по разбираем и ясно съпоставим начин;
- б) информацията за въздействието върху околната среда по отношение най-малко на емисиите на CO₂ и радиоактивните отпадъци, резултат от производството на електроенергия от целия енергиен състав на доставчика през предходната година;

Що се отнася до буква а) от втората алинея във връзка с електроенергията, получена чрез борса или внесена от предприятие, намиращо се извън Съюза, може да се използват сумарни стойности, предоставени от борсата или въпросното предприятие през предходната година.

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) 2016/1952 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 г. относно европейската статистика на цените на природния газ и електроенергията и за отмяна на Директива 2008/92/ЕО (ОВ L 311, 17.11.2016 г., стр. 1).

За оповестяването на електроенергия от високоефективно комбинирано производство на енергия могат да се използват гаранции за произхода, издадени в съответствие с член 14, параграф 10 от Директива 2012/27/ЕС. Оповестяването на електроенергия от възобновяеми източници се извършва чрез използване на гаранции за произход, освен в случаите, посочени в член 19, параграф 8, букви а) и б) от Директива (ЕС) 2018/2001.

Регулаторният орган или друг компетентен национален орган предприема необходимите мерки, за да гарантира надеждността на информацията, предоставяна от доставчиците на крайните клиенти съгласно настоящата точка, както и че тя се предоставя на национално равнище по ясно съпоставим начин.

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ИНТЕЛИГЕНТНИ ИЗМЕРВАТЕЛНИ СИСТЕМИ

1. Държавите членки осигуряват въвеждането на интелигентни измервателни системи на своята територия, което може да бъде обект на икономическа оценка на всички дългосрочни разходи и ползи за пазара и индивидуалния потребител или на оценка коя форма на интелигентно измерване е икономически оправдана и разходно-ефективна и какъв график за тяхното разпределение е осъществим.
2. Тази оценка взема предвид методиката за анализ на разходите и ползите и минималните функционални характеристики за интелигентните измервателни системи, предвидени в Препоръка 2012/148/ЕС ⁽¹⁾ на Комисията, както и най-добрите налични техники за осигуряване на най-високо равнище на киберсигурност и защита на данните.
3. В зависимост от тази оценка държавите членки или, когато държава членка е предвидила това – определеният компетентен орган, изготвят график с краен срок от до десет години за въвеждането на интелигентни измервателни системи. Когато е дадена положителна оценка за въвеждането на интелигентни измервателни системи, на най-малко 80 % от крайните клиенти се осигуряват интелигентни измервателни уреди в рамките на седем години от датата на получаване на положителна оценка или до 2024 г. за държавите членки, които за започнали систематично въвеждане на интелигентните измервателни системи преди 4 юли 2019 г.

⁽¹⁾ Препоръка 2012/148/ЕС на Комисията от 9 март 2012 г. относно подготовката за въвеждането на интелигентни измервателни системи (ОВ L 73, 13.3.2012 г., стр. 9).

ПРИЛОЖЕНИЕ III

СРОК ЗА ТРАНСПОНИРАНЕ В НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ДАТА НА ПРИЛАГАНЕ
(ПОСОЧЕНИ В ЧЛЕН 72)

Директива	Срок за транспониране	Дата на прилагане
Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 55)	3 март 2011 г	3 септември 2009 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

ТАБЛИЦА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО

Директива 2009/72/ЕО	Настоящата директива
Член 1	Член 1
Член 2	Член 2
—	Член 3
Член 33 и член 41	Член 4
—	Член 5
Член 32	Член 6
Член 34	Член 7
Член 7	Член 8
Член 8	—
Член 3, параграф 1	Член 9, параграф 1
Член 3, параграф 2	Член 9, параграф 2
Член 3, параграф 6	Член 9, параграф 3
Член 3, параграф 15	Член 9, параграф 4
Член 3, параграф 14	Член 9, параграф 5
Член 3, параграф 16	—
Член 3, параграф 4	Член 10, параграф 1
Приложение I, точка 1, буква а)	Член 10, параграфи 2 и 3
Приложение I, точка 1, буква б)	Член 10, параграф 4
Приложение I, точка 1, буква в)	Член 10, параграф 5
Приложение I, точка 1, буква г)	Член 10, параграфи 6 и 8
—	Член 10, параграф 7
Приложение I, точка 1, буква е)	Член 10, параграф 9
Приложение I, точка 1, буква ж)	Член 10, параграф 10
Член 3, параграф 7	Член 10, параграф 11
Приложение I, точка 1, буква й)	Член 10, параграф 12
Член 3, параграф 10	—
Член 4	—
Член 5	—
Член 6	—
—	Член 11
Член 3, параграф 5, буква а) и приложение I, точка 1, буква д)	Член 12
—	Член 13
—	Член 14
—	Член 15
—	Член 16
—	Член 17
—	Член 18
Член 3, параграф 11	Член 19, параграф 1
—	Член 19, параграфи 2—6

Директива 2009/72/ЕО	Настоящата директива
—	Член 20
—	Член 21
—	Член 22
—	Член 23
—	Член 24
Член 3, параграф 12	Член 25
Член 3, параграф 13	Член 26
Член 3, параграф 3	Член 27
Член 3, параграф 7	Член 28, параграф 1
Член 3, параграф 8	Член 28, параграф 2
—	Член 29
Член 24	Член 30
Член 25	Член 31
—	Член 32
—	Член 33
—	Член 34
Член 26	Член 35
—	Член 36
Член 27	Член 37
Член 28	Член 38
Член 29	Член 39
Член 12	Член 40, параграф 1
—	Член 40, параграфи 2—8
Член 16	Член 41
Член 23	Член 42
Член 9	Член 43
Член 13	Член 44
Член 14	Член 45
Член 17	Член 46
Член 18	Член 47
Член 19	Член 48
Член 20	Член 49
Член 21	Член 50
Член 22	Член 51
Член 10	Член 52
Член 11	Член 53
—	Член 54
Член 30	Член 55
Член 31	Член 56
Член 35	Член 57
Член 36	Член 58

Директива 2009/72/ЕО	Настоящата директива
Член 37, параграф 1	Член 59, параграф 1
Член 37, параграф 2	Член 59, параграф 2
Член 37, параграф 4	Член 59, параграф 3
—	Член 59, параграф 4
Член 37, параграф 3	Член 59, параграф 5
Член 37, параграф 5	Член 59, параграф 6
Член 37, параграф 6	Член 59, параграф 7
Член 37, параграф 8	—
Член 37, параграф 7	Член 59, параграф 8
—	Член 59, параграф 9
Член 37, параграф 9	Член 59, параграф 10
Член 37, параграф 10	Член 60, параграф 1
Член 37, параграф 11	Член 60, параграф 2
Член 37, параграф 12	Член 60, параграф 3
Член 37, параграф 13	Член 60, параграф 4
Член 37, параграф 14	Член 60, параграф 5
Член 37, параграф 15	Член 60, параграф 6
Член 37, параграф 16	Член 60, параграф 7
Член 37, параграф 17	Член 60, параграф 8
Член 38	Член 61
—	Член 62
Член 39	Член 63
Член 40	Член 64
Член 42	—
Член 43	Член 65
Член 44	Член 66
Член 45	—
—	Член 67
Член 46	Член 68
Член 47	Член 69
—	Член 70
Член 49	Член 71
Член 48	Член 72
Член 50	Член 73
Член 51	Член 74
—	Приложение I, точки 1–4
Член 3, параграф 9	Приложение I, точка 5
Приложение I, точка 2	Приложение II
—	Приложение III
—	Приложение IV

ISSN 1977-0618 (електронно издание)
ISSN 1830-3617 (печатно издание)

Служба за публикации на Европейския съюз
2985 Люксембург
ЛЮКСЕМБУРГ

BG